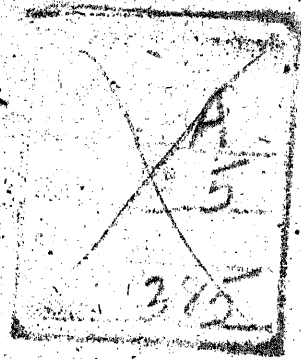

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Sala: A

Estante: 4

Numero: 441

della Comp^{ta} de^{ss} de granada B^{ca}.

M. ANTO
NH CVCCHI IVRIS.
CONSULTI.

11.3842

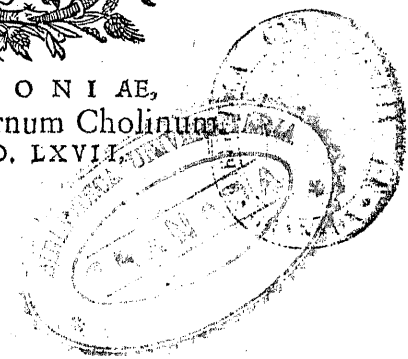
INSTITVTIONES IV-
RIS CANONICI, NVPER AB
ipso Autore aucta & recognita.

INSERTIS ETIAM OPPORTVNE
Sacri Tridentini Concilij Constitutionibus.

Cum necessario rerum ac verborum Indice.

COLONIAE,
Apud Maternum Cholinum
M. D. LXVII.

ILLVSTRIS

SIMO ET REVEREN-

DISSIMO D. D. CAROLO

BORROMAEO, S. R. E.

Cardinali, Archiepiscopo

Mediolan. &c. opti-

mè merito.

M. Antonius Cucchus,

S. P. D.

Vspicatò sanè hoc
mihi valde euenif-
se arbitror Amplif-
sime, & Religiosif-
sime Præsul, vt, cū
hoc, quicquid est
fœtus mei, nomini tuo consecrandū
ad te Romam perferre statuissem, sic
fors tulerit, vt tu quasi numen mihi
vltrò, & insperatò oblatum iter meū
præueneris, dum ad inuisendas, dis-
ponendasq; Ecclesiæ tuæ Mediola-
mensis res, ac ad formandum optimū

(*) 2

Pro-

Provinciae tuae statum in patriam redi-
dis, à qua post acceptum purpurei
galerei honorè perpetuò abfuiſti. Qua
in re hoc quoq; nomine perbellè me
cum agi exiſtimo, quòd eo tempore
hic meus labor tibi offertur, quo oēs
homines cuiuslibet ordinis, ætatis,
& ſexus, tibi aliquo lætitiæ genere
gratulantur, cum quorū quidē ſolen-
nibus & ego hoc meo libello certare
non dubitabo, nec forte (vt ſpero) eis
victus manus dabo hac ſaltē re ſupe-
rior, quod alij pōpas ſuas octo, aut
quindecim breui dierum ſpatio tibi
adornarunt: Ego meas quantulas-
cunq; vix biennio nec verendū mihi
puto, quòd hoc meum munuſculum
quaſi tritum, & iam uſitatū reiicias,
cum & longè locupletius, quàm an-
tea exiſſet, nunc ad te veniat: & no-
tū ſit præterea, non niſi præguſtatos
cibos principum menſæ apponi ſo-
lere, quippe illis (vt quidam ait) etiā
putet

putet aper Rhombusq; recens, mala
copia quando ægrum ſollicitat ſto-
machum: quare, cum & tua menſa
conquiſtiſſimis optimarū artiū epu-
lis ſemper extructa ſit, non fuit cōſi-
lium hoc nouū obſonij genus, ante-
quam pluriū palato guſtatū, proba-
tumq; eſſet, tibi propinare. Vt igitur
prius periculū facerem, quod de hoc
meo tibi meditato libello iudicium
fieret, atq; ita demum (vbi male eum
non audire ſentirem) nouo auctum
ornatu tibi dicarem, edidi eum alte-
ro ab hinc anno, & tanquam è ſpe-
cula proſpiciēs, quæ fama de eo eſſet,
arrecto animo expectaui, interim do-
mi non ceſſās aliquid cōtexere, quo
cōptior tibi poſtea apparere poſſet;
quem, poſtquā ab ipſis Bibliopolis
non negligi, nec ſuſpenſa hedera (vt
eſt in adagio) eum indigere didici,
tum verò etiā auſus fui, quod prius
mente agitarā, exequi, & tuum illu-

E P I S T O L A

strisimum nomen ei præscribere:
 Nam, cum hic libellus non paruam
 nunc præter cæteras accessiõnem ex
 Sacri Tridentini Concilij constitu-
 tionibus post primam editionem ac-
 cipiatur, cuinam dignius dicari pote-
 rat, quàm tibi, qui Pij III. Auunculi
 tui vnã virtutẽ suspicis, & tibi me-
 ritò imitandã proponis, de quo cla-
 rissima in hoc libello fit mentio? e-
 ius namq; autoritate id ipsum Con-
 cilium perfectũ, & summa cum lau-
 de consumatum est. Cum præterea
 hominum diuino cultui addictorũ
 vtilitati in primis studeas, nulli po-
 tius, quàm tibi profecto hæc nuncu-
 panda erant, quæ eorundem causa
 elaborata sunt, vt hac quasi via com-
 pendiaria iuris huiusce nostri periti
 euadant, atq; inde ad sacras quascũ-
 que dignitates admitti possint. Quo
 circa tu, qui nihil prætermittere so-
 les, vnde possis de publica vtilitate
 benè

N V N C V P.

benè mereri, accipe quæso tibi iam
 pridem paratum libellum, ac si mi-
 nus tibi eius legendi otium suppetet
 (quod nec quisquam sanus à te pe-
 tere aufit in tãta negociorum nube,
 qua circumfunderis, dum Christia-
 num orbem velut Hercules Athlan-
 te illo quater pio latus mutante su-
 stines) at locum aliquem, si superest,
 in Bibliotheca tua ei ne deneges, vt,
 si quando, cũ alios tuos libros euol-
 ues, hic libellus emergens tuis sese
 oculis subiecerit, sit tibi quoddã stu-
 diosissimi ac deuotissimi erga

te animi pignus, & monu-

mentum Vale, Ti-

cini vij. Kalen.

Octobris.

M. D.

LXV.

(*) 4 M. HIE-

M. HIERONI

MVS VIDA ALBÆ E-

PISCOPVS, M. ANTO-

nio Cuccho I. V.

Doct. S.

VM mihi M. Antoni olim legendas
dedisses Institutiones tuas, quædam
quasi rudimenta, quibus adolefcetes
crudis, atque informas ad Iuris san-
ctioris intelligentiam, laudavi quidem, ut memi-
nisse potes, ingenium tuum, atque consilium to-
tiusq; operis ordinē: uisus est enim mihi iam tunc
labor ille, qui sanē multū prodesse posset eis, qui
in istiusmodi studijs se exercere uellent, si quidem
ea, quæ dispersa dissipataq; uidebantur, in tanta
tot Pontificum functionum sylua, tu omnia colle-
cta, conglutinataq; usque adeo eleganti quadam
ratione, ac distributione constringis, sub unumq;
uelut aspectum ponis, ut ea, quasi uia compendia-
ria rudes, & nondum incohati tyrones ad illius
disiectæ totius molis, atq; acerui cognitionem fa-
cile peruenire possint, ita omne Ius Pontificium
prope infinitum, disputationibusq; concertatio-
num plenis latē fufum breuiter in genera dige-
ris, & eorum rursus generum, uti quædam quasi
mem-

membra dispartis, propriam cuiusq; uim definiēs,
ut licet sint tantū quidam quasi fontes Iuris, et da-
pita, afferant tamen uniuersæ rei maximā lucē, ac
splendorem: manant enim per omnes partes, et ubi-
biq; funduntur, ut non possint magnam discenti-
bus non afferre utilitatem: attamen te tunc admo-
nui, dum tibi cōsultum esse cuperem, ut quicquid
isthuc esset laboris, aut foetus, nondum bene fir-
mum, sed admodum recens, & adhuc quasi labans
ut iuuenilis animi feruore effusum, ne nimium fe-
stinanter à te dimitteres, sed publico omnino ar-
dens penes te supprimeres, si non planē, dum inue-
terasceret, at tam diu saltem donec fixum firma-
tumq; coalesceret, non equidem, quod in eo quic-
quam offendifsem, quod non ratione constaret, ue-
rum potius, quia in rebus alicuius momēti nimias
celeritates, immaturitatesq; semper metuere so-
leam. Noram profectō, quantum in animis iuue-
num possit gloriæ cupiditas, quantumue contrā
luminis ac splendoris limæ labor beneficio tempo-
ris huiuscemodi ingenij foetibus afferat. Secutus
es sententiam amici (id quod & tu fortasse ultrō
eras factururus) si non prudentis, at saltem certē op-
tima fide, & religione tibi cautum esse cupien-
tis, sustinuitiq; in hanc diem operis editionem,
cuius cunctationis credo certē te minimē nunc

pœnitere, quippe hinc effectū est, ut liber is, quo
me modo pro tua liberalitate donasti, adeo diuer-
sus sit ab illo, cuius olim legēdi mihi potestātē fece-
ras, ut non plane idem ille nunc mihi uideatur, ita
namq; ex illo tēpore, toto in quā hoc decēnio, cum
expoliuisti, ita collustrasti, ut qui illum alterū ui-
derit, inchoatū tantum et adumbratum fuisse exi-
stimet, hunc uerò fateatur perfectum et absolutū,
omnibusq; suis numeris, & partibus expletū con-
stare, ut nihil absit, nihil redundet. Gratulor tibi
hanc fortunam, huius in quā laboris tui euentum
ex sentētia processisse, augurorq; breui affore, ut
nemo sit eorum, qui ijs studijs tāquam sacris qui-
busdam initiari uoluerint, qui prius isthęc tuaru
dimenta tanquam dictata quædam non perdiscat.
Supereft autem ad cumulū uotorum pro te in hac
re suscipiendorū Deum immortalē precari, ut ali-
quando alicui Pontifici Max. in mentē ueniat de-
liberare, an expediat, ut etiam publica autoritate
totiusq; curiæ Rom. decreto ijs quatuor libris uis
& nutus legis rogatæ accedat, sicut libro insti-
tutionum in iure Ciuili inesse uidemus, cum in eis
nihil quicquam positum esse cōstet, quod Sancto-
rum Patrum sanctionibus dissentaneum sit, aut
quicquam ab eis discrepet. Vale. Cremonæ Ka-
lend. Septemb. M. D. LXIII.

M.

M. ANTONIVS CVC

CHVS IVR. CANON.

Studiosis. S.

VM tam Iuris Cæsarei disciplina,
quàm cæteræ ferè omnes propria
quædam habeant principia, ex quib;
bus possint tyrones ea præcepta hau-
rire, quæ ad interiorem doctrinam
ducant, & quodammodo uiam ster-
nant, sola uerò Iuris Pontificij scientia hoc com-
modo careret, non inutilem rem, nec uobis stu-
diosi ingratham me facturum existimaui, si hoc,
quod desiderari uidebatur, ego pro uiribus præ-
stitissem: suscepi igitur hoc oneris non grauate,
ut in hoc Enchiridion succum ex toto Pontificij
Iuris corpore delectum tanquam in uasculū con-
ferrem, hoc enim libello collecta inuenietis, quæ
ex pluribus voluminibus Decretorum, & Decre-
torum epistolarum, Sexti, Clementinarum, &
extrauagantium Cōstitutionum, & Conciliorū,
petenda Iuris præcepta essent, eaq; sic in prom-
ptu se se offerent, ut singulæ ferè orationes præ-
ceptionibus, & documentis scateant, ut iam non
præcepti unius gratia integra pagina cum longa
facti narratione legenda sit: eas uerò potissimū
materias attigimus, quæ huiusce Iuris propriæ
sunt, nonnullis, quæ Iuri Cæsareo cōmunes sunt,
summis tantum labris tactis. Spero autem bre-
uitatem, & stili ordinisq; diuersitatem, lectorem
facilius allicere, & minore cum fastidio morari
posse, quàm proluxa Goffredi, & Hostiensis Com-
pendia (quas summas uocant) namq; (ut illa utri-
uissima quidem sint, & fecundissima) ad hoc ta-
men, quod nobis in præsentia est, propositum,
meo quidem iudicio, non admodum conferunt.
Quare, si ex animi mei sententia res euenerit, ut
studia

studiosos, hoc nostro qualicumq; libello adiuuari
videam, lætabor, & magnum nobis, vberemque
fructum ex laboribus nostris sic redditum exi-
stimabo, ac, quantum studio, & labore conten-
dere potero, curabo, vt possim alia quoq; in po-
sterum ad publicam vtilitatē afferre. Sin minus
voto nostra euentus responderit, at propositum
nostrum vtilitati publicæ deseruēdi (vt puto)
vituperandum non erit, & sic fortē alijs materi-
am præbebit, vt felicioribus laboribus id as-
sequantur, quod nos sequuti sumus. Ne quis ta-
men nos carpat, quod eundem titulum, quem Iu-
stinianus Cæs. operi nostro prescripserimus, sciat
Institutionum vocabulum non legum authori-
tatē sonare (& si illæ Iustiniani ab authore han-
vim nancisci potuerint) quod libri Institu-
tionum oratoris, Institutionum diuina-
rum, Institutionum Grammatices, alijsq;
huiusmodi perspicue declarant, quare
nihil in hoc titulo esse puto, quod
nobis arrogantiæ adscribi possit.
Accipite igitur Iuuenes
hoc (quicquid est libelli)
animisq; nostrū agnos-
cite: & boni con-
sulite. Var-
lete.

INDEX.

INDEX TI- TVLORVM ET RV- BRICARVM.

A	
<i>Apostatis.</i>	218.a
<i>Authoritate & usu Pallij.</i>	38.b
B	
<i>Baptismo.</i>	146.a
C	
<i>Cessatione.</i>	243.a
<i>Clericis non residentibus</i>	85.b
<i>Cognitione spiritali.</i>	176.b
<i>Confirmationis Sacramento.</i>	149.a
<i>Confirmatione electi.</i>	34.a
<i>Consecratione Ecclesiæ uel Altaris.</i>	121.b
<i>Consecratione Episcopi</i>	37.a
<i>Conuersione coniugatorum.</i>	171.a
<i>Crimine falsi.</i>	224.a
D	
<i>Decimis.</i>	130.b
<i>Desponsatione impuberum.</i>	168.b
<i>Diuortijs.</i>	169.b
<i>Diuersis delictis.</i>	225.b
E	
<i>Ecclesijs ædificandis uel sarcinēdis, et restitū.</i>	122.b
<i>Electione.</i>	20.a
	Ex=

I N D E X

Excommunicatione.	231.b
G	
Gradibus cognationum.	171.b
Gradibus & generibus affinitatis.	174.b
H	
Hæreticis	213.a
His qui crimen hæresis querere & uedicare possunt.	219.a
His qui potestatem habent ordmandi, & literas dimissorias dandi.	8.a
I	
Immunitate Ecclesiarum.	128.a
Interdicto.	239.a
Iudicijs.	178.b
Iure Canonico.	1.a
Iure iurando.	200.b
Iudicijs priuatis.	189.b
Iure patronatus.	114.a
M	
Matrimonio, seu Sacramento Matrimonij.	159.a
N	
Nominatione Prælatorum.	31.b
O	
Officio & potestate Ordinarij.	41.a
Officio & potestate legati	46.b
Officio & potestate Iudicis Delegati	49.b
Offi-	

TITVLORVM
MATERIARVM

Officio Conseruatorum.	34.a
Officio Archidiaconi.	36.a
Officio Archipresbyteri.	37.b
Officio Primicerij uel Cantoris.	38.a
Officio Sacristæ & custodis.	38.b
Officio utriusq; Vicarij.	39.b
Officio et potestate Capituli Sede uacante.	44.a
Ordinibus Clericorum.	3.b
P	
Peculio Clericorum.	137.b
Pensionibus.	112.b
Permutatione beneficiorum.	126.b
Pœnis.	229.a
Postulatione Prælatorum.	31.b
Præbendis.	93.a
Prohibita beneficiorum multiplicitate.	103.a
Procuracionibus.	66.b
Q	
Quando & quibus solēnitatibus res Ecclesiæ alienari possunt.	133.b
Qui Cle. matrimon. cōtrahere possūt, q̄ non.	84.a
Qui promoueri non possunt.	11.b
Quibus modis de crimine agatur.	208.a
Quibus modis beneficia uacent.	102.a
R	
Regularibus, & eorum statu.	68.b
Re-	

INDEX	
Religiosis domib. et earum subiectione.	118. b
Renuntiatione.	124. a
Rescriptis.	2. b
S	
Sacramentis Ecclesie.	143. b
Sacramento Poenitentiae.	149. b
Sacramento Eucharistiae.	153. a
Sacra Vnctione.	156. a
Sacramento Ordinis.	157. b
Scismaticis.	218. a
Sepulturis.	140. b
Simonia.	211. a
Sponsalibus.	167. b
T	
Temporibus ordinationum.	19. a
Testamentis.	138. a
Translatione Episcopi.	40. b
V	
Visitacione per Praelatos facienda.	63. a
Vita & honestate Clericorum.	78. b
Vnionibus.	107. b
Voto.	92. a
Vsuris.	221. a
Vsucapionibus, & praescriptionibus.	204. b
M.	

M. ANTONII
CVCCHI-IVRISCON-
SULTI INSTITVTIONVM
Iuris Canonici Liber
Primus.

De iure Canonico. Tit. I.

Liber Canonicum, id est, constitutio Ecclesiastica, a. nihil aliud continet, quam quod in diuinis scripturis, & legibus secularibus inuenitur, b. diuinae uero leges naturae consistunt, quod fit, ut quaecumq; diuinae uoluntati, seu Canonicae scripturae contraria probantur, eadem etiam naturali iuri inueniantur aduersa, & quaecumq; diuinae uoluntati, seu Canonicae scripturae, seu diuinis legibus postponenda censentur, eisdem naturae ius praeferrere oporteat, c. hoc autem uocabulo iuris Canonici appellatur, quod normam recte & bene uiuendi praebat, uel quod distortum prauumq; corrigat, nam, canon, Graeca uox Latine regula interpretatur. d.

a. Distin. 3.
c. 1.
b. Ab. c.
qualiter &
quando. 2.
de accusat.
c. c. ff. diff.
9.
d. c. 2. diff.
3.

A Cont

Constat autem ius canonicum ex constitutionibus in generali Christiani orbis Consilio Apostolicæ sedis auctoritate congregato editis. **a.** Quatuor autem sunt imprimis Concilia generalia, quæ usq; ad unum apicem immutilata seruata ac pari honore, & ueneratione digna habere, ac quæ prædicauerunt, & statuerunt, modis omnibus sequi & prædicare, & quæcumq; condempnauerunt, ore & corde condemnare necesse est. **b.** ea sunt, Primum Nicenum bis celebratum, uidelicet prima & septima in ordine cæterorum uice. Alterum Constantinopolitanum ter, uidelicet secunda, sexta, octauaq; uice, Tertium est Ephesinum, Quartum est Calcedonense duabus continuis uicibus repetitum. **c.** Sed & alia Concilia generalia, quæ sancti Patres ut supra auctoritate Sedis Apostolicæ congregati Deo pleni sanxerunt post prædicta quatuor omni manent stabilita uigore. **d.** Et conciliorum quidem constitutiones magis proprio uocabulo canones uocantur, & in omni Petri ditione seruantur, q; uero in Concilijs per Prælates, Metropolitanos, uel Episcopos uocatis ius statuitur, eorum Prouinciæ, Ciuitatisue & Diocesis homines duntaxat diuincit, nec de maioribus negocijs decernere potest, **e.** & sola immediati Prælati auctoritas hisce concilijs congregandis

a. c. i. dist. 17.

b. cap. sancta octo dist. in c. 10.

c. d. c. sancta octo.

d. c. i. dist. 15. §. hæc sunt.

e. c. i. dist. 18. ubi gl. ver. constituerunt.

su f.

sufficiet, quare nec Episcopus concilio suo Diocesano Metropolitanæ auctoritatem, nec Metropolitanus Primatis, aut superiorum adhibere tenetur. **a.**

a. gl. c. 1. dist. 17.

Item constat ius canonicum ex constitutionibus, quæ à Sum. Pontif. nunc solo, nunc cardinalium concilio adhibito, uel ultrò, uel etiam aliquo interpellante factæ sunt, & omnes passim adstruunt. **b.** Ac sciendum, quod quanquam homines de legibus iudicent, cum eas instituunt, cum tamen fuerint institutæ, & firmatæ non licebit iudici de ipsis iudicare, sed secundum ipsas. Instituuntur autem leges, cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium approbantur, sicut enim moribus utentium in contrarium nonnullæ leges abrogantur, ita moribus utentium ipsæ leges confirmantur. **c.** Sed & sanctorum Patrum pia dicta Pontif. Rom. auctoritate sacris canonibus inserta legis uim obtinent. **d.**

b. c. i. d. constit.

c. c. in istis dist. 4.

d. c. i. & per tot dist. 20.

Item cōsuetudinis, id est, iuris illius, quod moribus instituitur, non uilis est auctoritas, nam pro lege suscipitur, cum nec sacris canonibus, nec humanis legibus obuiat. **e.** Sunt & quædam leges priuatæ, quæ uel odio, uel fauore alicuius speciali contra communes iuris normas factæ sunt, quæ priuilegia appellantur, nec ad exemplum sunt tra-

e. c. consuetudinis dist. 11.

a.c. regula in fi. dist. 3. b. cap. cum uenisset de iudi. c. cap. 1. v. bi no. de no. oper. nunciat. d. c. de constitut. henda, a. atq; ubi super priuilegijs Sedis Apostolica causa uertitur, non debet de ipsis per alios qudm per Sum. Pontif. iudicari. b. At, cum legum Pontificiarum constitutio de- est, nec ulla consuetudo extat, Cesareæ leges adiri possunt. c. Hoc cuiusuis constitutionis propriū est, ut futuris negocijs tantum scripta intelligatur, nec præterita comprehendat, nisi id expresserit. d.

De Rescriptis. Tit. II.

SOLENT etiam Romani Pontifices epistolas nonnunquam ad lites, uel beneficia subditis dare, quæ rescripta appellantur, quorum cum frequens admodū in iure nostro sit mentio, cumq; ius inter partes statuatur, a. non ab re fuerit hoc loco pauca quædam præcepta tradere. Hæc igitur prima lex in rescriptis sancita est, ut hæc conditio SI PRÆCES ueritate nitatur, illis semper inesse intelligatur, & quodcūq; rescriptum causæ inhibuerit cognitionem, falsi suspitione non caret, b. nec illi rescripto standum est, quod manifestum contineat in constructione peccatum, c. literæ tamen unius defectus rescriptum non uitiat, ueluti si spoliarunt pro spoliarunt, o si gura omiſsa scriptum sit. d. Ordo autem, & figura

a. doct. in rub. eo. tit. b. c. 2. eo tit. c. c. ad audientia i. eo. tit. d. c. ex parte ubi glo. de fide. in stru.

ra

ra rescripti uerborum interpretationem a iure accipit. a. Finge (exempli causa) Pontificem ita rescripsisse: Si alterutra pars legitime citata uos adire, aut iudicio uestro parere contempserit, uos presentis partis probationes admittere, & quantum de iure poteritis, in causæ cognitione, & de cisione procedere ne differatis, hic quippe uerborum sensus præposterus, translatusq; est, nam cum ex regula probatiões non nisi lite contestata admittatur, ex supradicta oratione tamē mandari uidebatur, ut parte absente, atq; ita nondū contestata lite admitterentur, sed quia hoc iuri aduersaretur, clausula illa. QVANTVM de iure poteritis, in anteriorem locum est transferēda, post illa uerba, VOS presentis partis, ut hic sensus resultet, probationes parte absente accipiendus, quatenus id iure liceat. b.

a. e. causam quæ ep. tit. de res.

b. d. e. cau. fam quæ. c. Fely. c. ad audiētiā 2. num. 17. & num. 22. & c. sup lites ris nū. 17. eo. tit.

d. c. cæteris. §. i. ubi doct.

Rescriptū per mendaciū, aut ueritatis occultationem impetratū ad beneficia nullius momenti ipso iure censetur, ad lites uerò hac arte obtētum rescriptum exceptione opposita refellēdum est. c. leg.

e. c. pastoralis §. qnā, & c. studii sui de offi. c. leg.

Rescriptum posterius priori præfertur, de quo mentionē habet, d. & speciale generali, e. extra quos casus antiquius præfertur, modò segnis non fuerit impetrator illius in eo reddendo, ubi nullum certum beneficium in eo designaretur, f.

f. Abb. c. capitulum nū. 4. eod. ti. de refer.

et dummodo in rescriptis ad lites exceptio posteriori fuerit opposita. a.

a. c. si autē et c. plerūq; & c. ceterū: Ab. ubi supra nu. 8.

Qui plura contra eundem super eadem re ad diuersos Iudices rescripta retulerit, nullam inuicem habentia mentionem omnibus uti non erubescens omnium commodo carebit. b.

b. c. ex tenore eo. tit.

Nunc admonendi sumus ius canonicum aut circa personas uersari, aut circa res, aut circa Ecclesie sacramenta, aut deniq; circa iudicia, de quibus omnibus est nobis omnibus sigillatim his libris explicandum, et primum de personis, quarum causa cetera omnia adiuuenta sunt.

De Ordinibus Clericorū Tit. III.

DVO sunt Christianorum genera, alterū, quod mancipatū diuino officio et cultui, ac deditū contemplationi, et orationi ab impiorum strepitu uacare conuenit, qui appellantur Clerici, id est, in sorte lecti, nā eos potissimum Deus sibi delegit. c. Alterū genus est eorū qui Laici uocantur, id est, populares. d. Superius Christianorum genus in duo genera diducitur, nam aut seculares sunt Clerici, aut regulares, qui et religiosi uocantur, quia omnium maximè religioni inferuire profitentur, de his infra separatim tractabitur, nunc de omnibus in uniuersum.

c. c. cum seculundum de prebē. et c. clericus 12. q. d. 1. d. c. duo sunt 12. q. 1.

Hor

Horum igitur omnium Clericorum nouē sunt ordines seu gradus, nemo enim potest, nisi per gradus Ecclesie ad summum Sacerdotij ordinem peruenire, nam casum appetit quicumq; ad summam loci fastigia postpositis gradibus per abrupta querit ascensum, a. quanquam et nonnullæ persone inter Ecclesiasticas referantur, quæ nulli ex infra scriptis ordinibus aggregatæ sunt, sed eis quodammodo adherent, ut (gratia exempli) sunt Conuersi, Templarij, Hospitalarij, b. sed hæc tamen Clericis non sunt comparandæ, quamuis hæc quæque priuilegio illo fruantur, ut qui eas pulsarit, excommunicationi obnoxius sit non minus, quàm si clerico eam iniuriarum intulisset. c.

Infimus ordo est eorum, qui primam tonsuram tulerunt, quos Psalmistas uocant, nam et hic iure nostro inter Ecclesiasticos ordines refertur, d. quare nec quisquam in eos manum iniuriosam iniiciet citra excommunicationis pœnam, cuius relaxatio excepto mortis articulo ipsi Romano Pontifici reseruatur. e. Quatuor deinde sunt ordines seu gradus, qui tametsi alijs quoque non leuibus priuilegijs præter supradictum fruuntur, et sacri sunt, quia tamen his comparati, de quibus mox sumus dicturi, humiliores habentur, idcirco sacrorum ordinum appellatione regu-

a. cap. unī. de cler. per Sal. p. mot. c. sollicitudo. dist. 52. c. fin. distin. 48. b. glo. c. sci ant. Verf. ecclesiasticas de elec. in 6. glo. ca. duo sunt Verf. conuersi. 12. q. 1. c. glo. d. c. duo sunt. c. cano. vbi no de sentent. excōm. d. c. cum cōtingat, vbi gl. & doct. de etat. & qualita. e. cap. de ros vbi gl. 21. dist. c. si quis suadē te diabolo 17. q. 1.

lariter non ueniunt, sed minores uocantur, qui sunt. Ostiarij, Lectores, Exorcistæ, & Acolyti, quibus omnibus sua sunt munia sigillatim diuisa. Ostiarij idem ianitores dicuntur. Lectores alio nomine Cantores uocari solent, & à Dauide instituti sunt, cum ministeria domus Domini ampliare, ast Exorcistarum usum Salomon una cum modo exorcizandi inuenit, quo Demones adiuratos ex obsecris hominum corporibus pelleret, quos ordines in nouo testamento Ecclesia uetus testamentum imitata retinuit. Acolytos uero procedente tempore Ecclesia sibi constituit. a.

a. c. i. dist. 21.

b. ca. i. vbi

Abb. nū. 6.

de cōsecrat

Gē. prohe.

fex. Abb. p.

c. cū contin

gat. Fely. c.

fi cui p. cer

to. de sim.

c. cap. a mul

tis. de æta.

& qual. c.

miramur

ubi glo. de

fer. non or

din. Abb. c.

non potest

col. i. nū. 4.

& col. 3. de

re. Iud. c.

fin. distin.

60.

Supra hos sunt alij quatuor ordines, quos mox dicebamus uel sacros, uel maiores appellari, hi sunt Subdiaconi, qui infimi inter sacros habentur, mox Diaconi, qui & Leuitæ uocantur, dehinc Presbyteri, & supremi Episcopi, explosa est enim eorum sententia, qui Episcoporum extare ordinem discretum inficias ibant. b. Item quamuis Urbani secundi temporibus Subdiaconi sacris ordinibus non annumerarentur, ideoque nemo ex eorum ordine ad Episcopatum eligi posset. Innocentius tamen tertius declarauit, hunc quoque ordinem sacrum esse, & ex eo ad Pontificiam dignitatem eligi quem posse. c. Ac maiorum quidem & minorum Sacerdotum discrimen ab ipso Christo sum-

psit

psit exordium, qui duodecim Apostolos tanquam maiores Sacerdotes, septuaginta duos discipulos quasi minores Sacerdotes instituit, Petrum uero in summum Sacerdotem elegit, quam formam Apostoli sequuti in singulis Ciuitatibus Episcopos & Presbyteros ordinauerunt. a. Diaconos autem seu Leuitas post ascensum Domini in celum Apostoli sibi constituerunt sui & Ecclesie ministros, b. quorum maximus fuit beatus Stephanus, & Subdiaconos exinde Ecclesia creauit, e. & ad hos quidem ordines assumitur quis per manus impositionem, quæ est oratio super hominem, d. ritibus proprijs & solennibus cuique ordini adhibitis. e.

a. cap. i. dist. 21.

b. c. dominus noster

& meminif. dist. 93.

c. cap. i. dist. 21.

d. c. manus ipositio. i. q. 1.

e. Dist. 23, per totam.

Supremus igitur est ordo Episcoporum, qui hoc nomine decorantur, quod populorum sibi creatorum mores speculari debeant, & hi in quatuor classes rursus diuisi sunt, uidelicet simplices Episcopos, Metropolitanos, Archiepiscopos, & Patriarchas.

f. c. Cleros

& episc. dist. 21.

g. Glo. c. nec numerus 10. q. 3.

h. c. scitote 6. q. 3.

Episcopi singulis ciuitatibus cum Diocesi præsent, Dioceses autem primus Dyonisius distinxit. g. Metropolitanos, qui & Archiepiscopi quandoque nuncupantur, singulis prouincijs præsent. Prouincia autem dicitur, quæ habet decem, aut undecim ciuitates. h. Archiepiscopi seu Pri-

mates dicuntur, quibus Metropolitanus subijciuntur, ceteriq; eius provincie Episcopi, eiusmodi sunt in Anglia Cantuariensis, in Italia Gradenfis, seu Venetus, & Pisanus, & Aquileiensis. In Fran-

a. Pauin. in tract. de potestate. cap. Sede vacante. 6. praelu. nu. 12. & 13.

b. cap. in illis. dist. 80.

c. canti qua. de privileg. dist. 22. in sum. vbi glo. & per totam c. sac. san. Rom. in fi. & c. san. Rom. Eccl. in extra. Va. com.

cia Viennensis, & Bituricensis, in Vngaria Strigonenfis. In Alemania Magdeburgensis. In Hispania Toletanus. a. Et hi interdum Patriarche appellantur, proditum est enim, in illis Ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi flamines eorum primiq; legis doctores erant, Episcoporum Primates, uel Patriarchas beatum Petrum poni precepisse, qui reliquorum Episcoporum causas, & maiora negotia in fide agitent, in illis autem in quibus dudum apud predictos ethnicos erant eorum Archiflamines, quos tamen maiores habebant, quam memoratos Primates, Archiepiscopos instituisse, in reliquis uero sigulis Ciuitatibus sigulos Episcopos. b. Sed ut ut haec se habeant, Patriarche quidem hodie proprie sunt illi quatuor summi Patres, qui primum post summum Pontificem locum obtinent, uidelicet. Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochanus, & Hierosolimitanus, hic enim ordo, quo descripti per nos sunt, inter eos post Concilium generale Innocentianum hodie seruatur, quauis olim Alexandrino prima sedes post Romanum competeret. c. Omnes tamen hi quatuor,

tuor, scilicet Patriarcha, Primas, Metropolitanus Episcopus, eodem Episcoporum ordine continentur, quauis alius alio latiore habeat iurisdictionem, et hac de causa nominibus seu titulis etiam distincti sint, quum et ipse Rom. Pontifex eodem Episcoporum ordine censetur, sed potestate habet ceteris longe maiore, est enim urbis Romae seu uerius uniuersi terrarum orbis Episcopus, a. quauis uices suas sic alijs impartiuit Ecclesijs, ut in parte sint uocatae sollicitudinis, non in plenitudine potestatis, b. nam una est a Christo Ecclesia per totum mundum in multa membra diuisa, & Episcopatus unum multorum Episcoporum concordia numerositate diffusus, c. multa tamen priuilegia Summo Pontifici Romano specialiter competunt, quae nulli alij conceduntur Episcopo, nam (ut aliqua enumeremus) Primum Pontifex Rom. alios ipse iudicat omnes, a. ne mine ipse iudicatur, excepta haereticis causa, in qua Concilij generalis iudicio subijcitur, d. Item quaestione de fide actitatum, maioresq; Ecclesiae causas solus decidere potest, concilia eorumq; scripta approbare, uel improbare, Synodum generalem congregare, Episcopos, electosq; transferre & sedes eorum mutare, ipsosq; deponere, & depositos restituere, & cessiones ab eis accipere, eosq; eximere, ne cui alij, quam sediti A-

a. glo. phg. sexti uer. Episcopus Felix. c. cum notis col. 2. num. 3. de praescrip.

b. c. decret. 2. quesi. 6. in fi. c. qui fecit ea. q. c. multum stur. p. ad fi. 3. q. 6. c. c. Nouati. 7. q. pri. d. c. d. c. mandatis. ubi gl. uer. potuissim. 2. q. 5.

postor

postolica parere teneantur, Episcopatus duos u-
nire, unumq; partiri, uota quaedam, ut est trans-
marina peregrinatio, commutare, in grauisimis
crimimbus uindicandis rigorem iuris mollire, &
relaxare. Presbyterorum filios, ceterosq; illegiti-
mos dignitatum capaces reddere. Subdiaconos et-
iam diebus dominicis creare, appellationes ad se
medijs omisis interpositas admittere, & recipe-
re, & de eis cognoscere, & sententias nulli apa-
pellationi subiectas ferre. a. Ideo enim Sancte Ro.
Ecclesie priuilegia specialiter concessa sunt, ut
ab ea omnes oppressi auxilium, & iniuste damna-
ti restitutionem sumant. b.

a. c. 2. de trā-
sla. Epif. &
c. quod trā-
slationē de
offic. lega.
ubi glo. &
c. sicut vni-
re de exce-
prælat.

b. c. ideo a.
q. 6.

c. c. Eccle-
c. quāuis et
c. Corepis-
copi distin-
g.

d. Fely. in
rub. de ma-
ior, et obe.
e. Ab. cap.
S quia uero
nū. 7. de p-
ben. cle. ut
hi. de æta.
& qualit.

Erant etiam olim quidam, qui Corepiscopi di-
cebantur, Episcopis qdem inferiores, presbyteris
autem maiores, & non solum Ciuitatibus, quem-
admodū Episcopi, sed etiam uicis præfici poterāt,
sed eorum hodie abolutus est usus. c.

Cardinalatus autem dignitas & officium
est, non ordo, d. quod uel ex eo cognoscere li-
cet, nam alij Cardinales Episcopi nominantur,
alij Cardinales Presbyteri, alij Diaconi, nemo au-
tem Cardinalis efficitur, qui infra subdiaconorū
ordinem sit, quemadmodum nec quisquam inter
canonicos suffragiorum ius habet, qui saltem sub-
diaconus non sit, e. etiam si ab alijs Canonicis suf-
fra-

fragiorum ius ipsi infra subdiaconatum existenti
liberè concessum fuisse, ut recenti constitutione
sacro sancti consilij Tridentini sancitū est, a. quā-
uis ut Canonicus quis esse possit, sufficiat eū Psal-
mistam esse creatum. b. Habent tamen Cardinales
propter eius dignitatis prærogatiuam Pontifi-
ciam iurisdictionem in Ecclesijs sibi in titulum
assignatis, alijsq; ipsi titulo subiectis, Episcopali-
busq; insignibus uti eis fas est, & minores ordi-
nes conferre, soleniterq; benedicere, & si ipsi in
Episcoporum ordine cooptati non sint. c. Horum
officium & potestas est summum Pontificem eli-
gere, eiusq; lateri herere, ut concilium suum mo-
niti in grauisimis quibusq; Ecclesie Rom. nego-
cijs impartiri possint, d. quod omnino ut obser-
uent, non multis ab hinc annis in Concilio Late-
ranen. sub Leone decimo statutum est, hinc & hi
fratres à Summo Pontifice appellari solent, modò
ubi singuli appellantur, Episcopi sint, sic & Epi-
scopus Canonicos suos fratrum nomine appellare
solet. e.

a. Sels. 12.
cap. 4.
b. Abb. c. 2.
ult. no. p il-
lū tex. de i-
stit. Boer de
cif. 171 Mā-
dos. reg. cā-
cel. 18. q. 1.
num. 4.
c. Ab. c. his
quæ no. de
maio. et o-
bedi. Fely.
c. cum uene-
rabilis. nū.
34. de exce-
Mand. reg.
7. q. 1. num.
10. Pauin.
tract. de vi-
sita. q. 2. pri-
par. nu. 21.
d. Doct. in
rub. de con-
stit.
e. Abb. c. no-
uit. col. 3.
de his quæ
fi. a. præla-
c. pri. in fi.
ubi glo. de
offic. lega.
ni 6.

Altera est Clericorum diuisio, nam alij offi-
cium habere dicuntur, alij dignitatem, alij perso-
natū, alij simplices clerici sunt. Ac dignitas quide-
est Ecclesiasticarum rerum cum iurisdictione ad-
ministrandarum potestas, unde Episcopatus licet

ordo sacer sit, tamen dignitatem etiam habet, & hinc Cardinales quoque in dignitate constitutos diximus, in quo numero dignitate habentium etiam censentur Archidiaconus, & Archipresbyter, Abbas, Præpositus, Prior, & quivis collegiata Ecclesie præfetti, quocumque nomine uocentur, omnes dignitatem habere dicuntur. a. Personatus est prærogatiua in Ecclesia omni carens iurisdictione, ueluti si quis sedem habeat præ ceteris in choro eminentem aliarum prærogatiuarum, & præsertim Iurisdictionis expers. Officium autem est ius administrandarum rerum Ecclesie sine Iurisdictione. b. Qui uerò neque officium, neque dignitatem, neque personatum habent. hi simplices, priuatique clerici sunt, quamuis interdum Iurisdictione aliqua non careant, ueluti sunt simplices Ecclesie Rectores. c. Ecclesie autem Cathedralis Canonici his qui in dignitate sunt, ferè comparari possunt. d. Et hæc satis sit dixisse de ordinibus Clericorum. Nunc uideamus qui ad dictos ordines admittere, quique admitti possint.

De His qui potestatem habent ordinandi, & literas dimissorias seu commendatitias dandi.

Titulus IIII.

OR

ORDINES igitur supra dictos assignandi potestas penes Episcopos est, qui tamè caueant, ne in alienam messem falcem immittant, alienos subditos ad ordines promouere sibi arrogantes, licentia ab eorum Episcopis non habita, nam si hoc admiserint, totum annum ad ordines quempiam cooptandi potestate priuati erunt, qua re uulgata poterunt eorum subditi etiam sine uenia à uicinis Episcopis ordinibus associari, a. quinetiam traditum est, adeo eiusmodi ordinationem ab alieno Episcopo factam irritam haberi, ut neque per ratihabitionem proprii Episcopi subsequentem conualescat, b. hoc quippe est perpetuo custodiendum, ut nemo Episcopus alienum parochianum iudicare, uel excommunicare aut ordinare præsumat, nec alterius ciuitatem adire, nisi ab eo uocatus, cuius iuris ea ciuitas esse cognoscitur, ut quicquam ibi dissonat, ordinet, uel iudicet, & quisquis ordinare non potest, is nec iudicandi potestatem habebit. c. Sacrosancta quoque Synodus Tridentina constituit, ut nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diocesi exercere, nisi de ordinarij eius loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum, & si secus factum fuerit, Episcopus ab

a. c. 2. de t. ep. ordin. in 6.

b. Rebus. in 1. part. præf. for. liter. dimiss. for. nu. 12. & 13.

c. c. nullus alterius & c. nullus primas. 9. q. 2.

a. Abb. c. d. multa n. 22. de preb. Fely. in rub. de of. de leg.

b. Abb. d. c. de mult. Feby in d. rub. Io. de Selua. in trac. de beneficio. c. Abb. c. cum cōtingat nu. 31. de foro cōpetenti. d. c. statutum de rescrip. in 6.

exer

a. c. 4. scilicet. 6.
 exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione ordinum sunt ipso iure suspensi. a. Sanxitq; ut nemo Episcoporum, qui titulares uocantur, etiam si in loco nullius Dicecesis etiam exempto, aut aliquo monasterio cuiusvis ordinis resederint, aut moram traxerint, uigore cuiusvis priuilegij sibi de promouendo quoscunq; ad se uenientes pro tempore concessi alterius subditum etiam pretextu familiaritatis, continuæ commensalitatatis suæ absque sui proprii prælati expresso consensu aut literis dimissorijs ad aliquos sacros, aut minores ordines, uel primam tonsuram promouere, seu ordinare ualeat. Et ut contrafaciens ab exercitio Pontificalium per annum, taliter uerò promotus ab executione ordinum sic susceptorum, donec suo prælati uisum fuerit, ipso iure sint suspensi. d. Item decreuit, ut Episcopi, qui conferendi ius habent, per semetipsos ordines conferant, quod si agritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam probatos iam & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant. e. Quinctiam eadem sacrosancta Synodus constituit, quod si quis ab alio, quam à proprio Episcopo promoueri petat, nullatenus id ei etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, uel priuilegij pretextu etiam statutis temporibus permittatur,

b. c. 2. scilicet. 14.

c. cap. 3. scilicet. 23.

tur, nisi probitas ac mores ordinarij sui testimonio commendentur, at (si secus fiat) ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum ordinum executione, quandiu proprio ordinario uidebitur expedire, sit suspensus. a. Sed neq; familiarem suum sibi non subditum Episcopus ordinare potest (ut eadem ipsa Tridentina Synodus constituit) nisi per triennium secum fuerit commoratus, & nisi beneficium quacunq; fraude cessante statim re ipsa illi conferat, consuetudine quacunq; etiam immemorabili non obstante. b. Episcopo autem quis tribus modis subesse potest, uidelicet, origine, beneficio & domicilio. c.

a. cap. 3. c. 23. scilicet. 23.

b. cap. 2. scilicet. 23.

Ceterum alij Prælati Episcopis inferiores tam religiosi quam seculares, puta, Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi non possunt clericis, subditisue suis potestatem facere alienos Episcopos adeundi, ut ab eis ad ordines promouantur, nisi hoc priuilegium specialiter à Sum. Pontifice eis concessum sit. d. Nec officiales Episcopi literas commendatitias dandi ius habent, nisi mandato speciali à suo Pontifice hoc iuris cōsecuti sint, uel nisi Episcopus in oris agat longinquis, tunc enim cum Episcopus longè abest, Vicarius ipsius in spiritualibus generalis literas commendatitias dare potest, at si interregnum sit, sedesq; Episcopalis

c. c. c. nullus. de tempore ordi. in. 6.

d. d. c. nullus ubi glō.

uacet, capitulum, uel is, ad quem sede uacante spiritalium deuoluta fuerit administratio, huiusmodi literas concedent. a. Quam tamen rem eadē Synodus Tridentina sic restrinxit, ut non liceat capitulis Ecclesiarum sede uacante, infra annum à die uacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimissorias seu reuerendas (ut aliqui uocāt) tam ex iuris cōmunis dispositione, quā etiam cuiusuis priuilegij aut consuetudinis uigore alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio Clericali praesertim in criminalibus gaudeant, in maioribus uero ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Praelati sint ipso iure suspensi. b.

Item sancit, ut facultates de promouendo à quocunque non suffragentur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à proprijs Episcopis ordinari non possint, in literis exprimendam, & tunc non ordinentur nisi ab Episcopo in sua Diocesi residēte, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti praewo examine. c.

Neminem autem lateat, quod si quis Episcopus loco renunciauerit ac dignitati, & ordines

td

tamen sacros scienti contulerit, executio officij talem collationem non sequetur: ignorantem uero collationem huiusmodi recipientem poterit discretus Pontifex dispensare, nisi crassa, & supina fuerit ignorantia, quo casu uni Romano Pontifici ius dispensandi erit, probabilisq; erit ignorantia, si Episcopus in curia renunciauerit, idq; tacuerit, uel si id inficiatus fuerit, at qui loco tantum Pontifex renunciauit (quod in dubio praesumitur) a. non secus ac prius, poterit ordines ab Episcopo rogatus subdito illius conferre. b.

Praefecti locorum non exemptorum, corūq; socij ab Episcopis promoueri possunt, quorum in Diocesi resident, quamdiu ibi morantur, quamuis inde oriundi non sint. c. Graeci à Latinis, & uersa uice, ubi eorum ritus differunt, ad ordines prouehi non possunt, ne rituum fiant commixtiones. d. Sed per Concilium Innocentianum prouisum est, ut Episcopus, qui uarios linguis & ritibus populos regit, uiros idoneos praeficiat, qui iuxta eorum ritus, eis Sacramēta Ecclesiastica prouident, & diuina officia celebrent. e.

At si quis transalpinus ab Italo Episcopo ordinum consociationē postulet, non debet eum Episcopus promouere, nisi uel à Sum. Pontifice spectata licentiā habuerit, uel Episcopi, cui ille sub est,

a. Abb. c. 1. de ordi. ab Episc. qui renun.

b. c. 1. & 2. de ordi. ab Episc. qui renun. ubi Abb. c. c. cū nullus §. fi. de temp. ordi. in 6.

d. c. cum fecundum. c. quod ad translationem detēp. ordin.

e. c. q̄iam in plerisq; de offic. ordin.

litteras patentes legerit, quæ causam ad hoc idoneam testentur, quare ipse noluerit, aut non potuerit ad ordines petitos admittere. a.

a. cap. i. ubi glo. uer. Ita lig. de tēp. ordin. m. 6

Presbyter, qui Episcopalem in laicos habet iurisdictionem, & Abbas Presbyterorum ordini associatus, & benedictionis munere donatus possit Psalmistas creare, b. ac nuper Synodus eadem Tridentina sanxit, Abbatibus, & alijs quibuscunque quantumuis exemptis non licere in posterum intra fines alicuius Diocesis consistentibus, etiam si nullius Diocesis, uel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditus non sit, tonsuram uel ordines conferre, nec ipsi Abbates, aut alij exempti aut Collegia, uel Capitula quæcunque, etiam Ecclesiarum Cathedralium litteras dimissorias alijs quibus Clericis secularibus, ut ab alijs ordinentur, concedere possint, sed horum omnium ordinatio ad Episcopos, intra quorum Diocesis fines existant, pertineat, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, præscriptionibus, aut cōsuetudinibus, etiam quæ supra hominum memoriam sint, & concedentes dimissorias contra formam huius decreti ab officio & beneficio per annum suspendit, ac pœnam impositam his, qui contra recitatum supra decretum ab eadem Synodo sub Paulo tertio profectum litteras dimissorias sede Episcopali uacante

b. c. cū contingat. ubi Abb. de ætat. et qual. c. r. ubi glo. dist. 69.

cante à Capitulo impetrant, ad eos præcepit extendi, qui eandem litteras non à Capitulo, sed ab alijs quibusuis obtinerent in iurisdictione Episcopi sede uacante loco capituli succedentibus. a.

Hæretici quoque, excommunicati, & depositi uera Sacramenta, uerosque ordines conferunt, si intentionem habeant, & si traditam ab Ecclesia formam, ritusque præscriptos conferendo seruent, quamuis ordinati eos, qui sibi manus impositionem, ab Ecclesia præcisos esse non ignorarent, quos tamen sic collatos ordines executio nequaquam sequetur, nec cum scientibus erit dispensandum. Ac multo minus, si illi, qui ordines contulerunt, extremam manus impositionem, dum scilicet in Episcopalem ordinem cooptantur, extra Ecclesiam Catholicam acceperint, quemadmodum nec infra scriptis quoque casibus executionem accipient, nec dispensatione digni erunt, etiam si extremam manus impositionem eorum collator in Ecclesia acceperit, ut cum iterata unctione maculati sunt, uel Simoniace à Simoniaco ordinati, uel rursus baptizati, uel cum in fidei nostræ penitentiam, ad eamque euertendam, & in contemptum Ecclesiæ hæreticis adhæserunt, & ab eis ordinari uoluerunt, b. magna tamen est in supradictis omnibus Sum. Pontificis potestas.

a. c. 10. sess. 23.

b. Glo. & doct. in c. r. p. q. 1. Sum. m. sc. uer. ordo. sum. ang. uer. ir. regularitas §. 30. & 31.

Non omittendum est, eum, qui à Summo Pontifice ad aliquem ordinem euectus sit, non posse ad sublimiores ordines ab alio pariter, quàm à Summo Pontifice promoueri licentia ipsius Sum. Pontificis non impetrata, a. non ideo tamen ordinarij subtrahitur potestati. b.

a. c. cū in di-
stribuendis.
de tēp. ord.
b. c. p. tuas
de maior.
& obediē.

Hoc autem potissimum scire oportet, quòd si quis diuinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abijciendus est de Ecclesia, & nunquam ordinandus. c. Et Diaconus, qui missarum celebrationem usurpare nondum sibi manu ab Episcopo imposta presumpserit, ad sacerdotis officium non poterit promoueri, & à Diaconatu biennio, uel triennio Episcopi arbitrio suspendetur. d.

c. c. p. de
cleri. non
ordi. min.

d. c. fi. de
cleric. non
ord. ministr.

Qui promoueri ad ordines non possunt. Tit. V.

NON tamen cuiuscumque petenti est supra dictorum ordinum aditus patefaciendus: cetera enim personae prohibentur, quibus cognitis simul intelligemus, quae admitti soleant. Et primū Clericus fieri non potest seruus, e. qui tamē matre est ingenua editus, & si patrē habeat seruū, cū seruus ipse non sit, ab ordinib. non arceatur, f. Itē, qui sunt ex fornicatione praesertim à Presbyteris

e. c. i. de ser.
non ordin.

f. c. fi. eo.
tit. de ser.
non ordin.

teris, nati ad sacros ordines non ascendunt, nisi ut monachi fiant, uel in cōgregatiōe canonica regulariter uiuētes, a. nullo tamē modo ad praefecturas admittuntur, b. nec tamē adimitur Episcopo facultas indulgēdi illigetinis, ut ad minores ordines et beneficia simplicia, & animarū cura soluta peruenire possint, ad maiores autem ordines, & beneficia cum cura ascendere cupientes sedem Romanam adire eos oportet. e.

a. cap. i. de
fil. presby.

b. d. cap. i.

c. cap. i. de
fil. presby.
in. 6.

Verū nuper sacrosancta Synodus Tridentina, ut paternae incontinentiae memoriae à locis Deo sacratis, quos maxime puritas, sanctitasque de cet. longissime arceatur, prohibuit filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati sint matrimonio, in Ecclesijs ubi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, & in dictis Ecclesijs quoquo modo ministrare, & pensiones super fructibus beneficiorum, quae parentes eorum obtinent, uel alios obtinuerant, habere. Ad haec statuit, ut reciprocae resignationes, si quae posthac à parentibus Clericis, in fauorem filiorum fient, ut alter alterius beneficium consequatur, in fraudem huius decreti, & canonicarū sanctionum factae omnino censeantur, nec collationes sequuntur uigore huiusmodi resignationum,

a. c. 15. fess.
25.

seu aliarum quarumcunq; quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis Clericorum filiis suffragentur. a.

b. cap. si
quis post.
utque ad c.
fi. dist. 50.

Item, qui publicam solennemq; pœnitentiam, qualem Agathense Concilium cõstituit, propter delictum aliquod sibi indictam subierunt, ad Clerum non admittuntur, b. quod si ex pœnitentibus quispiam quamuis alioqui bonus fuerit ordinatus, si per ignorantiam Episcopi id prouenerit, a Clero deponendus est, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem. Si autem sciens Episcopus huiusmodi hominem ordinauerit, etiam ipse ab Episcopatu suo ordinãdi duntaxat potestate priuandus est, nisi prius tamen eum iudicio dispensasset ad accipiendum eum ordinem, ad quem ordinem dispensandi potestatem Episcopus habebat, c. si enim necessitas, aut usus exegerit, poterunt inter Ostiarios, uel Lectores deputari. d.

c. c. ex pœ
nitentibus
dist. 50.

d. Arch. di
cto. c. si
dist. 50. Di
az. in prac
tici. c. 19.

e. c. 1. de Bi
gã. & c. nu
p. ubi glo.
uer. cogni
ta. eo. tit.

Bigamus quoq; nec qui uiduæ alteriusue corruptæ maritus fuit, ad Sacerdotium non est admitendus, e. propter defectum Sacramenti, qua ratione etiam traditum est, maritum quoq; adulteræ, qui post patratum ab ea adulterium se ipsi commiscuit, quamuis id ignoraret, ordinibus tamen accipiendis aptum non censeri, etsi, quos acceperit, ordines exequi non prohibeatur, quos tamen

men, si eam prudens cognouisset, exequi non concederetur, nec præceptum iudicis Ecclesiastici ad debitum uxori adulteræ reddendum compellentis efficit, quo minus Bigamus esse interpretetur. a. Bigamus tamen proprie is dicitur, qui duas nuptias expertus est, utraq; uxore per carnis copulam cognita, nec refert, quod earum uxorum alteram, uel quam duxit uiduam, antea baptisima habuisset, in baptisimate enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris consortium relaxatur. b.

Sed & si quis alterum coniugium de facto consumarit, postquam morte primæ uxoris solutus ad sacros ordines promotus erat, Bigamis annumerabitur propter affectum intentionis cum opere subsecuto, licet uerè Bigamus non existat, cum Sacramentum non desit, c. hinc & si quis in Subdiaconatus ordine constitutus, de facto tantum (de iure enim non potuit) duxerit uiduam uxore, quamuis Bigamus non existat, nec uiduæ possit uerè dici maritus, cum inter ipsum & illam non fuerit uinculum coniugij contractum, cum eo tamen contra doctrinam Apostoli tanquam cum marito uiduæ dispensare non licet, non quidem propter Sacramenti defectum, sed propter effectum intentionis cum opere subsecuto. d. Et quisquis

a. cap. si cuius. ubi Præpo. distin. 34. Diaz. tit. de Bigã. c. 16. Abb. cap. 2. num. 8. de Bigam. Sum. Ang. uer. Bigamia. num. 2. & Sum. Siluest. eo. tit.

b. c. si quis uiduam. 1. dist. 34

c. c. nuper. ubi Ab. de Bigam.

d. c. si de Bigam.

duas uxores uel eodem tempore, uel diuersis ha-
buerit, quamuis alterius earum, uel etiam utriusq;
coniugium de iure inualidum esset, Bigamis tamē
comparandus erit. a.

a. d. cap. nu
per, ubi no.
Abb. c. sup
eo. de Biga.
Sum. An-
gel. uer. Bi-
gamia,
num. 7.

Bigamus tamen non censetur plures concu-
binas habens, sed poterit cum eo tanquā cum sim-
plici fornicatore Episcopus quō ad Sacerdotalis
officij executionem dispensare. b.

b. c. quia cir-
ca. de Bigā.

Item is, qui mulierem ab alio uiro ductam, sed
minimē tamen cognitam (puta ob prioris mariti
mortem ante copulam secutam, uel religionis in-
gressum, uel frigiditatem) duxit uxorem, impedi-
ri non debet, quin possit ad Sacerdotium promo-
ueri, quia nec illa, nec ipse carnem suam diuisit in
plures, & ubi deficit inter coniuges commixtio
corporum, non deest signaculum Sacramenti. c.

c. c. debitū.
de Bigam.

Nec etiam ille Bigamus est, qui eius mulieris, quā
duxit uxorem, ante contractum matrimonium flo-
rem uiolauit, quemadmodum uiris Pontificij iuris
consultissimis placuit. d.

d. Glo. Ab.
d. c. debitū.
uer. diuisit.
Sum. An-
gel. uer. Bi-
gamia,
num. 7.

Item qui procuratores, actores, aut tutores
pupillorum, uel curatores fuerunt, non possunt
nisi onere deposito, & reddita administrationis
ratione, ad ordines admitti. e.

e. c. i. de ob-
liga. ad ra-
tioni.

Sed nec admittuntur hi, quorum corpus ali-
quo uitio deformatum est, ueluti qui manu carēt,
uel

uel digitis frangenda Eucharistiae aptis: a. paruus
tamen corporis defectus nihil impedit, puta, un-
guis, uel dentis detrimentum, oculine non de for-
mis macula. b. & potest Episcopus Presbytero,
qui in Monomachia digiti partem amiserit (non
tamen tantam, quin possit sine scandalo solenni-
ter celebrare) indulgere, ut in ordine suo mini-
stret, c. quemadmodum etiam potest sua & Apo-
stolica auctoritate Sacerdoti alioquin idoneo Sa-
cerdotale officium permittere, qui uirilia sibi ul-
tro amputarit, credens sibi ingens hoc facto me-
ritum apud Deum quaesitum iri, huic tamen alta-
ris non concedet ministerium, nisi iusta quapiam
causa ad hoc eum impulisset, d. at, qui in cunabilis
fectus est, licitē promouetur. e.

a. c. i. de
corp. uicia,
& cap. pres-
byter. de
cler. agro.
b. cap. 2. &
fi. de corp.
uici.

c. cap. i. de
corp. uici.

d. c. ex par-
te. M. de
corp. uici.

e. c. ex par-
te B. eo. tit.
de corp.
uicia.

Item is cui casu aliquo contigerit detrimen-
tum corporis pati, dum operi rustico fortē curā
impendit, aliudue quid faciens se non sponte per-
cutit, hunc canones permittunt, & Clericum fie-
ri, & si in Clero fuerit repertus, non abiici, quod
de his quoq; dicendum est, qui propter languorē
a Medicis secantur, a Barbaris abscinduntur, aut
a Dominis inuiti castrantur. f. Illi autem, cui etiā
inuito erutus est oculus, non possunt secundū Ca-
nones Sacerdotij iura concedi. g.

f. c. qui par-
te. dist. 57.

g. cap. si ce-
uangelica,
ea. dist. 57.

Item hi prohibentur promoueri, quos uel fa-
cti

Et iudicia, uel iudicis sententia, uel propria ipsorum confessio palam facit graui cuiuspiam criminis esse obnoxios, ueluti adulterio, periurio, falso testimonio, alijue eiusdem atrocitatis crimini, quod si occultum esset huiusmodi piaculum, aliudue eius generis etiam degradationis poenam, ubi foret manifestum, inferre potens, ordinibus quidem acceptis procul dubio uti non impedientur acta prius poenitentiae illis indicta parte, sed nec a sublimioribus quoque arceri debent, amice tamen erunt monendi, ut eos ne uelint ambire. a. Homicidij autem quamuis occultus reus omnino ordinibus repellendus est, b. Et si poenitentiam delicti iam subiisset, nam et Dauid Rex poenitentia acta auidij a Domino, quod sanguinarius uir esset, ei templum ne edificaret, nec refert, an propria manu, et facto, puta, ut miles, an praeepto, ut Iudex, an consilio, ut cum forte assessor esset, an dum se ab iniuria tueretur, quam poterat citra sanguinem propulsare, quis homicidium patrarit, ut a Clericali ordine summoueri debeat, c. nam et si Iudex, assessorue et alij in quibusdam casibus sanguinem effundendo non peccent, dum uel in facinorosos homines gladij tus exercent, uel exercentibus consulant, aliudue ut dictum est non illicitum opus faciunt, non tamen irregularitatis exortes abeunt, quod

a. c. ex tenore & c. fi. de temp. ord. et utrobique glo. & Butr.

b. d. c. fi.

c. c. fi. quis uidua ubi glo. dist. 50.

quod si casu, et citra aliquam culpam, dum rei licitae operam quis daret, praeter omnem intentionem homicidium quis patrarit, non prohibendus est, intra Clericorum ordinem recipi. b. Sin uel rei illicitae operam dabat, uel culpa casum praecesserit, non erit permittendus ad Clericalem ordinem ascendere, uel in sacris ordinibus ministrare, quamuis iniuncta illi digna poenitentia, possit cum eo benigne agi, ut in minoribus ordinibus feratur. c.

Sed hoc in loco non alienum duxi referre, quid de homicidijs eadem sacrosancta Synodus Tridentina in hac materia statuerit, eius haec sunt uerba. Cum etiam qui per industriam occiderit proximum suum, et per insidias, ab altari auelli debeat, qui sua uoluntate homicidium perpetrarit, etiam si crimine id nec ordine iudicario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoueri possit, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine, ac beneficio, et officio Ecclesiastico perpetuo careat, si uero homicidium non ex proposito sed casu uel uim ui repellendo, ut quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum, et altaris ministerium, et beneficia quaecunque, ac dignitates in

a. Glo. i. d. c. si seq. uideam.

b. c. lator. de homici. & c. dilectus filius & in trib. cap. seq. eo. tit. de homici.

c. c. presbyter. c. continebatur. c. ad audientiam. de homici.

M. ANTONII CVCCHI

re quodammodo dispensatio debeat, committatur loci ordinario, aut ex causa Metropolitano, seu uiciniore Episcopo, qui non nisi causa cognita, & probatis processibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit. a.

a. capit. 7. fess. 14.

Illud tamen non est ignorandum, nihil clerico imputari debere, qui petierit à Iudice laico ad repetendas fortè res suas sibi contra aliquem iustitiam fieri, quamuis Iudex ille sic iustitia dictante, contra reum sanguinis uindictam exerceat, b. modò Clericus coram Iudice testatus sit expressè, quòd uindictam, seu pœnam sanguinis ullam non exposcebat. c.

b. c. postulat. de homici.

c. cap. 2. de homici. in 6.

Item qui olim furiosi fuerunt, & quorù corpora à Demone olim obfessa fuerunt, aut in terra arrepti à Demonibus eliduntur, ordinari non possunt. d.

d. c. mari. cum duobus. cap. seq. dist. 33.

e. c. si. de temp. ord. in 6.

f. c. 2. de conuer. con.

Illiteratus quoq; uel primæ tonsuræ incapax est, & coniugatus, nisi uolens religionem ingredi, aut ad sacros ordines promoueri, prout est sacris ordinibus definitum, e. id est, si ab uxore continentiam profitente, coniugatus, ut religioni se addicat, fuerit absolutus. f. Eadem quoq; sacrosancta Synodus Tridentina sub Pio quarto in hanc rem animaduertit, statuens, ut minores ordines his saltē, qui linguam Latinam intelligant, per-

tem-

temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis uideretur, conserantur, ut eo accuratius quantum sit huius disciplinæ pondus, possint edoceri, ac in uno quoq; munere iuxta præscriptū Episcopi se exerceant, idq; in ea cui adscripti erunt, Ecclesia, nisi fortè ex causa studiorū absint; atq; ita de gradu in gradu ascendat, ut in eis cum ætate uitæ meritū, & doctrina maiorū accrescat, cumq; hinc ad altiores gradus, & sacratissima mysteria sit ingressus, nemo his initietur, quem non scientiæ spes maioribus ordinibus dignū ostendat. Hi uerò non nisi post annū à susceptione postremi gradus minorū ordinū ad sacros ordines promouentur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas iudicio Episcopi aliud exposcat. a. Item sanxit, ut prima tonsurā non initientur, qui sacramētum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quiq; legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit, eos nō secularis iudicij fugiēdi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc uitæ genus elegerint. b. Item adiecit, ut ad maiores ordines promouendi bonum à parocho, & à magistro Scholæ, in qua educantur, testimonium habeant. Hi uerò, qui ad singulos maiores erunt assumēdi, per mensem ante ordinationem Episcopum adeant, qui parocho

a. c. 11. fess. 23.

b. cap. 4. ea. fess. 23.

aut

a. cap. 5.
ea. l. c. 13.

aut alteri cum magis expedire uidebitur, committat, ut nominibus ac desiderio eorum qui uolent promoueri, publicè in Ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, etate, moribus, et uita, à fide dignis diligenter inquirat, et literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quàm primã transmittat. a.

b. c. 13. &
14. ead. l. c. 13.

Addit insuper, ut Subdiaconi, et Diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, et in minoribus ordinibus iam probati, ac literis, et his, quæ ad ordinem exercendum pertinent, instructi. Et promoti ad sacrum Subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sint uersati, ad altiorum gradum, nisi aliud Episcopo uideatur, ascendere non permittantur. At, qui ad Presbyteratus ordinem assumendi sunt, non modo oportet eos in Diaconatu ad minus per annum integrum, (nisi ob Ecclesiæ utilitatem, et necessitatem aliud Episcopo uideatur) ministrasse, sed etiam aptos eos esse decet ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, et ad Sacramenta ministranda. b.

Et cum in teneris annis non possit aliquis rerum usus, nec consilij, et morum maturitas uigere, quæ ante etatem ut plurimum uenire non solent,

læt, et, cum non deceat, ut intra Ecclesiasticos ordines quis recipiatur, qui non intelligat, quid agatur, et qui dari non possit, dum Ecclesiastica militiæ nomē dat, propterea certa etas in singulis ordinibus desideratur. Nam primum ad infimum etiam ordinem Psalmistarum nemo infans, id est, minor septem annis admittitur, sed eam etatem excessisse cum oportet, nisi, ut religioni se deuoueat, ordinis consociationem petat. a, sic et Ostiarius, Lector, Exorcysta, maior infante effectus quis esse potest, Acolytus anno duodecimo. b. Vfus tamē hodiernus recepisse uidetur, ut etiam ad Acolytorum ordinem post infantiam quis admittatur. At subdiaconus in anno decimo octauo, Diaconus uicesimo, Presbyter quinto supra uicesimū hoc iure quis esse potest, dummodo eam etatem attulerit, licet non impleuerit, c. quod per Clem. 5. statutum fuerat, cum tamen ante ipsum grandior etas requireretur. d.

a. c. fi. de
tempor. or
din. in 6.b. Glo. in
sum. dist.
77. & c. in
singulis. ea
dist. & cle.
fi. glo. fi. de
etat. &
qual.c. clem. fi.
de etat. &
qual.d. d. c. in fin
gulis. cum
l. eq.

Verū hodie prædicta sancta Synodus Tridentina constituit, ut nullus in posterum ad Subdiaconatus ordinem ante uigesimum secundum, ad Diaconatus ante uigesimum tertium etatis sue annum promoueatur, admonens tamen non singulos in ea constitutos etate, ad hos ordines assumi debere, sed dignos duntaxat, et quorum probata

C uita

uita, senectus sit, statuit etiam simul, ut regulares
 nec in minori etate, nec sine diligenti Episcopi
 examine ordinentur priuilegijs quibuscuq; quo
 de. si. uer. ad hoc penitus exclusis. a.
 anno. Sum. Sin quis ante etatem a sacris Canonibus sine
 Angel. uer. gulis ordinibus praefinitam alicui ordini aggre-
 etas. Re. gatus fuerit, characterem quidem recipiet, non
 xi. tit. siue tamen, quae eius ordinis sunt, exequi concedetur,
 ante etate. tamen, quae eius ordinis sunt, exequi concedetur,
 c. Rebuf. quoad eod etatis peruenerit b Quinetiam ad sa-
 in praxi. ti. cros ordines ante etatem non precedente dispen-
 de cler. ad satione irreppentes, non prius ad executionem eo-
 fac. ordin. rum admittentur, quam id Summus Pontifex
 prom. glo. concesserit, ut Iulij Secundi constitutione san-
 3. num. 3. cta est. c neque potest Episcopus, ut ante pra-
 d. Cl. d. de. citum est. c neque potest Episcopus, ut ante pra-
 fi. uer. ano; fmitam a iure etatem intra Ecclesiasticos ordi-
 ubi. doct. nes suscipiatur, ius alicui facere, sed solus Pontifex
 Rebuf. ubi Rom. hoc concedendi potestatem habet. d.
 supra num. 13.
 e. Mandof. Queri etiam hic potest, quamuis de ordini-
 reg. 18. can. bus in primis agamus conferendis, quoto etatis
 cel. q. pri. n. anno possit quis Cathedralis alteriusue collegia-
 3. ad fi. qui ta Ecclesiae Canonicus creari. Et, cum Iuris Pon-
 restatur de ta Ecclesiae Canonicus creari. Et, cum Iuris Pon-
 coi. doct. c. tificij Doctores in uarias sententias distraheren-
 fi ex eo. c. fi. tur, his quidem asserentibus completo etatis an-
 eo tēpore. no septimo Canonicum effici quem posse, quam
 de elect. in sententiam frequentioribus calculis receptam a fi-
 c. c. fi. eo. tē. sententiam frequentioribus calculis receptam a fi-
 pore. de re. scrip. in c.

con-

consilium adstruentibus, ut ne quis ante puberta-
 tem ad Canonicatum promoueat. Propterea ut
 has forte quaestiones dirimeret, Pontifices Roma-
 nis regulis Cancellariae sancire consueuerunt, ut
 in Cathedralibus quidem Ecclesijs nemo nisi post
 decimum quartum etatis annum, in alijs uero col-
 legiatis nisi post decimum Canonicus esse conce-
 datur, nisi pro prio, et speciali Pontificis Romani
 diplomate nitatur. a.

Atq; ut hinc discatis, qua etate soleat, quis
 unicuique dignitati, uel beneficio aptus, idoneusq;
 a iure censeri. Sciendum est, q; Episcopatu quis ap-
 tus non cesset, qui non exegerit annum tricesimum,
 b aliuero dignitati inferiori, nisi uicesimum quintum
 annum attigerit, c quae etas annorum uiginti quinque
 etiam in eo requiritur, cui cum beneficio cura anima-
 rum iniungenda sit, q; si animarum cura solutum sit be-
 neficium, regiminis tamen alicuius onus sentiat, quar-
 tus decimus annus sufficiet, sed nullo dato regimi-
 nis onere uel titulo, septem annorum etas quem
 idoneum faciet, dum nullam consilij maturitatem
 eiuscemoi beneficium desideret. d At si de regu-
 laribus beneficijs agatur. Abbas quidem uigesi-
 mo quinto anno, Abbatisa uel priorissa tricesimo
 renuntiare potest. Sed Prior qui uel Collegio
 praesit uel curam habeat animarum per se illam

a. reg. 18.
cancel.

b. c. cum in
cunctis. de
elect.
c. d. c. cum in
cunctis. S.
inferiora.

d. Abb. c. su-
per inordi-
nata. col. fi.
de preben.
e. c. indeni-
tatibus. ubi
glo. de e-
lect. in 6.

exercens anno pariter uicesimo quinto, sin curam animarum per se non exerceat, anno uicesimo, at si neq; collegium, neq; animarum curam talis Prior habiturus sit, anno decimo quarto esse concedatur a.

a. Abb. d. c. super inordinata.

Sed, ut ad propositam, inceptamque eorum, qui ordinari non possunt, materia redeamus. Scientum est, quod cum admitti non debeant hi, quibus suprascripta, aliaue iuridica obstant, propterea ordinarij partes erunt, ut neminem ad ordines promoueat, nisi probatum, & examinatum, cum preceptum sit, ne cui cito manus imponatur. b. Vt ergo breuibus concludatur, cum Ecclesiastici ordines augendi sunt, Episcopus Sacerdotibus, & alijs prudentibus uiris diuinae legis peritis, atq; in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis sibi adscitis ordinandorum genus, etatem, personam, institutiuonem, mores, doctrinam, & fidem, uitam, patriam, locumq; ubi educatus sit, diligenter inuestigare, & examinare debet, c. quod etiam sacrosancta Synodo Tridentina est nuperrime innouatum. d.

b. c. i. c. nullus ordine tur. dist. 24.

c. c. quando Epist. dist. 24. d. cap. 3. sess. 23.

Quod, si quis, ut huiusmodi examinatione, et scrutinium subterfugiat, furtiue ordines surripuerit, puta, ingerendo se multitudini ordinandorum ignorante Episcopo, is & maiorum ordinum suscipiendorum spe, & ordinis illius, quem suscepit,

rit, executione interdictus erit, quam solus Pontifex Romanus restituere poterit, ubi huiusmodi ordinum supplicatores excommunicatione lata perculti essent, a quod si nulla esset contra huiusmodi homines lata excommunicatio. Episcopus & Abbas possent cum eis benigne agere.

a. cap. i. & seq. de eo qui fur. ord. din suscep.

b. d. c. i. & seq. ubi glo. Sū. Angel. uer. i. regu laritas. Di. az. in prac. c. 21.

Nec est prætereundum, quod, si quis prætermisus aliquibus gradibus non superbia, sed negligentia ad maiorem gradum ascenderit, tamdiu a maioribus abstinere iubetur, quamuis characterem recipiat, quamdiu congruo tempore omissos accipere distulerit. c. Et constitutio Tridentina concedit, ut cum promotus per saltum, si non ministerint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare. d.

c. cap. i. & 2. distin. 55. ubi glo.

d. c. 14. sess. 23.

De Temporibus Ordinantiū.

Tit. VI.

CERTA præterea tempora statuta sunt, extra quæ nefas sit, ordinibus quempiam aggregari, nam statis quatuor anni tempestatibus quibus ab Ecclesia indicuntur ieiunia, & Sabbato, quo Christi Dei seruatorisq; nostri pie colitur, & celebratur memoria. Item Sabbato, quod diem Dominicam, quæ de Passione dicitur, præcedit, quæ media quadragesimæ hebdomada

da est, sacri ordines expleri possunt, ^a alijs diebus non possunt, nisi ab ipso Summo Pontifice, nec ulla consuetudine hoc ius mutari potest, ^b & supra dictis temporibus non obseruatis, qui ^c contra hæc ad ordines fuerint recepti, ab illis tam diu reddi expertes debent, donec fuerint restitutionis gratiam consecuti, quiq; eos admiserit, prohibebitur alios deinceps ad hos ordines promouere, ^c nec minus tamen hoc modo recepti caractere compun-
 a. c. ordina-
 tiones, di-
 stin. 75.
 b. cap. sa-
 ne, de tēp.
 ordin.
 c. c. cū qui-
 dam, c. sa-
 ne, c. lite-
 ras. eo. tit.
 d. c. consul-
 tatiōi. eo.
 tit. Abb. d.
 c. cum qui-
 dam, nu. 5.

Et erunt, prohibētur enim tantum, quæ eius sunt ordinis, ex quibus, quamuis intra ordinem sint. ^d
 At Tridentina sancta Synodus sub Pio Quarto nuperrimè constituit, ut ordinationes sacrorum ordinum statutis à iure temporibus, ac in Cathedrali Ecclesia uocatis presentibus ad id Ecclesiæ Canonice publicè celebrentur. Si autem in alio Dicecesis loco, presente Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur, atque eadem Synodus antiquorum canonum uestigijs inherendo decreuit, ut, cum Episcopus ordinationem facere disposuerit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere uoluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem, uel quando Episcopo uidebitur, ad Ciuitatem euocentur. ^e

Miores autem ordines quibuslibet festis diebus uni, aut alteri conferri possunt, ^f sed eadem

dem persona eodem die, uel duobus continuato ieiunio ad duos ordines sacros ascendere nequit, quinimo, si quis aliquem eadem die ad plures sacros ordines admiserit, est tandiu ab ordinandi potestate suspendendus, donec gratiam meruerit obtinere. ^a

Vidimus de ordinibus Clericorum, quiq; ad eos ordines admittendi potestatem habeant, ac, qui admitti possint, & quibus temporibus. Deinceps uidendum erit de officijs, & dignitatibus eorum, quæ, cum electione frequenter conferantur, prius de ipsa electione nobis differendum est.

De Electione. Tit. VII.

ELECTIO igitur est uocatio alicuius hominis ad præfecturam, uel societatem fraternam Canonice facta. ^b Ordinarium est enim, ut non possit quis dignitate alicuius, aut munere præcipuo in aliquo collegio eminere, nisi ab ipso collegio ad id lectus sit, seu Episcopi, seu alterius præfecti nomen affectet. ^c

Quin & ipse Pontifex Romanus, qui uniuersis orbis habenas moderatur CHRISTI DEI & Domini nostri Vicaria opera fungens in terris cōfastigij non nisi ex Patrum Cardinalium ele-

ctione assumitur, in qua celebranda quæ forma uel
 solennitas exigatur, disertè præscripsit Grego-
 rius Decimus in generali Concilio Lugdunensi,
 Item Clemens Quintus, unde petenda est, nam ho-
 die ferè seruat^a. In qua tamen Summi Pontifi-
 cis electione interim non omittam, hoc præcipuū
 esse, quod si à paucioribus, quàm à duabus parti-
 bus aliquis electus fuerit, ad Apostolatus officium,
 nisi maior concordia intercesserit, nullatenus as-
 sumendus est, hoc enim in Romana Ecclesia spe-
 ciali constituitur, quia non poterit ad superiorē
 recursus haberi, ^b. quamuis in alijs electionibus
 maioris & sanioris partis debeat sententia præ-
 ualere, quia quod in eis dubium uenerit, superio-
 ris poterit iudicio diffiniri. ^c. Item et hoc in Sum-
 mi Pontificis electione præcipuum est, quod ma-
 ior pars potest aliorum accessione ad duas usque
 partes augeri. ^d. Et quia sedes Apostolica cunctis
 in orbe terrarum præfertur Ecclesijs, nec ullus
 ei præesse potest Metropolitanus, idcirco Cardi-
 nales Episcopi Metropolitanus uice funguntur,
 dum electum Antistitem ad Apostolici culminis
 apicem prouehunt consecrandum, ^e. potest tamen
 Summus Pontifex etiam antequàm consecratus sit,
 uel in throno positus, administrare. ^f. Et, si facta
 Summi Pontificis electione bellica tempestas, uel
 quæ

a. c. ubi pe-
 riculum,
 eo. tit. in c.

b. c. licet de
 uitanda. ex
 tra. eo. tit.

c. d. c. licet
 de uitada.

d. Abb. d. c.
 licet de ui-
 tanda. per
 illum. tex.
 nu. 8. not. 8.

e. c. in no-
 mine domi-
 ni §. certus
 dist. 23.
 f. Abb. d. c.
 licet de ui-
 tanda

qualiscunque hominum conatus malignitatis stu-
 dio resisterit, ut is qui electus est, in Apostolica
 sede iuxta consuetudinem inthronizari non ua-
 leat, electus tamen sicut uerus Papa Romanæ Ec-
 clesie regendæ, rerumq; ipsius disponendarum au-
 thoritatem obtinebit. ^a.

Summo Pontifice superstite nemo potest eo
 inconsulto de electione futuri Pontificis tracta-
 re, nisi loci sui dignitate, uel communionē priuari
 uelit. ^b. Nec potest quis nisi per distinctos gradus
 ascendens Diaconus, aut Presbyter Cardinalis fa-
 ctus fuerit, ad Sacrum Pontificatus ordinem pro-
 moueri. ^c.

Verum, quia ipse Rom. Pontifex eorum pri-
 mam curam gerit, quæ animarum salutem respi-
 ciunt, quibus dum intentus est, contingit nonni-
 quam Ecclesiam insanis perditorum hominum fu-
 roribus, & bellis uexari, quibus ut forti manu ob-
 uiam iri possit, Pastore ipso interim à diuinis mi-
 nisterijs non auocato, strenuo atq; impigro duce
 opus erat, atq; in Christianum nomen propenso,
 cuius armis, prudentia, & consilio Ecclesie ho-
 stes comprimi possent, atq; ita eius ductu, & au-
 spicijs, & ueluti sub eius Clypeo Ecclesia tutò cō-
 quiescere, idcirco Imperator Romanorum crea-
 tur, quem hodie certi Principes Germani eligunt,

a. d. c. in
 nomine do-
 miui. §. pla-
 ne postquā

b. cap. 3. di-
 stin. 79.

c. c. nullus
 unquam di-
 stin. 79.

Pontifex Romanus examine praeuio approbat, inungit, consecrat, ac demum corona donat, aut, si eum tanto culmine dignum non iudicarit, ut quia fortè eum sacrilegum, uel excommunicatum, uel fatuum, uel haereticum, aut paganum inuenerit, riciendi etiam ipsius potestatem habet, licet etiam concordibus uotis electus esset.

Sed & cum Summus Pontifex illos segnes uidet, quibus deligendi Imperatoris potestas competit, potest eorum incuria animaduersa (quae in tantae molis negotio omnino fugienda est) ipse ea uice hoc eligendi Imperatoris munere fungi: aut, si parua electorum suffragia diuersos petentium uiderit, eius arbitrio committetur, quem ex eis con-

a. c. uenerabilē. extra eo. t. de elect.

secrare, & coronam donare uoluerit. Sed de huius electione alibi diffusè, nos hic de illis electionibus tractemus, quae cuius praefecto communes esse possunt. Illud tamen non omittam, quod & si dixerimus Imperatorem consecrari, & quamuis ut Subdiaconus Episcopo sacra faciet ministret, non tamen intra ordines Ecclesiasticos, neque Subdiaconorum, neque ullos alios, censeri, sed militari caractere duntaxat eum insignitum, & compunctum esse, credendum est. b

b. Glo. fi. c. Valentianus, diff. 63. ubi doct.

Principio igitur (ut de electione praecipua generatim tradamus) sciendum est, tribus modis

elect.

electionem fieri solere, nam uel omnes, penes quos est potestas eligendi, repente quodam quasi spiritu, & diuino numine afflati, nemine eorum in diuersa trahente, in eundem eligendum conueniunt: quae electio in optimos & sanctissimos homines Dei uoluntate quadoque incidit: aut electores, seu, ut se hoc eligendi onere liberent, seu fortè, ut minore turba res exitum sortiatur (quae solet plerumque in huiusmodi negocijs oriri) in aliquos uel ex suo collegio, uel etiam extraneos homines id muneris ex compromisso ea uice transferunt: aut denique (quod frequentius in usu esse solet) ipsi, quibus eligendi ius est, singulas omnium sententias inter se exquirentes, eum eligunt, qui crebrioribus prudentiorum hominum calculis optatus fuerit. a.

Ad electionem autem faciendam euocandi omnes sunt, quibus suffragiorum ius competit (nam uel uno omisso electio infirmari potest, quamuis multorum contradictio non semper electionem irritam faciat) modò in prouincia adeo propinqui sint, ut commodè uocari possint: quid enim si in extremis remotisque latissimae prouinciae locis, & a comitorum loco multum diuisis quispiam agat, unde non sine magno dierum interstitio, & consequenter magno Ecclesiae detrimento expectari possit.

a. quia propter. extra eo. tit. de elect.

possit, quod iudicis, id est, Prælati illius, ad quem confirmationis ergo eundum erit, arbitrio committetur. neque enim certum præceptum huiusce rei dari potest, uerum ipse iudex pericula imminentia, uiarum discrimina, & longinquitates, bel-
 lorum tumultus, & prophanæ potestatis uim, at-
 que abusum, imminētis schismatis periculum cau-
 tē p̄nsabit, omniumq; huiusmodi rationem pro-
 uideat. **h**abebit potest tamen (ut plures tradiderunt)
 consuetudine induci, ut etiam remotissimo in lo-
 co absentes ad electionem uocari oporteat, modo
 non magnum Ecclesiæ incommodum id temporis
 interuallum inuehat: sic contra, si qui extra pro-
 uinciam quidem existant, sed non multum tamen
 remoti ad comitia euocandi erunt. **a**.
 Eligere autem possunt omnes ex illo colle-
 gio, cui Pastor, uel minister queritur, dummodo
 idonei sint: sed impubes, cū nullū eius animi iudiciū
 sit, **b** & excommunicatione maiore uel suspensio-
 ne illigatus, eligendi ius nullum habet, c nec quis
 in Cathedrali, aliāue collegiata Ecclesia seu secu-
 lari, seu Regulari, suffragiorum ius habet, qui in
 Subdiaconorum ordinem receptus non sit: **d** nec,
 qui ad eos ordines intra annum cum possit, pro-
 motus non est, quos dignitas, personatusue, aut
 officium suum exigit: **e** nec, qui illi Regulæ, cuius
 colle-

a. c. coram.
 & c. seq. u-
 bi glo. &
 Abb. extra
 eo. tit. de
 elect.
 b. cap. ex
 eo quod in
 princ. eo.
 tit. in. 6.
 c. c. illa q̄ti
 diana ubi
 doct. eo. ti.
 & c. fi. ubi
 doct. de
 procur. &
 c. fi. de de-
 excom. mi-
 nist.
 d. cle. vt hi
 de etate &
 qual. ubi
 glo.
 e. d. cler. ut
 hi.

collegio Pastor dandus est, nondum ita se addixit,
 ut inter professos uel tacite uel expresse censeretur
 possit, cum professis deligendo Prælati in Eccle-
 siis Regularibus, uel monasterijs suffragari pote-
 rit: nec Laici conuersi (ut uocant) in comitijs cum
 Clericis intererunt, a quantominus Laici simpli-
 ces, repelluntur enim, quamuis Ecclesia Pastore
 uiduata eorum in patrocinio esset, contraria etiā
 consuetudine non attenda, **b** nec attenda aliqua
 inter ipsum patronum & Prælatum, ac Capitu-
 lum contra hæc inuita conuentione, quamuis pa-
 tronus, ut factæ electioni assentiatur, adeundus
 sit. **c** Et quisquis electioni de se factæ per seculari-
 ris potestatis abusum consenserit contra canoni-
 cam libertatem, electionis illius commodo care-
 bit, & ineligibilis in posterum fiet: nec absq; di-
 spensatione ad dignitatem aliquam admittetur:
 ac qui electionem huiusmodi, quæ ipso iure irrita
 censetur, præsumpserint celebrare, ab officijs &
 beneficijs per triennium penitus suspenduntur, &
 ligendi tunc potestate priuati. **p**.
 Eligendum pariter undequaq; idoneum esse
 oportere, nemo ambigit, eumq; præsertim, qui ad
 Cathedralis Ecclesiæ regimen assumendus est, a-
 deo quidem, ut tametsi de ipsius Ecclesiæ grēmi-
 o assumi alijs oporteat, ubi idoneus in ipsa reperi-
 tur,

a. c. ex eo.
 in prin. &
 fi. cum glo.
 eo. tit. in. 6.
 b. c. sacro
 sancta. & c.
 mensana. &
 utrobique
 glo. &
 doct. extra
 eo. tit.
 c. d. c. mes-
 fena. & d. c.
 sacrosacta,
 & utrobique
 glo. & doc.
 d. c. quis
 quis extra
 eo.

tur, si tamen idoneus in eam non repertus fuerit, ex alia Ecclesia assumi non prohibeatur: a quin et traditum est, si electores idoneum quidem aliquem elegerint, cum tamen alius magis idoneus in prospectu esset, qui eligi posset, non carere ipsos culpa, imo conscientias suas uulnerare, quamuis electio teneat. b.

Is igitur, cui Cathedralis Ecclesie regimen committendum est, natalibus in primis, ut scilicet ex legitimo sit matrimonio natus, de hinc etate uirili, id est (ut etiam supra admonuimus) triginta annorum, item grauitate morum, et literarum scientia conspicuus esse debet. c. Et postremo sancta Synodus Tridentina constituit, ut sit etiam in sacro ordine antea saltem sex mensium spatio constitutus, quarum rerum instructio, si eius notitia nulla, aut recens in curia fuerit, a sedis Apostolicæ Legatis, seu nuncijs prouinciarum, aut eius ordinario, eoq; deficiente a uicinioribus ordinarijs sumatur; scientia uero eiusmodi polleat, ut muneris sibi iniungendi necessitati satisfacere possit, ideoq; antea in uniuersitate studiorum magister, siue doctor, aut licentiatus in sacra Theologia uel iure canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur: quod si Regularis fuerit, a superiorioribus eiusdem Religionis similem fidem habeat. a.

INST. IUR. CAN. LIB. I. 24
perioribus eiusdem Religionis similem fidem habeat. a.

Suffragia autem pura, certaque esse debent, non sub conditione, incertae, aut ambigua, nec disunctiua ferri, inania enim hæc essent, et non modo cæterorum uim non impedirent, sed etiam illis accrescerent. b. nec suffragium per literas absentis declaratum ualet, licet nullus ex collegio uellet ipsius esse procurator: nec ipse nolente capitulo extraneum possit procuratorem constituere: uotum si quidem non ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secreto, et sigillatim est proferendum: c. per procuratorem quidem licebit uotum exarare, qui procurator eiusdem collegij sit, modo iuste impeditus dominus absit, quod impeditum, si opus fuerit, iureiurando affirmare cum oportebit, et dummodo ibi sit, unde uocari eum ad electionem celebrandam oporteat. d.

Procurator autem ex ipso collegio constitutus, quem suo nomine legerit, eundem et uice domino eum constituentis eligere debet, nisi speciali mandato domini ei præscriptum sit, quem nomine ipsius eligere debeat. e.

Non tamen necesse est omnium suffragia in unum conuenire, sed tantum maiorem sanioeremq; collegij partem: nec rursum satis fuerit, quem plurimum

a. c. in nomine Domini. §. eligatur. ubi glo. ubi glo. uer. grem. b. Abb. c. confitutis. num. 7. de appellat ubi ap. Dec. conf. 72.

e. cum in cunctis, extra. c. ra. eo.

a. cap. 2. §. ff. 27.

b. cap. 2. eo. tit. in 6.

c. c. si quis. §. ff. eo. tit. in 6.

d. c. quia ppter illud aut. extra. eo. tit.

e. d. c. si quis. §. porro. in 6.

ra competitoribus suis puncta retulisse, nisi ea di-
midiam totius collegij partem transcendant. a.

a. c. Eccle-
sia uestra
1. & 2. ex
tra. eo. t.

Ceterum duabus electionibus factis, ea longe
firmior habenda est electio, quæ oppositæ electio-
nem duplo maiore suffragiorum numero supera-
rit: hæc enim nisi electorum auctoritate penitus
sublata infirmari nequit, ueluti excommunicatio-
ne maiore, suspensioe, depositione, simonia, b aut
electi enormi infamia, uel uitio, aut simili exce-
ptione opposita, c alia uerò leuior exceptio ele-
ctoribus, aut electis opposita nihil oberit, ueluti
si suam ipsorum, aut electi grauitatem, scientiam,
integritatem, illa aduersariorum, aut hominis
ab eis electi maiorem, magisue conspicuam asse-
rant. d.

b. c. pc. ex
tra. eo. tit.

c. c. cū no-
bis. extra
eo. tit.

d. c. si quā
do. in 6.

e. c. in no-
mine Do-
mini. §. eli-
gatur. uer.
fieri in ur-
be. dist. 23.
f. Glo. d. c.
in nomine
domini.
uer. tra-
ctantes.

Sed, ne quid uos lateat, hæc forma in electio-
ne ex scrutinio celebranda obseruatur. In primis
enim collegium in loco idoneo ad hoc negotium
obeundum præfinito congregatum, e tractatu
præhabito, f ex suo corpore idoneos aliquos homi-
nes eliget, quorum cura sit, omnium ex collegio
sententias secretò, & sigillatim exquirere, & de-
scribere. Nam & sancta Synodus Tridentina con-
stituit, in electione superiorum quorumcunq; Ab-
batum temporalium, & aliorum officialium, &
generalium & Abbatissarum, atq; aliarum præ-
lata-

latarum, quò omnia rectè & sine fraude fiant, o-
mnes suprascriptos eligi debere per uota secreta,
ita ut singulorum eligentium nomina nunquam
publicentur. a.

a. cap. 6.
sess. 25.

Illi igitur, quibus hoc scrutandi negotium
mandatum fuerit, munere suo perfectò confestim
omni cunctatione abiecta, quicquid sequutum fue-
rit, palàm in collegio recitabunt, quo factò non
licebit electoribus amplius uota sua reuocare, uel
mutare. b.

b. c. publi-
cato. extra
eo. tit.

Electiones autem clandestinas à iure admitti
non solere certum est, ut, quæ fiunt singulariter,
& per occultas conuenticulas, & quarum nulla
sit facta publicatio. c.

c. c. quia p-
pter. §. fi. u-
bi. glo. ult.

Diuulgatione scrutini in collegio facta, ipsa
suffragia sunt inter se conferenda, & quæ plura,
maiorisq; ponderis fuerint, eligenda, moxq; ele-
ctio pronuntianda, si à maiore collegij parte cele-
brata fuerit, d ad quos etiam, si oportuerit, per
superiorem compelli possunt; e nec sufficiet ele-
ctionem aliquo factò, cuiusmodi est (exempli gra-
tia) deportatio, celebratam esse. f.

d. d. capit.
quia pro-
pter in pri-
& fi.

e. d. c. pub-
licato.

f. c. Ecclesi-
a uestra pri-
mo. ubi
doct. eo.
tit.

Electioe facta ea scripturæ publicæ credita
electo offerri debet, g octo dierum spacio, ex quo
id commodè fieri potest, eiusque consensus peti-
quod spacium octo dierum Nicolaus Tertius præ-

g. c. cupien-
tes. in prin-
cip. & §. cæ-
terum eo.
tit. in 6.

D fixit,

fixit, cum nullus olim terminus definitus esset, sed iudicantis arbitrio committeretur, qui id curaret, ut quam citissimè fieret. a. Ipse uerò electus

a. c. quā sit. ubi gl. uer. quā citissimè us. in g.

acceptis electionis suæ codicillis, intra mensem assensum suum, si eam acceptet, præstare tenetur, nisi Prælatus alicuius, cui subfit, uenia non impetrata nefas ei sit electionem agnoscere: huic enim tantum temporis præter supradictum mensem indulgetur, quantum satis esse credatur licentia à Præ-

b. d. c. quā sit. ubi glo. uer. cōditi o. si. & c. si religioſis eo. tit in g.

lato impetrandæ considerata ipsius Prælati longinquitate: b quod si electioni Prælatus consenserit, eam ab Antistite postmodum, cui ea dignitas, uel officium subest, confirmari curabit, quo autem temporis spacio id fieri debeat, multoties uariatum est, ut infra suo loco dicemus. c.

c. dicatur inf. in tit. de cōarm. elect.

Electio uerò ipsius negociū, quæ Cathedralibus uel Regularibus Ecclesiis præfectus quaeritur, tribus mensibus ab interregni die est absolueudū, si ea sit suprema illius Ecclesie præfectura: sin alia dignitas post supremam sit in prædictis Ecclesiis Cathedralibus, uel regularibus, aut quæuis dignitas

d. c. ne pro defectu ext. a. eo tit. de elect. c. 2. ubi Abb. de concess. præben.

in alijs Ecclesiis, semestri tēpus cōceditur: largius enim tempus concessū his fuit, quia minus periculum in eorum uacatione uersatur, quā supradictorum, a hæc tamen tempora neq; iusta causa impeditis, neq; dignitatis uacantis scientiam non habentis

bentibus labentur. a. Si uerò nulla iusta causa impediti hi, quibus elegendi ius competit, hæc tempora labi permiserint electione non facta, ad proximum Antistitem superiorem deuoluetur electio cum ipsædem temporum spacijs, quibus item frustra inutiliterq; lapsis, in eum canonicè animaduertetur, b atq; ad Prælatum eius immediatè superiorem electio transferetur. c.

a. c. quia dī uersitatem de concess. præb.

b. d. c. ne pro defect. ubi. Abb. nu. 6.

Sed olim in eligendo Episcopo negligentiam commissam, Summus Pontifex sine ulla distinctione supplebat. d hodie autem supplebit quidem, si indignus designatus, uel forma à Concilio tradita omissa sit, secus si per negligentiam, & incuriam electio dilata fuerit, idq; in Cathedralibus duntaxat Ecclesijs: in alijs autem Ecclesijs, nunquam immediatè Summus Pontifex aditur, sed supradicta seruanda sunt. e.

c. d. c. 2. eo. tit in g. Abb. d. cap. ne pro defectu.

d. Glo. d. c. ne pro defectu. uer. deuolua: tur.

e. d. ca. quā a propter. d. c. quamquam. ubi glo. uer. de uolua: tur.

Et hætenus de electione, quæ ex scrutinio fit, satis, pauca etiam dicamus de illa, quæ ex compromisso celebratur, in qua tamen & multa ex supradictis obseruantur, sed & in ea hoc non minus obseruandum est, quòd, si à maiore parte eorum, in quos compromissum est, celebrata fuerit, mandati forma ad unguem seruata, non poterit electus recusari. f. Compromissum tamen per omnes factum esse oportet nemine discrepante. g. &

f. c. c. dilectus, ubi Abb. extra eo. tit.

g. Abb. d. c. quia propter. g. uel saltem nu. 2.

ante electionem fieri ipsum oportet, nam compromissum factum post iam celebratam electionem, in præiudicium electi, laudumq; ex eo secutum electo nihil nocebit. a.

a. c. cum in
ter canoni
cos, extra
eo, tit.

Si illi, in quos compromissum est, tempora iuris labi permiserint, nulla electione facta compromittentium. Antistes non minus hoc casu aduandus erit, quam si ipsismet negligentia illa compromittentibus adscribi possent, at si indignum elegerint compromissarij, ad compromittentes electionis ius redibit, nisi & ipsi electionem illam ratam habuerint, quod iuris seruabitur etiam ubi electus uir alioqui idoneus electioni non consenserit, nam & hoc casu ijdem ipsi compromittentes alium eligere poterunt. b.

b. c. si. com
promissari
us. eo. tit.
in 6.

Item electio ex compromisso à pluribus facta non minus per unum proferri debet, quam quæ ex scrutinio celebratur, c. quamuis in arbitris compromissarijs lex humana innuat, quod ab eis omnibus sit pronuntiatio faciendā) alioquin à pluribus compromissarijs facta simul electio, eo ipso uiribus non subsistet, ne tot uideantur electiones,

d. d. c. ficut,
ubi glo.

quot sunt numero eligentes. d.
Si contingat electum minimè assentiri electioni de se factæ, uel post consensum iam præstitum electioni renūciare, aut decedere, aut electionem

nem

nem eius deleri aliquo fortè eius uitio, quod prius latuerat, emergente, quoties id contigerit, tantum electores tempus habebunt à dissensu, renuntiatione, morte, uel irritatione ad aliam electionem faciendam, quantum in prima electione habuerant, a.

a. c. fi. ele/
ctio. eo. tit.
iu 6.

Qui duabus electionib. ad idē ius optatus fuerit, utrā ex eis uoluerit eligere cum oportebit, altera omissa, ad quā reditus posthac nō dabitur. b.

b. c. ut quis
eo tit. in 6.

Ceterum, quia sæpe existunt litigiosi homines, qui uel inuidia, uel odio, uel auaritia quandoque inducti potius, quam rei ecclesiasticæ benè gerendæ studio electiones rectè & rite factas omnibus (ut ita dicam) machinis disturbare conantur, Propterea ne ijs ad nequitiam fenestra aperiatur, sed aperta si qua est, claudatur potius, certæ poenæ statutæ sunt, aduersus huiusmodi calumniarū machinatores: si quis enim per calumniam contra electionis formam opposuerit, aduersario expensas & dispendia propter litem suscepta sarcire cogetur. At, si in personam fuerit calumniatus, c. Glo. c. i. beneficijs Ecclesiasticis, si quæ in ea Ecclesia possidebat, & triennio carere cogetur, quibus se temere ingerens perpetuò spoliabitur citra omnem ueniam spem, nisi manifestis probationibus se à calumnia purgarit. d.

c. Glo. c. i.
§. fi. uer. be/
neficijs. eo.
tit. in 6.
d. d. cap. i.
§. fi. eo. tit.
in 6.

Nec prætermittendum est, nemini licere, cum aliquem scrutatus ad electionem optauerit, de quo electio fuerit subsecuta, uel cum præstiterit electioni ab alijs celebratæ assensum, electionem ipsam impugnare, nisi ex causis postea emergentibus, uel nisi antea ipsi celata morum illius nuper pandatur improbitas, seu alterius latentis uitij uel defectus, qua uerisimiliter ignorare potuerit, ueritas aperiat, de qua ignorantia proprio iuramento fidem faciat. Quæ Gregorius decimus in generali Concilio Lugdunensi constituit, ^a qui præter supradicta etiam addidit, ut qui opposituri aliquid contra electionis, postulationis uel prouisionis formam, aut personas eligentium, uel electi, seu eius cui erat prouisio faciendæ, seu factæ appellauerint, in instrumento publico, uel literis super appellatione confectis omnia & singula exprimant, quæ in formam intendunt obijcere, uel personas coram una uel pluribus idoneis personis, quæ testimonium perhibeant ueritati corporali præstito iuramento, quod credunt ea quæ sic exprimunt, esse uera, & se posse probare, alioquin tam opposites, quàm ipsis tempore electionis, uel postea adhaerentes aliqua obijciendi, quæ non fuerint in eiusmodi literis uel instrumentis expressa, sint potestate priuati, nisi aliquid postea

a. c. nulli li
cere. eo. tit.
in 6.

fora

foran emerferit, uel super antiquis superuenerit probandi facultas, aut aliqua antiqua in opponentium notitiam nuper uenerint, quæ appellationis tempore uerisimiliter appellantes ignorare potuerint, & ignorarint, super qua ignorantia, & superueniente facultate, item super eo, quod ad ea probanda credunt se sufficientes probationes habere, fidem proprio iuramento facient. ^a

a. c. ut cir
ca. in 6.

Sed hæc forma tamen tunc demum adstringet, cum appellatio fuerit extra iudiciū interposita: nam, si appellatum in iudicio fuerit, ueteres constitutiones, quæ de appellationibus iudicialibus loquuntur, seruandæ erunt. ^b

b. c. consti
tutio ubi
§ 10. in 6.

In eo autem, quod supra diximus, præstandū iuramentum, præscripta forma est ad unguem a deo seruanda, cum ad sedem Apostolicam appellatur, ut non sit super obiectis, uel expressis huiusmodi audiendus quis: & si hoc modo iurauerit, uel delictet, quod ea quæ in appellatione sua expressit, uel ea quæ ex ipsis sufficere deberent, uera esse credit, & se posse probare, cum non simpliciter, ut ex prædicta constitutione tenetur, sed indeterminate, & disiunctiue iurauerit. ^c

c. c. is qui
contra eo,
tit. in 6.

Item & si quis contra certam & determinatam, nominatim personam, ne ab alijs eligatur, ad sedem Apostolicam, antequam fiat electio, duxerit appel-

landum, debet prædictam constitutionis Gregorianæ formam in omnibus in appellatione seruare, quemadmodum, si post electionem factam appellasset, nisi prædictæ constitutionis poenæ subtra. eo. tit. in 6. iacere uelit, quod Bonifacius VIII. constituit. a.

Quintiam procurator ad appellandum ab electione, postulatione, aut prouisione datus, non aliis censetur idoneus, quàm si instrumento procuratorio sigillatim & clarè omnia expressa sint, quæ in formam, uel personas obijcere, & propter quæ appellare destinat, & nisi speciale mandatum habeat ad iurandum corporaliter animæ constituentis periculo, quod credit expressa eiusmodi uera esse, & probare se posse. b. Cui Gregorianæ constitutioni Clemens V. non inutiliter addidit, statuens, ut supradictis locus non sit, ubi ea, quæ opponuntur, ius Ecclesiæ directè, uel opponentis personæ respiciunt, sed ita demum, si in personam crimina, in formam defectus opponantur. Ius autem Ecclesiæ obiectio dicitur respicere, ut puta, si Ecclesiæ nomine allegetur, quod eius quoq; suffragia in electione recipi debeant, uel quod de ipsius gremio eligi oporteat, uel quod omnino ad eam ius prouidendi spectet, & similia. At ius opponentis dicitur respicere, ut, cum afferit beneficium ad se pertinere, uel sibi debitum esse,

b. c. procurator. in 6.

se, uel ad se prouidendi ius spectare, puta, iure ad ipsum solum deuolutio, uel quia se in suffragijs electioni ferendis contemptum quæretur, alijsq; huiusmodi casibus. a.

Item præfatus Clemens adiecit, ut, si criminum, uel defectuum expositorum debitas circumstantias, exprimere omiserit appellans, non sit postmodum in negocij prosecutione super his audiendus, etiam si ipsas circumstantias, earum probationes ad sui nup notitiâ peruenisse iuramento affirmet. Sed & si quis, cuius interfit, ab electione, postulatione, uel prouisione, appellauerit, opponendo crimina, uel defectus, forma prædictæ constitutionis Gregorianæ omissa, ipso postea huiusmodi appellationem prosequente in his, quibus prædicta forma uiolata non fuerit, alius superueniens, qui non appellauerit, non erit in eadem causa principaliter admittendus pro interesse communi, ut eos articulos, qui expressi non fuerint prosequatur, quamuis appellans, ne in specificatis colludat, assistere possit, nec propterea proprium interesse prosequi prohibeatur. b.

a. clc. con. titutione. eo. tit. de elect.

b. ead. clc. constituti. onem.

Item appellans, qui formam non seruauit, non potest obiecta, siue expressa in appellatione, seu alia per uiam quærelæ, uel defensionis (puta appellato agente prosequi (exceptis casibus emer-

gentibus, uel ad notitiam nuper deductis, aut super quibus probandi facultas superuenit) etiam si appellationi renuntiaffet, si eā interpositā aduersarius corā iudice probauerit: ipsa enim appellatione repellēdi appellantis ius aduersario peperit. **a**

a. ead. cle. constituti onem.

Illud ne ignoretur, probationem partis confessione, uel aliter legitime (cū pars aduersa non resistisset) factam, formae omissione haud quaquā infirmari. **b.**

b. ead. cle. constituti onem.

In electionibus uerò Monialium, quae suis Monasterijs praesse debeant, praecipua quaedā iura statuit Bonifacius VI. atq; id primū, ut nulla monialis, nisi duodecimū annū peregerit, & professā fuerit tacite, uel expresse, ad eligendū cum alijs admittatur, nec in Abbatissam, aut Priorissam, ubi per Priorissā Monasteriū gubernatur, aliqua eligatur, nisi tricesimū annū cōpleuerit, & expresse fuerit ordinem regularem professā.

c. cap. indē nitatibus. in prin. eo. tit. in 6.

Consilium quoque Tridentinum sub Pio Quarto constituit, ut Abbatissa & Priorissa, & quocūq; alio nomine Praefecta, uel Praeposita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quae octo annis post expressam professionem laudabiliter uixerit: quod si his qualitatibus nulla reperiatur in eodem Monasterio ex alio eiusdē ordinis Monasterio eligi possit: sin hoc

etiam

etiam incommodū superiori, qui electioni praest, uideatur, ex his, quae in eodē Monasterio annū trigessimū excesserint, & quinq; saltem annis post professionem rectē uixerint, Episcopo uel alio superiore consentiente, eligatur. Is uerò, qui electioni praest Episcopus, uel alius superior claustra Monasterij non ingrediatur, sed ante Cancellorum fenestellam uota singularum audiat, uel accipiat, in reliquis autem seruētur singulorum ordinum, uel Monasteriorum constitutiones. **a.**

a. cap. 7. de ff. 25

Hoc quoq; in Monialium electione olim statutum est, ubi ea per scrutinium celebratur, quod licet ea quoq; rata alioqui habeatur electio, quae à maiore, sanioreq; collegij parte celebrata fuerit, illa tamen, cui duae ex tribus partes consenserint, longē firmissima est habenda: nam si forma seruata idonea persona electa sit, nihil cōtra eam opponi, aut excipi, aut appellationis tramite obijci poterit: quod confirmationem electae, aut benedictionem Abbatissae differat, sed tunc demum, ubi confirmata fuerit, & benedictionis munus acciperit, ac possessionem administrationis suae adempta fuerit, concedetur, accusationis, aut denuntiationis tramite contra eam, ut dignitate priuetur, opponi. At, quae à maiore quidem parte, sed non tamen duas ex tribus partes explente

cele

celebrata electio fuerit, non prius confirmanda erit, quam superior Prælatus ex officio plenè super obiectis sine strepitu, & figura iudicij inquisierit, qui Prælatus poterit etiam, si res exigat, electionem irritare, sed interim tamen non prohibenda erit in spiritualibus, & temporalibus liberè administrare, sic tamen, ut rerum Monasterij nihil alienet omnino, nec ullà inter Moniales quomodo recipiat.^a

a. d. c. indè
nitatibus.
S. porro.

Quo circa, si cupiant Moniales talem electionem celebrare, in quam duæ partes conueniant, ne ipsius confirmatio propter obiecta differri possit, poterunt, quamuis iam publicato scrutinio, & electione celebrata, illæ, quæ alteri eligendæ suffragatæ fuerant Moniales, priusquam ad extraneos actus diuertant, illi accedere, quæ à frequentiore parte optata fuerit, ut sic duas collegij partes ex tribus colligant.

Est hoc quoque præcipuum in electionibus Monialium prædicta scrutinij forma celebrandis, quò, ut facilius conueniant, non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed tantum numeri ad numerum sit collatio.

Quòd si ad electionem ex compromisso Monialiū uentum fuerit, quauis minor pars conuentus ei se opponat, excipiat, uel appellet, non tamè
diffe

differetur cōfirmatio, aut benedictio, sed post cōfirmationem tantum, & possessionem ei tributā, licebit electam accusare, aut denuntiare, quemadmodum & supra obseruari docuimus, cum per scrutinium à duabus partibus electio fuerit celebrata. Sin maior pars conuentus huiusmodi electioni ex compromisso factæ opposuerit, exceperit, aut appellarit, differetur quidem confirmatio, aut infirmatio, quadiu de obiectis fuerit cognitū, sed interim tamè electa liberè administrare cōcedetur, quemadmodum etiam administrationem interim ei permitti admonuimus, quæ per scrutinium à maiore parte electa minoris partis molestiam patiatur, nisi tamen opponentium numerus extiterit duplo maior: nam tunc electa nequaquam administrabit, sed litis euentum expectabit.

Si uerò in Monialium electionibus ad sedem Apostolicam appellari contigerit, his casibus, quibus appellare licet, eadem obseruabuntur, quæ in appellatione ab electionibus uirorum obseruari debere supra docuimus, eo excepto, quòd, cum eas propter sexus uerecundiam, suæq; conditionis statum non deceat, nec ipsis expediat, publico cœtui demonstrari, aut extra sua Monasteria euagari, non debent, electæ, aut eligentes, uel appellantes, uel hæ contra quas appellatum fuerit, personali

naliter ad Sedem Apostolicam uenire, sed procuratores probe instructos mittere. a.

a. habes su
pradicta d
nia in d.c.
indemnati
ouibus s.
porro.
b. cle. dispē
diofam de
iudic.

Postremo illud generaliter sciendum est, in causis super electionibus procedi simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij b.

De Postulatione, & Nōminatione Prælatorum.
Tit. VIII.

EXISTVNT interdum uiri, quorum optime artes magno usui essent Ecclesiis, ueluti, literarum doctrina, magnus rerum usus, & morum, uitæq; integritas, uerum aliquid in eis desideratur, quod impedimento est, ne Ecclesijs præfici possint, ueluti ordines, ætas, natiuitas legitimi. c. Quapropter, ne his causis Ecclesijs uiris idoneis careat, compertum est, ut hosce uiros collegium utilitatis publicæ gratia ab Antistitibus sibi Prælatos dari petat, quæ res iure nostro Postulatio uocatur: ita enim Antistites huius rei causa aditi, egregijs eorum, qui postulatur, moribus, & disciplinis moti postulationem admittent, si eis ita uidebitur, post quod (ut cuitetur circuitus, & Ecclesiarum dispendium) alia electione, uel postulatione confirmatus non indigebit, sed omne ius consequetur, non secus ac si electus

c. ca. quam
fit s. dein
ceps. ubi
glo. uer. fir
miles. de
electi. in c.

Etus uerè confirmatusq; fuisset. a Hinc apparet, nihil aliud esse Postulationem, quam concordem, & certam, supplicemq; collegij petitionem Antistiti factam eius personæ, quæ aliquo defectu ad regendam, uel administrandam Ecclesiam admitti non pot. rat: b quod de solenni postulatione dictum intelligimus, id est, de ea, quæ ad Prælatum ipsum rectè intenditur, qui potest omne postulanti impedimentum remouere: nam & alia quædam Postulatio est, quæ simplex appellatur, quia nullam solennitatem desiderat, sed ei fit, cuius consensus necessarius erat, ut promoueri quis posset uir alioqui idoneus unde quaque: forte enim eius intererat, hunc eo incōsulto non promoueri (Exempli gratia) Interest Abbatis, ne ipso inuito eius Monachus ad Episcopatum assumatur. Interesse potest patris, ne ipso ignorante eius filius Ecclesiæ præficiatur, horum igitur consensus per simplicem postulationem erit petendus, quæ si postulatio fuerit admissa, adhuc tamen electione, & confirmatione opus erit: c neq; enim hæc postulatio simplex illi superiori par est iudicanda, cum illam electionis, & confirmationis um secum trahere dixerimus, ut omnis ambitus cuitetur.

a Abb. c. 12
col. fi. nu.
34. eo. tit.
de postul.

b. Abb. in
rub. eo. tit.

Postulandi aut solenniter sunt, ut diximus, hi, quibus aliquod impedimentum obstat ne eligantur, uclur

c. Abb. cap.
1. col. fi. eo.
tit.

ueluti, Episcopus, ut ad alium Episcopatū transferatur, postulandus est. Item qui uel etatis, uel ordinis, uel irregularitatis, uel criminis, uel natalium, uel quem alium similem defectum patiuntur, solenni postulatione egere noscuntur, quæ illi fieri debet, qui impedimētum remouere potest. Hinc, qui ad officium, uel dignitatem Episcopatu inferiorem expetitur, poterit à suo Episcopo postulanti bus concedi: hoc enim est perpetuum, ut qui confirmandi auctoritatem habet, is et postulationem admittere possit, dum maior non sit defectus, quàm, ut ab ipso tolli queat: quid enim, si decem et octo annorum adolescens ad Archidiaconatum petatur? non potest utique Episcopus hunc defectum etatis remouere, etsi alioqui potestas confirmandi Archidiaconi ad eum pertinere noscatur: erit ergo à Summo Pontifice postulandus, cum solus ipse Rom. Pontifex hoc etatis impedimentum tollere possit: quare et Episcopus à Sum. Pontifice semper postulandus est. ^{a.}

Certa autem, et constans sit postulatio solennis, confusis enim incertisq; uerbis facta repelleretur, finge collegium hac uerborum farragine usum, uidelicet, eligimus postulando, seu postulandum, et postulamus eligendo, seu eligendum, hæc profecto uerborum incerta confusaq; congeries

nc

neq; electionis, neq; postulationis uim ullam habet: qua ratione et illa postulatio tanquam minus legitime facta reiicienda est, quæ hoc modo sit facta, uidelicet, eligo, et postulo, prout melius de iure uidebitur, nisi iusta et rationabilis forte subesset dubitationis ratio, utrum ille postulandus esset, an eligendus, quod cum accidit, is, qui hoc modo fuerit optatus, alterutram uiam eligere tenetur (à consensus tempore) uel electionis, uel postulationis, qui consensus intra mensem post redditum sibi optationis instrumentum præstaturus est, altera autem earum uia electa, ad alteram sibi aditum præcludet. ^{a.}

Item, ut postulatio admissa profit, omnes postulati defectus in ea expressos esse oportet, qui electionem infirmare poterant, quum et hi, qui huiusmodi postulationem defectibus aliquibus superpresis admiserint scientes, deinceps postulationes admittendi potestate priuabuntur. ^{b.}

Postulatio autem facta, et Summo Pontifici, alijsq; Antistiti, qui admittendi eam ius habeat, oblata, reuocari deinceps non potest, quauis anteaquam oblata esset, reuocari posset, qua in re manifesta deprehenditur differentia inter electionem et postulationem: si quidem electio publicato scrutinio amplius mutari non potest, ut

E supra

a. Abb.
cap. iiii.

a. cap. i. u.
bi glo. uer.
consensus.
eo. tit. in c.

b. Abb. c. ff.
nu. 9. eo. ti.

a. c. publi-
cato. c. bo-
ne memori-
æ. ubi Abb.
nu. x. de
elect. b. c. licet
de trans-
Epif.
c. Abb. d. c.
quia pro-
ter. colun.
3. post n.
ed. de elect.

suprà docuimus, a hoc tamen postulationi cum
electione commune est, quòd non minus exami-
nanda est, quàm electio, b et eandem formam exi-
git, quam suprà in electione esse necessariam de-
monstrauimus. c.

Est et aliud quid nonnihil postulationi affi-
ne, sed aliquantisper tamen ab ea diuersum, quam
Nominationem appellant: ea enim cum postula-
tione conuenit, quia et ipsius due sunt spe-
cies, altera simplex, altera solennis. Simplex est,
cum Canonici uel alij electuri, priusquam ad scri-
pturam faciendum se accingant, ipsi inter se ali-
quos ex omnibus nominant, tanquam eos potif-
simum eligi dignos à cæteris seiungentes, quæ ad-
modum sterilis est nominatio, nec ulla cum postu-
latione affinitate coniungitur. d.

Solennis autem nominatio dicitur, cum col-
legium duos, uel tres, qui præstantissimi omnium
uideantur, uel plures seligit, quorum nomina in
scriptis solenniter deposita ad Summum Ponti-
ficem, uel alium, qui in hoc potestatem habeat,
transmittit, supplicans ut eorum unum Ecclesiæ
dare præsidem, uel ministrum uelit: e quæ nomi-
natio à postulatione discrepat in hoc, quia po-
stulatio de uno tantum fit, nominatio de plu-
ribus: f hoc autem cum ea conuenit, quòd si so-
len-

d. Abb. c. i.
col. si. num.
34. & c. q. si
per. eo. nu.
1. de elect.
& c. bonæ
memoriæ.
num. 8. de
postulat.

e. Hostien.
in sum. de
postulat.
col. i. in fi.
& seq.

f. Hostiæ. u/
bi supra,

lenniter est facta, ab ea resiliere non licet, sicut neq;
à postulatione superiori iam reddita, nisi Prælatu
ipse postulantibus, uel nominantibus morè gerere
uelit, quo casu etiam ipso postulato, uel nominato
repugnante retractatio tamen permittetur. a In
causis super postulationibus proceditur simpliciter,
et de plano, sine strepitu, et figura iudicij. b.

a. c. bonæ.
ubi Abb.
eo. tit.
b. cle. disp.
diofam. de
iudic.

De Confirmatione Electi.
Tit. IX.

QVI ad aliquam Præfecturam electus est,
non tamen idcirco plenum ius dicitur con-
secutus, nisi electionis confirmationem à
suo Antistite impetrarit. Quare, si quis, ante-
quam confirmatus esset, administrationi temere
se ingesserit, non solum confirmationis spe, sed et
tiam omni iure ei per electionem quæsito priua-
tus erit, c adeò ut neque Oeconomi, neque Pro-
curatoris titulus ei ulli auxilio sit: d neque ab re-
hoc inductum est, ut confirmari debeat, sic enim
fiet, ut examinatione à pluribus facta, uix aliquis
non idoneus promoueri possit, cum et ille, penes
quem est potestas confirmandi, diligenter exami-
nare debeat non solum electionis processum, e
sed etiam electi personam, e quamuis nemo con-
tra eum opposuerit: quem si idoneum non iu-

c. Abb. cap.
qualiter. n.
4. per illu.
tex. & in c.
auaritię de
elect. in c.
d. c. d. c. a/
uaritiæ.

e. c. nihil
est s. pri-
mo. de elec.

a. cap. cum
nobis. de
elect.

dicant, reijciet tanquam minus legitime electum,
a sin confirmare indignum non erubuerit, non so-
lum ille sic indignè promotus ab ea præfectura
deiciendus erit, sed etiam qui eum præsertim mo-
dicæ scientiæ, aut culpata vitæ, uel ætatis ille-
gitimæ hominem per negligentiam confirmarit,
tam primi successoris illius confirmandi potesta-
te carebit, quàm à perceptione proprii beneficii
suspendetur, quousque æquum uideatur ei indul-
geri, grauiusq; etiam arbitrio ordinarij multabi-
tur, si per malitiam hoc admiserit. **b** Confirman-
di autem ius ad eum Prælatum spectat, cui ea di-
gnitas immediatè subest, quæ confirmari petitur:
hinc ad dignitatem inferiorem electum cõfirma-
bit Episcopus adhibito interdum capituli sui con-
filio, Episcopum cõfirmabit Metropolitanus, Me-
tropolitanum Patriarcha, ipsum deniq; Patriar-
cham Sum. Pontifex. **c**.

b. c. nihil
est. in prin.
& c. pri. de
elect.

e. Abb. cap.
cũ Ecclesia.
num. 8. de
elect.

d. cap. is
cui. de e/
lect. in c.

Sed interdum tamen accidit, ut qui ad confir-
mationè accipiendam non admittitur, non tamen
omnino repellatur, ut, si quis ante iustam ætatem
sit electus, quem aut necessitas, aut certè posse-
bat utilitas, is enim, et si confirmari non possit, po-
terit tamen procurator, à Sede Apostolica, cui so-
li hoc ius procuratores huiusmodi sic constituen-
di competit, fieri, a cum libera tam in spirituali-
bus,

bus, quàm in temporalibus administratione: a nec
parui æstimanda est administratio huiusmodi li-
bera, nam eas ferè utilitates affert, quas confir-
matio ipsa, quippe talis Procurator Cathedralis
Ecclesiæ à Sede Apostolica, ut diximus, constitu-
tus, omnia poterit, quæ Iurisdictionis sunt Epi-
scopalis, et quæ confirmatus posset, excepta bo-
norum immobilium alienatione: illa autem, quæ
ordinis sunt, et quæ ministerium exigunt conse-
crationis, poterit mandare per alios Episcopos
exerceri, **b** nam hæc neque uerè confirmatus ex-
qui potest, nisi etiam consecratus sit, ex confirma-
tione enim ea duntaxat queruntur, quæ Iurisdi-
ctionis sunt, ueluti potestas iudicandi, excommu-
nicandi, corrigendi, iuramenta à uasallis accipien-
di: item confirmandi, inuestiendi, beneficia conse-
crandi, et, si quæ his similia sunt, non autem ea, quæ
sunt ordinis, et quæ maioris inquisitionis discuf-
sionem exigunt, in quibus censentur Clericorum
ordinatio et depositio actualis, Chrismatism conse-
cratio, Virginum benedictio, Ecclesiarum, et altar-
ium consecratio: hæc enim et similia, quæ ordinis
sunt, ex consecratione demum acquiruntur. **c**.

a. cap. cum
nobis. ubi
glo. &
Abb.

b. d. c. is.
cui. de elec.
in c.

c. c. trans/
missam ubi
glo. n. de
elect.

Item, si quis, cuius confirmatio ad Romanum
Pontificem immediatè pertineat, ualde remotus,
puta, extra Italiam, concordibus uotis electus sit,

E 3 pote

poterit interim, dum seipsum personaliter, uel procurator ipsius idoneus Sum. Pontificis conspectui ostendit, & dum, confirmandæ electionis causa super electione, personaq; electi per Sum. Pontificem inquiritur, dispensatiuè propter necessitates Ecclesiarum & utilitates in spiritualibus, & temporalibus administrare, sic tamen, ut de rebus Ecclesiasticis nihil pœnitus alienet.^a

a. c. nihil
S. fi. de elec.

b. glo. fi.
cap. quàm
fit. de elec.
in 6.
c. d. c.
quàm fit.

In confirmationis autem petendæ terminis uaria iura diuersis temporibus seruata fuerunt: nam olim etsi electus in ea petenda segnis fuisset, non propterea ius electione quesitum amittebat, sed tantum à Prælato poterat ad eam petendam cōpelli.^b Sed postea Gregorius Decimus constituit, ut intra menses tres post agnitam electionem peteretur, qua non petita electio irritaretur.^c Sed exinde Nicolaus Tertius considerans æquum esse, ut pro locorum uel uicinitate, uel distantia modo prolixius, modo breuius tempus detur, nec eadem temporum interstitia omni casu seruari oportere, aut posse, sanxit, ut electi ad regimen Ecclesiarum Cathedralium uel Regularium cum à Sum. Pontifice confirmationis munus expectant, ut quia uel ei immediatè subiecti sunt, uel ad eum appellatio interposita hoc munus deuoluit, pluribus terminis post consensum electioni præstitum

ad

ad confirmationem petendam potiantur, mense primùm post consensum, uel post obtentam de electione notitiam, si eam debito tempore non contigerit oblatam, quo mense ad Sedem Apostolicam iter arripere debeant, altero deinde spacio ex itineris longinquitate moderando, quo ad dictam Sedem peruenire queant, & demum tertio post dictum tempus uiginti dierum spacio, quo ipsi coram eadem Sede cum actis, iuribus, monumentisque suis omnibus se sistant, uel impediti, quo minus sistere se possunt, ut eo saltem termino impediti causam proponant, & aliorum quindecim dierum termino probent: que statuta si electus non obseruarit, uel suprascriptis quidem obseruatis, & causa impediti legitima proposita, & probata procuratorem idoneum, & instructum non dederit, aut sublato postea impedimento se ipse non stiterit, omni iure ex electione quesito priuabitur.^a

a. c. cupi
tes. de elec.
in 6.

Quinetiam adeò curæ fuit canonum conditoribus, ut ne quis indignus confirmetur, ut & publica edicta in eadem Ecclesia proponi iubeant ante confirmationem peremptorio termino præscripto, intra quem, si quis contra electionem opponere uoluerit, id facere possit: & præterea nominatim citari cū uoluit, qui uel simul est electus, uel

quem certū est opponere contra electionē paratū.
 a. cap. fi. de
 elect. in 6.
 .^aPræcipiunt quoq; canones, ipsos electores intra
 idem tempus duos ex corpore suo peritos, instru-
 ctosq; uiros ad Sedem Apostolicam transmittere,
 ut diligentior quæstio, pleniorq; instructio circa
 electionem, electūq; & electores haberi possit,
 quod à procuratoribus haud facillè quis plene per-
 ciperet. Ac si plures collegij sententijs in diuersa
 diuisis electi fuerint, duo pariter ex qualibet par-
 te erunt ad Sedem Apostolicam cum plena instru-
 ctione transmittendi: si unielecto oppositum fue-
 rit, debebunt non minus, qui contra eum opposu-
 erint, duo saltem ad curiam accedere. b. Et hec
 b. d. c. cupi-
 entes. §. ad
 hæc ut dili-
 gens.
 quidem Nicolaus constituit, quam constitutionem
 Bonifacius Octauus multis modis declarauit &
 extendit, inter cætera statuens, ut satis non sit e-
 lecto ad Sedem Apostolicam uenisse, & supradic-
 ta omnia adimpleuisse, nisi usq; ad finem negoti-
 um prosequatur: nam, si uenia Sum. Pontificis non
 impetrata ante finitum negotium Romanam cu-
 riam deseruerit, electione ipsa, ut pote, quæ uires
 suas deperderit, uti non poterit. c.

c. capit. fi
 postquam
 de ele. in 6.

Non omittendum est, confirmationem Præla-
 ti Cathedralis, uel Regularis Ecclesiæ per Ordi-
 narium factam post appellationem ad Sedem A-
 postolicam ex legitima causa interpositam, nisi
 prius

prius fuerit ab appellatione canonicè recessum,
 nullius roboris haberi. a.

Sed nec illud ignorandum est, quod si confir-
 mationem electionis propter debitam Iuris solen-
 nitatem in confirmatione ipsa omissam, uel ex eo,
 quia, is qui confirmauit, eam potestatem confir-
 mandi non haberet, irritam nuntiari contigerit,
 non propterea præcedens electio alioqui canonice
 confirmata censebitur. b.

a. d. c. post-
 quam in
 prin.

De Consecratione Episcopi. Titul. X.

b. c. si con-
 firmatio-
 nem. de e-
 lect. in 6.

QVI ergo plenum & integrum Ius uolue-
 rit in Episcopatu habere, ita ut non so-
 lum, quæ Iurisdictionis, sed & quæ ordi-
 nis sunt, exercere possit, hunc oportet non confir-
 matum modò esse, sed etiam (ut supra diximus)
 consecratum: per consecrationē enim foedus con-
 iugij spirituale, quod est inter Episcopum & Ec-
 clesiam, intelligitur consumatum, quod electione
 fuerat initiatum, & confirmatione ratificatum.
 c. c. licet
 de trans-
 Episc.
 Hinc etsi iam iam sit consecrandus, cū celebretur
 Missa, quæ de more in his solēnibus dici solet, si ta-
 men ad consecrationem nondum sit deuentum,
 non poterit ordines conferre, nec eodem die etiā
 post consecrationem. Consecratio uerò Episcopi

E 5 inter

inter Epistola recitationem & Euangelij celebra-
ri solet, sicut etiam ceterorum omnium præter u-
num Rom. Pontificem, qui unus ante hymnum
Angelicum consecratur, & mox ipse incipit Mis-
sarum solennia, & perficit consecratus. a.

Episcopi autem consecratio intra sex menses
post confirmationem, ubi nihil canonicum impedi-
at, omnino petenda est, nisi confirmatus ab Epi-
scopatu repelli uelit: quæ & tribus primis mensi-
bus, si consecrationem non petierit, eius beneficia,
quæ prius obtinebat non minus uacua fient, quàm
si re ipsa consecratus fuisset, & à communitate
Christianorum eiicietur. b. Sacrosancta autem Syn-
odus Tridentina sub Paulo Tertio statuit: ut ad
maiores Ecclesias promoti, munus consecratio-
nis infra tempus à iure statutum suscipiant, &
prorogationes ultra sex menses concessæ nulli suf-
fragentur. c.

At nuperrimè sub Pio IIII. eadè Sacrosancta
Synodus Tridentina hoc negocium ita diffiniuit,
ut Ecclesiis Cathedralibus, seu alijs superioribus
quocunq; nomine ac titulo Præfecti, etiamsi san-
ctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, si munus
consecrationis intra menses tres non susceperint,
ad fructuum præceptorum restitutionem teneantur;
si intra totidem menses postea id facere ne-
glexerint, Ecclesiis ipso iure sint priuati. a.

a. c. quod fi-
cut. §. super
eo. de elect.

b. cap. 2. u.
bi Abb. nu.
22. de tran.
Epif. cap. 1.
et 2. dist. 75.
& c. 1. & 2.
distin. 100.
Abb. c. cū
in cunctis.
§. cū uero.
de elect. sū.
Siluest. uer.
consecratio.
c. c. 2. fest.
7.

Abbatissæ autem intra annum à suæ confir-
mationis tempore computandum munus benedi-
ctionis suscipere debent, alioquin à iure suo, nisi
causa iusta subsit, cecidisse intelligantur. b.

Consecratio Episcopi fieri debet à tribus sal-
tem illius prouinciæ Episcopis ceteris consen-
tientibus, Archiepiscopi iussu præcedente; con-
sultius tamen fuerit, si ipse Archiepiscopus una
cum suffraganeis suis eum sacrarit. c. At Archi-
episcopus ab omnibus prouinciæ suæ Episcopis
consecratur in Sede Metropolitana. d. de Pon-
tificæ autem Romano consecrando supra dictum
est. e. Sed tamen usus obtinet, ut ferè omnis conse-
cratio hodie in urbe Romana per Summum Pon-
tificem fiat. f. Ac eadem sacrosancta Synodus Tri-
dentina sub Pio Quarto constituit, ut consecra-
tio, si extra Romanam curiam fiat, in Ecclesia, ad
quam promoti fuerint, aut in prouincia, si com-
modè fieri poterit, celebretur. g.

Consecratio fit unctione capitis, & manuum,
Chrysmate, solennibus uerbis, præcibusq; additis,
h. examinatione etiam præmissa, qualem Cartha-
ginense Concilium Quartum præmonstrauit, i. et
quidem hora tertia Dominica lucis, k. forma illa
solenni seruata, quæ alibi edocetur. l.

uest, uer. cōsecratio. De

a. cap. ...
fest. 23.
b. clē. fi. §.
statuimus.
de sta. mō.
c. c. si Ar-
chiepisco-
pus. de rēp.
ordi.
d. d. c. si Ar-
chiepisco-
pus.
e. sup. in tī.
de elec. in
prin.
f. Sum. Sil-
uest. uer. cō-
secratio.
g. cap. 2.
fest. 23.
h. c. un. §. 1.
in. fi. ubi.
glo. & Ab-
de sacr. uer.
& c. Episco-
pus. 23. dist.
Sū. Siluest.
uer. conse-
cratio.
i. d. c. Epif-
copus. dist.
23. ubi glo.
k. cap. 2. di-
stin. 75.
l. d. c. 2. &
c. qui. Epif-
copus dist.
75. Sū. Sil-

M. ANTONII CVCCHI
De Authoritate, & vsu Pallij.
Titul. XI.

Archiepiscopus uerò non prius plenam eius dignitatis administrationem consecutus dicitur, quàm Palliū impetrarit: quia propter nec prius poterit Conciliū uocare, Christiana facere, Basilicas dedicare, Clericos ordinare, & Episcopos consecrare. Est enim Pallium ornamentum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Metropolitanarum, & quādoq; etiam Episcoporum de corpore Beati Petri sumptum, Episcopalis dignitatis plenitudinem conferens: a eiusq; conferendi potestas in quatuor Principes Patriarchas, scilicet Constantinopolitanum, Antiochanum, Alexandrinum, & Hierosolymitanum soli Romano Pontifici competit, in ceteros uerò supradictis quatuor inferiores Episcopos ipsi illi quatuor Principes Patriarchæ conferre possunt: **b** nec cui concedi solet, nisi prius Sedi Apostolicae fidelitatis & obedientie præstiterit sacramentum, Idcirco autem de Petri corpore id sumi dicitur, siue (ut quidam credunt) quia super Altare Petri benedicitur & consecratur, atq; inde mox ab illo excipitur, qui eo est usus, si præsens sit, uel, si absit, ab ipsius Procuratore eius nomine: **d**

a. Abb. in Rub. eo. ti.

b. c. anti qua. de pri uileg.

c. c. signifi casti. extra c. de elect.

d. glo. pen. d. c. signifi casti. de elect.

INST. IUR. CAN. LIB. I. 39
seu (ut alij senserūt) quia à Romana Ecclesia proficiscitur. nam & illi quatuor uiri Patriarchæ, dum illud subiectis sibi Episcopis conferunt, non citra Papæ auctoritatem id faciunt. **a.**
Eo uerò Pallio utetur Primas ille, in quē fuerit collatū, in qualibet sibi credita prouincia Ecclesia, **b** extra prouinciam eo non utetur, sed nec omnib. dieb. eo uti potest, sed certis duntaxat. **c** tistisq; diebus, **c** neq; ualet consuetudo, ut etiam extra prouinciam usui esse possit. **d** Romanus autem Pontifex, dum sacra facit, Pallio semper, & ubiq; uti potest, nullo dierum uel locorum habito discrimine.

a. Abb. d. c. signifi casti. col.

pe. ad fi. in glo. pe.

b. c. l. eo. tit. de aucthor. & u. fu. pal.

c. c. ad honorem. eo. tit.

d. c. ex tuarum. eo. tit.

e. d. c. ad honorem.

Solet tamen Pontifex Romanus nonnūquam indulgere, ut Archiepiscopus necessario impeditus, ne possit ad ditionis suæ Ecclesias accedere suffraganeos suos consecraturus, & Clericos ordinaturus, possit in aliena etiam Ecclesia, ad quam huius negocij causa secesserit, Pallium suum induere, dummodò eius Ecclesiæ Episcopus hoc permittat. **f.**

Non tamen prohibetur Episcopus etiam sine Pallio & aureis calceis, quæ Sandalia appellant, consecrationem celebrare, modo ei collata sint: nam si nondum ei Pallium fuisset traditum, aliud esset dicendum: necdum enim Archiepiscopi nomine

f. c. ex tuarum. eo. tit.

mine

mine appellandus esset, nec Pontificalis officij ple-
nitudinem esset consecutus, ut supra diximus. a

a. c. nisi spe-
cralis. eo.
tit.

Illi qui apud Sedem Apostolicam Pallio fue-
rint honestati, cauti sint, ut inde proficiscentes
eius rei testimoniū secū literas ferant, nisi & pro-
uentibus omnib. priuari, & ab actibus gerēdis ex-
ercendisq; ei officio incumbētib. arceri uelint. b.

b. extra-
uag. iniun.
ct. de elec.

Nemini autem alij quis Pallium suum con-
modet: personæ etenim hæreere debet, eaq; defun-
cta simul sepulchro tradi. c. quod si ad aliam Se-
dem seu Ecclesiam fortè translatus fuerit, nouo
Pallio erit exornādus, quo utatur, uetere omisso:
quanquam etiam uetus retinere eum non pauci
affirmēt. d.

c. c. 2. eo. ti.
de author.
& usu pal.

Nec præmittendum est, Pallij traditionem
cuiusuis criminis uel defectus obiectione contra
Prælatum facta, qui illud accepturus est, non dis-
ferri, nisi obijciens corporali præstito iuramento
affirmet, se id per fraudem non agere, seq; obie-
cta uera esse credere, de que his promptas proba-
tiones offerat: promptæ autem probationes e-
runt, si intra bimestris temporis spacium a colla-
tionis die numerandum factæ fuerint, & nihilo-
minus obijciens talionis uel arbitrariæ pœnæ se-
se adstringet. Sed quamuis ad traditionem Pallij
uentū fuerit, nō tamē præclusa erit uia accusandi
uel

d. c. bonæ i.
in fi. ubi gl.
ult. & Ab.
de post.
Præl. & i.
dem Abb.
c. 2. eo. tit.
de author.
& usu pal.

uel denuntiandi, aut inquirendi contra eum, qui
Pallium acceperit. a.

De Translatione Episcopi. Tit. XII.

a. extra-
uag. pri. eo.
tit. de au-
thor. & usu
palli.

Sciendum est, Episcopum non semper in Ec-
clesia sibi credita perpetuò manere: nam in-
cidunt quandoq; tempora, quibus factu o-
ptimum uidetur, Episcopum à prisca Ecclesia ad
alteram transferri, dum ad id uel Ecclesiæ neces-
sitas urget, uel patens utilitas hortari, & impel-
lere uidetur. b. Verum, cū huiusmodi casus con-
tingit, caucat tamen Episcopus, ne sua sibi auto-
ritate id arroget: quod si facere ausus fuerit, ne-
que ad hanc, cui inhiabat, Ecclesiam ei concede-
tur accessus: neq; ad ueterem, quam alterius spe o-
miserit, remigratio: nam hanc per superbiam spre-
uit, illam per auaritiam concupiuit, quapropter
utraq; indignus factus est: c. quinimo nec ei pro-
derit à Patriarcha hanc se transferendi licentiam
habuisse, & Patriarcha ipse, qui sibi id iuris uen-
dicare non erubuerit, suspendetur ab Episcopo-
rum confirmandorum potestate. d. unum enim Ro-
manum Pontificem hoc ius habere trāsferendi E-
piscopi, certum est. e. quod non minus in confir-
matis duntaxat Episcopis, transferendis, licet

b. c. muta-
tiones, & c.
seq. 7. q. pri.
& c. quāto;
extra eo.

c. c. 3. eo.
tit.

d. c. 1. eo.
tit.

e. c. 2. eo.
tit.

non

nondum consecratis locum habet, cum, licet cum his consumatum nondum sit matrimonium, contractum tamen esse certum sit. a Ideoq; sine Summi Pontificis uenia id diuidi nefas est, ipse autem Summus Pontifex, dum huic separationi consentit, non ut homo hoc sed ut Deus, cuius in terris uicem Pontifex refert, agere intelligitur. b Pontificis autem Maximi indultum, quo huic translationi annuit, anguste est interpretandum, quare, si ad maiorem priore dignitatem transitu concesserit, non auxiliabitur ad parem dignitatem migrare cupienti. c Alij quoq; clerici Episcopis inferiores, si ministerijs Ecclesie propriae destitutis ad aliam Ecclesiam transitum fecerint, compellente eo, ad quem confugerunt, Sacerdote, ad pristinam Ecclesiam reuerti cogendi sunt: qui uero eos susceperit, nec sine ullo statim nixu exceptionis ad propriam Ecclesiam remittendum elegerit quamdiu eum restituere distulerit communi priuatus erit: desertor autem Clericus cingulo honoris atq; ordinis sui exutus, per aliquod tempus in monasterium relegandus erit, & deinde in ministerium poterit ordinis Ecclesiastici reuocari, ut in septima Synodo olim statutum est.

a. c. 2.

b. d. c. 2.

c. c. fi. eo. ti.

d. c. placuit,
21. q. 2.

DE

De officio & potestate ordinarij. Tit. XIII.

Videamus nunc quae sint Praelatorum partes, & quae potestas, & ordinariorum imprimis, id est, eorum (ut Hostiensis docuit) qui suo iure, uel Principis beneficio Iurisdictionem uniuersaliter exercere possunt, cuiusmodi sunt legati Apostolici, Patriarchae, Primate, Metropolitae Episcopi, item quiuis collegiatae Ecclesiae praefectus quamuis Episcopo inferior, eius subditus nam & is Iurisdictionem in plebem suam habet, eiusq; excommunicationem subditos contortam etiam Episcopus seruare tenetur: nec potest eam auferre, nisi excommunicatus satis fecerit, et ipse Praelatus admonitus de relaxatione ab Episcopo sit. a.

Gubernacula uero Episcopalia non nisi maioribus populis praesidere oportet, ne dignitas uilesceat, & frequentioribus ciuitatibus. b.

Horum igitur ordinariorum, qui Episcopali gradu sunt illustrati, officium & potestas erit, in suis Diocesisbus adulteria & scelera inquirere, ulcisci, & iudicare, & cum opus fuerit, manum quoq; secularem sibi auxiliarem adsciscant. c.

Item haec sunt iura Episcoporum, in Ecclesiis

F

G

a. c. cu ab
Ecclesiaru:
in pri glo.
ubi Abb:
eo. tit. de
offic. ord. et
idem Abb.
in c. 2. eod.
tit.b. c. 1. de pri
uileg. & c.
audiuimus
3. q. 2. & c.
Epis cu du
obus sep.
dist. 80.

c. c. 1. eo. ti.

& sacellis suæ Diœcesis canonicam obedientiã hæ-
 bere, ac institutionẽ et destitutionẽ, cum Capituli
 tamẽ sui consilio, a correctionẽ, et reformationẽ,
 & censurã Ecclesiasticã, & Iurisdictionem causa-
 rum omnium ad forum Ecclesiasticũ de Iure specta-
 tium, sacramentorũ quorundam collationẽ, Syno-
 dum, & Synodatici seu Cathedralitici nomine cer-
 tam portionem, quartam decimationum, & mor-
 tuariorum, uisitandi etiam Ius, & uisitationis no-
 mine procuracionem moderatam, & Charitatis
 subsidium. b.

Item possunt Episcopi suæ Diœcesis Ecclesias
 unire, c Ecclesias, altariaq; sacrare, & post pollut-
 ionẽ abluere, & purgare, d Chrisma, Oleũ Cathẽ-
 cum inorum, & infirmorum conficere, ad ordines
 promouere, & literas dimissorias dare, Abbates
 Abbatissas, & Moniales benedicere, & sacrare. e
 Episcopos, aliosq; sibi subditos Prælatos confir-
 mare, f cum illegitimis benignẽ agere, ut ad mi-
 nores ordines, simplicitaq; beneficia promoueri
 possint. g causas matrimoniales cognoscere, hæc e-
 nim præcipue ipsi Episcopo cognoscendæ refer-
 untur, ut etiam Synodus Tridentina constituit,
 & nos quoque infra in titulo de matrimonio refe-
 remus publicas pœnitentias iniungere, indulgẽ-
 tiarum literas concedere, h multaq; alia, quor-
 rum

rum quidem Iurium ad Episcopum spectantium
 quedam Diœcesana legis esse dicuntur, alia ad Iu-
 risdictionis legem dicuntur pertinere, quæ tamen
 differentia (ut nostri Iuris periti frequentiori-
 bus calculis senserunt) nulla certa ratione digno-
 sci, aut discerni potest, nam, etsi nonnulli opina-
 rentur, ea ad Diœcesanam legem dici pertinere,
 quæ ipsi Episcopo sunt per soluẽda, ut Cathedra-
 ticum, Decimationes, quartæ, aliæque similia, at,
 quæ alijs per ipsum Episcopum ministrantur, &
 largiuntur, ut sacramenta, ea demum ad Iurisdic-
 tionis legem spectare, hæc tamen sententia rece-
 pta non est, quod in plerisque casibus cernere sit,
 hanc regulam non consistere, quod circa id uidetur
 tutius, quod Panormitanus Abbas Innocentij sen-
 tentiam secutus tradidit, a ut ea scilicet, d qui-
 bus Monasteria de Iure exempta esse constat, quæ
 idem Abbas Panormitanus recensuit, b Diœce-
 sane legis iudicentur, illa autem, quibus ipsa quo-
 que Monasteria, adstricta sunt, ad Iurisdictionis
 legem pertineant. c Et sciendum est, quod quam-
 uis hæc utraque iura tam Diœcesana legis, quam
 Iurisdictionis ad Episcopum spectent, inter se ta-
 men præter supradicta etiam hoc differunt, ut
 sententia in altero Iure lata alteri præiudicium
 non ferat. d.

a. Abb. c.
 dilectus. 2.
 col. 2. eo.
 tit. de offic.
 ord.
 b. Abb. d. c.
 dilectus.
 c. c. i. x. q. i.
 cap. lumiuo
 fo 18. q. 2. c.
 c. conquerẽ
 te. de offic.
 ord. Abb. d.
 c. dilectus.
 e. d. c. dile-
 ctus. ubi
 Abb.

Cum Episcopus in tota sua Diocesi Iurisdictionem ordinariam habeat, dubium non est, quin quocumque in loco Diocesis non exempto possit per se, aut per alium pro tribunali sedere, causas fori Ecclesiastici audire, personas Ecclesiasticas, si earum merita exposcant, capi iubere, et in carcerem detrueri, ceteraque ad eius officium spectantia exercere. a.

a. c. cum Episcopus. eo. tit. in 6.

Sanxit quoque sacrosancta Synodus Tridentina, ut nemo secularis Clericus cuiusvis personae, uel Clericus Regularis extra Monasterium degens etiam sui ordinis privilegium praetextu censeatur tutus, quominus, si deliquerit, ab ordinario loci tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato secundum Canonicas sanctiones uisitari, puniri, et corrigi ualeat. b.

b. c. 3. leff. 6.

Archiepiscopus uero, et si omnes pro uinciae suae suffraganeos Iuris habeat dictionem, in suorum tamen suffraganeorum subditos potestatem non habet, quibusdam exceptis articulis. c. Sic et Patriarcha non potest de causis eorum cognoscere, qui Archiepiscopi sui, uel Episcopi sub ditione sunt, nisi appellatione ad eum legitime interposita, aut consuetudinis alicuius, uel privilegij iure. d.

c. c. pastor ralis. in princ. ubi glo. eo. tit. d. cap. duo simul. eod. tit.

Si contingat uarias linguas, et ritibus nationes, eiusdem tamen Christianae Religionis, et

do

doctrinae cultores eandem Ciuitatem, uel Diocesim incolere, Pontifices eorum locorum uiros idoneos conquirere debent, qui pro linguarum, et rituum uarietate eis diuina officia celebrent, et sacramenta Ecclesiastica propinent, instruentes eos uerbo pariter, et exemplo, et praeterea, si res uidebitur postulare, Vicarium sibi associabunt Pontificijs apicibus decoratum, qui earum gentium linguas, et ritus probe calleat, quo tamen facto non idcirco ea Diocesis biceps, sed unius capitae erit dicenda, a neque enim potest eadem Ecclesia duos Episcopos habere, nisi forte, cum Episcopus aliquis substitutus est in locum alterius Episcopi propter haeresis crimen remoti, nam, si Episcopus hic, qui fuerat remotus, haeresis labem detestetur, et Episcopatus suo restituatur, diuidetur inter utrumque Episcopatus, aliaue magna ex causa. b.

a. c. quoniam in plebis eo. ti.

Episcopi, qui se Pontificijs quibusdam muneribus obeundis non esse idoneos sentiunt, puta, uerbo Dei ad populum ferendo, Ecclesijs inuisendis, reatibusque subditorum audiendis, et poenis condignis ob crimina inurendis, uel qui aliqua iusta causa perpetuo impediti sunt, aegritudinis forte, uel senij, uel alia, idoneos uiros de Capituli sui, uel maioris partis consilio, et assensu, autoritate

b. cap. 1. de paroch. ubi Abb.

Apostolica sibi adsciscēt, qui has partes eorū uice strenuē obire possint, qui homines Coadiutores, uel Cooperatores appellantur, & de prouentibus Prælatorum, quibus cooperantur, sumptus moderatus capiunt, ^a cuiusmodi uirorum copia, ut ne unquam desit, pro usibus Ecclesiæ, multi his artibus, & disciplinis optimis præditi in Ecclesiis instituenti sunt. ^b

Cum tamen in usu esses, Coadiutores cum futura successione spe dari, non uisum fuit hoc consilium sacrosanctæ Synodo Tridentinæ sub Pio Quarto. Quapropter constituit, ut Coadiutorie cum futura successione posthac nemini in quibuscūq; beneficijs Ecclesiasticis (nam etiam alijs prælatis Episcopis inferioribus dari coadiutores solebant) concedi permittantur. Quod si quando Ecclesiæ Cathedralis, aut Monasterij ugens necessitas, aut euident utilitas postulet Prælato Coadiutorem dari, is non aliàs cum futura successione dari concedatur, quàm hæc causa prius diligenter à sanctissimo Romano Põifice cognita sit, & qualitates omnes in illo concurrere compertum sit, quæ à iure, & Decretis ipsius sanctæ Synodi Tridentinæ in Episcopis, & Prælatis requiruntur, aliàs concessiones super his factæ subreptitiæ censeantur, idq; ea sanè quàm optima ratione sa-

CRO

a. c. i. de cler. ægrot. in c.
b. c. inter cetera. eo. tit. & cap. i. de cler. ægro. in c.

erosancta Synodus sanxit, quia in beneficijs Ecclesiasticis, ea, quæ hereditariæ successione imaginem referunt, sacris Constitutionibus sunt odiosa, & Patrum decretis contraria. ^a

Generaliter sciendum est, neminem esse in officio, quod prætendit à Sede Apostolica sibi collatum, facile accipiendum, qui Apostolicos codicillos non ostendat, nisi, & qui eos receperint, & ipsi recepti pœnas Canonicas experiri uelint. ^b

De Officio & Potestate Capituli Sede vacante. Tit. XIII.

Cum uerò Sedes Episcopalis uacat, eius munera partem subit Capitulum, nam & iurisdictio potestasq; ordinaria, quæ Episcopo competebat, omnis tam in spiritualium quàm temporalium administratione, interim ad ipsum spectat, & quo circa electiones confirmat, uel infirmat, & oblatos sibi ab Ecclesiarum patribus tam Laicis, quàm Clericis in Ecclesiis instituit. ^e Iudices dat, condit statuta, ^f in omnibus illis casibus dispensat, quibus etiam Episcopus g. Et potest uicinos Episcopos conuocare, qui Christiana, & Cathecuminorum, Infirmorumq; oleum conficiant, ut de more quotannis fieri consueuit solenni Cœnæ Dominicæ die missa celebrata, quicq;

a cap. v. sess. 25. de refer. mat.

b. extra uag. iniun. c. de elect. c. c. cum olim. c. his quæ. de ma. io. et obed. d. d. c. cum olim. Par uin. in tract. de potest. cap. quæst. 4. e. c. i. de in. tit. in c. c. cum illis s. cum aut. de præben. f. Pauin. quæst. 10. 2. part. princi. g. Pauin. quæst. 2. ca. par. 2.

F 4 cap.

candidatos ad ordines promoueant, ^a Ecclesiasq;
cœmeteria, altaria, calices consecrent, ac recon-
ciliant, ^a Confirmationis sacramentum, cum san-

^a Glo. c. his
que de ma-
iō. & obed.
c. cum olim
eo. tit. Pa-
uin. quef. 3.
principali.
primæ par-
b. Par. in u-
bi prox. su-
pra num. 8.

cto Chrismate conferant, Abbatibus, Abbatif-
sisq;, Campanis & Mappis benedicant, ceteraq;
omnia, quæ Episcopalis ordinis sunt, exercent.
Quin & Metropolitanæ Ecclesiæ capitulo, dum
& ea Sedes uacat, potestas est, suffraganeis eius
provinciæ mandare, ut aliquem suffraganeū con-
firmatum consecrent. ^b

Nec illorum sententiam reiiciendā arbitror,

^c Archidia.
c. fi. Epit-
pus. de sup-
pl. neglig.
Prel. lib. 6.
Inno. c. i. de
maior. Pa-
uin. ubi su-
pra quef. 7.
primæ p-
prin.

qui eidem Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ ius
uisitandæ provinciæ, & Capitulo Ecclesiæ Cathe-
dralis ius Diœcesis suæ uisitandæ esse credide-
runt. ^c

Et quamuis illam quæstionem magis ancipi-
tem credam, quæ ambigitur, an ordinēs ab exteris
Episcopis Clericales petituris literas dimissorias
concedere possit, Ego tamen eorum sententia li-
bentius accedo, qui hanc etiam potestatem Capi-
tulo concedunt. ^d

^e c. de cete
ro. de tral-
ac. Pauin.
de quef. 8.
num. 6.

Item Capitulū pensioni transactionis causa
beneficio imponendæ auctor non minus fieri po-
test, quàm idem ipse Episcopus posset. ^e Item po-
test beneficium eius, qui in curia decesserit, Sum-
mi Pontificis largitioni seruatum post mensem

con-

conferre, si illud Summus Pontifex non contule-
rit, quemadmodum & Episcopus possit. ^a Sed &
mensēs, quos Episcopus ad conferendum habet, Ca-
pitulū eosdē pariter Episcopo defuncto, aut aliter
Ecclesia uacante, præcipuos habet, adeo, ut nō pos-
possit quis literarum Pontificiarum uel beneficium
expectans, his mensib. uacans beneficium assequi. ^b

^a Pauin. u-
bi prox. su-
pra. est. exē
plum in c.
statutū. de
præbē. in 6.

Potest etiam Capitulum Sede uacante Vica-
rium Episcopalis Iurisdictionis creare, & crea-
tū arbitrio suo reuocare. ^c In quam rem & sacro-
sancta eadem Tridētina Synodus sic constituit, ut
Capitulū Sede uacante, ubi fructuum percipieu-
dorum ei munus incumbit, Oeconomum unum, uel
plures fideles, & diligentes decernat, qui rerū Ec-
clesiasticarum, & prouentuum curam gerat, quo-
rum rationē ei, ad quem pertinebit, sint reddituri.

^b Pauin. u-
bi supra.
c. Pauin. u-
bi supra.
quef. 10. 2.
par. prin.

Item, ut Officialem seu Vicarium infra octo
dies post mortem Episcopi constituere, uel exi-
stentem confirmare omnino teneatur, qui saltem
in Iure Canonico sit Doctor, uel Licentiatus, uel
aliās, quantum fieri potest, idoneus, sin secus fa-
ctum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hu-
iusmodi deuoluatur. Et, si Ecclesia ipsa uacās Me-
tropolitana fuerit, uel exempta, cuius Capitulum
in creando Vicario negligens fuerit, liceat anti-
quiori Episcopo ex suffraganeis in Metropolita-

na, propinquiori autem Episcopo in exēpta, Oeconomum, & Vicarium idoneos constituere, Episcopus uerò ad eandem Ecclesiam uacantem promotus, ex his, quæ ad eum spectant, ab eisdem Vicario Oecono, & alijs quibuscunq; officialibus & administratoribus, qui Sede uacante fuerint à Capitulo, uel ab alijs Sede uacante in eius locum constituti, etiam si ex eodem Capitulo fuerint, rationem exigat officiorum, Iurisdictionis, administrationis, aut cuiuscunq; eorum muneris, possitq; eos punire, qui in eorum officio, uel administratione deliquerint, etiam si prædicti Officiales redditis rationibus à Capitulo, uel à deputatis ab eodem absolutionem, aut liberationem obtinuerint, eidemq; Episcopo teneatur Capitulo de Scripturis ad Ecclesiam pertinentibus rationem reddere, si quæ ad Capitulum peruenerint. a

a. c. 16. l. 1.
f. 4.

Item, si ad Episcopum, & Capitulum communiter pertineat collatio præbendarum, defuncto Episcopo, uel à beneficiorum collatione suspeso, uel aliter uacantem Sedem suam relinquente, poterit Capitulum, uacantes conferre præbendas, etiam si Episcopus collationi tanquam Prælati, non ut simplex duntaxat Canonicus interesse potuisset, & uersa uice, idem poterit Episcopus, si contingerit Capitulum à collatione suspendi, uel

singulis

singulariter ipsius Capituli unumquenq; Excommunicationis uinculo modari. a Cum uerò ad solum Episcopum præbendarum spectat collatio, cum Consilio Capituli sui, uel assensu, defuncto Episcopo, uel suspeso (nisi Episcopus in petenda suspensionis relaxatione sit in mora) Capitulum procul dubio eas non confert, b quodammodo enim alienare dicitur, & donare, qui beneficii confert, at ius alienandi Capitulo competere nemo dixerit, adde & quod, cum beneficiorum conferendorum potestas in fructu Iurisdictionis Episcopalis sit, fructus successoribus seruandos nemo dubitat. c.

Multa alia præterea existere possunt, quæ ad Capitulum Sede uacante spectent, ac plura, de quibus non inanis dubitatio oriri potest, an ad ipsum pertineant, quæ ex iustis super hac materia editis tractatibus à consultissimis Iuris consultis cognosci possunt, d neque enim mens nobis in præsentia est, singula prosequi.

Sede autem uacante nihil nouari contra eam potest, & ideo prius unita illi Ecclesia dissociari non debet, e & iudicium contra Ecclesiam Sede uacante legitimo defensore carentem institutum non tenet. f.

a. c. 1. ne Sede uacant. in 6.

b. d. c. 1. ne Sede uacant. in 6.

c. Glo. c. 1. olim & c. his quæ de maior. et orbed. Pauin. q. 1. 2. par. princip.

d. Pauin. d. tract. de potest. cap. Sede uacant. e. c. 2. de instit. & d. c. cum olim. de maior. & obed.

f. c. 1. ne Sede uacant.

DE

M. ANTONII CVCCHI.
De Officio & Potestate Le-
gati. Titul. XV.

NVNC dicamus de Officio & Potestate Legati, eius scilicet, qui cum iurisdictione est, nam, & si is quoque inter eos, qui iurisdictionem ordinariam habent (ut supra docuimus) numeretur, tamen quia propria quaedam præcepta desiderat, quæ alijs Ordinarijs non competunt, de hoc est aliquid separatim tractandum.

Cum igitur multa sæpe accidant, quæ ita ardua sunt, ut per locorum ordinarios absolui non possint, sed supremi Pontificis potestatem aut horritatemque desiderant, ipse autem Romanus Pontifex omnibus ubique præstare esse non possit suam auctoritatem impertiturus, necessarium fuit, ut aliquis in provincias latissima cum potestate mitteretur, qui Romani Pontificis gerens vicem ea administraret, quæ alioqui Sedis Apostolicæ potestate eguisset, eo factum est, ut Legati à Sede Apostolica in provincias mittantur, quos, si qui non admiserint, aut impedierint, ipso facto in Sententiam Excommunicationis incidunt, eorumque terræ Ecclesiastico subijciuntur interdicto, nulla consuetudine contraria attempta. **b.**

Atque hi Legati triplicis generis sunt, nam

b. extra
uag. pri. de
consuetu. c.
z. in fin. dist.
24.

aut Cardinalium è Collegio sunt, qui & propterea de Latere Summi Pontificis Legati dicuntur, quod ab eius latere, cui hæere eos decet, cum in provincias mittuntur, abscedunt, nec frequenter curiam exeunt, nisi cum tali officio, & potestate Legationis, a aut sunt Cardinalibus inferiores, quibus ipsorummet ratione, & meritis id munus concessum est, qui Legati constituti dicuntur. **b.** Aut, qui hoc Legationis officium alij dignitati suæ annexum habent, unde & Legati nati appellantur, quod una cum dignitate, puta, Archiepiscopatus, quam habent, id officium nascatur, & eius speciei esse dicuntur Archiepiscopus Eboracensis, & Cantuariensis in Anglia, Remensis in Francia, Pisanus in Italia, omnes enim & si qui similes in provincijs sui Archiepiscopatus præter Archiepiscopalis dignitatis potestatem hanc quoque Legati auctoritatem obtinent. **c.** Atque omnes Legati, cuiuscunque ex supradictis tribus speciebus sint, Ordinariam procul dubio iurisdictionem habent, quare nec cum Pontificis Romani uita, à quo Legati sint, eorum iurisdictione expirabit, & Legati quidem Cardinales ferè Proconsulibus comparari possunt, qui uerò Legati Cardinalibus sunt inferiores, cæteris præsidibus comparantur, quibus certe sunt decreta provincie regendæ.

a. c. decreto. c. si quis Episcopus. 2. q. 6. Aeneas. Falco. in tract. de reservatione. in 2. par. s. præl. **b.** Spec. tit. de lega. uer. superest. u. de reg. nu. 3.

c. Cig. in trac. de pension. quæst. 6. col. 4. in fin.

d. c. 2. in 6. eo. tit.

HO-

Horum autem Legatorum omnium officium

a. cap. i. ubi Imola. col. i. inf. eo. ti. est, causas audire eorum, qui in prouincijs suis ad se accedunt, & de quærelis ad se delatis cognoscere. b. Abb. cap. re, a & Concilium prouinciæ uocare. b.

ep ad translationē. nu. Beneficia autem uacantia Iure Legationis conferre Legato Cardinali tantum à Iure permiffa est potestas, alijs autem Legatis non, nisi nominatim à Summo Pontifice eis concedatur. c. Sed si

c. cap. i. ubi glo. fi. god. tit. in 6. Beneficium, de quo conferendo agitur, in alicuius Laici patronatu sit, hoc neq; Legatus à latere conferre potest, quamuis tunc possit, cum sub patronatu Clerici est ratione Ecclesiæ, quam Clericus ipse habet. d.

d. c. dile. etus filius. ubi glo. & Abb. eo. tit. Possunt etiam Legati cuiuscūq; generis sint, facere statuta in prouincia sibi commissa, post depositum quoq; officium uim nihilominus habentura. e. Et nemo dubitat posse etiam eius delega-

e. cap. fi. ubi bi Abb. primo eo. ti. re, quorum tamen delegatorum iurisdictio una cum Legati officio, nisi citatione præmissa, perpetuata sit extinguetur. f.

f. d. c. fi. ubi glo. & Abb. Indubitati quoq; iuris est, posse Legatum à latere suæ prouinciæ beneficia suæ collationi reseruare, quæ tamen reseruationes suæ Legationis auctoritate factæ, post Legationis officium obitum nullius erunt momenti, & processus super eis agitati nihil uirum tunc habebunt, cuiusmodi sunt

(excent

(exempli gratia) decreta super hisce reseruatiõibus interposita, nec non denuntiationes, & inhibitionis per eum uel per executores ab eo datas factæ, aut modò ad ipsorum beneficiorum collationem nondum uentum sit. Et hæc quidem reseruationes strictè procedunt, quare nec in eadem Ecclesia collegiata, uel Cathedrali, nec beneficiorum, quæ ad eiusdem pertinet Iurisdictionem, duas eodem tempore reseruationes Legatus uel habere, uel facere potest. a.

Item potest Legatus Cardinalis quoscūq; etiam propter manuum in Clericos iniectiõnem excommunicatos absolueret tam in prouincia ei decreta, quàm extrã, tam subditos, quàm extraneos, & aliunde profectos, dum ipse Legatus extra urbem Romanam agit, Nec minus hoc ei licebit, quamuis iniuria, propter quam excommunicationem incurrit, grauis fuisset, ut creberrimis interpretum sententijs receptum est, grauemque iniuriam æstimant, uel ex persona, cui illata est, ut, si in Episcopum, uel Abbatem sit manus iniecta, uel ex re ipsa, ut, si membri mutilatio, uel maxima sanguinis effusio facta fuerit, uel ex loco, ut si loco publico inflicta sit. b. Sed hæc tamen. postremo loco narrata iniuriæ enormitas alijs superioribus non uidetur comparanda.

Sed

a. c. present. ti. ubi glo. eo. tit. in 6.

b. Condit. villadiæg. in tract. de Legato. q. 12.

Sed ea potestas Excommunicatos absoluendi non ita laxata est alijs Legatis, qui à Pōtificis Maximi latere non sunt profecti, nam illi quidē, quibus non dignitatis, quam habent, connexitate, sed sua ipsorum contemplatione Legatos esse datum est, prouinciae suae homines sibi subditos, dum in ea morantur, absoluendi ius habent, & si crimen alibi contraxissent, sed & non subditos, si in sua prouincia excommunicationis in poenam inciderint, non minus absoluent, eos uerò, qui neq; in sua prouincia deliquerunt, nec in ea morantur, nec aliqua ratione sibi subiecti sunt, dubium non est, quin absoluere non possint: quin etiam neque proprios subditos absoluant, dum extra prouinciam agūt, ut Gulielmus Durandus, Ioannes Andreae, & Panormitanus Abbas aduersus Vincentium tradiderunt, quorum sententiam quamplurimi secuti sunt: quod procedit etiam (ut idem Panormitanus cum alijs censuit) si iudicis illius in cuius Diocesi morantur excommunicati, consensus accessisset.

Legati uerò qui Legationis officium dignitati suae Episcopatus fortè uel Archiepiscopatus annexum habent, ideoque Legati nati appellantur, nullo casu huiusmodi Excommunicatos expiandi auctoritatem habent, quāuis sibi suppositi essent, Iurisdictionisq; suae oras incolerēt, ibiq; delictum

Excom.

Excommunicatione dignum patraffent: nam cum horum Legatio perpetua sit, sicut & dignitas, cui inheret, si eis Excommunicatos huiusmodi absoluendi ius potestasq; esset, leue esset medium si dius priuilegium Clericis eorum locorum à iure communi concessum, quando tam prompta & facilius esset perpeuo delinquentis indulgentia, dempto ei Romani itineris labore. a.

Illud tamen certum est Legatum, qui plurimum locorum Iurisdictionem habet, posse in omnibus locis officium suum exercere, & loci unius negociamoram alibi trahentem explicare. b.

Legati Cardinales illis quoq; ius dicere possunt, qui Ordinariorum Iurisdictioni proprijs priuilegijs subtracti sunt, quos exemptos uocant: Et cum Legati Cardinales in sibi decreta prouincia existunt, minoris Legati officium ibi interea cessat, quāuis dignitati coherens. d.

Sed neq; causa specialiter à Summo Pontifice delegatae se ingerere potest, nisi ut sententiam iuste latam confirmet, ac executioni demandet: neq; ex generali Legationis potestate, quāuis à latere Summi Pontificis sit, Episcopos transferre, uel Ecclesiam Cathedralē alteri item Cathedrali subijcere: nec duos Episcopatus unire, aut unum in duos partiri potest, nec Cathedrales,

G uel

a. Habes supra dicta & nia ex c. Excommunicationis. cū doct. Abb. eo. tit. & Gondif. Villa dieg. d. q. 13.

b. c. nouit ille. eo. tit.

c. i. de uer. sign. in c. c.

q. ad trāsa-

tionē num. 10. hoc eo. t. de offic. leg.

d. c. uolētes. ubi Abb.

eo. tit.

e. c. 2. eo. tit.

f. c. nisi specialis. cū. c.

seq. eod. tit.

uel Regulares, aut alias collegiatus Ecclesias, aut
ullas Cathedralium Ecclesiarum dignitates, quæ
primæ post Episcopatum in ipsis Ecclesiis sint, et
ex electione conferri soleant, uel conferre, uel re-

a. c. delibe-
ratione in
prin. eo. tit.
in 6.

seruare potest. a. Nec potest Legatus alicui, uel
generaliter, uel nominatim concedere, ut ille pos-
sit beneficia intra suæ Legationis fines sita, in suis
manibus Canonicè resignata, cui uoluerit, confer-

b. d. c. deli-
beratione.
in fi.
c. c. fi. in c.

re. b. Nec ualet collatio beneficij per eum facta illi,
qui aliud beneficium habebat, de quo nullam men-
tionem fecit, c. quod in quibuslibet alijs habenti-
bus conferendi potestatem contra est. d.

d. de. fi. de
offic. ordist.

Item, cum Legatus causæ susceptam exami-
nationem ad Sedem Apostolicam detulerit, ant-
plus ipse de eadem examinationem sumere pro-
hibetur. e.

e. c. licet
franensis.
eo. tit.

De Officio & Potestate Iudicis
Delegati. Titul. XVI.

Solent nonnunquam Sum. Pontifices, eorumue
delegati, aut alij ordinarij, cum causas ad se
spectantes, uel delatas ipsi uel cognoscere, uel
dirimere nolunt, aut non possunt alteri uices suas
mandare, qui ad Iudicium uocet (quod tamè cita-
tiones mandandi ius non alij Delegato, quam Sum-
mi Pontificis permissum est) f. causam cognoscat,

f. c. pastora-
lis. §. pri. &
c. sup. questi-
onũ eo. tit.

deci-

decidat, exequatur, aut uinum, aut plura ex his
faciat: potest enim iure nostro à Summo Pontifi-
ce Delegatus etiam causa media alteri subdelega-
re, quamuis sibi sententiã referuet, etsi diuersum
Cæsareis Constitutionibus caueatur, quæ nemi-
nem ab Imperatore Delegatum permittunt cause
media, nisi cum sententiã etiam ferendæ potesta-
te alij demandare. a.

Delegare autē possunt (ut diximus) Ordina-
rij, & Delegati Sum. Pontificis, Sed non omnibus
tamen facta huiusmodi mandata ualebunt: nam
præterquã quod peritū eum esse oportet, cui de-
legatur, ætatisq; legitimæ, id est, maiorem uiginti
annis, cui ab inferiore Principis facta sit delega-
tio (nam à Principe etiam minor uiginti annis lu-
dex dari potest) b. exigitur præterea, ut aliqua in
dignitate sit, uel personatu constitutus, aut saltē
Ecclesiæ alicuius Cathedralis Canonicus, qui à Su-
mo Pontifice, uel eius Legatis delegatur. c.

a. c. sup. que-
stionum. in
prin. ubi
doct. eo. tit.
autem. ad
hec, ubi
laf. & alij
C. de iudic.

Principalis etiam Officialis Episcopi, & Re-
ligiosus conuentualē obtinens Prioratum, quam-
uis ad eum Prioratū non consueuerit per electio-
nē assumi, à Sede Apostolica, uel eius Legato de-
legari possunt, sed Officialis foraneus, aut Religio-
sus Monasterij sui Prior claustralis delegari non
possunt, d. Episcopus uerò etiã simplici Clerico de-

b. c. cum uir-
gessimum.
ubi glo. &
eo. tit. de of-
fic. deleg.

c. c. statutū,
in prin. uer.
sancimus,
cod. tit.

d. de. 2. de
rescrip.

a. d. c. statu legare potest. a. Et Delegatio facta dignitati etiam ad successorem eius, cui primum facta fuerit, transibit. b. uni tamen personæ facta Delegatio ad alias personas prorogari non potest. c. Sciendum est, quod quamuis actor Iudicem habere recusans in rei conuenti Ciuitate, uel Diocesi, possit in alia Ciuitate, uel Diocesi Iudicem impetrare, ubi actor & reus diuersarum prouinciarum sunt, non tamen ultra unius diei iter eum trahere extra eius Diocesim debet. d. quamuis olim usq; ad duorum dierum iter trahere eum posset. e. Si actor, & reus eiusdem fuerint Ciuitatis, uel Diocesis, non erit dandus extra ipsam Diocesim delegatus, nisi infra scriptis casibus, quibus tamen casibus pariter ultra unius diei iter degenti personæ delegatio facienda non erit. Hi casus sunt, ubi Episcopus uel eius Capitulum, aut uniuersitas Ciuitatis, Villæ, aut Castri, ab aliquo suæ Diocesis conuenitur, uel eum conuenit. Item ubi actor eam Ciuitatem, uel Diocesim ingredi non audeat, uel aduersarij potentiam merito perhorrescit, dum tamen eum metum saltem proprio iuramento probet. f.

f. d. c. statutum. §. cum autem.

Synodus quoq; Tridentina sub Pio Quarto constituit, ut in singulis Concilijs prouincialibus, aut Diocesanis aliquot personæ eligantur, quæ quali-

qualitates habcant supradictas iuxta narratam modò Cōstitutionem, quæ Bonifacij Octauo fuit, ut præter locorum Ordinarios his etiam posthac causæ Ecclesiasticæ, & spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ committantur, & si aliquam interim ex designatis mori contigerit, substituatur ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum usq; ad futuram prouincialem, aut Diocesanam Synodum, ita, ut habeat quæq; Diocesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac ut supra qualificatas, quibus huiusmodi causæ à quolibet Legato, uel nuncio, atq; etiam à Sede Apostolica committantur, alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant, Delegationes quæcunque aliorum Iudicum alijs, quàm his factæ, subreptitiæ censentur: cuius quidem constitutionis Tridentinæ ratio fuit, quia ob malitiosam petentium suggestionem, & quandoq; ob locorum longinquitatem personarum notitia, quibus causæ mandantur, plene haberi non potest, quo fiebat, ut interdum Iudicibus non undequaque idoneis causæ in partibus delegarentur. a.

a. c. 20. l. ff. 25. de reform. mat.

Non tantum unus, sed & plures ad eandem causam dari Iudices possunt, at in pluribus Iudicibus

a. c. caufam
matrimo
nij. eod. tit.

b. c. uno de
legatorum.
ub. glo. eo.
tit.

c. Abb. c. co
ram. eo. tit.

d. c. prudē
tiam. co. ti.

e. d. c. prudē
tiam. § ad
hūc inus.

cibus dandis diuersæ formæ in usu esse consueuerunt: nam aut simpliciter causa omnibus simul committitur, quo casu, si unus, uel aliqui ex ipsis sine alijs sententiam ferant, nullius momenti erit sic prolata sententia: a & uno ex hac forma Delegatis rebus humanis exempto, uel infamia aliqua notato, uel propter suspicionem remoto, omnium officium expirabit, cum nemo eorum in solidum Iudex sit, sed loco unius omnes censeantur, simulq; omnes iudicare iussi sint: b non prohibetur tamen is, qui ex eis fuerit impeditus, alteri subdelegare, quem subdelegatum si collega non admiserit, processus irritus fiet. c

Aut Delegatio pluribus fit cum clausula illa, ut, Si omnes interesse nequiuerint, duo nihilominus procedant, quod cum sit, necesse est, omnes simul procedere, si nullum subsit impedimentum, quo aliquis eorum auocetur, sed, si unus, uel aliqui eorum sint impediti, uel nolint interesse, oportet in primis horum impedimentum alijs, qui expliciti sunt, & qui procedere uolunt, notum esse, uel de eorū uoluntate constare, ut illi procedere possint: neque enim ualerent acta per eos hoc non obseruato. d Pontificis quidem rescriptum eum causam exprimens, quo non possit delegatus interesse, eum quoque ad casum extenditur, quo nolit, e

quam

quamuis olim alter casus alterum non comprehenderet, a & non solum de impotentia facti, sed etiam de impotentia iuris intelligitur, ut si aliqui eorum seruum, uel infamem, alioque impedimento legitimo detentiam esse constiterit, impotentia autem facti dicitur, ut, si constiterit eum casu mortis occumbere, aut inuitabilis necessitatis articulo impediri, quo minus ualeat interesse. b.

b. d. c. sciscitatus. de rescriptis.

Quin etiā, si is qui impeditus est, alteri quāuis extraneo, id est, ei qui ex collegis non sit, uices suas subdelegauerit, non poterūt alij hūc a suo collega datū substitutū recusare, nisi is, q subdelegauit, perpetuo uel eluctabili impedimento implicitus sit, uel nisi Delegatio hoc modo facta esset, ut alijs impeditis, is, q nunc subdelegauit, ipse potissimū procederet, sicq; solus ipse, qui subdelegauit, non etiā alij collegæ, sine alijs procedere dignus habitus sit, quo casu is, qui alijs prælatus est, subdelegare quidē potest, sed ab alijs subdelegatū collegis ipse admittere cogendus non est, Vel nisi in Delegatiōis rescripto appellatiōis spes omnis sublata sit. c

c. d. c. corā in fi. ubi gl. Ab. & Felix

Aut denique hoc modo (quæ frequentissimo quidem forma in usu est) plures delegantur, ut omnes, aut duo, uel unus procedat, sicq; omittitur illa cōditio, SI OMNES non possint & c. sed facultas simpliciter conceditur cuius ex Delegatis

procedendi, quorum si quis alios praeuenit, incipiens de negotio cognoscere, alijs dempta erit potestas interea de eodem se impediendi, nisi is, qui praeuenit, aliqua iusta causa postmodum imeditus fuerit, causam finire, uel, nisi dolose procedere detrectaret: his enim casibus alijs fieret locus, nec tenerentur à collega subdelegatum admittere. ^a Sed, si is, qui alios praeuenit, iurisdictionem suam ita stabilierit, ut Delegantis morte expiare non possit, puta, quia partes iam ad Iudicium uocasset, hoc alijs quoq; collegis utile erit: nam, etsi hunc mori contingat, poterunt nihilominus alij etiam mandatore mortuo hoc muneris suscipere, quasi à collega sibi traditum, & perpetuatum.

a. c. cū plur.
res. eo. tit.
in 6.

b. d. c. cum
plures.
c. c. uenera
bili. eo. tit.
c. cum dile
cta. de rer
script.
d. c. ex par
te tua. eo. t.

quamuis ipsi, dum mandator in humanis esset, nihil omnino in hoc iudicio egissent. ^b Delegatus Iudex hoc diligēter obseruare debet, ne fines mādati egrediatur, & sin nulla in mandato alia forma praescripta sit, Iuris formam seruabit. ^d

Si delegatus à Summo Pontifice in alium hoc munus transferre uelit, isq; munere iniuncto fungi detrectet, poterit eum ad suscipiendū compellere, nisi ipse malitiosè exonerare se studeat. ^c Verum in eo cōpellendo gradus, et dignitatis rationē habebit; alio enim modo aget cum uiro sublimi

in

in loco posito, quā cum cæteris, qui, etsi dignitatem habeant, non tamen magnopere alios excellent. Nam (exempli gratia) si Episcopo delegare quis uelit, non debet eum confestim his modis cogere, quibus alium inferiorem posset, sed modestia cum eo utetur, Supremi ordinis rationem habens: quare ei primò Ecclesie ingressum interdicit, uel Sacerdotalis officij executionem, post etiam ab officio suspendet, & demum, si pertinaci animo perseverarit, Excommunicationem quoq; irrogabit: quòd si iam ab initio admodum contumacem se ostenderit, iam tunc licebit contra eum Ecclesiastica censura uti, quamuis ipse delegatus qui subdelegare uult, Episcopus non sit. ^a

Hinc apparet quanta sit Iudicis Delegati potestas in causa ei mandata per Sum. Pontificē, cum etiam illis imperandi Ius habeat, qui extra causam ipso essent superiores, & cum Episcopos, aliosq; sibi minime subiectos, & quorū causa minime sibi mandata sit, possit uel interdicti, uel suspensionis, aliāue cēsurā cōpellere. ^b Eiusq; potestas etiā contra exeraneos officij suum impedire enitētes exerceri potest, & quod & ipsius Delegato permissū est. ^d Atq; eo ipso quo alicui causa cōmittitur, sup omnib. quæ ad causam ipsam pertinere noscuntur, plena eidem tribuitur potestas, quāuis delegatio

a. c. 2. eo. tit.
in 6. & d. c.
pastoralis.
& c. sanè
quia extra
eo.

b. d. c. sanè
qui a. eo. ti.
c. c. i. eo. tit.
d. c. ex lite
ris. eo. tit.

G 5 nis

nis litera nequaquam hoc contineant, ut partes cōpellere, et seueritate Ecclesiastica cōtumaces coercere possit. **a** Atque etiam, ubi nulla à iure pœna statuta est, arbitrio suo pro delicti & cause qualitate pœnam statuere in eos, qui in causis Delegatis iudicio suo parere contempserit. **b**

a. c. præter
rea eo. tit.

b. c. de cau-
sis in fi. eod.
tit.

c. c. quāuis
eo. tit. in c.

d. d. c. quam
uis.

e. c. si dele-
gatus. eo. ti.
an c.

f. c. quæren-
ti extrā eo.
tit.

g. d. c. pasto-
ralis. s. qui-
a uerò sepe.
eo. tit.

Potest Delegatus mādatum suum, quo totam causam alij delegauerat, arbitrio suo reuocare, dum res adhuc integra sit, id est, si ille Iurisdictione usus hactenus non sit, & illo rebus humanis exempto causam resumere poterit, cum Iurisdictione, ex quo ipsa usus non est, non cōseatur in eum efficaciter transiuisse. **d**

Si Delegatus (quoties eum abesse contigerit) alicui uices suas commiserit, poterit Subdelegatus eo rebus humanis exempto (cum & tunc cōseatur abesse) commissum sibi negocium liberè diffinire, modò illo uiuente Iurisdictione uti ceperit: quod non minus licebit, si uices sub ea forma commiserit, donec duxerit reuocandas. **e**

Delegatorum à Summo Pontifice potestas in sententia exequenda usque ad annum post latam sententiam uiget. **f** Possunt etiam, si eis uideatur, id onus sententiæ executioni mittendæ in ordinarium transferre. **g** Cum uerò iudicis Delegati sententia executionem fuerit sortita, eius finietur

tur Iurisdictione. **a** Sed & alijs modis Iurisdictione finitur, ueluti, si lapsa sit dies, ad quam causa ex mandati forma terminari debuerat, nisi à partibus prorogata sit. **b** Item si re integra moriatur is, contra quem fuerat litera impetrata, & uel is, qui ipsas literas impetrauerat, uel iudex, cui fuerat Delegatio facta, **d** uel is, qui Delegauit. **e** Item per contrariū rescriptum posterius de priorum expressam mentionem faciens, & alijsq; modis, qui ex uoluminibus, & interpretibus Decretalium Epistolarum peti possunt. **g**

a. c. in lite-
ris. eo. tit.

b. c. de cau-
sis. in prin.
eod. tit.

c. c. signifi-
cauit. de re-
scrip.

d. Glo. &
doct. d. c. sig-
nificauit.

e. Glo. c. in
litteris. eo. t.

f. c. ceterū
de rescrip.

g. d. c. in
litteris.

g. Glo. d. c.
in litteris.

Hoc neminem præterire uolumus, non facile alicui fidem esse adhibendam, etsi afferat se Delegatum esse, nisi hoc ipse probet: quapropter, si quis tanquam à Sede Apostolica Delegatus mihi iniungat, ut palam fieri curem, aliquem, puta Titium esse Excommunicatum, potero ego hoc mandati onus effugere, nisi ille de mandato Apostolico fidem faciat. **h**

h. c. cum in
lure perie-
tus.

De Officio Conseruatorum,
Titul. XVII.

Iuxta Delegatorum tractatum non erit ab re etiam de Conseruatoribus aliqua dicere, quibus à Summo Pontifice mandatur, ut aliquos à manifestis iniurijs defendant, & hi quidem ad ea que

M. ANTONII CVCCHI

quæ iudicij indaginem desiderant, suam potestatem non extendunt, ^a nisi hanc potestatem à Summo Pontifice nominatim acceperint, ut frequenter hodie in huiusmodi conseruatorijs literis fieri uideamus: nec tamen hi Conseruatorum Delegatorum è numero censendi sunt, quamuis Delegatis comparentur in multis. ^b nam & multis articulis eos inter se differre constat, ut ecce, Conseruator dari non potest, nisi qui dignitatem aut personatum habeat in Ecclesia Cathedrali, uel Collegiata, puta, Episcopus, Abbas, Archipresbyter, & similes: sed nec defuerunt, qui etiam Officialem Episcopi principalem Conseruatorem fieri posse crediderint, quamuis declarationem Summi Pontificis, ut res certior fiat, exoptarent, ^c nec sufficit, Cathedralis Ecclesiæ quem simplicem, Canonicum esse, ut Conseruator fieri possit, & tamen Ecclesiæ Cathedralis Canonicus delegari ad causas potest. Item non potest quis Conseruator sui Conseruatoris fieri, uel eius, cuius ipse Iurisdictioni ordinariæ subiectus est, nisi forte Regis, aut Regine, & tamen mandatum ad causas de quo præcedenti titulo tractauimus, etiam subdito eius, de cuius causa agitur fieri potest.

His adde, quod non permittitur Conseruatori extra Ciuitatem, aut Diocesim, in qua fuerit deputatus

a. c. i. de offic. delegati in 6.

b. Berous. in Rub. de offic. delegati num. 6. & 7

c. Glo. de 2. uer. delegatus. de re scrip. ubi doct.

deputatus contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere unius diei remotiorem protrahere, quod tamen Delegato partium consensus habenti non denegatur. Item Conseruator uices suas, citationibus, & sententiarum denunciationibus duntaxat exceptis (has enim etiam per alios ualeat exercere) nulli committere potest, nisi hoc ei competat ex beneficio literarum, quo tamen casu non nisi intra Ciuitatem, uel Diocesim in qua deputatus fuerit hoc ei facere licet. At supra docuimus, Delegatum à Summo Pontifice totam causam, uel partem alij demandare posse. Constat porro Conseruatorem ad futura, non autem delegatum dari. ^a

Sed nec ea leuis inter hæc est differentia. Quod si Conseruatores alij, quam manifestis iniurijs, & uolentijs scienter se immiscere non dubitarint, seu ad alia, quæ iudicalem indaginem exigunt, suam potestatem extendere, eo ipso per unum annum ab officio sunt suspensi. Ac pars, quæ hoc fieri procurauerit, sententiam Excommunicationis incurrit, à qua absolui non potest, nisi ei, quem sic indebitè fatigauerit, prius de expensis integrè satisfecerit. Quæ tamen poena Delegato potestatis suæ metas excedenti imposta non reperitur, quod ea ratione factum est, ut conseruatores

a. c. fi. de offic. delegati in 6. ubi glo. 1

l. d. c. fi. §. ut autē. de offic. deleg. in 6. & glo. in d. c. fi. §. fi. uer. edita. in fi.

tores limites sibi tradita potestatis (quos frequēter excedunt) metu pœnæ diligenter obseruent. Sed cum hodie, ut diximus, consuefcant ferē semper Conseruatores Pontificijs rescriptis dari etiam cum potestate se immiscendi his, quæ iudicij indignitatem respiciunt, non frequenter supradictæ pœnæ fiet locus.

Sed neq; Conseruatorū negocium Sancta Synodus Tridentina sine debita animaduersione reliquit, dum cōstituit, ut Conseruatoriæ literæ cum quibuscūq; clausulis, aut decretis, quorūcumq; iudicij deputatione, quocumq; pretextu, aut colore concessæ, nemini omnino, cuiuscūq; dignitatis, & conditionis sit, etiam si Capitulum fuerit, suffragentur ad hoc, ut coram suo Episcopo, siue alio superiore ordinario in criminalibus, & mixtis causis accusari, & conueniri, ac contra eum inquiri, & procedi non possit, aut quominus, si qua iura ei ex cessione competierint, super illis liberè ualeat apud iudicem Ordinarium conueniri. In ciuilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos conseruatores iudices in iudicium trahere minime liceat, Quod si in his causis, in quibus ipse reus fuerit, cōtigerit, ut electus ab eo Conseruator ab actore suspectus esse dicatur, aut, si qua inter ipsos iudices, Conseruatorē, & Ordinarium

narium controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos super suspitione, aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum, familiaribus uerò eius, qui huiusmodi literis Conseruatorijs tueri se solent, nihil illæ profint præterquam duobus duntaxat, si tamen illi proprijs eius sumptibus uixerint, Nemo etiam simulum literarū beneficio ultra quinque annos gaudere possit, ac statuit, ut non liceat Conseruatoribus iudicibus ullum habere tribunal erectum. Vniuersitates autem generales, & Collegia doctorum, seu scholarium, & regularia loca, nec non hospitalia actu hospitalitatem exercentia, ac uniuersitatum, Collegiorum, locorum, & hospitalium huiusmodi persone in prædicto Canonæ minimè comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, & esse intelligantur.

a. cap. v. de re for. mat.

Officium autem quorumcunque Conseruatorum ipso iure quo ad non cepta negotia per obitum concedentis expirat. b.

b. d. c. p. §. de offic. de leg. in 6.

De officio Archidiaconi.

Titul. XVIII.

Archidiaconus à iure Vicarius Episcopi est constitutus, clericq; uniuersi curam habet,

bet, tam in urbe, quam in parochijs præest Archi-
presbytero, Primicerio, Custodi, Sacristæ, impe-
rat Subdiaconis, & Leuitis, Parochiarum sol-
licitudo, & ordinatio ad ipsum pertinet, iurgia
singulorum cognoscit, omniumq; primus, & exi-
mius est post Episcopum, & Episcopi oculus ap-
pellatur, quod uice Episcopi omnia per Diocesim
scrutans corrigat, quæ correctione egere noscun-
tur, nisi negocia ualde ardua sint, quæ maiorem
authoritatem desiderent, satagitq; de conuersa-
tione, & extimatione clericorum certior fieri,
instaurandisq; Ecclesijs præest, tertio quoq; anno
universam Parochiam, id est, Diocesim absente
Episcopo collustrat, ea corrigens, quibus corre-
ctione sit opus. a. Parochiam uero propriam sin-
gulis annis uisitat, b. examinatio Clericorum, qui
sunt ad sacros ordines promouendi, eius officij est,
& examinatio eorum, qui sunt Ecclesijs præfici-
endi, quos etiam ipse coram Episcopo sistere de-
bet, c. Ipsius etiam hæ sunt partes, Euangelium in
sacrificio missæ pronuntiare, alijue ex Diaconis
pronuntiandū iniungere, & cum Episcopus Mis-
sam est solennem celebraturus, ipse Leuitas de eor-
um officio instruit, & iubet eos uestes sacras in-
duere, & omne denique officium Ecclesiasticum
ipse disponit, lectiones, aut responsoria in matrice
Eccle-

a. c. p. eo. ti.
de offic. Ar-
chidi. ubi
glo. uer. de
tertio.
b. c. mada-
nimus eod.
tit.

c. c. ad hæc
eod. tit.

Ecclesia præscribit, uel audit, ita ut nemo Euan-
gelium, sacramentum Epistolam, aut responsoria,
aut aliam quamlibet lectionem in Ecclesia lege-
re, aut canere possit, nisi prius ab Archidiacono
exauditus, Acolytis quoque ipse officia diui-
dit, præcipiendo, quis eorum Candelabra, quis
thuribulum gestare, & quod quisque minorum
in Ecclesia munus obire debeat, a idem uasa usi-
bus Ecclesiæ dicata custodit. b. Pecuniam Eccle-
siæ à pijs hominibus elemosina causa datam ac-
cipit, & Episcopo reddit, Diaconorum delicta
Episcopo aperit, sacerdotibus ieiuniorum, & so-
lennitatum dies ipse notos facit. Archidiacono
uero absente hæc omnia munera proximus illi
Diaconus subit. c. Prælati idem Archidiaconus in
sede locat. d. nam missio incorporalem beneficio-
rum & officiorum possessionem eius officij est. e.
non tamen aut animarum curam citra Episcopi
mandatum committere potest. f. aut in aliquos
sententiam Excommunicationis promulgare. g.
aut aliquem extero Episcopo ordinibus suscipien-
dis commendare. h. aut in Monasteria Iu-
risdictionem habere, nisi consuetu-
dine præscripserit. i. Et hunc
Diaconum esse oportet.

a. c. 2. eo. ti.
b. c. 3. eo. ti.

c. c. plectis
§. hi sunt or-
dines. dist.
25.

d. c. ut no-
strū eo. tit.
e. c. ad hæc.
eo. tit.

f. c. cum fa-
tis. eo. tit.

g. c. Archi-
diacon. nō
ubi glo. &
doct eod. r.

Abb. c. cum
in cunctis.
§. inferiora
num. 4. de
elect.

h. c. signifi-
casti. eo. ti.
i. c. fi. eo. ti.

k. c. p. de q/
ta. & qual.

M. ANTONII CVCCHI
De officio Archipresbyteri
Titul. XIX.

Archipresbyter cæteris presbyteris eminet, ac præest, collectam indicit, uel is, cui ipse inuixerit, horisq; suis in Ecclesia residere tenetur. Episcopo absente uice eius officium inchoat, ipse uero Episcopo solennem Missam celebrante Sacerdotes monet, ut uestes sacras induant, idem Ecclesiæ custodem monet, ut det operam, ne in sacrario sancta Eucharistia unquam desit, quæ agris propinari ualeat agrotantium quoque & eorum ex Dicecesi, qui ad Ciuitatem ueniunt, hanc curam gerit, ut præstò sint eis penitentibus Sacerdotes, quibus possint crimina sua fateri, ne sine sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ animam exhalent, omnia denique eius officij provisionem expectant, quæ Sacerdotum ministerio perficiuntur, his tantum exceptis, quæ prohibita nominatim sunt, quare ad eum spectabit fontium benedictio infirmorum sacro oleo perunctio, pœnitentis ægri consulto prius Episcopo recõciliatio. Idem cæteris sacerdotibus pœnitentiam iniunget, horas dicendis officijs partietur, sacrisq; diebus, & præsertim Deo dicatis, aut ipse Missam solennem dicet, aut alij hoc munus

INST. IUR. CAN. LIB I. 58
nus delegabit, item Christianis efficiendis, infantibus Baptizandis, & ad succurrendum nihil à sacerdotibus sine Archipresbyteri fiet præcepto.

Archipresbyteri uero officium illius, qui municipia aut rura colat, & regat, qui & Decanus dicitur, est curam habere Laicorum, & Presbyterorum, qui Ecclesias minores Archipresbyterati subiectas administrant, grauiasq; delicta, si quæ inciderint, Episcopo significare, nihil tamen audeat sibi arrogare contra ea, quæ ab Episcopo fuerint decreta, est tamen sciendum, quod tam is Archipresbyter, quàm urbanus parent Archidiacono, a. tot. tit. extra. eod. b. cap. i. de eta. et qual. no. a & utrunq; Presbyterum esse oportet. b

De Officio Primicerij seu Cantoris. Titul. XX.

Primicerius, qui & alio uocabulo à quibusdam appellatur Cantor, seu præcentor, Archidiacono subest, quemadmodum etiam Archipresbyterum ei subesse diximus, curaq; hæc præcipua gerit, ut Diaconis docedis, reliquisq; gradibus & ordinibus Ecclesiasticis incumbat, & iuxta consuetudinem, Diaconis præscribat lectiones, quæ ad nocturna officia Clericorum pertinent. c
Eiusdem officij est præfigere, qua hora signum
Campane peluis tinnitu officijs celebrandis dari

debeat, & ipsorum officiorum per Clericos munia diuidere, item ordinem, & modum canendi in Choro præfigere pro solennitate, & tempore, & si quare Basilicis sarciedis opus esse uiderit, Sacerdotem monere. Ipse Epistolas Episcopi pro diebus ieiuniorum Sacerdotibus Parochis per ostiarios reddi curabit, Clericos, quorum errores cognouerit, idem coercebit, quos uerò ipse coerre non ualebit, eorum comissa Episcopo reteget, Basilicarum ipse ponet Custodes, & tabulam, quam matriculam uocant, ipse disponet, eo autem absente hæc curabit, qui illi lege uel eruditione

a. c. perle
ctis. ad pri
miceriū, dā
stin. 25.

De Officio Sacristæ & Custodis. Tit. XXI.

Sacrista, seu (quod idem est) Thesaurarius, sacra uasa, Ecclesiasticas uestes, & totum Ecclesiasticum Thesaurum, quæq; ad luminaria tam cerea, quam oleo madentia pertinent, custodire tenetur. b. Ipse ostiarium Basilicarum constituit, thus incendendum præparat, curam Christis suscipit conficiendi, & Baptisterij instruendi, & luminariū in sacrario, & sacrificijs præparandorum. c. Subest autem (ut etiam supra diximus) Archidiacono.

b. d. c. per
lectis §. ad
thesaurariū
& c. i. eod.
tit. de of
fic. sac.

e. d. §. ad
primiceriū

Custos

Custos uerò Ecclesiæ is dicitur, cui ea, quæ Ecclesiæ competunt custodienda traduntur, & cum multa ad eum spectent, quæ ex Sacristæ officio iuxta diuersam consuetudinem esse uidentur, inferior tamen Custos est Sacrista, & hæc propria ipsius sunt munera, ut horarum Canonicarū signa det Tintinnabulorum pulsatione Archidiacono iubente, cui cum subfit, in omnibus parere tenetur. Pallia, uel Linthea altaris, omniaq; Ecclesiæ utensilia perpetua custodia seruare debet, accendendis, uel extinguendis lampadibus uigilē se præbere, ne aut supra modū ardentes nimium olei sumant, aut minus elucentes obscuriorem, & tenebrosiorem Ecclesiam relinquunt. Diligenter etiam curet, ne Thuris unquam sit inopia, atq; ut panis, & uini ad Missæ sacrificium omni tempore copia suppetat, omnesq; oblationes, & Eleemosynas, seu Decimas Archidiacono consentiente, dum Episcopus abest, fratribus diuidat. At, si his exequendis custos minus uigilem se præstiterit, erit ab Archidiacono obiurgandus, ut se ipso ultrò corrigere uelit, sin nihil Archidiaconi castigatio profuerit, Episcopus ab Archidiacono monitus, alio in locū eius substituto eum exturbabit.

Hi ergo tres, de quibus proximè diximus, triuiri sunt, quibus tanquam tribus ualidissimis

columnis fulcitur Ecclesia, ipsiusq; nititur salus, scilicet, Archidiaconus, Archipresbyter, & Custos, Quare nemo nisi optimus, idemq; uigilantissimus ad hæc officia est admitteendus, ne qua negligentia aut socordia in Dei Ecclesia notari possit. ^a

^a. extra. eo. tit. per totum.

De Officio Vicarij tam in diuinis q̄ in administratione. Tit. XXII.

CVM frequenter eueniat Clericos necessarijs causis impeditos, non posse officijs suis tam in diuinis celebrandis ministerijs, quam in iure dicendo superesse, idcirco permittuntur leges, ut, cum id euenit, ne interim Ecclesia patiatur, & ne subditorum incommoda resultet, eis liceat aliorum operari, & sibi legere uiros idoneos, quibus tuto possint uices suas mandare, quos propterea Vicarios appellant.

^b. Glo. in celebranda constituuntur, uel ad Iurisdictionem Rub. eo. ti. exercendam, ^b nam & si parocham Ecclesiam habentes, non per Vicarium, sed per se ipsos illi deferuire teneantur in ordine, quem ipsius Ecclesie qualitas requirit, tamen, quia fieri potest, ut parochia Ecclesia quam habent dignitati, uel præbendæ Ecclesie maioris sit annexa, id ubi accidit, licebit ei, qui talem habuerit præbendâ, uel dignitatem

tatem (cum eximiam eam habere debeat, & oporteat imprimis maiori Ecclesie deferuire) Vicarij perpetui in Parochia Ecclesia substituere, qui ex illius Ecclesie redditibus cõgruam portionem hoc nomine percipiet. ^a quæ quidem portio ad tertiam usq; fructuum portionem, aut maiorem, uel minorem arbitrio Ordinariorum etiam super certare assignabitur, ut Constitutione Tridentina sub Paulo Tertio nuper cautum est. ^b Possunt etiam Vicarij in diuinis officijs ex eodem Tridentino Concilio sub Pio Quarto constitui, ubicunq; illiterati, & imperiti Ecclesiarum Parochialium Rectores sacris minus apti sunt officijs, nam, si alijs honestæ uitæ sint, poterunt Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegati eisdem Coadiutores, aut Vicarios deputare, partemq; fructuum eisdem pro sufficenti uictu assignare uel aliter prouidere, quacunq; appellatione & exemptione remota. ^c

^a. c. extirpandæ. 8. quia uero, de præben.

^b. cap. 7. sect. 7.

^c. cap. 6. sect. 21.

Sed & cum quis Prioratui Regulari præsetus beneficium cum animarum cura Prioratui suo annexum habet, Vicarium facere potest. ^d Siue igitur hac causa, seu alia quis Canonicè excusetur, quominus teneatur ipse beneficio deferuire, huius officium Vicarius supplebit, qui modò ad tẽpus, & quandoq; perpetuus erit, atq; in hoc constituto Episcopi consensus exigitur, quo adhibi-

^d. c. p. de cæ pel. monac. in 6. de. p. de o. n. uic. Rebus. in praxi de uic. perp. n. 11.

to neq; per ipsum Rectorem Dominum, neq; per
successorem eius poterit amoueri, portioñe sua
defraudari nisi aliqua culpa id meritus fuerit. a.

a. c. 3. eo. ti.
ex. de offic.
iur.

b. c. 2. ext.
eod.

c. c. p. eo. t.

d. c. fi. eo. t.

Idem pluribus Ecclesijs Vicarius perpetuus
eodem tempore esse non potest. b Et qui dum ali-
cuius esset Vicarius perpetuus in diuinis, benefi-
cium curatum postea est adeptus, amplius Vica-
rius esse non permittitur. c.

Atq; ut Vicarij perpetui in Ecclesijs quarũ
Vicarij sunt resideant, & se in presbyteros, ut eo-
rum cura exigit, faciant promoueri, per subtra-
ctionem prouentuum, aut Vicariatuum compel-
luntur. d.

Sed & Clemens Quintus Constituit, ut in
huiusmodi Vicarijs perpetuis ea obseruetur, quæ
de Ecclesijs curam animarum habentibus agni-
tione aliarum amitendis, ac de ipsarum Rectori-
bus promouendis ad Sacerdotium, deq; eorum æ-
tate à iure statuta esse noscuntur. e.

e. c. cle. un.
eod. tit.

f. c. cleri-
cos. eo. tit.

Clerici in Presbyteratu, uel alijs inferioribus
ordinibus constituti, in Vicariatibus Ecclesiarum
quos adepti sunt, alios sibi substituere non pos-
sunt. f.

Sed quia hæc Vicarij constituendi facultas
non paruam ansam ad uarias fraudes sacris cano-
nibus struedas præbebat, propterea eadem sacro-
san-

sancta Synodus Tridentina sub eodem Pio Quar-
to constituit, ut Ecclesiastica beneficia secularia,
quocunq; nomine appellentur, quæ curam anima-
rum ex eorũ primæua institutione, aut aliter quo-
modocunq; retinent, in Simplex beneficium de in-
ceps etiam assignata Vicario perpetuo congrua
portione, non conuertantur, non obstantibus qui-
buscunq; gratijs, quæ suum plenarium effectum
non essent consecutæ. In his uero, in quibus cõtra
earum institutionem, seu foundationem cura ani-
marum in Vicarium perpetuum translata est, etiam
si in hoc statu ab immemorabili tempore inueniã-
tur, si congrua portio fructuum Vicario Ecclesiæ,
quocunq; nomine is appelletur, non fuerit assigna-
ta, ea quamprimũ arbitrio Ordinarij, iuxta prædi-
ctæ Constitutionis formã assignetur, quod si com-
modè fieri non poterit, uel omninò factum non e-
rit, cum primum per cessum, uel decessum Vicarij
seu Rectoris, quomodolibet alterum eorum uaca-
uerit, beneficium curam animarum recipiat, ac
Vicariæ nomen cesset, & in antiquum statum re-
stituatur. a.

a. c. 16. sess.
25. de refor-
mat.

Vicarij autem ad tempus constituti pro be-
nificiatis non habentur, nec supra de Vicarijs per-
petuis dicta in his sibi locum uendicant, quorum
pariter hæc exempla poni possunt, ut cum quis

a. cap. pe. de cler. non ad tempus beneficio suo abfuturus est, a ut finge, resid. aliquem septennij excusationem studiorum cau-
 b. puenit. a. de appel. fameruisse, quominus ad Sacerdotium se promou-
 lat. c. cap. uere ut curet, teneatur, quemadmodum beneficij
 cu ex eo. de elect. in 6. ipsius qualitas requirit, eius loco interim Vicar-
 c. c. benefici- rius in beneficio constituetur, cum prouentus ex
 cium de re ipsa Ecclesia congrui preceptione, b uel finge, a-
 gul. in 6. d. Glo. de. liquem religionem ingressum esse, eius certe be-
 a. uer. oñici neficium non est intra annum alleui conferendū,
 b. les. de re scrip. Pa- quapropter hoc interim Vicarius in eo consti-
 uin. de por- tuetur assignata ei competente de ipsius beneficij
 text. capit. prouentibus portione, c alijsque eiuscemodi fru-
 sede uacan. q. 21. 2. par. guris.
 prin. Et hec quidem de his Vicarijs, qui ad diuina
 e. Glo. cap. ministeria obeunda constituuntur, pauca etiam
 a. co. tit. in dicenda sunt de his, qui subrogantur in iurisdic-
 Rub. de of- ctione qui etiam, quandoque Officiales, quando q;
 sic. de leg. ctione qui etiam, quandoque Officiales, quando q;
 f. c. quonia M. ff. Dominici appellantur, alijsq; nominibus, d
 in plerisq; quorum creditur Ordinarium esse officium. c
 ubi doct. & quorum creditur Ordinarium esse officium. c
 de of. or. Ac congruit, ut Episcopus, praesertim si absit, Vic-
 din. Re- carium huiusmodi in suo Episcopatu habeat. f
 buf. in pra- Quae Vicaria quidem cura nec Laico credenda est,
 xi. uer. col. g nec ordinis cuiuspiam mendicantium Religioso,
 lationes plures. in h Monachus tamen, & Canonicus Regularis,
 fin. nu. 16. cum Praelati sui licentia Vicarij esse non probi-
 Deca. in Rub. de of. bentur. i.
 c. de leg. sibi apo.

Et Vicarius quidem is ad Iurisdictionem ex- g. c. in no-
 ercendam, uel Principalis in urbe Episcopatus sui uo. 16. q. 7.
 ab Episcopo constituitur, uel in Castris, municipi h. de. pri.
 pijs, Locisq; insignibus Episcopatus subiectis, cu §. ad priora
 principalis Vicarius ubiq; superesse non possit, et i. Rebuf.
 is Vicarius foraneus dicitur. in praxi.
 tit. de Vic.
 Ep. nu. 30.

Debet autem Vicarius generaliter, id est, tam
 in spiritualibus, quam in temporalibus constitui,
 nam, si in altero eorum, id est, uel in temporalibus
 tantum, uel in spiritualibus constitutus esset, ni-
 hil actum esset, a administratio quippe spiritua- a. Rebuf.
 lium in his consistit, ut possit excommunicare, in praxi. tr.
 suspendere, interdicare, cōferre, instituere, confir- de Vicar.
 mare, eligere, praesentare, uisitare, corrigere, & Epif. nu. 18.
 punire, dispensare, uota commutare, & si qua a-
 lia huiusmodi, sed temporalium administratio in
 his uersatur, puta, in iurisdictione omnimoda
 tam meri, quam mixti Imperij exercenda, atque
 etiam, in actibus quibusdam extraiudicialibus, pu-
 ta, in quauis alienandi specie, in concedendo ad fir-
 mam, census, redditus, & pensiones exigendo, b.

Sed tamen, quamuis in Officiale, seu Vica- b. Rebuf.
 rium Episcopi per officium generaliter ipsi tradita in praxi.
 causarum cognitio transferatur, inquirendi tamen for. Vicar.
 potestatem, corrigendi, aut delicta ulciscendi, Epif. f. 59.
 seu aliquos a suis beneficijs, uel administrationi-
 bus

a. c. 2. eo. tit. in 6. b. c. fi. in 6. bus summouendi, a. aut beneficia conferendi, b. trāsferri nemo dixerit, nisi nominatim hæc quoq; tradita sint, in quo tamen sciendum, quod conferendorum beneficiorum potestas non nisi generaliter tradi potest, id est, ad conferenda omnia & singula beneficia, nam, si ad unum beneficium duntaxat conferendum quis Vicarius cōstitueretur, uel ad conferendum certis nominatis personis nihil ageretur. c.

c. Rebuf. in praxi. de Vicar. Epif. num. 17. & seq.

d. c. 2. de cōfuet. in 6.

e. d. c. 2. in 6.

f. c. cū nul. lus. §. 1. & pe. de temp. ordin. in 6.

At, cum Vicarius beneficia confert ex speciali sibi concessa ab Episcopo suo potestate, si quis ab eiusmodi concessione appellandum censuerit, Episcopum ipsum appellare debet, quamuis cetero qui non Episcopus à Vicarij sententiā, sed Archiepiscopus prouocari debeat, cuius diuersitatis ratio redditur, quod non aliud est Vicarij Tribunal, quàm Episcopi, d. Quapropter uideretur ipse Episcopus à se ipso prouocari, sed, cum Vicarius beneficia confert, non ex Vicariatus, sed alia quadam speciali sibi tradita potestate id facit, e nec potest etiam Vicarius literas cōmendatitias ad ordines suscipiendos concedere, nisi Episcopo in remotis agente. f.

De Vicario autem Summi Pontificis ipsius ea ferè dicenda sunt, quæ de Vicarijs aliorum Episcoporum tradidimus, dum id sciamus, Vicarium ipsius

ipsius, quem sibi in urbe constituit, iurisdictionem suam extra urbem non protendere. a.

De Visitatione per Prælatos facienda. Tit. XXIII.

QVI ad præfecturas, et populorum, uel Ecclesiarum regimina uocati sunt, excubare eos oportet, assidueq; explorare, quæ nam uitia animarū sibi creditarū saluti officere uideantur, quæue res profuturæ sint, & illa pro uiribus euellere conari, hæc impigre præstare, ac sedulo sollicitèq; ministrare, atq; ut morbi confestim habiti notitia promptius, & tutius ei manus medica adhiberi possit, propterea debent Prælati quolibet anno semel Diceceses suas inuisere, sin legitime impediuntur, quo minus ipsi hoc officium excipiant, poterunt illud alij demandare. b.

Visitandi autem potestatem habent Cardinales Legati, uel Nuncij Apostolici. c. Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Decani, hi tamen duo postremi non suo, sed Episcopi nomine uisitant, nisi fortè longa consuetudine præscripserint ius suam parochiam uisitandi, & deniq; unusquisq; Prælati iurisdictionem habes, & uisitandi ius habet, d hinc & Abbates, Prioresq; & alij Prælati Regulares, ac Canonici Re-

a. c. pe. ex eo. tit. Pa. uin. in trac. de offic. & potest. cap. 2. par. prin. q. 10. nu. 36. & seq.

b. c. decreuimus. c. Episcopum. 10. q. prima. c. c. procuratōes. de de cēfib. c. mādamus. ubi Abb. de offic. ordi.

d. Abb. c. cū Apofto. lus. 3. no. de censib.

gula

gulares monasteria, aliaq; loca eis subiecta per se,
uel per uisitatores in eorum Capitulis deputan-
dos uisitabunt forma eorum uisitatores a iure
prescripta ad unguem seruata. a. Quin & tradi-
tum est, Abbatibus quoque & Prioribus, alijsq;
mulieribus prescriptis Regularibus monasterijs
competere ius sua monasteria, aliaq; loca sibi sub-
iecta uisitandi, quæ tamen mulieres prescriptæ, si
eis nefas sit claustra egredi, tanquam legitime pos-
terunt masculos in hoc uisitandi munere subroga-
re. b. Et nulli conceditur subdito a uisitationis, uel
procuracionis onere immunem se prescriptione
tueri. c.

Archiepiscopus uniuersam prouinciã su-
am arbitrato suo uisitare potest, quamuis non
sint eius suffraganei negligetes, nec non uisitatio-
nem iterare adhibito suffraganeorum consensu,
& forma quadã seruata, & procuraciones, id
est, expensis a locis excusis accipere potest, dũq;
ita uisitat, potest crimina ab his audire, qui suf-
fraganeis suis subditi sunt, eosq; a criminibus sol-
uere, uisitandum est tamen imprimis Ecclesie
proprie Capitulum, mox tota ciuitas cum Dice-
cesi, maiores Ecclesias, & minores pariter excuti-
ẽdo, ac Clericos omnes, & populum. Sin cõmodus
ei ad singulas Ecclesias tutusue accessus nõ fuerit,
ad

ad aliquem locum tutum & commodum omnes
Clericos, & Laicos euocabit, post, omnes Prouin-
cia sue partes peragrabit suffraganeos suos eo-
rumq; subditos, Ecclesiarum Capitula, Ecclesiasq;
omnes, monasteria, & alia Religiosa, & pia loca,
& hospitalia, Cleros, & populos pariter lustran-
do, & examinãdo, quod Innocentius Tertius quẽ-
admodum & multa alia in hoc propositum sum-
maratione constituit. a.

Sed & Sacrosanctum Concilium Tridentinũ a. c. 1. de cõ-
uisitacionis negocio manum apposuit, multaq; fib. in c. 1.
salubriter constituit, inter cætera disponens, ut
Capitula Cathedralium, aliarumq; maiorum Ec-
clesiarum, illarumq; persone nullis exemptioni-
bus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis, con-
cordijs, quæ tantum suos obligent auctorces, non
etiam successores, tueri se possint, quominus a
suis Episcopis, & alijs maioribus prelati per
se ipsos solos, uel illis, quibus sibi uidebitur, adiun-
ctis iuxta Canonicas sanctiones toties, quoties o-
pus fuerit uisitari, corrigi, & emendari etiam au-
thoritate Apostolica possint, & ualeant. b.

Item sanxit, ut locorum Ordinarij Ecclesijs b. c. 4. fest.
quascunq; quomodolibet exceptas auctoritate Apo-
stolica singulis annis uisitare teneatur, et oppor-
tunis iuris remedijs prouidere, ut, quæ reparatio-

ne

a. c. in fin-
gulis. c. ea.
que. de sta-
mona. Pa-
uin. tract.
de uisit. q. 1.
a. pri. par.

b. Pauin.
in d. tract.
quest. 2. pri.
part. nu. 4.
c. c. cum ex
offic. de pre-
scrip.

a. d. c. de
creuimus.
10. q. 1.

b. cap. 8.
sess. 7. de re
format.

c. cap. 8.
sess. 22.

ne indigent, reparentur (quod etiam iure communi curare tenentur) a et ut cura animarum, si qua illis immineat, alijsq; debitis obsequijs minime defraudentur, appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus etiam immemorabili tempore prescriptis, iudicium deputationibus, et illorum inhibitionibus penitus exclusis. b.

Quin etiam decreuit, ut Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegati in casibus à iure concessis habeant ius uisitandi hospitalia, Collegia quæcunq; ac Confraternitates, laicorum etiam, quas Scholas, siue quocunq; alio nomine uocant, non tamen quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, Eleemosynas Montis pietatis, siue charitatis, et pia loca omnia quomodo docunq; nuncupentur, etiam si prædictorum locorum cura ad Laicos pertineat, atq; eadem pia loca exemptionis priuilegio sunt munita, ac omnia, quæ ad Dei cultum, atq; animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex officio suo iuxta Sacrorum Canonum statuta cognoscant, et exequantur, non obstantibus quæcunq; consuetudine etiam immemorabili, priuilegio, aut statuto. c. Quæ quidem supradicta etiam in his Ecclesijs secularibus obseruanda sunt, quæ in nullius Diocesis esse dicuntur, ut ab Episcopo, cuius

cuius Ecclesia Cathedralis est proximior, si id possit, alioquin ab eo, qui semel in Concilio Provinciali à Prælato loci illius electus fuerit, tãquam Sedis Apostolicæ Delegato uisitetur, non obstantibus priuilegijs, et consuetudinibus quibuscunq; etiam immemorabilibus. a.

Adidit insuper idem Concilium, ut Episcopi, quò aptius, quem regunt populum, possint in officio, atq; obedientia continere, in omnibus his, quæ ad uisitationem, et morum correctionem subditorum suorum spectant, ius et potestatem habeant, etiam tãquam Sedis Apostolicæ Delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, et exequendi iuxta Canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac Diocesis suæ utilitate necessaria uidebuntur, nec in his, ubi de uisitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibito, appellatio, seu querela etiam ad Sedem Apostolicam interposita executionem eorum, quæ ab his manata, decreta aut iudicata fuerint, quoquomodo impediatur, uel suspendatur. b.

Hanc præterea legem uisitationibus adiecit, ut Patriarchæ, Primates, Metropolitanæ, et Episcopi propriam Diocesim per seipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum Generalem Vicarium

rium, aut Visitatorē, si quotannis totam propter eius latitudinem uisitare non poterunt, saltem maiorem eius partem, ita tamen, ut tota biennio per se, uel per Visitatores suos compleatur, uisitare non prætermittant. a.

a. cap. 3. sess.
24. derefor.

Item constituit, ut à Metropolitanis etiam post plene uisitatum propriam Diocesim non uisitentur Cathedrales Ecclesie, neque Dioceses suorum comprouincialium, nisi causa cognita, et probata in Concilio prouinciali.

Archidiaconi autem, Decani, et alij inferiores in his Ecclesiis, ubi hæctenus uisitationem exercere legitime consueuerant, debeant quidem assumpto notario de consensu Episcopi deinceps per se ipsos tantum ibidem uisitare. b.

b. d. cap. 3.
sess. 24.

Visitatores etiam à Capitolo deputandi, ubi Capitulum ius uisitandi habet, prius ab Episcopo approbentur, sed non ideo Episcopus, uel eo impedito eius uisitor, easdem Ecclesias seorsum ab his uisitare prohibeatur, cui ipsi Archidiaconi, uel alij inferiores uisitationis facte infra mensem rationem reddere, et depositiones testium, ac integra acta ei exhibere teneantur, non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemorabili, atque

c. eo. cap. 3.
sess. 24.

exemptionibus, et priuilegijs quibuscumque. c.

Illud quoque non impertinenter ab eodem Concilio

cilio additum est, ut Patroni Ecclesiarum in his quæ ad sacramentorum administrationem pertinent, nullatenus se præsumant ingerere, neque uisitationi ornamentorum Ecclesie, aut bonorum stabilium, seu fabricarum prouentibus se immisceant, nisi quatenus id eis ex institutione, ac fundatione competat, sed Episcopi ipsi hæc faciant, et fabricarum reditus in usus Ecclesie necessarios, et utiles pro ut sibi expedire magis uisum fuerit, expendi curent. a.

a. d. cap. 3.
sess. 24. inf.
capit.

Hæ uerò erunt cuiuscunque Prælati partes, cum subiectas sibi Ecclesias inuisit, nempe, ut proposito uerbo Dei querat diligenter de uita, et conuersatione omnium ministrantium in Ecclesiis, et alijs quibuscumque pijs locis, et diuino cultui addictis, quorum uisitandorum ius habet, ac cum malè audire aliquos inuenerit, et de eis lauem famam esse ortam uiderit, ipsorum Ordinarijs id, quod animum suum commouebit, notum fieri curabit, si iudicauerit expedire, ut super his solenniter inquirant, notoria uerò crimina, quæ examinatione non egent, ulcisci poterit, b. prouidebitque, ut, si qua fortè Basilica destituta fuerit, restituatur. Hicque erit præcipuus uisitationum scopus (quod Sancta Synodus eadem Tridentina admonet) sanam, Orthodoxamque doctrinam

b. c. r. s. fac.
ne. de c. s. b.
in c.
c. d. c. decre.
uimus.

nam expulsis heresibus inducere, bonos mores
tueri, prauos corrigere, populum cohortationi-
bus, & admonitionibus ad Religionem, pacem,
innocentiamq; accendere. a.

a. d. c. 3. fess.
24. de refor
mat.

b. l. 1. cōgru-
it. ff. de of-
fic. præsid.

c. Crau.
conf. 238.
col. 8. in fi.

Laicis uerò magistratibus (ut hoc quoq; non
omittam) & si prouincias peragrare congruat,
id tamen in usu esse non uidetur. c.

De Procurationibus.

Tit. XXIII.

SED ne Prælati hoc uisitationis officium di-
spendio sit, si suis sumptibus peregrinentur,
congruæ expensæ eis subministrandæ sunt
ab Ecclesiis, ad quas uisendas accesserint, quas ex-

d. c. accede
tibus. ubi
glo. fin. &
c. cū. ex of-
ficij. de præ-
scrip.

e. c. 2. de cē

fib. in 6.

f. c. relatū.

10. q. 1. glo.

c. felicis.

uer. cōcedi-

mus. de cen-

fib. in 6.

g. c. 1. §. pro

curationes.

de censib.
in 6.

pensas procurationes appellant, à quarum quidē
solutione nulla præscriptio excusat, & si præscri-
ptio ab illis excusare possit, quæ uel institutionis,
uel consuetudinis tantum iure penduntur. d.

Procuraciones aut prædictas nemo nisi præ-
stito uisitationis officio iure percipiet. e

Et, cum
præscriptis Patrum sanctionibus statutum esset, ut ab
c. felicis.

inuitis quidem procuratio in pecunia exigi non
posset, sed ab ultrò offerentibus liceret, f qui po-

sted superuenerunt Summi Pontifices legem tulle-
runt, nempe Innocentius III. ne omnino pecunia
procuracionis causa soluatur, & Gregorius X.

ad

adicit, ut quicumq; ob procuracionem sibi ratio-
ne uisitacionis debitam exigere pecuniam, uel e-
tiam uolente recipere, uel aliis legem ipsam reci-
piendo munera, seu uisitacionis officio non impen-
so procuracionem in uictualibus, aut aliquid aliud
procuracionis occasione, uiolare præsumpserint,
duplū eius quod receperint, Ecclesiæ, à qua id re-
ceptum fuerit, infra mensem reddere teneantur,
alioquin ex eo Patriarchæ, Archiepiscopi, Epi-
scopi, duplum ipsum ultra prædictum tempus re-
stituere differentes Ecclesiæ ingressu interdicti
sint, & inferiores officio & beneficio sint suspen-
si, quamdiu id duplum integrè persoluere distu-
lerint. a.

Sed & Bonifacius VIII. rerum experientia
edoctus non pauca, nec parua ex supradictis con-
stitutionibus incommoda non minus Ecclesiis usi-
tatis, quàm illis, qui uisitandi munere funguntur,
oriri, præscriptam illam constitutionem innouauit con-
cedens, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi,
& alij, quibus uisitandi ius est, à uolentibus Ec-
clesiis, locorumq; Rectoribus pecuniam accipere
possint pro sumptibus moderatis eorum dierum,
quibus uisitacionis officium personaliter exerce-
bunt, adiiciens, ne una, & eadem die præter unam
procuracionē accipere quis possit, tametsi ea die

a. c. 2. de cē
fib. in 6.

plura loca inuississet, quæ singula integris procurationibus dandis soluendo essent. ^{a.}

a. c. foelicis. de cens. lib. in 6.

Sed & ne procurationes hæc immoderate soluerentur, plura emanarunt Pontificum decreta statuentia, quid unusquisque Prelatus habita personæ, & dignitatis, omniumque cautionum ratione accipere possit. ^{b.} Nec etiam ipsius uisitatoris familiæ aliquam pecuniam accipere licet, alicuius officij uel consuetudinis occasione, puta, & si amanuentis, uel a sigillo sit. ^{c.}

b. c. cū Apostolus. extra. de cens. lib. c. 1. §.

procuratio nes. eo. tit. in a. c. uni.

in extra. uag. eo. tit. c. d. c. 1. §.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

procuratio nes. ubi gl.

Tridentinæ etiam Synodi Constitutionibus promissum est, ne uisitatores inutilibus sumptibus cuiquam graues, onerosiue sint, neue ipsi, aut quiscquam suorū quicquam procurationis causa, pro uisitatione etiam testamentorū ad pios usus, præter id quod ex relictis pijs iure debetur, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcunque sit, etiam qualitercunque offeratur, accipiant, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili, exceptis tamen uictualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum necessitate, & non ultra, erunt ministranda. sit tamen in optione eorum, qui uisitantur, si malint soluere id, quod erat ab ipsis antea solui certa pecunia taxata consuetum, an uero prædicta uictualia subministrare, saluo item iure

re

re conuentionum antiquarum cum monasterijs, alijsue pijs locis, aut Ecclesijs non Parochialibus imito, quod illæ sum permaneant, quod si quisquam aliquid amplius in supradictis omnibus casibus accipere præsumperit, is præter dupli restitutionem intra mensem faciendam, alijs etiam poenis iuxta prædictam Constitutionem Concilij Generalis Lugdunensis, nec non, & alijs poenis in Synodo Provinciali arbitrio Synodi absque ulla spe uenientie mulctetur. ^{a.}

a. cap. 3. circa med. scilicet. 24.

(.)

Explicit Liber Primus

M. ANTONII
CVCCHI IURISCON-
SVLTI INSTITVTIONVM
Iuris Canonici Liber
Secundus.

De Regularibus. Tit. I.

VNC uidendum de Clericis Regu-
laribus, seu Religiosis, quod idē est,
nam & si multa ex illis, quae suprad
diximus, his quoq; conueniant, ta-
men quia & quaedam iura praecipua habent, ea
quoq; tradenda sunt.

Regulares autem dicuntur Clerici à Regula

a. Hostien. speciali, in quam iurarunt, Et sunt illi, qui per e-
in sum. eo. missionem professionis, uel paternam deuotionem
rit.
b. Abb. in sequenti ratihabitione Praelati imperio sub aliqua
rub. eo. tit. speciali, & probata Regula subiiciuntur, a si tria
gl. Cle. pri. substantia professi fuerint, paupertatem, Obe-
uer. obediē dientiam, & Continentiam, neq; enim satis est, u-
tiam. de re/ ligios. do. num uel alterum ex tribus supradictis iurasse, uel
gl. Cle. pri. uouisse, ut Regularis dici quis possit, quamuis Re-
ex. uer. ter/ rio. de sent. ligio illa à Sede Apostolica recepta esset. **b**
excom.

Et adeo quidem paupertas Religiosis omni-

no

nò obseruanda praecipitur, ut, si quispiam Mona-
chus proprietatem aliquam fuerit deprehensus
habere, monitione Regulari praemissa de Mona-
sterio expellendus sit, quemadmodum Innocētius
Tertius olim constituit. **a** Sed propter Gregorij
Noni posteriorem Constitutionem, uidetur hodie
intra arcti Monasterij septa ergastulo relegan-
dus. **b** illa enim Constitutione Gregoriana cautū
est, ut praesidentes Capitulis celebrandis secundū
statutum Concilij Generalis, quod incipit, in sin-
gulis, **c** seu Abbates, seu Priores fugitiuos suos,
& eiectos de ordine suo requirant sollicitē annua-
tim. Quasi in Monasterijs suis recipi possunt, se-
cundum ordinem Regularem, Abbates, seu Prio-

a. c. cum ad
monasteri-
um. de sta.
monachor-
b. c. fi. de re
gul. Abb. d.
c. cū ad mo-
nasterium.
in glo. 2.
c. c. in fin
gulis. de
sta. mo-
nach.

res eorum monitione praemia per censuram Eccle-
siasticam compellantur ad receptionem ipsorum
salua ordinis disciplina, quod si Regularis Ordo
non patitur, auctoritate Apostolica provideant,
ut apud eadem Monasteria in locis competentibus,
si absq; graui scandalo fieri poterit, alioquin
in alijs Religiosis domibus eiusdem ordinis ad-
gendam ibi poenitentiam talibus uita necessaria
ministrantur. Si uerò huiusmodi fugitiuos, uel e-
iectos inobedientes inuenerint, eos excommuni-
cent, & tamdiu faciant ab Ecclesiarum Praelatis
Excommunicatos publice nunciari, donec ad man-

datum ipsorum humiliter reuertantur. a.

a. d. c. fi. de
regul.

At si proprietates apud aliquem Monachum inuenta fuerit in morte ipsa, cum eo signum perditionis extra Monasterium in sterquilino fodienda est. Quo circa si quicquam alicui Monacho fuerit specialiter destinatum, non debet illud accipere, sed Abbati, uel Priori, uel Cellerario resignare. b.

b. d. c. cum
ad Mona-
sterium. §.
pri.

Quoniam & Sacrosancta Synodus Tridentina constituit, nemini Regularium, tam uirorum, quam mulierum licere bona mobilia, uel immobilia, cuiuscunque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquisita tanquam propria, aut etiam nomine conuentus possidere, uel tenere, sed statim ea debere superiori tradi, conuentuique incorporari, nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad usumfructum, uel usum, administrationem, aut commendam, administratio autem bonorum Monasteriorum ad solos Officiales eorundem, ad nutum superiorum amouibiles pertineat, mobilia uero usum ita superiores permittant, ut earum superpellex statui paupertatis, quam professi sunt, conueniat, nihilque in ea superflui sit, nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur, quod si quis aliter quicquam tenere deprehensus, aut conu-

stus

stus fuerit, is biennio actiua, & passiuua uoce priuatus sit, atque etiam iuxta suae Regulae, & Ordinis Constitutionem puniatur. a.

Concedit tamen eadem Sancta Synodus omnibus domibus, & Monasterijs, tam uirorum, quam mulierum etiam Mendicantium, exceptis domibus Fratrum Sancti Francisci, Capucinorum, & eorum, qui Minores de Obseruantia uocantur (nam his Clementis etiam Quinti Constitutione arcta admodum paupertas praescripta est) etiam quibus aut Constitutionibus suis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apostolico non erat concessum, ut deinceps bona immobilia eis possidere liceat, quod si aliqua loca ex praedictis, quibus auctoritate Apostolica similia bona possidere permissum erat, eis spoliata sint, eadem omnia illis restituenda esse decernit. In praedictis autem Monasterijs, & domibus tam uirorum, quam mulierum bona immobilia possidentibus, uel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui uel ex redditibus proprijs Monasteriorum, uel ex consuetis Eleemosinis commodè possit sustentari, nec de caetero similia loca erigantur, sine Episcopi, in cuius Dioecesi erigenda sunt, licentia prius ob-

a. cap. 2. sess.
25.

b. cl. exini
de parad.
fo. de uer.
significat.

c. cap. 4. sess.

Fit 25.

Fit autem duobus modis Professio, uidelicet, Expressè, & Tacitè. Expressa est professio, quæ & solennis meritò appellari potest, cum nouus Religiosus professurus, corâ Abbate, uel Priore, alteriusuè nominis Prælato uel corâ simplici etiâ Monacho, uel Religioso à Prælato mandatū habente, eius Religionis, quā sibi ipse delegit, promissionem accipiente. Conuentu præsentè uniuerso, huius sententiæ promissionem emittit, sese Deo, ac sanctis eius, & Prælato promittere, quantum sibi opis Deus dederit, adhibiturum, ut continentiam, quam pro humana imbecillitate poterit, seruet incorruptam, utq; Prælato obedientiam, & obseruantiam ex ipsius Regule præceptis debitam præstet, malamq; uitæ consuetudinem, & mores (si quos hæctenus corruptos habuit) in melius deinceps mutet, Testari etiam simul debet, sese bo-

a. Spec. in na sua repudiare, qua professione exhibita professum habitum suscipiet, a sed non tamen minus professio ualebit, quamuis habitum illum non suscepit, cum traditum sit, Monachum habitu effici neminem. b

Solēt quippe huiusmodi generis Clerici, qui Regulares dicuntur, plerūq; nondum iuratos, nec Religionis addictos homines, qui nouitij uocantur, à ueteranis quos professos uocant, uestium discrimi-

scrimine segregare, siue id discrimen uestium coloribus diuersis, seu uestium modo & forma inter se differenti notetur, a quæ diuersitates quidem oculis patentes sunt, sed & alijs quoq; modis non tamen manifestis hæc duo uestium genera discernuntur, nam uel diuersis locis suscipiuntur, puta, Tyrones, id est, nouitij suas uestes in Monasterio sumunt, initiati, & iam inuagurati, quos professos uocant, in Ecclesia ante supremum Altare, uel huic duntaxat professorum uesti benedicuntur, non illi Nouitiorum, uel hæc ab una certa persona, puta, Abbate, uel Priore tantum conferri potest, illa nouitiorum etiam ab alijs Abbate, uel Priore inferioribus, uel alijs demum diebus solent professi indui, alijs nouitij. b.

Tacitè autem fit professio, ueluti si quis ultra probationis tempus in Monasterio permanserit indiscretum habitum gerēs, uel, si actibus professorum ultro sciens se ingesserit. c Vel si habitum infra probationis annum suscepit, qui profitentibus tantum datur, nouitiorum uestes à uestibus professorum distinctè patenter non esēt. d

Nam, ne qui uis temerè, & inconsultè, & repente quodam animi impetu, quasi uento incitatus (quod non rarè accidit) potius, quam certo animi iudicio Religionis quandoque se deuoueat, quam

a. Clem. e/ os quide re gul.

b. c. i. in fi. de regul. in 6. c. statui mus. in fi. extra. eo. ti. c. d. cle. eos uer. deinceps. Ab b. cap. uidua. p illū. tex. extra co. ti. d. c. confri tutionē. eo. tit. in 6.

quam deinde poeniteat esse professum, dum eius asperitatem ferre non potest, constitutum anni integri est tempus, quo tempore in Monasterio professorum Regulis solutus moretur, experturus, an ea sibi uita placeat, & an tolerare eam possit, & quo eodem tempore uicissim eius uita, & mores à Prælo spectari, & cognosci possint, ante quod liberum est nouitio ad sæculum arbitratu suo reuertitur.

a. c. consul
to. & cap.
pe. eo. tit.
extra.
b. c. ad Apo
stolicā. eo.
tit.

Et Abbates, qui cuiusuis generis homines quoslibet ante supradictum tempus expletum ad professionem faciendam admiserint, Canonicas poenas non euadent, quamuis professio teneat. b. Sed & anni tempus quandoque Prælati arbitrio uel ad biennium, uel ad triennium produci potest, & ante id finitum professionem admittere Prælati detrectare potest, quid enim, si noui hominis conditio & uita Prælo omnino ignota sit, & de eius moribus nullam antea notitiam habuerit: congruum certe erit, hunc diutius expectare, antequam ad professionem admittatur, ut, si quod in eo animi uitium altius latebat, hoc temporis spatium apparere possit. c.

c. Abb. d. c.
ad. Aposto
licam.

In Mendicantibus autem Religiosis professionem facturis propria quædam iura seruantur, nam si quis mendicantium Regulam etiam expressè ante

ante probationis tempus supradictum, quamuis Prælo accipiente fuerit professus, ei tamen Regule non erit præcisè obligatus, sed modò alij cuiusuis Regule sese addicat, eamque obseruet, nihil ei poterit crimini adscribi, & si hanc deseruerit, quod, cum in prædicatoribus solum, & minoribus Religiosis ab Alexandro Quarto statutum esset, ad omnes deinde cuiusuis generis Religiosos mendicantes scilicet Heremitas, & Carmelitas à Bonifacio Octauiò extensum est. a.

a. c. non so
lū. & c. seq.
eo. tit. de re
gul. in 6.

Caueant uerò hi mendicantes Religiosi, ne quenquam ante probationis tempus intra sua Monasteria ad professionem admittant, ne & excommunicationem incurrant, & à potestate aliorum deinceps recipiendorum suspendantur, grauioresque etiam poenas experiantur. b.

b. d. c. non
solum. &
cap. seq.

In alijs autem Religionibus professio expressè, uel tacitè fieri intra annum potest, ut supra diximus, sed expressè emissa etiam seculari habitu non mutato, illi Religionis præcisè obligat, quam profitemus est professus, Tacitè uerò facta intra probationis annum per susceptionem habitus, qui profuturibus tantum datur, non illi Regule specialiter, cuius habitus est susceptus, sed generaliter, Religionis alicui suscipientem obligat, si etatis apte sit, sciens, & uoluntarius, & triuò perseueret. c.

c. c. cōstitu
tionē. in 6.

At

At si tacite quidem professio facta sit, sed per gestationem indistincti habitus anno integro factam, non dubium est hac ratione illi ipsi Regule obligatum esse, cuius habitum induerit, quamuis alioqui hic habitus, latenti aliquo discrimine, puta loci, in quo conferri consuevit, uel personae conferentis, uel solemnitate diuersa, alioque simili ab habitu professorum discerneretur, quod si professorum habitus in colore scissura, uel forma se distinctum patenter à nouitiorum habitu exhiberet, per gestationem habitus nouitiorum etiam anno integro factam non diceretur professio facta. ^{a.}

a. de. eos
quide regu
lar.

Sed circa professionem Synodus Tridentina constituit, ut finito nouitiatus tempore, superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad professionem admittant, aut è Monasterio eos eijciant, per quam tamen Constitutionem Sancta Synodus non intēdit aliquid innouare, aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis Iesu iuxta pium eorum institutū à Sancta Sede Apostolica approbatum Domino et eius Ecclesiae inseruire possint. Sed neq; ante professionem, excepto uictu, & uestitu nouitij, uel nouitiæ, illius tēporis, quo in probatione est, quocunq; prætectu à parentibus, uel propinquis, aut curatoribus eius Monasterio, aliquid ex bonis eiusdem tribuatur, ne hac occasio-

ne

ne discedere nequeat, quod totam, uel maiorem partem substantiæ suæ Monasterium possideat, nec facile si discesserit, recuperare possit, quin potius præcepit Sancta Synodus sub Anathematis poena dantibus, & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat, & ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant, quod ut rectè fiat, Episcopus etiam per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat. ^{a.}

Supradicta in illis procedunt, qui iam puberes facti Religionem ingressi sunt. Is uero, qui Monasterium ante decimum quartum annum, ut Monachus efficiatur, ingreditur, nisi eo completo professionem faciat in sequenti, uel habitum Religionis suscipiat, qui dari profitentibus consuevit, seu professionem à se prius factam ratam expressè habeat, liberè potest intra ipsum sequentē annum ad sæculum remeare, quod si per totum sequentem annum in Monasterio permanserit, ubi professorum, & nouitiorum sunt habitus indistincti, professionem per hoc fecisse, uel, quàm prius fecerat, ratam habuisse uideatur, nisi tanta indistinctio ibi habitus uideatur, ut professi, & nouitij, ac etiam alij communem uitam cum eis ducen-

tes habitu simili penitus induantur. ^{b. c. pri. de regul. in 6.}

quidem generaliter, qui aliquam Regulam profi-

K teri

teri uoluerint, pubertas exigitur, id est, in masculis etas quatuordecim annorum, in foeminis duodecim, a. sed & quandoq; plena pubertas requiretur, id est, decem & octo annorum, ut, si congregatio sit difficilis, uel Regula ualde angusta. b.

Sacro sancta autem Synodus eadem Tridentina sub Pio Quarto nuperrime statuit, ne in quacumq; Religione, tam uirorum, quam mulierum professio fiat ante decimum sextum annum expletum, nec qui minori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur, professio autem antea facta sit nulla, nullamq; inducat obligationem ad alicuius Regule, uel Religionis, uel ordinis obseruationem, aut ad alios quoscunq; effectus. c.

c. c. 15. sess. 25.

Sed quicumq; Regularis, pretendat, se per uim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante etatem debitam professum fuisse, aut quid simile, uelitq; habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die professionis & tunc non aliter, nisi causas, quas pretendit, deduxerit coram superiore suo, & Ordinario, Quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium

sterium redire cogatur, & tanquam Apostata puniatur, interim uero nullo priuilegio sua Religio nis iuuetur, ut eadem Synodo statutum fuit. a.

a. c. 19. sess. 25.

Nihil intererit tamen, & si is, qui professus est, nunquam deinceps in Claustro sub Regula moratus sit, sed semper bonis suis arbitrio suo etiam Episcopo, & Canonicis scientibus usus sit, nam is ad habitum resumendum, & Religionis precepta obseruanda nihilominus compellendus erit, nam, quod haecenus a Regula, cui se addixit, ueluti solutus uixerit, non excusationem ei affert, sed grauiorem potius culpam inurit. b.

b. c. sicut nobis. eo. tit. de regul.

Beneficium autem illius, qui Religionem ingreditur, non est intra probationis annum alicui conferendum, nisi uel ipsiusmet accesserit assensus, uel manifestis inditijs colligatur, decreuisse eum uitam absolute mutare, uel professionem expressam ediderit, uel demum professorum habitum sciens susceperit, sed interim alius ei beneficio minister dabitur, assignata ei congrua de illis pro-

c. c. beneficium: eod. tit. in 6.

At Regularia beneficia in titulum Regularibus professis provideri consueuerunt, cum per obitum, uel resignationem, uel alias illa in titulum obtinentis uacare contigerit, Religiosis tantum illius Ordinis, uel his qui habitum omnino suscipere, &

M. ANTONII CVCCHI

professionem emittere teneatur, & non alijs con-
ferri debent, ut eadem Sacrosancta Synodo Tri-
dentina statutum est. a.

a. c. 10. sess.
14.

Sanxit etiam eadem Synodus sub Pio Quar-
to, ut nulla renunciatio, aut obligatio ante profes-
sionem facta etiam cum iuramento, uel in fau-
orem cuiuscunque causae pia ualeat, nisi cum licen-
tia Episcopi, seu eius Vicarij fiat intra duos men-
ses proximos ante professionem, ac non alijs in-
telligatur effectum suum sortiri, nisi professione
secuta, aliter uero facta, quamuis cum huius fau-
oris expressa renunciatione, etiam iurata, sit irri-
ta, & nullius effectus. b.

b. cap. 16. in
prin. sess. 25.

Hoc ualde prouidendum est, ne quis in diuer-
sis Monasterijs locum Monachi habere praesu-
mat, nec ut unus Abbas pluribus Monasterijs praesideat. c. Item ne cui Monacho de Monasterio in
Monasterium temere migrare permittatur, sed
Monasterium suum deserens ad illud competen-
ti coactione redire compellendus est. d. Hinc &
Constitutionibus Tridentinis cautum est, ut ne-
mo Regularis, cuiuscunque facultatis uigore trans-
feratur ad laxiorem Religionem, nec detur licen-
tia cuiquam Regulari occulte ferendi habitum
suae Religionis, e ad aetliorem tamen Regulari
migratio concedetur, dum uenia a Praelato sit

e. d. cap. 19.
in n. sess. 25.

petita,

petita, quamuis non impetrata. a.

a. c. licet
eo. tit. de
regul.

Sed, quia Regulares de uno ad alium ordinem
translati facile a suo superiore licentiam standi
extra Monasterium obtinere solebant, ex quo ua-
gandi, & apostatandi occasio tribuebatur, pro-
pterea eadem Synodus Tridentina decreuit, ut
nemo cuiuscunque ordinis Praelatus, uel superior
uigore cuiuscunque facultatis aliquem ad habi-
tum, & professionem admittere possit, nisi ut in
ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui superio-
ris obedientia in claustro perpetuo maneat, ac tan-
titer translatus, etiam si Canonico Regularium
fuerit, ad beneficia secularia etiam curata inca-
pax omnino existat. b.

b. cap. 11.
sess. 4.

At Religiosis mendicantibus Martinus VIII.
interdixit, excommunicationis poena, a qua non
nisi Romanus Pontifex extra mortis articulum
soluere possit, ne quouis quaesito colore, aut qua-
cunque freti auctoritate absque speciali sedis Apосто-
licae licentia monasticum ad ullum ordinem, Carthu-
siensum ordine duntaxat excepto se transferat. c.

c. c. 1. eo. tit.
in extrae
uag.

Et ante eum Clemens V. constituerat, quosli-
bet mendicantes, qui ad non mendicantium Ordi-
nes etiam auctoritate Apostolica transferint, a
Prioratibus, administrationibus, Officijs, Vica-
riatibus, & alijs praeminentijs, quoquo nomine

uocentur, repelli debere, nec locum, aut uocem in
 a. Cle. 1. eo. tit. de reg. Capitulo eis concedi oportere, etiam si hoc eis à
 Collegis liberè permitteretur. a.

Clerici, qui se fingunt habitu, & nomine Mo-
 nachos, & non sunt, corrigi debent, ut ueri mo-
 nachii sint, uel ueri clerici. b.

Illud præcipuè sciendum est, nemini licere no-
 uam Religionem instituere, sed quicumq; ad Re-
 ligionem sese conuertere uoluerint, unam ex olim
 institutis, & ab Ecclesiâ receptis optent, & con-
 sequenter, qui uoluerint Religiosam domum fun-
 dare, ex Religionibus ueteribus unam accipere
 debent. c.

c. c. fi. extr.
 de religios.
 dom.

Probate autem Religiones sunt principaliter
 quatuor, hæ uidelicet, Basilij, Benedicti, Augu-
 stini, Francisci, à quibus tanquam fontibus ceteræ
 omnes manant. d. Carthusienses tamen propria se-
 orsum à suprascriptis quatuor dicuntur statuta ha-
 bere, nec sub aliqua prædictarum regula militare. e.

d. Sum. An-
 gel. uer. re-
 ligiosus
 col. 2. ubi
 apost. Boer.
 de uita &
 stat. her. ad
 princ.

e. Boer. ubi
 sup. num. 4.

Et suprascripta non minus de mulieribus Reli-
 giosis, quam de uiris tradita intelligantur.

Non tamen omittendum est (quod ad mulie-
 res attinet) Clementem Quintum earum mulierum
 statum damnasse, et reprobasse, quæ uulgò Begui-
 næ appellantur, quarum conditio, & uita hæc e-
 rat, ut nulli obedientiam promitterent, nec pro-
 prijs

prijs renuntiarent, nec ullam ex probatis regulis
 profiterentur, sed certum quendam habitum deser-
 rent, & religiosi aliquibus, quorum magis studio-
 se erant, adherent, idq; earatione Clemens fecerat,
 quod de summa trinitate, & diuina essentia dispu-
 tare, & prædicare, auderent, ac circa fidei articu-
 los & Ecclesiastica sacramenta opiniones Catho-
 licæ fidei contrarias introducerent, pluresq; fa-
 tuos homines in suos errores secum traherent,
 multaq; in perniciem animarum uergentia sub san-
 ctitatis specie patrarent. a. Sed postea Ioannes
 XXII. declarauit, eas, quæ in uitio non sint, nec
 suspectæ, sub prædicta Clementis cõstitutione com-
 prehendi non debere, iniunxitq; locorum ordina-
 rijs, ut has, quæ culpa carent, ullo pacto non mo-
 lestent. b.

a. Cle. 1. de
 religios. do-
 mib.

b. Extra.
 uag. un. de
 religios. do-
 mib.

illa uerò mulieres, quæ Tertij Ordinis di-
 cuntur, & minorum sorores, propriam regulam,
 propriasq; præcepta habent, quibus stare, & pa-
 rere promittunt, quamuis nec castitatē, nec pau-
 pertatem uoueant, earumq; est congregatio à se-
 de Apostolica recepta, quemadmodam etiam illa-
 rum, quæ secundi Ordinis dicuntur, scilicet, quæ
 sunt Sanctæ Claræ sub tutela Ecclesiæ addictæ. c.

c. cle. 1. uer.
 obedienti-
 am. de reli-
 gios. domi

Prouidit uerò consultissimè eadē Sacrosancta
 synodus Tridentina sub Pio IIII. libertati pro-

professionis uirginum Deo dicandarum, cum statuit
 nuperrimè, ut si puella, quæ habitum Regularem
 suscipere uoluerit, maior duodecim annis sit, non
 ante eum suscipiat, nec postea ipsa, uel alia profes-
 sionem emittat, quàm explorauerit Episcopus,
 aut eo absente, uel impedito Vicarius ipsius, aut a-
 liquis eorum sumptibus ab eis deputatus, uirginis
 uoluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit,
 an sciat, quid agat, & si uoluntas eius pia & libe-
 ra cognita fuerit, habueritq; conditiones requisit-
 as iuxta monasterij illius, & ordinis Regulam,
 nec non Monasterium fuerit idoneum, liberè ei
 profiteri liceat, cuius professionis tempus ne Epi-
 scopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eū
 ante mensē certiore facere, quod si præfecta
 certiore non fecerit, quamdiu Episcopo uidebi-
 tur, ab officio suspensa sit. a.

a. cap. 17.
 sess. 25.

Item eadem Sacrosancta Synodus, Anathe-
 mati subijcit omnes, & singulas personas, cuius-
 cunque qualitatis, uel conditionis fuerint, tam
 Clericos, quàm Laicos, Seculares, uel Regulares,
 atq; etiam qualibet dignitate fungentes, si quo-
 modocunq; coegerint aliquam Virginem, uel Vi-
 duam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam,
 præterquam in casibus à iure expressis ad ingre-
 diendum Monasterium, uel ad suscipiendum habi-
 tum

tum cuiuscunq; Religionis, uel ad emittendū pro-
 fessionem, quicq; consilium, auxilium, uel fauorem
 dederint, quicq; scientes eam non sponte ingredi
 Monasterium, aut habitum suscipere, aut profes-
 sionem emittere, quoquomodo eidē actui, uel præ-
 sentiam, uel consensum, uel auctoritatem interpo-
 suerint. Simili quoq; anathemati subijcit eos, qui
 sanctam uirginum, uel aliarum mulierum uolunta-
 tem uel accipiendi, uel uoti emittendi, quoquomo-
 do sine iusta causa impederint. Decreuitq; ut o-
 mnia, & singula, quæ ante professionem, uel in
 ipsa professione fieri oportet, seruentur non so-
 lum in Monasterijs subiectis Episcopo, sed & in
 alijs quibuscunq; sed ab his tamē exceptis mulieres,
 quæ pœnitentes, aut conuertitæ appellantur,
 in eis enim cōstitutiones ipsarum seruari uult. a. ^{a. c. 18. ca.}
^{sess. 15.}

Hoc quoq; circa Sanctimonialia eadem Syno-
 do statutum fuit, ut earum Monasteria Sanctæ Se-
 di Apostolicæ immediatè subiecta etiam sub no-
 mine Capitulum Sancti Petri, uel Sancti Ioānis,
 uel alijs quomodocunq; nuncupentur, ab Episco-
 pis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis guber-
 nentur, non obstantibus quibuscunq;. Quæ uerò à
 Deputatis in Capitulis generalibus, uel ab alijs
 Regularibus reguntur, sub eorum cura & custo-
 dia relinquuntur. b.

b. cap. 10.
 sess. 25.

Item sanxit, ut Sanctimonialia earum Constitutionibus admoneantur, quò saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, atq; ut præter Ordinariū confessorē alius extraordinarius ab Episcopo, & alijs superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones aut ea fest. 25. dire debeat. a.

Id quoq; in mulieribus Religiosis præcipuum statutū est, ut hæ cuiuscūq; Religionis uel ordinis sint, tacite, uel expresse professæ intra claustra sui monasterij perpetuò permaneant, nec quacunque ratione, uel causa egredi possint, nisi tanto morbo laborent, ut manifestū sit, non posse eas cum alijs citra periculū uel scandalum cōmorari, nec cuiquā, etsi alioqui honestæ personæ accessus, uel ingressus ad eas pateat, nisi rationabilis causa subsit, ac Prælati uenia intercedat, prohibenturq; propterea per seipsas litigare, sed litem exercere uolentes procuratores constituere debent, b. quæ admodum etiam in prosequendo electionis negotio apud Sedem Apostolicā, siue illud electarū nomine agatur, siue eligentium, aut earum, quæ ab electione appellāt, uel contra eam opponunt, non debent ad ipsam Sedem ipsæ accēdere, sed procuratores mittere. c.

b. c. i. de
sta. reg. in 6.

c. c. indēni
tatibus. s.
porro de
lect. in 6.

Quæ quidem statuta eadem Sacrosancta Synodus Tridentina innouauit, præcipiens Episcopis, ut in omnibus monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs uero Sedis Apostolicæ autoritate clausuram Sanctimonialium, ubi uiolata fuerit, diligenter restitui, et ubi inuiolata est, cōseruari maxime procurent, Decernens etiam, ut nemini Sanctimoniali liceat post professionē exire à monasterio etiam ad breue tempus quocunq; pretextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbata, indultis quibuscunq; & priuilegijs non obstantibus. a.

a. cap. 7. fest.
25.

Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat cuiuscunq; generis, aut conditionis, sexus, uel ætatis fuerit sine Episcopi, uel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, uel Superior licentiā debet in casibus necessarijs, neq; alijs ullo modo possit, etiam uigore cuiuscunq; facultatis, uel indulti hactenus concessi, uel in posterum concedendi. b.

b. d. cap. 5.
fest. 25.

Et qui monasteria Sanctimonialiū extra mœnia urbis, uel oppidi constituta, malorum hominū prædæ, & alijs facinoribus sine ulla sæpe custodia sunt exposita, præceptum est eadem Synodo Episcopis, & alijs superioribus, ut curent, si ita uideat

uidebitur expedire, ut Sanctimonialia ex eis ad noua, uel antiqua Monasteria intra urbes, uel oppida frequentia reducantur, inuocato etiam auxilio, si opus fuerit, brachij secularis, impediētēque, uel non obediētes per censuras Ecclesiasticas parere compellant. a.

a. d. cap. 5.
sess. 5.

De Vita & honestate Clericorum. Tit. II.

Congruit ut Clerici omnes, quemadmodum in sortem Domini sunt uocati, & a populo officijs, & ordinibus sunt diuisi, sic etiam summa ope nitantur, & studeant uitæ Sanctitate, & integritate cæteris sese præstare, ut a lijs documento sint, & disciplina, & lucernam suam ardentem palam manibus præferentes, olei nunquam copiam non habeant, ne eorum similes sint, qui lucernæ, ut ardeat, tantummodo lichnū emungunt, & manu contrectant, olei autem nihil instillāt, quapropter certa sacris Canonibus præcepta eorum uitæ instituendæ, & moribus castè informandis tradita sunt, nam interdum his consulūt, quid eos maxime deceat, quid eorum gradu indignum sit, quid quenq; Clericum sequi, aut quid fugere oporteat, interdū etiam seuerè imperāt, & bonæ apud homines famæ intertrimentū, salu-

salutisq; eterne iacturam minantur, & demum, quia præsentia sepe magis metui solent, quam futura, & quæ terrestria bona adimunt, quàm quæ cælestium futurum dispendium portendunt, a modo officia, modo beneficia adimunt, suspendunt, interdiciunt, & Christianorum consociatione priuant.

a. c. ut clerici
eorum cod.
tit. de uita
& honest.
cler.

Curare igitur debent hi, ut grauitatem in actibus, sermonibus, uestibus, & omnibus moribus, omni deniq; uita præ se ferant, hinc Innocentius Tertius sanxit, ne Clerici officia, & commertia secularia exerceant, præsertim inhonestas, Mimis, Ioculatoribus, & Histrionibus operam ne impendant, & ut tabernas fugiant, nisi fortè necessitate adducti, puta dum peregrè proficiscuntur, aleis, & taxillis ne ludant, nec ludentibus intersint, coronamq; & tonsuram in capite ferant, seq; in officijs Ecclesiasticis tantum, alijsq; honestis, & utilibus studijs exerceant, quod sanctius etiam postea firmatum est per Leonem Decimum piæ memoriæ in Concilio Lateran. uestibus autem utantur, neq; effusa prolixitate, nimium luxuriantibus, neq; angusta supra modum breuitate sordescentibus, omnium deniq; uestium, & ornamentorum, quæ Clericorum usui sint, formam quàm exactissime idem Innocentius præfinit. b.

b. c. Clerici,
eo. uit. de
uita & honest.
cler.

Cle-

Clemens quoq; Quintus in Concilio Viennēsi pœnas sanxit aduersus eos Clericos, qui de cori sui metas non seruātes, uestibus nimium mollibus uel leuitatis aliquod indicium præbentibus, aut cæteris corporis ornatibus, quales per eum describuntur, usi fuerint, nam beneficia habentibus, fructus beneficiorū semestres admittunt, beneficijs aut carentes Clericos sacris tamen ordinibus inauguratos, omnibus excepto Presbyteratu, sex item menses ad beneficia Ecclesiastica aspirare uetat, quod ad alios deinde neq; beneficia neq; sacros ordines consecutos Clericos extendit, qui prohibitas uestes, & tonsuram simul gestauerint, at qui dignitatē habent, uel personatum, uel beneficium, cui animarum cura incumbat, si citra iustam causam interdicitis uestibus usi fuerint, anni unius fructuum iactura suorum beneficiorum multantur. a.

a. Cle. fi.
eo. tit.

Quam Clementis Constitutionē eadē sancta Synodus Tridētima innouādo atq; ampliando constituit, ut oēs Ecclesiasticae personae, quantūcūq; exceptae, quae aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacūq; Ecclesiastica obtinuerint, si, postquam ab Episcopo suo etiā per edictū publicū moniti fuerint, honestū habitum Clericalē illorum ordinis, & dignitati conuenientē, et iuxta ipsius Episcopi ordinationem, &

man

mandatū non detulerint, per suspensionē ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, nec non, si semel correpti denuō in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorū huiusmodi coerceri possint, & debeant. a.

a. cap. 6. scilicet
14.

Item prohibētur Clerici causa lucri negotiari, & monachi suo nomine conductas possessiones tenere. b. Item Clericis ad sacros ordines promotis tabellionatus officium per beneficiorum subtractionem interdicitur. c.

b. cap. secūdum. in fine
tuta. ne cler.
uel mona.

Et generaliter quæuis officia, uel negotia, et si alioqui turpitudine uacantia exercentes, si tamen ex Clericorum professione non conueniant, eisq; interdicta sint, a pœna immunes non abeunt, nam, si tertio moniti a negotijs eiusmodi secularibus se non amouerint, priuilegijs omnibus priuantur, quae Clericorū bonis a iure concessa sunt, a & quandoq; etiam seuerius puniantur, si eorum contumacia, & mores hoc mereri uideantur, e hinc etiam prohibentur Clerici sacri procuratores, aut ministri in iudicio seculari Laicorum esse, f quemadmodum etiam prohibentur procuraciones oppidorum, aut rurium, aut quasi- bet seculares iurisdictiones hominum secularium nice, & nomine suscipere, & exercere, nisi ab

c. c. sicut, ne
cler. uel
monach.

d. c. fi. eo. tit.
de uita &
honest. de.
e. cle. 1.

f. cap. 2. ne
cler. uel mo
naci.

Eccle-

Ecclesiastico ministerio uelint esse alieni, ac Reli-

a. c. sed nec.
ne cler. uel
mon.

giosi Clerici seuerius etiam puniri uelint. a.

Cuiusuis autem ordinis Clericus, quamuis
nondum sacer effectus, sanguinis iudicium ad mor-
tem uel membri mutilationem inferendam exer-
cens honore priuatur, & loco. b Et non modò san-
guinis sententiam dictare, aut proferre, aut san-
guinis uindictam exercere debet, sed neq; ubi ex-
erceatur, interesse, aut literas dictare, aut scribe-
re in sanguineam ultionem mittendas, nec uiris
sanguinum ullis tanquam eorum dux præfici po-
te st. c

b. c. cleri-
cus in sa-
cris. ubi
Abb. eo. tit.
de uita &
honest. cler.

c. c. senten-
tiam. sang-
uinis. ne
cler. uel mo-
nach

Item Presbyter, Diaconus, Subdiaconus à Chi-
rurgicæ artis exercitio repelluntur, qua adustio,
uel incisio aliqua irrogada sit, alijsq; artibus, quib-
us similia officia inesse necessarium sit. d.

d. d. c. fen-
tentia. sang-
uinis.
e. c. 2. eo. ti.
de uita &
honest.

Clerici quoq; arma portantes, et usurarij ex-
communicantur, e & Clericus percussor, qui se
non corrigit, deponendus est, Episcopus autem,
& cuius mandato mulier seuerè nimium flagris, seu
fustibus ob delictum cæsa fuerat, duobus mensi-
bus à Missarum administratione, Gregorij Ponti-

f. c. 1. & 3.
de cler. per-
cuf.
g. in tit. de
cler. uenat.

f. c. 1. & 3. f. c. 1. & 3. f. c. 1. & 3. f. c. 1. & 3.
ficis Romani rescripto, suspensus fuit. f.
Venationes item, & aucupia, quæ cum acci-
pitibus, huiusmodiq; auibus ad prædâ natis fiunt,
à Clericis omnibus aliena esse debent. g.

Qui

Quinimo Religiosis Clericis adeò negotia huma-
na sunt interdita, ut Alexander Tertius olim e-
dixerit, ut nulli Clerico Religioso post uotum Re-
ligionis susceptum, & post factam professionem
ad Phisicam, uel leges seculares legendas exire li-
ceat, pœna etiam excommunicationis præter alias
pœnas transgressoribus addita. a

a. c. non ma-
gnopere. ne
cle. uel. mō.

Quam Alexandri Constitutionem Honorius
Tertius, postea sic declarauit, siue extendit, ut e-
ius uiolator ipso iure ex canone latæ sententiæ ex-
communicationi censeatur obnoxius, atq; ut Ar-
chidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Can-
tores, & alios Clericos personatus habentes, &
Presbyteros complectatur. b.

b. cap. fi. ne
cle. uel. mō.

Sed rursus Honorij legem Bonifacius Octa-
uus sic interpretatus est, ut eos non includat, qui
Ecclesias parochas obtinent, quamdiu ad ordinem
Sacerdotalem non sint promoti, nisi sub se habeant
facella, in quibus instituantur Clerici perpetui
nequeunt ab eis citra causam legitimam remo-
ueri, c aliaq; in hanc rem utilissima eadem Consti-
tutione idem Bonifacius comprehendit.

c. cap. 1. ne
cle. uel. mō.

In Concilio quoq; Lateranen. sub Leone De-
cimo statutum est, ne quis in sacris ordinibus con-
stitutus in Gymnasijs generalibus, uel alias pub-
lice audiendæ philosophiæ, aut poësis ultra quin-

l. quent

quennium post Grammaticam, aut Dialecticam sine aliquo studio Theologiae, aut Iuris Pontificij incumbat, uerum exacto quinquennio, si illis studijs insudare uoluerit, liberum ei sit, dum tamen simul, aut seorsum Theologiae, aut sacris canonibus operam nauet.

Et haec quidem ab illis optimis patribus statuta sunt, ne Clerici humanarum literarum illecebris capti Theologiae studia omittant, cui eos omni cura uacare conuenit, cum infectas Philosophiae, & Poesis radices, & aliunde ortas pestes per hanc sanare, & purgare debeant. a.

a. cap. fi. ne
cle. uel mō.

Et demum Sacrosancta eadem Tridentina Synodus sub Pio Quarto constituit, ut, quae alias à Summis Pontificibus, & à sacris Concilijs de Clericorum uita, honestate, cultu, doctrinaq; retinenda, ac simul de luxu, commestationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscunque criminibus, nec non secularibus negotijs fugiendis copiose, ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem poenis, uel maioribus arbitrio ordinarij imponendis obseruentur, nec appellatio executionem hanc, quae ad morum correctionem pertinet, suspendat, si qua uerò ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum reuocari, & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non ob-

stantis

stantibus consuetudinibus quibuscunque. a.

Iam ex supradictis nemo non iudicare potest, quam deformè existimetur in Clerico, incontinentiae, & fornicationis uitium, cum supradicta, quorum multa minima sunt flagitia, tam acerbam uindictam expectent, quare Clericus fornicator potest ab officio suspendi, siue iam monitus se non correxerit, siue etiā nulla monitio praecesserit, si ita iudici sedeat, qui & delicti pondus, & peccantis, locorumq; consuetudinem, & scandalum exinde orientis grauitatem perpendet, atque ex eo iudicabit, an à monitione uel suspensione, an potius à priuatione perpetua incipi praestet, b quod si Clericus suspensus contempta suspensione diuina celebrare ausus fuerit, & in uetere flagitio perseuerare, non beneficijs Ecclesiasticis, tantū exuetur, sed etiam perpetuo deponetur, quae poena etiam Praelatos manet, qui huiusmodi subditorum Clericorum uitia a quo animo tulerint, nec in eos animaduernerint. c.

Et Clericus concubinam palam habens ipso iure ab officio est suspensus, nec partem ab Ecclesia suscipere potest. d.

Seuerius etiam puniuntur Clerici, quibus matrimonium contrahere, ex regionis fortè usu, ut apud Oriëntales seruatur, permissū est, si in hac fla-

a. cap. i. se ff
22. de refor.

b. Abb. c. a. ff. cleri. nu. 35. & 36. uer. & ideo concludo. de iudic. c. cap. ut Clericorū. ubi. Abb. de uita & honestate. cler. c. si cut ad extirpandas. c. clericos. de cohab. cle. & mul. & c. si autē eod. tit. de cohab. cler. d. c. praeter. hacc dist. 32. ubi glo. 1.

a. c. clerico *rum. eo. tit. de uita & honest. cle.* *gita lapsi fuerint. a Non tamen Prelatus Clericus cum coget omnino, ut concubinam abiuret, quia periurij metuitur periculum, sed dimittere recusantem interdicit, suspendet, ac demum etiam excommunicabit. b.*

b. c. clericos. de coha. cler. & mul. *Quae poenae, si priscis comparentur, quae tunc infligi solebant, cum Ecclesia adolefceret, quo tempore longè maximus erat in fide ardor, leues mediufidius iudicarentur, nam uel simplex fornicatio olim iusta causa Clerico deponendo extimabatur. c.*

c. c. presbyter. dist. 81. Abb. d. c. ficut ad extirpandam. *Atq; ut hisce uitijs patrandis uia omnis (quo ad fieri potest) claudatur, omnisq; occasio reseceatur, certis iuribus prouisum est, ut ea uitentur, ex quibus contra eos leua suspicio oriri posset, seu quae uitiorum fomitem, & scintillam prestare possent, hinc & prohibentur Clerici mulieres domi habere, quae incontinentiae suspicionem praebere possint, quamuis matres eorum essent, alioque consanguinitatis, aut affinitatis gradu, aut genere coniunctae, ut amicae, sorores, uel aliae, quia & in illis instigante Diabolo scelus perpetratum reperitur, earumue pedissequis, sed si earum aliqua Presbyteri egerint, habeant in uico, aut in ulla domum longè à sua conuersatione, & ibi eis, quae sunt necessaria subministrant, interdictum etiam est*

est foeminis omnino ad altare accedere, aut Prae- a. cap. 1. de sbytero ministrare, aut infra cancellos stare, seu cohab. cler. & mul. sedere. a Et quarumcunq; mulierum, in quibus incontinentiae uitium suspectum esse possit, freques & assiduum colloquium sacris Clericis interdicitur, tertioq; ut absistant, monitis, nec tamen desistentibus, sed aliquo modo adhuc conuersantibus, b. c. 2. de excommunicatio inuitur. b Et Clericus sine manifesta & probabili causa ad sanctimonialium conuicia frequenter accedens per Episcopum arceri debet, seq; non corrigens Ecclesiastico officio priuari. c.

Eadem quoque Sacrosancta Synodus Tridentina sub eodem Pio Quarto in hanc rem animum acriter intendit, ut obsceni huius uitij turpitudinem, adde & suspensionem à Clericis pro uiribus auerteret, nam prohibuit quibuscunq; Clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspitio, in domo, uel extra detinere, aut cum his ullam consuetudinem habere audeant, alioquin poenis à sacris Canonibus, uel à statutis Ecclesiarum impositis puniantur. Quod si à superioribus moniti ab his non abstinerint, tertia parte fructuum, obuentionum, & prouentuum, beneficiorum suorum quorumcunq; & pensionum ipso facto sunt priuati, quae fabricae Ecclesiae, aut

alteri pio loco arbitrio Episcopi applicetur. Sim
 uerò in delicto eodē, cum eadem, uel alia scemina
 perseuerātes secundæ monitioni adhuc non parue
 rint, non tantū fructus omnes, ac prouentus suorū
 beneficiorū, et pensiones eo ipso amittāt, qui præ
 dictis locis applicentur, sed etiam à beneficiorum
 ipforum administratione, quoad ordinariū etiam
 uti Sedis Apostolicæ delegatus arbitrabitur, sus
 pendatur, At, si ita suspenso nihilominus eas non
 expellant, aut cum his etiā uersentur, tunc benefi
 cius, portionib. ac officijs, et pensionibus quibus
 cunq; Ecclesiasticis perpetuo priuētur, atq; inha
 biles ac indigni quibuscunq; honoribus, dignitati
 bus, beneficijs ac officijs in posterū reddantur, do
 nec post manifestam uitæ emendationē ab eorum
 superioribus cum his ex causa uisum fuerit dispē
 sandum, sed si, postquam eas semel dimiserint, in
 termisū cōsortium repetere, aut alias huiusmodi
 scandalosas mulieres sibi adiungere ausi fuerint,
 præter prædictas pœnas excommunicationis gla
 dio plectantur, nec quæuis appellatio, aut exem
 ptio prædictam executionem impediāt, uel sus
 pendat, supradictorūque omnium cognitio non
 ad Archidiaconos, aut Decanos, aut alios infe
 riores, sed ad Episcopos ipsos pertineat, qui sine
 strepitu, et figura iudicij, et sola facti ueri

tate

tate inspecta, procedere possint. a.

a. c. 14. seff;

Clericis uerò beneficia Ecclesiastica, aut pen
 siones non habentes, iuxta delicti, et contumaciæ
 perseuerantiam, et qualitatem ab ipso Episcopo
 carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabili
 tate ad beneficia obtinenda, alijs uē modis iuxta sa
 cros canones puniantur. b.

b. d. cap. 14.
seff. 25.

Episcopi quoq; si ab huiusmodi crimine non
 abstinerint, et à Synodo Prouinciali admoniti,
 se non emendauerint, ipso facto sint suspenso, et
 si perseuerent, etiam ad sanctissimum Romanum
 Pontificem ab eadem Synodo deferantur, qui pro
 qualitate culpæ, etiam per priuationem, si opus
 fuerit, in eos animaduertet. c.

c. eo. cap. 14.
seff. 25.

Qui Clerici Matrimonium contrahe
 re possunt, qui non. Tit. III.

ADEO castitas in Clericis cōmendatur, ue
 non solum secundū supradicta abstinerere à
 libidine etiam in Laicis damnata Pontifi
 cius legibus iubeantur, sed ipsi etiam matrimonio
 alioqui sancto, et à DEO instituto aliqui eo
 rum aspirare prohibeantur, et neque id temerè,
 cum castitas sit primum Clerici fundamentum,
 omniumq; Sacerdotum ita excellens sit electio, ut
 quæ in alijs membris Ecclesie uacare uitio credū

d. c. 1. dist.
32.
c. 5. hoc. de
deo in au
tē. quomo
opor. Epif.

a. d. c. i. dist. tur, in illis tamen habeantur illicita. a.
32.

Quare Episcopus, Presbyter, Diaconus, & Subdiaconus, & si irregularitatem etiam contraxerint, ad matrimonium tamen accedere prohibentur, at, si matrimonium de facto contraxerint, nulla habita irregularitatis ratione separabuntur, b hinc & Alexander Tertius olim Cenomansensem Episcopum rescripto suo commendauit, quod compulisset Subdiaconum eam abiurare, quā

c. c. ex tua sibi in coniugium copulauerat, c iussitque eum rum. alias. Subdiaconum prohiberi in Subdiaconatu ministrare, & ad maiores ordines promoueri, sed in minoribus tantum ordinibus eum ministrare concessit, & Religionem ingredi uolentem, & laudabilem sui ipsius conuersationem præstantē ad maiores quoque ordines promoueri permisit. d.

Potest tamen Episcopus Sacerdoti, qui post nuptias, uel contubernia uerius contracta, eaq; dimissa diu se continuerit, & poenitentia acta bonum sui ipsius specimen præbuerit, officium adeptum, & executionem restituere, e uel Diacono eadem præstanti Diaconatus officium reddere, et & ad Presbyteratus etiam ordinem eum admittere f.

Qui uerò est intra minores ordines Clericus, nuptiarum incapax non est, uerum beneficio, quod ha-

e. c. sane. 2. de cler. con iug.
f. cap. i. qui cler uel. vou,

habet, spoliatur, recipit tamen expensas, quas in rem illius Ecclesiæ irrogarat, a nec prodest Clerico, quod beneficium ei sit collatum post nuptias ab eo contractas, ut retinere illud possit, b nam, et si ipse idem, qui ea beneficia post initum matrimonium sciens contulit Episcopus, auferre ea non possit, Prælati tamen, cui ille Episcopus subest, illa adimere, etiam appellatione remota poterit. c

Item hi Clerici uxorati amittunt priuilegiū, quo rerū suarū immunitate potiebātur, d saluum tamē eis remanet priuilegium, ne sub Iudice Laico conueniri possint, neue citra excommunicationis poenam manus iniurias quis in eos inferat, dummodò Clericorum in habitum incedant, uel stibus Clericalibus utentes, & tonsuram gestantes, dumq; uxor, quam habet hic Clericus, prima unaq; ei nupta fuerit, & uirgo, quemadmodum Bonifacius Octauus constituit. e.

Quem Sacrosancta Synodus Tridentina secuta est, idem ipsum disponens, dummodo tamen hi Clerici alicuius Ecclesiæ seruitio, uel ministro ab Episcopo deputati Ecclesiæ eidem seruiāt, uel ministrent, & Clericali habitu, ac tonsura utantur, nemini, quo ad hoc, priuilegio, uel consuetudine etiam immemorabili suffragantibus. f

Sed, sicut Clericus à matrimonio repellitur,

L 5 securus

a. c. quod a te. de cler. coniuga.
b. c. diuersis. eod. tit. de cleric. cō iug.
c. d. c. diuersis.
d. c. pe. eod. tit. de cler. coniug.
e. d. uni. de cler. con iug. in 6. c. seriatim. dist. 32.
f. c. 6. in fi. scilicet 23

secundum proximè supra à nobis dicta, ita econ-
uersò, dum quis iugo uxorio adhuc premitur, ne-
que ad beneficia, neque ad Ecclesiasticas admi-
nistraciones, sed nec ad Ecclesiasticos Ordines ac-
cessum habet, nisi forte castitatem uouerit, cum
uxoris consensum haberet, uel nisi, cum adolescens

a. c. sane. 1. uxor esset, religionem ingressa fuisset, & eam u-
de cler. con nam, eandemque uirginem habuisset uxorem. a.
iuga. ubi. Atq; ex his unusquisq; iudicio assequi potest, quã
Abb. nu. 3. pot. glo. to maiore ratione Clerici coniugati à dignitati-
bus Ecclesiasticis sinamoueantur, uel qui digni-
tatibus Ecclesiasticis aucti sunt, à matrimonijs re-

b. c. cum de corem. eod. tit. de cler. coniug. pellantur. b.

De Clericis non residentibus.

Tit. III.

Supradicta etsi Clericis diligenter obseruan-
da sint, non tamen satis fuerit, ea obseruaf-
se, nam & alia existunt, quibus Clericus præ-
standis tenetur. Et primum quidem, cum Eccle-
siæ Clericis cum inquisitione credi soleant, appa-
ret eorum, quibus committuntur, eligi industris-
am, quibus id oneris tutò imponi possit, quare &
eos conuenit, in ipsis Ecclesiis residere, & officii
suum nauiter obire, ne eorum, à quibus pro-
bati sunt, fidem fallant, si ipsi officio suo (ut par-
erat)

erat) studiosè non supersint, quod non sine ma-
gna populi offensione, & animarum sibi credita-
rum dispendio eueniret. Ac, cum præcepto di-
uino mandatum sit omnibus, quibus animarum cu-
ra commissa est, oues suas agnoscere, pro his sa-
crificiorum offerre, uerbique diuini prædicatio-
ne, sacramentorum administratione, ac bonorum
operum omnium exemplo pascere, pauperum, a-
liarumq; miserabilium personarum curam pater-
nam gerere, & in cætera munia pastoralia incum-
bere, ea certè ab his præstari, et impleri non pos-
sunt, qui gregi suo non inuigilant, neq; assidunt,
sed mercenariorum more deserunt, ut optime Sa-
cro sancta Synodus Tridentina sub Pio Quarto
nuperrimè ratiocinata est. a.

Ea propter curam hanc adhibent Pontificia
leges, ut unusquisq; Ecclesiæ rector, uel præfectus
eam ipse regat, in eaq; temporibus debitis resi-
deat. b. Quin etiam ab aliquibus traditum est, quã-
uis beneficium simplex sit, non minus tamen Cle-
ricum, cui id assignatum sit, ut resideat, iure obliga-
tum esse, & si aliud consuetudine inductum uidea-
tur. c. Quocirca, si quis Clericus à suo beneficio
diutius absuerit, quàm Ecclesiæ utilitas exposce-
ret, monendus erit, terminusq; ei statuendus, intra
quem commodè reuerti possit, quo lapsò, si omni-

a. cap. 1. in prin. l. 1. 2. b. Abb. ca. ex. parte. 2. uer. sed quæ ro. qualit. eo. ti. de cle. non resid. c. cap. con- queret. eo. tit. de cler. non resid. Imol. c. fi. eo. tit. Res- buf. in pra- xi. benefici. in tit. disp- latio. de nō resid. nu. 8. Ab. cap. pe. nu. 5. eo. ti. de cler. non resid.

nō sine causa probabili sui copiam non fecerit, be-
 neficio priuare poterit, illudq; in alium transfer-
 re uestra. c. i. Sed & alia uia poterat Clerici non residen-
 tes contumacia coerceri ex Sacro Agathensi Con-
 cilio, nam in minoribus ordinibus constitutus Cle-
 ricus, si ab Ecclesia sua diebus solemnibus abfuerit,
 id est, die Natiuitatis Domini, Epiphania, Pascha-
 tis, uel Pentecostes, triennio à communicatione
 suspendetur, Diaconus uerò, & Presbyter, si tri-
 bus hebdomadis suae Ecclesiae defuerint, huic poe-
 na succumbent. b.

b. c. si quis in clero. 7. g. i.

Ceterum si incertum sit, ubi nam gentium a-
 gat Clericus, uel Prælatus, qui à sua Ecclesia desi-
 deratur, uel si ita absit, ut non facile ad eum cita-
 tio deferri possit, tribus edictis euocari eum oport-
 tebit, publicè propositis in eius Ecclesia, quibus si
 minimè audiens fuerit, & sex menses expectatus
 nō redierit, Ecclesia illa spoliari legitime poterit. c.

c. c. ex tua deuotio. in princ. eo. tit. de cler. non resid.

At si in rem Ecclesiae forte non sit, ut Clericus hic
 uel Prælatus propter eius praestantiam ab ea ex-
 turbetur, puta, quia eius opera multis de causis
 Ecclesiae utilis noscatur, dum adsit, eamq; impigrè
 uelit (ut decet) ac sedulò praestare, ideoq; melius
 uideatur, eum ad Ecclesiae ministeria iuris reme-
 dijs reuocare, ita poterit procedi, ut per suspen-
 sionis, uel excommunicationis remedia redire com-

pel-

pellatur, quae si nihili facere se ostenderit, tunc ue-
 rò etiā spiritualis administratio ei interdicitur,
 quod si is, qui desideratur, Prælatus in Pontificia
 dignitate constitutus sit, ad Legati, uel alterius of-
 ficiū hoc pertinebit, ut ex speciali mandato Sum-
 mi Pontificis hunc Episcopum ita meritum ab E-
 piscopatu remoueat. a Episcopus enim quiuis
 alio, quàm à summo Pontifice Episcopatu priuari
 nequit, quare nec prior procedendi modus à nobis
 supra in principio huius tituli traditus poterit ad-
 uersus Episcopum exerceri. b Sed posteriorem
 in eum experiri est necesse, nempe ut suspendatur
 ab Archiepiscopo, & excommunicetur, & demū
 Summi Pontificis mandato Episcopatu priuetur. c

Ac iura, quibus Clerici ad residendum cogun-
 tur, ita procedunt, ut nullum faciant discrimen
 inter beneficia opulenta, & tenuia, aut inter or-
 dinem, seu dignitatem supremam, & infimum
 ordinem, uel dignitatem, nam & Clericum habentem
 beneficium non excedens prouentum uiginti
 aureorum annuorū residere nihilominus oportet
 re aiunt, d at Cardinales quoq; ipsi huic sanctioni
 subiacent, cum & Leo Tertius Anastasium Præ-
 sbyterum Cardinalem tituli beati Marcelli depo-
 suerit, eò quod parochiam suam annos quinque de-
 sertam iacere passus fuisset.

in

a. d. cap. ex
 tue. §. cōtra
 eos. eo. tit.

b. d. §. con-
 tra eos. ubi
 no.

c. d. §. con-
 tra. eos. &
 c. accusa-
 tus, 3. q. 6.

d. c. cōque-
 rēte. eo. tit.

e. c. 2. eo. ti.

In hanc etiam rem uehemēter cadē Sacrosan-
 cta Synodus Tridentina incubuit, nam primū sub
 Paulo Tertio constituit, ut si quis à Patriarchali,
 Primatiali, Metropolitana, seu Cathedrali Eccle-
 sia, quocunque titulo, causa, nomine, seu iure com-
 missa, quacunque ille dignitate, gradu, & premi-
 nentia præfulgeat, legitimo impedimento, &
 seu iustis, & rationabilibus causis cessantibus, sex
 mensibus continuis extra suam Diocesim mo-
 rando abfuerint, quartæ partis fructuum unius
 anni fabricæ Ecclesiæ, & pauperibus loci per
 superiorem Ecclesiasticum applicandorum pœ-
 nam ipso iure incurrat, quod si per alios sex men-
 ses in huiusmodi absentia per seuerarit, aliã quar-
 tam partem fructuum similiter applicandorum,
 eo ipso amittat, Crescente uerò contumacia, ut
 seueriori sacrorum Canonum cēsura subijciatur.
 Metropolitanus Suffraganeos Episcopos absen-
 tes, Metropolitanū uerò Episcopū absentem Suf-
 fraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœ-
 na interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurren-
 da, infrā tres menses per literas seu nuntium Ro-
 mano Pontifice denunciare teneantur, qui ipsos
 absentes, prout cuiusque maior, aut minor con-
 tumacia exegerit, sua supremæ sedis auctoritate
 animaduertere, & Ecclesiis ipsis de pastoribus

uti

utilioribus providere poterit, sicut in Domino sa-
 lubrius nouerit expedire. ^{a.}

2. cap. 1. fest.
 & de reform.
 mat.

Circa alios Episcopis inferiores, qui benefi-
 cia quæuis Ecclesiastica personalem residentiam
 de iure, siue consuetudine exigentia, in titulum
 siue commendam obtinent, eadem Synodus sta-
 tuit, ut ab eorum Ordinarijs, quemadmodum eis
 pro bono Ecclesiarum regimine, & diuini cul-
 tus augmento, locorum, & personarum qualita-
 te pensata, expediens uidebitur, opportunis iu-
 ris remedijs residere cogantur, nullique priuile-
 gia, seu indulta perpetua de non residendo, aut
 de fructibus in absentia percipiendis suffragen-
 tur, indulgentijs uerò, & dispensationibus tem-
 poralibus, ex ueris & rationabilibus causis tan-
 tum concessis, & coram ordinario legitime pro-
 bandis, in suo robore permansuris, quibus casibus
 nihilominus officium sit Episcoporum, tanquam
 in hac parte à Sede Apostolica Delegatorum pro-
 uidere, ut per deputationem idoneorum Vicario-
 rum, & congrua portionis fructuum assignatio-
 nem, cura animarum nullatenus negligatur, ne-
 mini quo ad hoc, priuilegio, seu exemptione qua-
 cunq; suffragante ^{b.}

b. c. 2. eadē
 fest. 6. de reform.
 format.

Relaxantur tamen interdū ex iustis causis, et
 remittuntur suprā statuta, & cōceditur nonnun-
 quam

quam Clerico, ut à suis beneficijs abesse possit, nã
 & studiorum rei literariæ honesta est causa, nam
 quò Clerici literis imbuti meliores, utilioresq; fi-
 ant, cõcedi potest ab Episcopis, eorumq; superio-
 ribus, ut, dum in illis uersantur, beneficiorum suo-
 rum fructus nihilominus consequantur, dum tamẽ

si ad honesta Gymnasia non ad uillas, aut minuta
 castra studiorum causa transtulerint, a ac dummo-
 do septennij tempus hæc uacatio non excedat. b.

Item propter iura suæ Ecclesiæ tuenda, &
 conseruanda abesse quis potest, et si, quo tempore
 promotus est, iurasset in ipsa Ecclesia residere. c.

Familiares quoq; Summi Pontificis, dum in e-
 ius obsequijs sunt, & si in Ecclesijs suis non resi-
 deant, fructus tamen beneficiorum licitè perci-
 piunt, a nec oberit eis constitutio contraria ex
 Dicecesana Synodo profecta, quod & de Canoni-
 cis Episcopi sui obsequijs addictis est accipiendũ,
 modo plures non sint, quàm Capituli eorum usus,
 & necessitas patiatur. e Si tamen Ecclesiam debi-
 tis ministrorum officijs carere appareat, & ex
 hoc damnum ferre, dum plures ex ea priuilegijs
 innitentes eam deserunt, poterunt tunc fructibus
 subductis ut reuertantur, compelli. f.

Clericus etiam uale tudine aduersa impedi-
 tus, ne possit munera sua obire, non modo benefi-

cij

cij sui fructus nihilominus consequetur. a sed & a. cap. i. de
 distributiones canonicas, & omnia, quæ sano mi- cler. grot.
 nisterium suum, & officium plenè & integrè præ-
 stanti darentur. b.

Sed non uidetur etiam prætermittendũ, quid
 eadem Sacrosancta Synodus Tridentina sub Pio
 Quarto nouissimè in hac materia constituerit,
 dum recitatam eiusdem Concilij Constitutionem
 sub Paulo Tertio editam declarauit. Hæc quippe
 Sancta Synodus, nec ea, quæ sub Paulo III. sancita
 olim fuerunt, in sensus à Sacrosanctæ Synodi men-
 te alienos trahatur, perinde ac si uigore illius de-
 creti quinque mensibus continuè abesse liceat,
 illis inherendo declarauit. Omnes Patriarchali-
 bus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedra-
 libus Ecclesijs quibuscunque, quocunque nomine,
 & titulo præfectos, etiamsi S. Rom. Ecclesiæ Car-
 dinales sint, obligari ad personalem in sua Eccle-
 sia, uel Dicecesi residentiam, ubi iniuncto sibi of-
 ficio defungi teneantur, neque abesse posse, ni-
 si ex causis, & modis infra scriptis. Nam cum
 Christiana charitas, ugens necessitas, debita o-
 bedientia, ac euidens Ecclesiæ, uel Reipub. uti-
 litas aliquos nonnunquam abesse postulent, &
 exigant, declarauit eadem Sancta Synodus hæc le-
 gitimè absentia causas à Beatissimo Romano Pon-
 tifice,

M tifice,

a. c. tuæ fra-
 ternitatis.
 eo. tit. de
 cler. non re-
 fiden.

b. c. cii ex
 eo. ubi glo.
 uer. septen-
 nio. de elec.
 in 6.

c. c. ex par-
 te tua fuit
 propositũ.
 eod. tit.

d. c. cii dile-
 ctus filius.
 eod. tit.

e. c. ad audi-
 entiam no-
 firam. ubi
 Abb. eod.
 tit.

f. d. c. ad au-
 dientiam.

b. cap. un.
 de cler. non
 residẽ. in 6.

tifice, aut à Metropolitano, uel eo absente à Suffraganeo Episcopo antiquiore residēte, qui idem Metropolitani absentiam probare debet, in scriptis esse approbandas, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & Reip. officium Episcopatus adiunctum, cuius quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repentinae, ne eas quidem significari Metropolitano necesse erit. Ad eundem tamen cum Concilio Prouinciali spectabit iudicare de licentijs à se, uel à suffraganeo datis, & uidere, ne quis eo iure abutatur, & ut poenis Canonice errantes puniantur, & interim sic ouibus suis prouideant, ut quantum fieri poterit, ex ipsorū absentia nullum damnū accipiant. Quoniā autem, qui aliquantisper tantum absunt, ex ueterum canonum sententia non uidentur abesse, quia statim reuersuri sunt. Sacrosancta Synodus propterea decernit, illud absentiae spatium singulis annis, siue continuum, siue interruptum, extra praedictas causas nullo pacto debere duos, aut ad summum tres menses excedere, & haberi rationem, ut id aequa ex causa fiat, & absque uolo gregis detrimento, quod an ita sit, absentium conscientiae relinquit, eos tamen interim admonet, ne per illius temporis spatium, Domini aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis, Resur-

surrectionis Domini, Pentecostes, item & Corporis Christi diebus, ipsi ab Ecclesia sua Cathedrali ullo pacto absint, nisi Episcopalia munia in sua Diocesi eos aliò uocent.

Si quis autem contra huius decreti dispositionem abfuerit, statuit Sancta Synodus, praeter alias poenas aduersus non residentes, per supra scriptam constitutionem sub Paulo III. olim impositas, & innouatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiae, fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non sequuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante, per superiorem Ecclesiasticum illos fabricae Ecclesiae, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacunque conuentione, uel compositione, quae pro fructibus male perceptis appellatur, ex qua etiam praedicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscunque priuilegijs cuiuscunque collegio, aut fabricae concessis.

Eademque omnino, etiam quò ad culpam, & amissionem fructuum & poenas de curatis inferioribus, & alijs quibuscunque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinet, Sacrosancta Synodus decreuit, ita tamen, ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum co-

gnita, & probata abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquunt.

Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant. Quod si per edictum citati etiam non personaliter contumaces fuerint, liberum esse vult ordinarijs, per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque iuris remedia, etiam usque ad priuationem compellere, nec executionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscunque beneficij, pactio-
ne, statuto, etiam iuramento, uel quacunque auctoritate confirmato, consuetudine etiam immemorabili, quae potius corruptela censenda est, siue appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana curia, uel vigore Eugenianae Constitutionis sus-
pendi posse. a.

a. cap. i. sess.
23.

Sciendum est autem, distributiones quotidianas alijs diuidendas non esse, quam his, qui diuinis officijs celebrantes intersint, non attenda etiam ulla consuetudine, in contrarium praescripta, quae distributiones contra praedicta acceperint, non faciet suas, sed restituere eas tenebuntur, quod & in distributionibus diuidendis pro sacrificijs
de=

defunctorum annuarius, obseruatur, nec minus locum habet, si quis absit, ut Theologiae, alteriusue scientiae studio operam det, uel, si Pontificis Maximi, aut sui Episcopi obsequijs assistat, tunc enim & si beneficij fructus percipere cum supra diximus, quotidianas tamen distributiones non percipiet. b. Sola enim ualetudo aduersa ad quotidianas distributiones percipiendas excusatione praestare Clerico potest. c. ut etiam supra diximus.

a. c. un. eo.
tit. de cler.
non refid.
in c.

b. c. licet
uobis. de p'
ben.
c. d. c. un de
cler. nō re-
fid. in c.

Consultissime etiam Synodus Tridentina sub Pio Quarto disposuit, ut Episcopi tanquam Delegati Apostolici ex fructibus, & prouentibus quibuscunque omnium dignitatum, personatum, & officiorum in Ecclesijs Cathedralibus, & collegiatis existentium, tertiam partem in distributiones eorum arbitrio assignandas diuidere possint, ut si qui eas obtinent, si personaliter competens ibi seruitium iuxta formam ab eisdem Episcopis praescribendam quolibet die statuto non impleuerint, illius diei distributionem amittant, nec eius quomodo dominium acquirunt, sed fabricae Ecclesiae, quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio Ordinarij applicetur, Crescente uero contumacia contra eos iuxta sacrorum Canonum constitutiones procedant, quod si alicui ex praedictis dignitatibus, in Ecclesijs Cathedralibus, uel Colle-

giatis, de Iure, seu consuetudine Iurisdictionis, administratio, uel officium non competat, sed extra Ciuitatem in Diocesi cura animarum imminet, cuius, qui dignitatem obtinet, incumbere uoluerit, tunc pro tempore, quo in curata Ecclesia resederit, ac ministrauerit, tanquam praesens sit, ac diuinis intersit, in Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis habeatur. Haecque in ijs tantum Ecclesiis constituta intelligantur, in quibus nulla est consuetudo, uel statutum, ut dictae dignitates non seruiantes aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, & prouentuum ascendat, non obstantibus consuetudinibus, etiam immemorabilibus, & constitutionibus etiam iuramento, & quauis auctoritate firmatis, ^a sed & prius eadem Synodus idem ferè in alia sessione stauerat. ^b

^a. cap. 3. feff. 22. de refor.
^b. cap. 3. feff. 21.

Vt autem omnia suo Iure facilius procedant, constitutum olim fuit ex Concilio Lateranensi, ut, cum Ecclesia, uel Ecclesiasticum ministerium conferendum est, talis ad hoc persona quaeratur, quae residere in loco, & curam eius per se ipsam ualeat exercere, nisi, & qui acceperit, acceptum amittere, & qui contulerit, conferendi in posterum potestatem priuari uelit. ^c

^c. c. quia. nō nulli. eo. ti. de cler. non residen.

De Voto. Tit. V.

Votum est alicuius boni operis cum deliberatione Deo facta promissio, ut beatus Thomas censuit. ^a uel, ut alij, est propositi super erogantis promissio Deo facta propter bonum finem ex deliberatione firmata. ^b

Est autem sciendum non idcirco adstringi aliquem uoto, quod tantum animo conceperit, se aliquam operam Deo acceptam operaturum, nisi etiam id firmo, certoque animo stabilierit, quare, & si quis, cum animo agitaret de Religionis habitu suscipiendo, uerba huius sententiae edidisset.

NON Diu hic commorabor, uoti reus non propterea est censendus, ^c tunc enim duntaxat iniunctum est uotum, nondum autem confirmatum, at si deliberatio matura praecessisset, dehinc in ea fixus perstitisset, tunc utique etiam confirmatum dici posset, cum uerò praeterea etiam uerba profert, quibus fixam animi sui deliberationem aperit, consummatum iam deinceps uotum dicitur, ^d haec

tamen, nisi ulterius sit processum, simplex adhuc erit, nondum autem solenne, nam quamdiu ad aliquam solenitatem uentum non sit, qua uoti executio initium accipiat, simplex appellatur, sed cum executioni ipsius per solennitates

^a. habes in apost. ad Ab. in rub. eod. tit. ^b. Sum Angel. uer. uotum.

^c. cap. 3. co. ti. de uoto.

^d. Abb. d. cap. 3.

aliquas ei rei necessarias initium datur, tunc iam solenne effectum dici potest, ueluti, si quis uouerit, se Religionem probatam ingressurum, susceperitq; sacram uestem, quæ professorum propria est, uel, si expressè in manibus Prælati Religionem & Regulam professus sit, uel sacros ordines acceperit, qui eis se deuouerat, his & similibus modis solenne effectum dicitur, antè uerò, quàm ad huius generis solemnitates uentum sit, quamuis expressa pollicitatio clarè pronunciata sit, simplex appellatur, quod tamè uotum simplex non minus Deo obligat, quàm solenne, & si in alijs quibusdam differant, ueluti in eo, quod uotum solenne non solum matrimonium contrahi impedit, sed etiam contractum dirimit, quam uim simplex uotum non habet, contrahendum enim duntaxat impedit solet. a.

a. c. rufus.
ubi. glo.
mag. qui
cler uel no
uen. & c.
un. eo. tit.
de uoto.
in 6.

Et hætenus de personis, id est, de Ordinibus Clericorum, & quæ personæ, aut à quibus, uel qui bus temporibus ad ordines admitti possint, item de Prælati, & eorum officijs differuisse sufficiat.

Nunc ad secundam partem propositæ diuisionis transeamus, id est, ad dicendum de rebus ipsorum Clericorum, & initium sumamus à titulo de Præbendis.

De

De Præbendis Tit. VI.

Prouident Sacri Canones, ut, qui ministris Ecclesiæ se deuouerunt, in eisq; assidui sunt, his etiam ab iisdem Ecclesiis opes suppeditentur, quibus se dignè & honestè sustentare possint, ne, si eos preßerit inopia, necessitate urgente cogantur, uel à diuino famulatu recedere, & ad alia officia, uel negocia, unde uictum sperare possint, se transferre, uel saltem simul Deo, ac mundo æquè operam suam locare, quod quàm difficile, aut uerius impossibile sit, nemo tam obtusam habet ingenij aciem, cui sit incognitum.

Idcirco ex Ecclesiæ patrimonio singulis Clericis pro eorum meritis, & dignitatibus opes congruæ, subministrantur, non ut tanquam proprias sibi eas uendicet, a sed quibus se honestè alere, Ecclesiarum usui, ubi id opus esse uiderint, succurrere, & pauperum, egentiumq; hominum necessitatibus, si copie suppetant, subuenire possint, hæc autem bona præbendæ appellantur, nihil est enim aliud præbendæ, quàm Ecclesiasticum beneficium, b uel certorum prouentuum in Ecclesia percipiendorum ius ratione diuini officij, cui quis insistit, c. & altera quidem præbendæ est annexa canonicatui, altera etiam sine canonicatu confertur. Et quantæ hæc res Romanis Pontificibus sacrisq; ca-

a. c. 3. eo. ti.
de prebe.
b. c. fi. quis
dator. & c.
ex multis.
d. constitui
mus. pri.
q. 3.
c. Rip. c. cii
M. Ferrari
ensis. num.
170. uerf. se
cũdo modo
de constit

M 5 nonibus

nonibus semper curæ fuerit, ne uidelicet Clericus inopia, & egestate pressus iaceret, indicant plures constitutiones diuersis temporibus à diuersis Pontificibus, & Concilijs editæ, nam et statuerunt, ne possit aliquem Episcopus ad sacros ordines promouere, nisi cui de alimentis etiam prouiderit, uel præbenda ei assignata, uel ex proprijs suis ipsius facultatibus alimenta suggerendo, quoad certum ei titulum contulerit, nisi promotus in patrimonio locuplete esset, ex quo alimenta congrua habere posset, a quod onus etiam ipsius

a. c. 2. & 4.
& c. tuis.
quæstioni
bus. eo. tit.
de præben.
b. c. cum se
cundū. eod.
tit.

Episcopi conferentis successorem sequetur, nam & successor ei prouidere tenetur, qui à suo antecessore fuerit sine titulo promotus. b

Hinc etiam, qui ex potestate sibi generaliter tradita Clericos ad sacros ordines sine titulo eueixerit, eis etiam tenebitur prouidere, ac, qui certas personas mandauerit ad ordines euehi, uel ipsius personis ius fecerit, ut ab alijs promoueri possint, eis pariter prouidere tenebitur, si ad sacros

c. c. si. Episcopus. in 6.

nullo titulo fuerint euecti. c.
Et Sacrosancta Synodus Tridentina constituit, ne quis deinceps Clericus secularis, quamuis alias sit idoneus, moribus, scientia, & ætate ad sacros ordines promoueat, nisi prius legitimo constet, cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi

bi

bi ad uictum honestè sufficiat, pacificè possidere, statuitque, ut id beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus, nec ea resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde uiuere commodè possit, & aliter facta resignatio nulla sit, patrimonium uerò, uel pensionem obtinentes ordinari post hac non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos, pro necessitate, uel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quoque prius per spectro, patrimonium illud, uel pensionem uerè ab eis obtineri, taliæque esse, quæ eis ad uitam sustentandam satis sint, atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, uel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, uel aliunde habeant, unde uiuere possint. a.

a. cap. 2. sess.
21. de reformat.
mat.

Prohibetur etiam eadem ratione in Ecclesijs collegiatis plures Clericos institui, quàm quod sustentare absque penuria de bonis Ecclesiæ possint, solutis iuribus Episcopalibus, nec tamen modesta quadam hospitalitate neglecta. b.

b. c. 1. extra
de inst. ubi
glo & c. aua
ritiæ hoc
tit. de præ
ben.
c. c. relati.
in fi. ubi gl.
eod. tit.

Eadem ratione fit, ut congruum non iudicetur, carere præbenda eum, qui ad Canonicatum est receptus, c quamprimum se facultas obtulerit, & interim distributiones quotidianas percipiat,

piat,

a. d. c. relatum. & c. dilectus. filius. ubi glo. cod. tit.

piat, a multaque alia ad hoc necessario instituta sunt, quae aliunde sunt assumenda.

Præbendæ aut omnes, aut aliquorum in tutela, & patrocinio sunt, quia ab illis aut posite, aut locupletate sunt, quas & propterea patronatus iura appellant, quamuis hæc fortasse quis præbendam nomine non comprehendit, de quibus infra.

Plerumque autem liberæ, & ab omni cuiusque patronatu solutæ sunt præbendæ, in quarum collatione consuetudini imprimis, si aliqua ubi uigeat rationabilis, deferendum erit, nam, si ex consuetudine capitulum solum conferre soleat, soli hoc ius permittetur, si Prælati cum capitulo, utriusque factum, & consensus exigetur. Sin nulla ibi uigeat consuetudo, & de Præfectura Ecclesiæ collegiatæ, uel conuentualis agatur, collegium eliget, uel conuentus, confirmabit Episcopus, at si de Cathedralis Ecclesiæ dignitate, beneficio, seu præbenda agatur, Episcopus ipse unâ cum Capitulo eorum largiendorum potestatem habebit, quæ fuit sententia Abbatis Panormitani, & aliorum quorundam, quamuis non desint, qui dissentiat existimantes, eo casu quidem Capituli consensum esse adhibendum, non tamen esse Capitulo ipsi parem cum Episcopo potestatem in conferendo tribuendam, si tamen paruum fuerit beneficium, etiam solus

Ius Episcopus sine Capitulo eius largiendi latam potestatem habebit.

Sin dignitas, uel præbenda seu beneficium, de cuius collatione agitur, non in Cathedrali Ecclesia sint, sed in alia Collegiata, id Collegium cum Prælato eligent, & coram Episcopo statuent, institutio ad Episcopum pertinebit.

In beneficijs uero ceteris, quorum dantur Retores, si tenuia sint, solus item Episcopus potestatem habebit, sin opulentiora sint, Capituli quoque consilium erit adhibendum. a.

Nec parui interest, an Capituli concilium, seu consensus exigatur, an uero Capitulum unâ cum Episcopo conferendi potestatem habeat, ut alias docuimus. b.

Legatos quoque de latere Summi Pontificis missus, beneficiorum conferendorum ius, potestatemque habet, ut etiam supra nos docuisse meminimus, alius uero Legatus, qui à Latere Apostolico non sit profectus, nisi hoc ei specialiter sit indultum, beneficia non confert. c.

In nonnullis tamen Ecclesijs consuetudo uiget huiusmodi, ut antiquiores Canonici gradatim possint meliores, ubi uacant præbendas optare, quæ consuetudo ubi uigeat, usque adeo seruanda est, ut quamuis Summus Pontifex mandet, alicui de præben-

a. Hostien. in sum. de elect. Abb. c. cum Ecclesia, col. 3. uer. primo. casu. de elect. Io. Sel. in trac. de benefic. 2. part. qst. 17. b. c. i. ne Sede uacã. in c. dixi sup. in tit. de offic. & potest. cap. Sede uacã. § antep. c. c. fi. de offic. leg. in c.

benda proximò uacatura a nulli alij de iure debita
 prouideri, possint nihilominus ipsi antiquiores
 Canonici, cum præbendam uacare contigerit, eam
 pro more optare, quo casu ea, quæ optata non
 fuerit, præbenda, si nulli sit debita, erit illi, qui
 Pontificium mandatum habet, conferenda. Sed,
 ne eiusmodi consuetudinis prætextu, prouisio-
 nes auctoritate Apostolica faciendæ ulte-
 rius, quàm par sit, differantur, debent executores
 super ipsis prouisionibus à Pontifice Maximo de-
 putati, per uiginti solum dies expectare, uisuri,
 an hi, quibus hoc Ius competit, optare uelint, qui-
 bus lapsis poterunt liberè in non optatis mandata
 Pontificia exequi. In præbendis uero apud Sedem
 Apostolicam uacantibus (cùm de ipsis per Roma-
 num Pontificem ordinatur) prædictæ constitutio-
 ni locus non fiet. a.

a. c. fi. de cõ
 suctu. in c.

In omnibus quidem beneficijs maxima, & om-
 nibus Regulis, ac præceptis soluta est semper
 Romani Pontificis potestas, quæ nullo pacto mi-
 nui unquam potest, quoniam omni casu quæuis bene-
 ficia elargiri possit, & Ius in ipsis tribuere uaca-
 turis, manumq; apponere, & sibi eorum conferen-
 dorum potestatem seruare. b.

b. c. 2. eo. ti.
 de præben.
 in c.

Sed (ut omnia beneficia illius in manu sint) ea
 tamen proprio quodam Iure ad ipsum ex prisca cõ-
 suetu-

fuetudine magis spectare uidentur, quæ apud Se-
 dem Apostolicam uacauerint: ea siquidem præter
 ipsum Sum. Pontificem nemo conferre potest, qua-
 cunq; is sit auctoritate munitus, seu Iure ordinaria
 potestatis ad ipsum electio eorū, collatio, seu pro-
 uisio ptineat, seu literas super aliquorū prouisio-
 ne generales, uel etiam speciales sub quacunq; for-
 ma uerborum acceperit, nisi eis sit super eisdem
 conferendis in curia Romana uacantibus specia-
 lis, & expressa ab ipso Pontifice Maximo autho-
 ritas attributa. a. Idq; etiam in beneficijs proce-
 dit, quæ Legati, aut Nuntij Sedis Apostolicæ ob-
 tinent, & in beneficijs quorumcunq; ad Romanā
 curiam accedētium, uel ab ea recedentium, si in lo-
 cis à curia non remotioribus duorum dierum iti-
 nere eos mori contigerit, non minus, quàm si in
 loco ubi eadē curia residet, morerentur, item in o-
 mnibus curialibus, qui curiam sequentes, dum ea
 se transfert, in itinere moriuntur, uel in loco, un-
 de curia discedit, quantumcunq; locus, ubi dece-
 dunt, ab ipsa curia sit remotus.

a. d. c. 2. de
 præb. in c.

Si uero aliquis curialis (etiam Ecclesia Roma-
 na uacante) peregrinationis, infirmitatis, aut re-
 creationis, seu alia quauis causa ad locum curie
 uicinum secedens ibi decedat, modò ibi (etiam si e-
 rat ad curiam reuersurus) domicilium, uel domum
 pro-

a. c. p. r. e. s. e. n. t. i. de p. r. a. e. b. e. n. i. n. 6. propriam non haberet, beneficium incuria uacare nihilominus dicitur. a.

Sed, si quis permutationis causa beneficium suum in manibus Summi Pontificis abdicarit, quae permutatio effectum sortita non sit, non ideo dicitur tale beneficium in curia uacasse, ubi is, qui renuntiavit, extra curiam defunctus sit. b.

b. A. Ene. Fal. in trac. de reseruat. 2. q. ff. prin. num. 11. & 12. & Rota decis. 293. At Ioannes XXII. & Benedictus XII. plura personarum genera enumerarunt, quorum beneficia uacantia decreuerunt esse ipsis Summi Pontificibus, uel Sedi Apostolicae reseruata, ex quibus quidem personis sunt, Officiales omnes Summi Pontificis, puta, Vicecancellarius, Notarius, Camerarius, Auditor contradictarum, Corrector, Scriptor literarum, Poenitentiarum, Abbreuiator, Capellani Summi Pontificis, Commensales, ac quicumque alij, qui ratione officij, uel ex causa legitima in curia morantur, ubi à Summo Pontifice negocia ipsius, uel Sedis Apostolicae curaturi de curia emissi sunt, uel Nuntij, aut Legati ad quod sunt destinati, ubi uis locorum ante suum ad curiam reditum Legatione, aut negociorum sibi creditorum curatione durante, eos decedere contigerit.

Ea quoque beneficia reseruata sunt, quae aliquis eo tempore obtinebat, quo ad Patriarchale,

A^r

Archiepiscopalem, seu Episcopalem Ecclesiam, nec non, & ad Monasterij regimen assumptus est, & quae propter aliorum beneficiorum assecutionem cum pacifica possessione uacarint. a.

Quas reseruaciones ipsas in hunc usque diem etiam facere consuerunt, qui per tempora succedunt, Summi Pontifices, idque suis Cancellariae Regulis nominatim cauere, but iam frustra hodie discipretur, an memoratae praedictorum Summi Pontificum reseruaciones hodie sibi locum uendicent. c.

Multi quoque alia beneficia soliti sunt Summi Pontifices eisdem Regulis Cancellariae sibi reseruare, ueluti ea, quae per eiusdem Ioannis XXII. alicam Constitutionem incipientem, Execrabilis, uacant, & omnes Cathedrales Ecclesias, uidelicet, Episcopales, & superiores, ac certi generis personarum, certorumque titulorum, ac certis quibusdam casibus, & modis uacantia beneficia, ubi uis locorum illae personae existant, & ubicumque eorum possessores decedant, a aliisque etiam reseruaciones uel generaliter, uel specialiter prout eis uisum fuerit, quotidie faciunt, qui tamen beneficia reseruandi mos Priscis Pontificibus Romanis, ut Gregorio Nono, qui decretalium Epistolarum quinque antiquiores libros compilauit, aliisque ipso Gregorio superioribus Pontificibus non fuit. e.

a. Extrauag. ad regimen. & extrauag. ad Romani. de praeben. & extrauag. ex debito de elect.

b. In 1. reg. & seq. can. cel.

c. A. Ene. Fal. in trac. de reseruat. praelud. 4. Quintil. in 1. reg. Can. cel. q. 1.

d. 1. reg. can. cel. usque ad 8.

e. A. Ene. Fal. in trac. de reseruat. 1. praelud.

N Has

Has uerò ubicunq; faciunt reservationes, cum alijs eorundem beneficiorum, quæ sunt reserua-
 ta conferendorum potestatem adimant, & in con-
 trarium acta irrita omnia decernant, illa, que si-
 bi sic reseruarint beneficia, adeò sunt affecta, ut
 eorum collatio per alium exinde quemcunq; fa-
 ctam nullius proorsus momenti habeatur. ^a Quini-
 mo, & si ad electionem Cathedralis Ecclesiæ iam
 processum esset, prius quàm per Summum Pon-
 tificem esset reseruata, omnia post reservationem
 sequuta effectu careret, licet reseruatio, inhibito,
 & decretum electionem, aliq; præcedentia non
 efficiant. ^b

a. c. dudù.
 eo. tit. de
 præb. in 6.

b. c. si eod.
 tēpore. de
 elect. in 6.

Sed, & si non reseruarit quidem Sum. Pontifex beneficium, sed illi manum apposuerit, puta, dum iubet his, qui elegendi Ius habent, ne ad electionem alicuius procedant, uel dum beneficium uacans alicui commendat, uel certæ personæ præcipit, ut uacanti Ecclesiæ provideat, uel cui beneficium adimit, his quidem ac similibus modis, id beneficium, cui Sum. Pontifex sic manum apposuerit, solius Sum. Pontificis provisionem expectabit, nec ullus præter ipsum eius conferendi potestatem habebit. ^c

c. AENE
 Fal. d. tract.
 in 3. præclud.

Frequenter autem Sum. Pontifex potestatem suam in alicuius Dioecibus exercet, earum Ordinarijs

narijs ita manus deuinciēdo, ut non possint in conferendis beneficijs Ius suum liberè exercere, dum uel ipse beneficia in eorum ditione posita elargitur, uel ipsis iniungit, ut soli, uel cum alio, qui executoris partibus fungatur, beneficia aliquibus personis conferant, uel etiam soli executori mandat, ut in aliena Dioecesi aliquibus provideat. In quo sciendum, quod ubi est Ordinario adiunctus executor, ex sola rescripti Apostolici Ordinario, uel Capitulo facta redditione, absque alia etiam executoris insinuatione, inhibitione, uel reservatione, beneficium id, de quo scriptum fuerit, adeò censetur affectum, ut nullius roboris habeatur ab Ordinario alij de eo facta largitio. ^a Quod si executor ad hoc unum datus esset, ut compellendi ordinarium, non autem beneficium conferendi potestatem haberet, non ex sola redditione literarum est censendum beneficium esse affectum, nisi uel literis irritum decerneretur, quicquid contra eas factum esset, uel nisi earum literarum autoritate in Canonicorum numerum quis iam esset receptus, hoc enim casu præbenda esset affecta, ut Canonicatum sequi debeat, uel nisi executor literas suas insinuasset, ac earum uel interdixisset, ne cui beneficium, uel præbenda contra suarum literarum tenorem conferretur, præsertim

a. c. si. capi-
 tulo. de cō-
 ces. præb.
 in 6.

a. c. si foli
ubi gloss.
mag. in fin.
de concef.
pb. in 6. sta.
phil. in tra.
cta. de grat.
& expecta.
in 8. for.

si decretum etiam addidisset. a.
Executor tamen super prouisione alicuius d
Sede Apostol. per generales literas in aliqua pro-
uincia deputatus, Prælati, et alijs, ad quos benefi-
ciorū in eadē prouincia spectat collatio, generaliter
inhibere non potest, ne ad prouisionē aliquo-
rū procedāt, donec illi, pro quo scribitur, sit pro-
uifum, nisi expresse in ipsis literis facultas huius-
modi inhibitionis faciendæ concedatur, quamuis
possit reservationem, & inhibitionem facere spe-
ciale de primo, uel (si hoc ex beneficio literarum
competat) de secūdo, uel ulteriore beneficio inibi
uacaturo eidem conferendo. b

b. c. execu-
tor. de con-
cef. pb. in 6.

Mandatum autem alicui factum, ut alteri
prouideat de beneficio ad Capituli collationem
spectante, ea duntaxat beneficia comprehendit,
quorum collatio ad ipsum Capitulum communi-
ter spectat, non ea, quæ ad singulorum ipsius Ca-
pituli Canonice collationem quoquomodo
pertinent, nisi mandatum dictet, ut ea conferantur,
quæ ad collationem Capituli communiter,
uel diuifim pertineant. c Ac mandatum Aposto-
licum non censetur eandem Ecclesiam, quam alte-
ro mandato iam onerauerat, grauare. d.

c. c. fi. de cō
cef. pb. in 6.

d. c. manda-
tuin. extra
de rescrip.

Ac sciendum est, quamuis plenissima sit aliis
in beneficijs interpretatio faciendæ, literas tamē
ad

ad beneficia obtinenda impetratas, cum sint ambi-
tiosæ, restringēdas esse, et ideo, si alicui usq; ad cer-
tam summā prouideri mandetur, non in pensioni-
bus, sed in beneficijs Ecclesiasticis tantum prou-
ideri oportebit, nisi de pensione mentio habeatur
expressa. Eadem ratione fit, ut, quamuis sub no-
mine Ecclesiarum Ciuitatis comprehendatur a-
liās Ecclesia Cathedralis, cum tamen alicui præ-
cipitur de beneficio in aliqua Ecclesiarum Ciui-
tatis, uel Diocesis prouideri, ad Cathedralē Ec-
clesiam (quæ propter ipsius honorem sub hac ge-
neralitate includi non debet) mandatum huiusmo-
di non extendatur, aliud tamen erit, si mandetur
in aliqua Ecclesia prouinciæ prouideri, tunc enim
& Metropolitanæ, & cæteræ Cathedrales Ec-
clesiæ continebuntur. a.

Item, cui de non Sacerdotali præbenda pro-
uideri mandatur, ei etiam uolenti Sacerdotalis hu-
ius authoritate mandati conferri nequibit. Huc præb. in 6.
etiam pertinet, quod, si in Ecclesia, in qua inte-
græ, & etiam mutilatæ præbendæ existunt, præ-
cipiatur alicui integram præbendam conferri,
mutilata præbenda non poterit etiam consentien-
ti dari. Et, cum iniungitur, ut certi ualoris præ-
benda alicui tribuatur, non poterit minoris ua-
loris præbenda etiam uolenti assignari, huiusmo-
di

di enim mandata, cum eorum fines diligenter seruandi sint, non debent extra casus expressos extendi. a.

Item, si alicui de Ecclesijs, personatibus, dignitatibus, uel alijs beneficijs quibuscumq; de animarum cura mentione non habita, prouideri mandatur, ea conferri nequibunt, quibus ea animarum cura annexa est, longè enim præstantiorè esse oportet eum, cui cura animarum cum beneficio creditur, quam, qui ad alia beneficia sine cura uocatur, est enim ars artium cura animarum. b.

His adde, quod, cum Sum. Pontifex præcipit, ut alicui prouideatur de personatu, uel dignitate, quamuis curam haberent animarum, ad collationem, prouisionem, præsentationem, uel dispositionem spectantibus quorumcumq; hæ dignitates, uel personatus uidetur excepti, qui electione conferuntur, nec quicquam suffragij conferet de electione mentio enuntiativè habita. d.

Cumq; inter collationem, præsentationem, & institutionem, multum interfit, si cui de beneficio ad collationem alicuius spectante prouideri mandetur, de illo, quod ad eius institutionem, uel præsentationem pertineat, prouideri non poterit, neq; e conuerso, uno etenim supradictorum casuum expresso mandatum ad alios non expressos

non

non extenditur. Institutio enim ab Episcopo seu alio Ordinario fit de beneficio, quod est in patronatu alicuius, post factam admissamq; præsentationem. Præsentatio fit à Patrono ipsi Ordinario, qui instituendi potestatem habet, de eo, quem ab ipso institui in Ecclesia uelit. Collatio est donatio ab eo facta, qui de beneficijs Ecclesiasticis disponendi potestatem habet, de beneficio, quod nullius in patronatu sit, sed hæc tamè omnia sub generali prouisionis uocabulo comprehendendi quis non immeritò dixerit.

Multa prædicta alia similia exempla superiorum ratione, & Regula sibi studiosus colligere poterit, quibus patebit in literis ad beneficia angustâ (ut diximus) fieri interpretationem. a

Non tamen ibimus inficias, interdum quoque plenam, & latam in huiusmodi literis ad beneficia concessis interpretationem fieri, ut, cum motu ipsius Summi Pontificis proprio literæ conceduntur, nam huiusmodi literæ pluribus beneficijs eadem tempore uacantibus, de opulentiore intelliguntur, sin æqualis sint ualoris, ei permittitur optio, cui literæ sint concessæ, cõtra uerò ad postulationem alicuius datæ literæ, ad beneficium angustius restringuntur, & ubi æqualia sint beneficia, eligitur is, qui conferendi ius habebat. b.

N 4

Verum

a. c. cui de non facer dotali. eod. tit. de præ. ben. in 6.

b. c. cum fit ars. de æta. & qual.

c. c. cum in illis. eo. tit. de præben. d. cle. 1. eo. tit. de præb.

a. d. c. c. in illis. in 6.

b. c. si pluribus. eo. tit. in 6.

Verum hodie Sancta Synodus Tridentina sub eodem Pio Quarto decreuit, ne mandata de prouidendo, & gratiæ, quæ expectatiuæ dicuntur, ulli amplius, etiam Collegijs, uniuersitatibus, Senatibus, & alijs singularibus personis etiam sub nomine indulti, aut ad certam summam, uel alio quouis colore concedantur, nec haftenus concessis cuiquam uti liceat. Item decreuit, ut nec reservationes mentales, nec aliæ quæcunque gratiæ ad uacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias, uel Monasteria alicui etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus concedantur, & haftenus concessa abrogata esse censeantur.^a

p. cap. 19.
1. c. ff.

Si uero ipsum Pontificem Romanum mortuum esse contingat, atque ita Sedem Apostolicam uacare, tunc cum beneficia curiæ Romanæ ociosa fiunt, aut si mortuus Pontifex sit, antequam beneficia eiusmodi conferret, quæ se uiuente in curia uacabant, eaq; beneficia ex his sint, quibus animarum cura est annexa, Ordinarius, ad cuius donationem alioqui pertinuissent, illa cõferre poterit.^b

Item si Summus Pontifex in mensem distulderit beneficiorum in curia uacantium ad se pertinentem collationem, eas partes Ordinarius excipiet, conferendo per se ipsum, uel eo in Remotis agente, per suum Vicarium generalem in Dicece-

b. c. si. Apof
fcolica Se
de. de præ
ben. in 6.

si

si existentem, cui id Canonicè sit mandatum, ut ex Gregorij Decimi Constitutione in Concilio generali Lugdunensi edita apparet.^a Quæ tamen Gregorij Constitutio ex Constitutione Bonifacij Octauj tunc creditur abrogata, cum ille sanxit, ut dignitates, personatus, præbendæ, aliæque beneficia Ecclesiastica cum cura, uel sine cura, quæ apud Sedem Apostolicam uacatura sint, Sedi Apostolicæ referrentur.^b

a. c. statutū.
eod. tit. de
præben. in
6.

b. Extra
uag. piæ sol.
licitudinis.
co. tit. Co
mes. in reg.
cancel. 31.
dicit. com
munem. q
cap. statutū
sit corre
ctum.

Sciendum est etiam, cum ipsemet Sum. Pontifex beneficia confert, uis longè maioris esse huiusmodi collationem, quàm collationem ab alijs factam, hinc, si à Sede Apostolica, uel Legato ipsius uni, & ab Ordinario alteri eodem die beneficium conferatur, is, cui ipsa Sedes Apostolica, uel eius Legatus contulerit, propter conferentis amplioris prerogatiuam, erit alteri præferendus, nisi appareat, ab Ordinario prius factam esse collationem, uel nisi alter possideat.^c

c. c. si. à se
de. de præ
ben. in 6.

Item si super gratia alicui ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati, sicut ipsa gratia (licet nondum fuerit in executione processum) morte non perimitur concedentis, sic neque etiam re integra perimitur executoribus data potestas.^d

d. c. si. su
per gratia.
de offic. de
leg. in 6.

At, si super prouisione certæ personæ faciendæ

N 5 sit

fit data potestas alicui, non ob suā, sed ei cui prouideri mandatur, gratiā, uel fauorē, illa quidē expirat omninō, si cōcedens re integra moriatur, quāuis ibi nulla psonarū facta expressione alicui gratiose est cōcessa facultas, ut autoritate Apostolica aliquib. personis idoneis in certa Ecclesia prouidere, uel beneficia, quorū collatio est ad Sedē Apostol. legitimē deuoluta, conferre, cōtradictores etiam cōpescendo, non expiret, etiam re integra per obitum concedentis. a.

a. c. si cui.
eod. tit. de
præb. in c.

Contingit quandoque, ut in beneficiorum erectione, seu fundatione, aut alijs constitutionibus, qualitates aliquæ requirantur, seu ut certa illis onera iniungantur, quibus conferendis, uel quacunque alia dispositione derogari non debet, ut Sancta Synodus eadem Tridēna sub Pio IIII. constituit, Idemq; in præbendis Theologalibus, Magistralibus, Doctoralibus, aut Presbyteralibus, Diaconalibus, et Subdiaconalibus, quacunque ita constituta fuerint, obseruandum decreuit, ut earum scilicet qualitatibus, uel ordinibus, nihil in ulla prouisione detrahatur, et aliter facta prouisio subreptitia censeatur. b.

b. cap. s. sess.
a. s. de refor.
mat.

Sed et quemadmodū curāt leges Pontificiæ, ne quis Clericus in egestate iaceat, ita etiā cōtra prospiciūt, ne quis beneficiorū ambitione alterius morti

morti inhiat, quapropter uetat Conciliū Lateran. Ecclesiastica beneficia, uel ministeria alicui cōferri, uel promitti, priusquam uacent, a. adeo quidem, ut omninō uacant ea oporteat, sic, ut ne quidem de facto sint ab aliquo occupata. b.

Et, ne ullo uafro commento Lateranen. Concilij decretum deludi possit, quamuis olim Prælati rectē promitteret, se prouisurum, cum primū potuisset. c. Bonifacius tamen Octauus irritas, inanesq; decreuit quasq; promissiones sub quauis uerborum forma factas, quibus directē, uel oblique aperiri possit uia ad beneficia uacatura. d.

Qui uerō in uiui Sacerdotis præbendā suam non abiurantis locum sciens substitui se patitur, præbenda spoliatur, et ab Ecclesiastica communiōne pellitur eo ipso, quo se passus est uiuo Sacerdoti successorem dari. e.

Postremò non lateat, in causis quorumcunque beneficiorum procedi simpliciter, et de plano, sine strepitu, et figura iudicij. f.

Quibus modis Beneficia uacant. Tit. VII.

AT, ne quis fortē ambigat, quibus modis beneficia uacare dicantur, huic quoque rei ex parte satisfaciemus.

Vacat

a. c. 2. de cō
cel. præben.
b. c. cū no
stris. eo. tit.
de cōcel. præ
ben. Fel. c.
ex tenore.
num. 8. de
rescrip.

c. c. antepe.
eod. tit. de
concel. præ
ben.

d. c. 2. de cō
cel. præben.
in c. Abb. d.
cante pe.

e. c. 1. extra
de præben.

f. de dispē
diosam. de
iudic.

Vacare igitur beneficium potest, morte, uel

a. c. susce-
ptū. refcri.
in c.
b. co. tit. dc
rer. g. iiii. tit.
c. d. c. susce-
ptum.
d. c. ex lite-
ris. c. graue.
de excels.
prælat.
e. c. cum in
cunctis. §.
cū. uero de
elect.
f. c. de mul-
ta. ubi. Ab.
3. no. de p̄b.
extra. u. exe-
crabilis. eo.
tit. de p̄ḡb.
g. inf. tit.
immediate
seq.

renunciacione eius, qui illud fuerat assecutus, a si-
ue simplex sit renunciatio, siue permutacionis cau-
sa facta, **b** sic autem differt uacatio contingens
per mortem ab ea, quæ ex resignacionis causa fit,
ut mandatum alicui factum de conferendo benefi-
cio uacante per resignacionem cesset, si ille, qui be-
neficium habebat, antequam resignet, rebus exi-
matur humanis, nisi de mandantis intentione ali-
ud expresse appareat. Ac, si duo super eodem be-
neficio literas impetrent, priore eorum per obi-
tū, altero per cessionem uacare beneficium asse-
rentibus, posterior, si beneficium cessione uacauit,
erit priori præferendus. **c.**

Item uacat beneficium, si pœnæ causa ob deli-
ctum quis fuerit priuatus beneficio. **d** Item si quis
ad Episcopatum electus fuerit, & confirmacionē
electionis acceperit, Ecclesiasticorūq; bonorū ad-
ministracionē habuerit, decurso tēpore consecran-
dis Episcopis & Canonib. sacris defuncto, is, ad quē
spectat, beneficia, quæ ille habebat, disponere libe-
re poterit. **e** quim & generaliter, ubicunq; secun-
dū beneficiū quis assequitur, quod uel curā habeat,
uel dignitatem annexam, prius beneficiū ipso iure
uacat, cui uel dignitas, uel cura animarū inheret.
f ut etiā alio loco infra oportunius dicetur. **g.**

Episcopi

Episcopo quoq; ad aliam sedem propria au-
thoritate se transferente, eiusq; possessionem a-
depto, prior eius sedes, ac etiam posterior, quam
per superbiam concupiuit, uacua fiet. **a.**

Vacuum quoq; fiet beneficium parochum dif-
ferente eo, cui fuerat concessum, ultra annum Sa-
cerdotalis ordinis consocietatem assequi. **b.** Item
uacat beneficium Clerici, qui matrimonium con-
traxit. **c** nec deerunt fortasse & alij casus uacua be-
neficia facientes, qui studiosis Lectoribus Cano-
nicas constituciones diligenter inspicientibus oc-
current.

Illud sciendum, debere Episcopum, aut alium,
qui beneficia conferat, modum exprimere, per
quem beneficium à se collatum uacet, nec satis fo-
re, si dixerit, uacantem se Ecclesiam conferre. **d.**

De prohibita Beneficiorum multiplicitate. Tit. VIII.

SED, & ne, dum Clerici opibus Ecclesiasticis
supra modum augmentur, & plurium Eccle-
siarum curæ præficiuntur, uel tanto oneri
succumbant, & aliquas ex suis Ecclesiis debito
ministerio destitutas esse patiantur, quæ singula
singulis credita melius fortasse fuisset administra-
tæ, & uel, ne forte amplius luxuriantes diuitijs Cle-
rici

a. c. quāto.
de tran. E-
pif.
b. c. licet ca-
non. c. com-
missa. de e-
lect. in c.
c. gl. c. pri.
de cle. con-
iug. in c.
Abb. c. pri.
extra. cod.

d. Bertran.
conf. 13. n.
19. lib. 2. Re-
bus. in præ-
xi. ti. requi-
sita ad col-
lationem
num. 61.

e. c. quia
nonnulli u-
bi. Abb. de
cleric. non
residen.

rici nimium efferantur, dum ipsis redundat; quod alij deest, & ne desint, quæ alijs Clericis suppeditari possint, Ecclesie facultates, si pauci eas exhauriant, idcirco statutum est, ut ne quis Clericus beneficium, aut dignitatem habens, aliud insuper beneficium assequi, & retinere cum priore

a. Abb. c. cū iam dudū. & in quo residere minimè oporteat ex consuetudine, privilegio, uel statuto, & angustius, quàm col. pen. nu. 3. & c. extirpandę. §. ut eo Clericus honestè subleuari possit, a uel nisi quia Verò unum alteri annexum sit. b. Quæ cura Episcopo incumbet, ne patiatur suos Clericos plures Ecclesias eodem tempore habere, sed subditos suos, qui

b. d. c. extirpandę. §. plures dignitates habeant, uel Ecclesias, quibus quia Verò animarum cura imminet, seu personatum, aut dignitatem unà cum beneficio curam gerente compellet, ut infra tempus eius arbitrio moderandum dispensationes suas, quibus id consecuti sint, demonstrant, quibus non exhibitis ea beneficia poterunt per ipsosmet Ordinarios alijs conferri, ut

c. c. quia in tantum de præben. & c. ordinarij de offic. or. din. in c. sancta Synodus Tridentina innouando constituit, ut Ordinarij locorum quoscunque plura curata, aut alijs incompatibilia beneficia obtinentes, dispensationes suas exhibere districtæ compellant, ad=

additq; præterea, ut ipsi Ordinarij etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omninò prouideant, ut animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipsa debitis obsequijs minimè defraudentur, appellationibus, privilegijs, & exemptionibus, quibuscunq; etiam cum iudicum specialium deputatione, & illorum inhibitionibus, in præmissis nemini suffragantibus. a.

a. cap. 5. sess. 7.

At, si quis contra legū præcepta eodem tempore plura beneficia tenere non dubitarit, hodie aliam, quàm olim uindictam sentiet, nam (ut nihil antiquitatis penitus ignoretur) sciendum est, plures in hac re diuersis temporibus uariatum esse, & primum Alexander Tertius constituit, ut, qui duas Ecclesias, seu cura oneratas, seu cura solutas, duasue dignitates, aut duos personatus haberet, utrum ex eis retinere uellet, optare posset, alterum uerò omninò ut dimitteret. b.

Sed postea Concilium Lateranense hanc Constitutionem nimium mitem iudicans, noluit, ut res deinceps omninò in Clerici arbitrio esset, nam si utrique beneficio uel dignitas, uel personatus, uel animarum cura inerat, decreuit, ut beneficiū posterius huic omninò auferretur, et potestatem posthac conferendi amitteret, qui illi extremū contulif

b. c. referēte. c. præte. de præbend.

lisset. ^a Sed hoc tamen ultimum beneficium ex hac constitutione ipso iure non uacabat, quare Innocentius Tertius in generali Concilio statuit, ut beneficium cum cura habens, uel dignitatem, uel personatum, si aliud simile beneficium, uel dignitatem, uel personatum accepisset, beneficio prioris, uel dignitate, uel personatu tanquam ipso iure uacantibus censeretur priuatus. Itaque ex Innocentiana Constitutione non secundum, ut ex Concilio Lateranensi, sed primum aufertur, idque ipso iure, quod a supradicto Concilio statutum non erat, sed tamen et hæc Innocentiana Constitutio locum non habet, nisi prius beneficium uel cura o-
a. c. quia non nulli. de cleric. non re- fiden.
b. c. de multa. ubi Ab. 3. no.
a. c. super eo. de præben. in 6.

nus, uel dignitatem, uel personatum haberet, licet secundum ex illis esset, ^b neque huic constitutioni locus erit, et si quis personatum cum cura animarum, et Ecclesiam parochiam præbendæ annexam eodem tempore habeat. ^c
 Illud quoque idem Innocentius in prædicta Constitutione addidit, ut, si quis post unum beneficium, alterum præterea contra prædicta præcepta affectus sit, ac prius nihilominus retinere perseverarit, utroque sit priuatus, utque is, ad quem prioris beneficii spectat donatio, illud postquam ille alterum receperit, liberè conferat ei, cui merito iudicari conferendum, et si ultra sex menses

com

conferre distulerit, non solum ad alios secundum supradicti Concilij Lateranensis statutum eius collatio deuoluatur, uerum etiam tantum de suis cogatur prouentibus in utilitatem Ecclesiæ, cuius est illud beneficium, assignare, quantum a tempore uacationis ipsius constiterit esse perceptum. ^a **a. d. cap. de**

Que omnia, et si uiderentur constituta priu-
 denter, satis tamen plenè Ioanni XXII. non fecerunt, quare is adiecit, ut quicumque secundum curatum beneficium, uel dignitatem, aut personatum acceperit, nisi confestim post adeptam secundi quietam possessionem primum re ipsa publicis personis presentibus dimiserit, utroque sit priuatus, quæ si nihilominus pertinaciter retinere contenderit, ad aliud quodcumque Ecclesiasticum beneficium admitti indignus deinceps iudicetur. ^b

Gratiæ, ut de dignitate, uel beneficio curato sibi prouideatur, impetratæ renuntiare quis uideatur, si ante ademptionem eius aliud beneficium pacifice assequatur, quod simul de iure cum dignitate, uel beneficio uirtute dictæ gratiæ sibi debito retinere non possit, licet ipsum resignauerit, uel sit resignare paratus. ^c

Gratia tamen super beneficio alicui a Sede Apostolica concessa, uitiosa reputari non debet, quamuis de alio beneficio ipse presenti, et ignoran-

b. extra uag. excommunicabilis.

c. d. gratiæ de rescrip.

o

ti

ti ab eius proprio Episcopo antea collato, nullam utpote quod ignorabat, fecerit mentionē, sed hoc casu, si talia beneficia sint, quæ nequeant de iure teneri, eliget, quod ex eis retinere maluerit. **a.**

a. c. gratia. de rescrip. in 6.

Synodus Tridentina quoque sub Paulo Tertio constituit, ut nemo quacunquē etiam dignitate, gradu, aut præ eminentia præfulgens plures Metropolitanas, seu Cathedralis Ecclesias in titulum seu commendam, aut alio quouis nomine contra sacrorum Canonum instituta recipere, & simul retinere præsumat. **b.**

b. cap. 2. sess. 7.

Item sanxit, ut quicunquē de cætero plura curata, aut aliis incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per uiam unionis ad uitam, seu commendam perpetuam, aut alio quocunquē nomine & titulo, contra formam sacrorum Canonum, & præsertim contra formam prædictæ Constitutionis Innocentianæ recipere, ac simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsi iuxta ipsius Constitutionis dispositionem ipso iure, etiam ipsiusmet Constitutionis Tridentinæ uigore priuatus existat. **c.**

c. cap. 4. ca. sess. 7.

Eadem quoque Synodus sub Pio Quarto constituit, ut quibuscunquē personis, quocunquē titulo, etiam si Cardinalatus honore fulgeant, in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis

6018

conferatur, quod quidem, si ad uitam eius, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrunque personalem residentiam non requirat, eidem conferri, hæcque non modo ad Cathedralis Ecclesias, sed etiā ad alia omnia beneficia tam Secularia, quàm Regularia quæcunquē etiam commendata pertineant, cuiuscunquē tituli, ac qualitatis existant. **a.**

a. cap. 17. sess. 24.

In Religiosis uerò Clericis iam tum à Bonifacio Octauo statutum fuerat, ut, si habens Prioratum, uel Ecclesiam cum cura animarū, aliud quocunquē simile beneficium accepisset, potestate sibi à Summo Pontifice non facta, primum ipso iure uacare censeretur, quod si confestim à se non abdicarit, tanquam ambitiosus ab utroque arceretur, & amplius deinceps eligi non posset. **b.**

Est tamen ad supradicta sciendum, quod, nisi posterioris beneficii fructus percipere quis possit, primum, quod habebat, beneficium non censetur uacare, puta, si illius posterioris beneficii fructus, sicut etiam aliorum beneficiorum uacantium ad certum tempus alicui sunt concessi. **c.**

b. c. cū. fin. gul. in prin. cip. de pre. ben. in 6.

Monialis quoque eadem duobus Monasterijs præfici non debet. **d.** Quæ hæcenus differimus de beneficiorum exaggeratione à iure interdi-

c. c. si tibi concesso. u. bi glo. de præb. in 6. d. cap. 7. sess. 25.

Et a secundum Regulas communes procedunt. Verum earum Regularum obseruationem relaxat interdum (ubi Ecclesie utilitatem hoc postulare uidet) Summus Pontifex, et nonnunquam etiam Episcopus, uel ex persone meritis, ueluti dignitate, integritate, scientia, plurimo rerum usu, uel etiam nobilitate, indulgendo, ut plura beneficia alicui liceat eodem tempore habere. Et, si quidem utrumque beneficium animarum curam gerat, unius erit hæc authoritas indulgendi Summi Pontificis, sin uel utrumque, uel eorum alterum simplex sit, Episcopus quoque gratiam facere poterit, nisi utrumque in eadem Ecclesia existat, imò, et si plura sint, quàm duo, sed uni tantum ex eis cura animarum sit, poterit nihilominus Episcopus indulgere, si Ecclesie utilitas id suadeat, et causa iusta subsit, quod nonnulli extendere uolebāt, et si duo curata essent, si publicæ utilitatis studio magis, quàm persone meritis Episcopus duceretur. a. c. extirpan dæ. §. quia uerò. num. 43. uerf. ex his sequi. b. c. maiori bus. c. tuæ fraternitatis. de præben.

Cæterum, sicut quibus supradictum est modis, sacri Canones inuigilant, ne uni et eidem persone plura beneficia accumulentur, ita è conuerso prohibent, ad unum beneficium plures personas admitti, ne uel beneficium hoc modo scindatur, uel eorū unus, aut alter expectet, dum à socio uacet, itaque eius mortem expectet, b. sicut neque

a. Abb. d. c. de multa. nu. 19. & in c. extirpan dæ. §. quia uerò. num. 43. uerf. ex his sequi. b. c. maiori bus. c. tuæ fraternitatis. de præben.

que duo eiusdem Canonici, uel præbende socij esse possunt. a.

a. c. dilecto. de præben.

Si tamen præbenda ita opulenta sit, ut duobus uictum commodè præbere possit, in duas scindi eam licebit, nec Turonense Concilium obsistet, quæ si partes sectæ non sufficerent, ambe essent per sectorem ex præbendis alijs uacantibus augenda, b. earum fructus præbendas sectas habentibus pro parte tribuendis, dum tot fructus ex eis super sint, quot Canonico sufficiat, alia enim præbenda attenuari non debet, ut alia locupletetur, c. nisi necessitate aliqua impellente. d. Si uerò aliqua præbenda Cathedralis Ecclesie ita inops sit, ut Clerico ad uictum oportunitum non sufficiat, Capella ei annexi poterit, dum uel illius Presbyter, et ipse congrua portione defraudetur, si Capella ueritriue satis esse potest. e.

b. c. uacate. de præben.

c. c. cū causam que uerbi Abb. de præben. d. c. fi. de uer. signi. c. ex parte. de const. glo. d. c. uacante. in fi. glo. magne.

e. c. exposuisti nobis. de præben.

Animaduertere autem in primis debet is, qui conferendi potestatem habet, ne ex affectu carnali, sed sano, et recto iudicio Ecclesiasticum officium, uel beneficium, et in personam, quæ magis uisa fuerit idonea, locet. Item, ut neque ex petitione, uel ex conuentione quacunque conferat, nec sibi retineat ullam reddituum portionem, alio modo beneficium diminueat, Consultius etiam fuerit, si palam non clam beneficium contulerit. f.

f. c. vn. vt Eccles. benefic. sine diminut. cōfer.

M. ANTONII CVCCHI
De Vnionibus. Tit. IX.

a. c. unio in
fi. 10. q. 3. c.
postquam.
16. q. pri.
b. c. & tem
poris. 16. q.
pri.
c. d. c. &
temporis.

d. Caccia/
lup. in 5 ar
ticul. tract.
de vnio
Pet. Perus.
eo. trac. c. 3.

Expedi quandoque duas uel plures Eccle-
sias simul cōiungi, copulari, atq; uniri, uel u-
ti, si una ex ipsis, uel omnes alienis suppe-
titijs ob paupertatem egeant, ^a uel si adeo uicina in-
uicem sint, ut facile unus Sacerdos possit omnibus
sufficere, ^b uel unius ex ipsis Ecclesijs, aut forte e-
tiam omnium ipsarum populus oppido infrequens
factus sit, ^c uel si temporum qualitas, & pertur-
batio id poscat, uel si propter hostium incursum,
et terrores, uel etiā ob crebras, infestasq; hospita-
tiones Ecclesia destituta sit, aliaue ex causa Eccle-
siae utilitas, aut necessitas hāc unionē desideret. ^d
Diuersis autē modis unio fieri solet, nam uel una
Ecclesia sic alteri subijcitur, ut subiectae Eccle-
siae dignitas obsolescat, altera cui subijcitur, ma-
nente. Interdum uerò sic fit unio, ut ex duabus di-
gnitatibus una dignitas fiat, quo casu alterius Ec-
clesiae Canonici inuicem in altera quoque Eccle-
sia Canonici erunt, ac utriusque simul Praelati utri-
usq; Ecclesiae renuntiandi comitijs intererunt, &
lijq; ad utrumq; Collegium spectātibus negocijs.
Ac, si quidem una Ecclesia alteri tanquam accef-
soria uniat, illius, cui accesserit, annexaq; fuerit,
naturam, priuilegium, & consuetudinem omnem
assu-

assumet, propriaq; iura amittet, si quidem ei, cui
unitur, Ecclesiae tanquam filia matri esse perhibe-
tur. At si earum nulla alteri accedat, sed omnes, ac
earum quaelibet simul principaliter cōiungantur
& uniantur, tūc earum quaeuis non solum pristi-
nam suam naturam, consuetudinem, iura, & pri-
uilegia seruabit, sed etiam mutuo, ac uicissim alter-
ra alterius optima quaeq; priuilegia nanciscetur.
Sed & alio modo fieri unio solet, puta, ut quaelibet
Ecclesiarum unitarum in suo ueteri statu perma-
neat, ac utraq; dignitas non minus stet, uigeatq;
quā ante unionē factam staret, ac uigret, quā-
uis utraq; eidem Praelato cōcedatur, potestq; hāc
unio etiam ex duobus Ecclesijs diuersarum Dico-
cesium fieri, & quamuis hāc utraq; eidem Praela-
to per unionem subijciatur, si tamen hae Ecclesiae
ante unionē diuersis Episcopis suberant, cum di-
uersis in Dicoecesibus, (ut diximus) sitae essent, neu-
tri eorum Episcoporum praedicti fiet, quominus
uterq; in sibi subiecta Ecclesia ius suum integrū,
ille sumq; retineat, quare apparet, harum hoc mo-
do unitarum Ecclesiarum Praefectum duobus Epi-
scopis hoc casu subiacere. ^a

Statuit tamen Sacrosancta Synodus Triden-
tina sub Iulio tertio (ne ordo Ecclesiasticus con-
fundatur, et ne una, et eadem Ecclesia duarū quo-

a. c. sicut u-
nire. de ex-
cel. praela.
c. quod trās
lationem.
de offi. leg.
d. c. & tem-
poris. Pet.
Perus. de
tract. de v-
niōe. c. pri.

dammodo Dioecesium fiat, non sine graui illorum incommodo, qui ei subditi fuerint) ne beneficia unius Dioecesis, etiam si parochiales Ecclesie, Vicarie perpetue, aut simplicia beneficia, seu prestimonia, aut prestimoniales portiones fuerint etiam ratione augendi cultum diuinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacunq; de causa alterius Dioecesis beneficio, aut monasterio, seu col-

a. cap. 9. sess. 14.

b. Petr. Per

ruf. trac. de

unio. cap. 4.

c. Caccia

lup. in trac.

de vnione.

art. 3. v. 13.

ad 14 Petr.

Peruf. eod.

tract. c. 4.

uerf. nunc.

ueniamus.

d. c. pe de

offic. leg. in

6. Caccia

lup. ubi su

pra. num. 11.

Reb. in

praxi. tit.

de vnion.

legio, uel loco etiam Pio perpetuo uniantur.

Vnionis autem faciendae, etiam de beneficijs Cathedralibus, ac quibuscunque alijs, etiam in al-

terius Dioecesi existentibus, potestatem procul dubio Pontifex Romanus habet, in quo hoc tamen

scire necesse est, quod quamuis Episcopi alicuius

beneficia unierit, non idcirco Pontificia eius Episcopi iura in illis beneficijs auferre censendus est.

An uero Legatus Summi Pontificis Ecclesias in sua Legatione sitas, quae alioqui semota Legatione ei subiectae non essent, unire possit, non

leuis est quaestio, sed hoc tamen uidetur frequen-

tius receptum, ut Legatus quidem de latere hanc potestatem habeat, c. (nisi tamen Ecclesiae col-

legiate sint haec, quas unire cupit) alius autem Legatus non possit. a Patriarcha autem, Primas, Archie-

piscopus, Ecclesias in propria ipsorum Dioecesi

existentes unire possunt, sed quae in suorum sus-

fr

fraganeorum ditione sunt, unire non possunt, nam nec Patriarcha subiectarum sibi sedium, nec Primas, nec Archiepiscopus Ecclesias sibi subiectas habent, ideoq; eas unire non possunt, a Cathedralibus autem nemo unire potest excepto Romano Pontifice. b.

Item Episcopus quamuis nondum consecratus, sed dumtaxat confirmatus, subiectas sibi Ecclesias unire potest, c. quin traditum est, licere Episcopo, ea quoque beneficia unire, quorum collatio propter Ordinariorum collatorum negligentiam ad Sedem Apostolicam deuoluta sit. d.

Item licet Episcopo Prioratum Regularem alteri item Prioratui Regulari, cum utriusq; eidem Monasterio subiectum est, unire. e. Diuersorum autem ordinum, professionum, ac diuersorum habituum, Ecclesias ita demum unire Episcopus potest, si Monachos unius Monasterij, cum alterius Monasterij Monachis confundat, sic ut Monasterij utriusq; bona, habitus, iuraq; et priuilegia indisereta sint, f. illa autem beneficia unire non potest, quae exempta sunt, Summoq; Pontifici immediate subiecta, nec ea, quorum collationem, ordinationem, et dispositionem sibi Summus Pontifex reseruauit, quamuis ea unire possit, quorum collationem solum sibi idem Summus Pontifex reseruasset. g.

a. Caccialupi ubi supra. nu. 15. 16. & seq. Pet. Peruf. ubi supra. nu. 20. & seq.

b. c. ficut vnire. de ex. cef. pra. l. a.

c. d. c. ficut vnire. d. Pet. Peruf. ubi supra. nu. 23.

d. Caccialupi ubi supra. artic. 4. nu. 11.

e. clem. ne in agro. d. ad hoc. de statu mor. nach. Caccialupi. in d. trac. art. 3. in u. Pet. Peruf. d. trac. nu. 28.

f. Pet. Peruf. ubi supra. nu. 26.

g. Pet. Peruf. ubi supra. nu. 24. & 25.

Sed Synodus eadē Triden. sub Pio IIII. consti-
 tuit. ad cōseruandū ex dignitate Ecclesiarū statū,
 ubi sacra Deo officia ministrantur, ut possint Epi-
 scopi etiam tanq̄ Sedis Apost. Delegati iuxta for-
 mā Iuris, sine tamē præiudicio obtinentiū facere
 uniones perpetuas, quarūcūq; Ecclesiarū Paro-
 chialiu, & Baptismaliū, & aliorum beneficiorum
 curatorū, uel non curatorū, cum curatis propter
 eorum paupertatē, et in cæteris casib. à Iure per-
 missis, etiamsi dictæ Ecclesie, uel beneficia essent
 generaliter, uel specialiter reseruata, aut qualiter
 cūq; affecta, quæ uniones etiā non possint reuo-
 cari, nec quoquomodo infringi uigore cuiuscun-
 que prouisionis etiam ex causa resignationis, aut
 derogationis, aut suspensionis. a.

Illud autē sciendū est, quod Episcopus sine Ca-
 pituli sui consensu (ut crebrioribus Iuris peritorū
 sententijs traditū est) uniones facere nō potest, b
 nec sine consensu Prælati inferioris, ad quem eius
 Ecclesie cōferendæ, quæ unitur, Ius spectat, c non
 tamen necessariū est illius Rectoris consensum ad-
 hibere, qui Ecclesiam uniendā possidet, nam, cum
 nullum ei præiudicium inferatur, quin possit eam
 Ecclesiam, dum uiuit (ut antea solebat) regere, &
 gubernare, nec quidem uocari eum oportet, cum
 unio fit, nedum consensum suum præstare tene-
 tur.

a. cap. 5. fest
 21.
 b. de. fi. v.
 na de reb.
 Eccle. nō a/
 lien. Caccia
 lup. artic. 6.
 nu. pri. eod.
 tract. Petr.
 Peruf. eod.
 trac. cap. 5.
 nu. 15.
 c. de. ne in
 agro. §. ad
 hæc. de sta.
 mōach. Cac
 cialup. art.
 6. nu. 4. Pet.
 Peruf. cap.
 5. nu. 14.

tur. a Mense tamen sue, uel Capitulo (etiam Ca-
 pituli ipsius accedente consensu) Ecclesiam unire
 Episcopus non potest, contraria quauis consue-
 tudine non obstante. b.

Nihil autem unionem impedit, quod Eccle-
 sia unienda uacans sit, adeo, ut neq; ei defensorum
 dari oporteat, nisi Ecclesia Cathedralis sit, nam
 ea, si uacet, uniri non poterit. c.

In hac etiam unionum materia extant alia e-
 iusdem Sacrosanctæ Synodi Tridentine sub Pio
 Quarto decreta, quibus cautum est, ne in quibus-
 libet unionibus ex quibuscunq; causis faciendis
 Ecclesie Parochiales Monasterijs quibuscunq;
 aut Abbatijs, seu dignitatibus, seu Præbendis Ec-
 clesie Cathedralis, uel Collegiate, siue alijs bene-
 ficijs simplicibus, aut Hospitalibus, militijsue u-
 niantur, & ut, quæ unite sunt, reuideantur ab Or-
 dinario iuxta alijs decretum sub fœlicis recorda-
 tionis Paulo Tertio in eadem Synodo, quod &
 in unitis ab eo tempore citra æquē obseruari man-
 dauit, non obstantibus in his quibuscunq; uer-
 borum formis, quæ pro expressis in eadem Con-
 stitutione haberi uoluit. Illius autem decreti sub
 Paulo Tertio in eadem Synodo editi uerba hæc
 sunt, uidelicet, V N I O N E S perpetue à quadra-
 ginta annis citra factæ examinari ab Ordinarijs
 tan-

a. d. clem. ff
 una de reb.
 Eccle. non
 ali. Pet. Pe-
 rus. d. cap.
 5. num. 5.
 b. d. clem. ff
 vna.
 c. Pet. Per,
 d. cap. 5. nu.
 2. 3. 4. & 5.
 d. cap. 13.
 uerf. in pa-
 rochiali-
 bus scilicet 24.

tanquam à Sede Apostolica delegatis possint, & quæ per subreptionem, uel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarantur, illæ uerò, quæ à dicto tempore citra cõcessæ nondum in toto, uel in parte sortitæ sunt effectum, & quæ deinceps ad cuiusuis instantiam fient, nisi eas ex legitimis, aut aliis rationabilibus causis coram loci Ordinario, uocatis, quorum interest, uerificãdis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentæ præsumantur, ac propterea, nisi aliter à Sede Apostolica declaratum fuerit, uiribus omnino careant, a quæ Constitutio relata, est etiam ex supra Iulij

a. cap. 6.
sess. 7.
b. d. cap. 9.
sess. 14.

Tertij recitata constitutione declaranda. b.

Item sanxit eadem Synodus sub Pio Quarto, ut accessiones per uiam unionis factæ de beneficijs liberis ad Ecclesias Iuripatronatus etiam Laicorum subiectas, tam Parochiales, quàm ad alia quæcunque beneficia etiam simplicia, seu dignitates, uel hospitalia, ita, ut prædicta beneficia libera eiusdem naturæ cum his, quibus uniuntur, efficiantur, ac sub Iure patronatus constituantur, statuit inquam, ut, si hæ uniones nondum sortitæ sint effectum, uel deinceps ad cuiusuis instantiam fient, quæcunq; autoritate etiam Apostolica concessæ fuerint, simul cum unionibus ipsis, per subreptionem obtentæ intelligantur, non obstante

stante quacunq; in his uerborum forma, seu derogatione, quæ habeatur pro expressa, nec executio ni amplius demandentur, scd beneficia ipsa unita, cum uacauerint, liberè, ut antea conferantur.

Quæ uerò à quadraginta annis citra factæ effectum, & plenam incorporationem sunt consecutæ, hæ nihilominus ab Ordinarijs tanquam à Sede Apostolica delegatis reuideantur, & examinentur, ac quæ per subreptionem, uel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarantur, ac beneficia ipsa separentur, & alijs conferantur. a.

Cathedralis quoq; Ecclesiæ Capitulum potest Sede uacante uniones facere, dum ne quid Iuribus Episcopalibus detrahat. b. Sed Episcopi Vicarius nisi ex speciali mādato Episcopi unire non potest. c. Alij autem Prelati Episcopis inferiores etiam pleno sibi Iure subiectas Ecclesias unire nō possunt. d.

Vnio autem quandoque sit ad tempus, interdum in perpetuum, ad tempus quidem facta dicitur, si id in unione expressum fuerit, uel, si persone alicuius cõtemplatione facta fuerit, in perpetuū uerò dicitur facta, si uel hoc expressū fuerit, ut perpetua esset, uel cõtemplatione Ecclesiæ, cui annexitur, uel ad beneplacitū Apostolicæ Sedis. e

a. cap. 9. §.
in super accessiones.
sess. 25. de reformat.

b. doc. d. cleric. pri. §. ad hæc de stat. mōach. Caccialup. artic. 3. nu. 19. Pe. Per. de tract. num. 29. c. 4.

c. Caccialup. ubi supra. nu. 23. Petr. ubi supra. nu. 32.

d. Pet. ubi supra. num. 29. Caccialup. nu. 10. e. Pet. cap. ultimo.

Solut

Solui autem, & reuocari potest unio cessante causa propter quam facta fuerat, puta (exempli gratia) si propter Ecclesie paupertatem unio facta est, Ecclesia aliunde locupletata unio reuocari poterit. Si propter hostium incursum, & metum recedentibus Monachis à Monasterio unio illud fuerit necesse, quamprimum cessante hostium terroris Monachi fuerint reuersi, solui unio poterit. Si propter peruersos nationis mores ad unionem uentum sit, eam pariter licebit retractare, & rescindere natione illa ad sanos mores reuersa, sic & persecutionum procella desuiente, & loco recepto, qui ab hostibus fuerit captus, Ecclesias, quæ ob eas causas sociatæ, unitæq; fuerant, diffociari expediet. Item & cum unio in causa est, ut Ecclesia unita in peius ruat, puta, quia dissoluatur religio, Eleemosinæ cessent, pia hospitalia tollantur, & deniq; ubicunq; Ecclesie necessarium, aut utile uidetur, quod unio disiungatur, ca-

a. Pet. d. tra-
cta. cap. pri.
b. Rebuf.
in praxi. ti.
de reuoc.
un. nu. 8.

rum dissociationi subscribendum erit. **a.** Per Simoniam quoq; facta unio dissoluenda est. **b.** Quisquis igitur causam legitimam expresse-
rit, & probarit, petieritq; unionem solui, ei assentiendum erit, dummodò eius inter sit, quare Collegium, Capitulum, aut Conuentus Ecclesie unitæ, uel eius, cui facta est unio. Item Episcopi, &

Pra

Prælati Prouinciæ illius, in qua sita est Ecclesia unita, item patroni, & Ecclesie illius Parochiani, ut dissoluantur unio olim Ecclesie petere possunt, à qua tamen in re causæ cognitio erit adhibenda, uocatis etiam his, quorum interest. **b.**

Dissoluere autem uniones possunt hi, qui eas facere possunt. Ac Legatus quidem, & Episcopus non tantum à se factas uniones, sed etiam à Summo Pontifice ex ordinaria potestate celebratas reuocandi potestatem habent, non tamen eas, quas Summus Pontifex absolutæ potestatis authoritate fecerit, nec Cathedralium Ecclesiarum, nec beneficiorum exemptorum uniones. **c.** At cum Episcopus uniones reuocat, Capituli quoque sui consensus est adhibendus, quod si diuersarum Ecclesie unitæ Dioecesum sint, utriusq; Dioecesis Episcopos unionis dissolutioni authores fieri oportebit. **d.**

Reuocata igitur ac soluta unione omnia in antiquum statum redibunt, nam seu cum cura, seu sine cura ante unionem erat Ecclesia unita, seu Collegiata, seu sine Collegio, seu Secularis, seu Regularis erat, seu erat Monasterium antequam in Cathedralium Ecclesiam erigeretur, eam, quam prius habebat, qualitatem recipiet, hinc et bona sua recuperabit, prisco Prælati suberit, ac Monasterium antiquæ

Reli

a. Pet. cap.
2. de reuoc.
cat. un.

b. Pet. cap.
5. de reuoc.
un.

c. Rebuf. in
praxi. tit.
de reuocat.
uni. nu. 21.

d. Pet. de re
uoc. un. cap.
5. num. pri.
Viq; ad 12.

Religioni, & Ordini, & habitui restituatur, & Prælatus pariter eandem qualitatem, quam antea habebat, puta, ut Clericus Secularis, uel Regularis sit, qualem ante unionem eum esse oportebat, subire necesse habebit. 2.

a. doc. in di-
c. suis tra-
ctat.

De Pensionibus. Tit. X.

Rursus, & si beneficia integra conferri debeant, non diminuta, potest tamen interdum aliqua ex his decessio fieri, ut fructuum portio ab eis detracta alicui suppeditetur, quæ portio pensio appellatur, quod alteri à beneficio pendatur, eaq; uel in titulum beneficij solet assignari ei, qui ad Ecclesiasticos ordines recipitur, uel uexatiõis redimendæ causa, quæ Rectori beneficij, modò procurata non sit, ab aliquo in iudicio infertur, interdum & illi exoluitur, qui suum beneficium alteri cesset, ne interea, dum superstes est, uitam inopem, egenamq; trahat, aliaue de causa, sed & remunerationis causa alicui pensio nunquam constituitur, ueluti, si cuius opera utatur Ecclesia, nec refert, an is Clericus, an Laicus sit.

Moderatam tamen, & iustam pensionem esse oportet, ne usque adeò beneficium extenuet, ut eius Rectori non supersit, unde sustentari ualeat, hinc

hinc ferè obseruari solet, ut non maiorem tertiam partem beneficij deducat, id est, ut quantitas fructuum, quæ ex beneficio in pensionem detrahatur, tertie partis annui redditus beneficij onerati summam ne transfiliat, quod eò sic dictum, & declaratum uoluimus, ne cui persuasum sit, posse pensionem per quotas assignari, id enim prohibitum est, quia Simonie uitio non careret. Ac in summa id animaduertendum est in pensione imponenda, ut post solutam pensionem tantum beneficiato remaneat, unde possit commodè uiuere, iura Episcopalia soluere, & beneficij omnia onera ferre. 2.

illa quoq; pensio improbat, quæ per collusionem constituitur, ut cum Rector Ecclesie ueltrò patitur, uel etiam procurat sibi litem fieri, ut sub hac litis redimendæ specie commentitio aduersario aliquam pensionem fictæ, simulatæq; transactionis causa promittat super litigioso beneficio. Nec is tutus erit, qui pactione prius inita pensionem obtinuerit, nisi Summi Pontificis se se auctoritate munierit.

Ante omnia uerò pensionis imponi onus ullum non debet, nisi Antistitis accedente auctoritate, sed non Pontifex Romanus solum pensioni excipiendæ auctor esse potest, uerum etiam Legatus à latere eius profectus, alius autem Legatus non

P potest,

a. c. de mōa
chis. cap. ua
cante. & c
cum causā.
de pben. c.
pri. de cen-
sib. Rebus.
in praxi. be-
nef. tit. de
referuat.
nu. 19.

potest, nisi hoc ei specialiter sit concessum.

Item Episcopus pensionem deducere potest, si qua eum iusta causa moueat, quæ euidentem Ecclesiæ utilitatem importet, dummodo neque pensionis transferendæ potestatem eum facere posse, neq; post eius mortem, cui concedenda est, posse eam perpetuare intelligamus, hoc enim ius soli Romano Pontifici competit, contra successores

a. glo. 8°. de præben. Paris conf. si. col. pri. lib. 4. Rebuf. in pra. xi. tit. de re feruat. nu. 20.

res quidem eius, qui ad eam soluendam tenebatur, hoc onus transit. a.

Item, qui aliquam Ecclesiam erigit, ut patronatum eius nanciscatur, potest in eius fundatione pensionem de beneficio excipere, alij Ecclesiæ, aut sibi Episcopi accedente cōsensu, quotannis soluendam.

In primis quoq; eius Rectoris consensus extinguitur in pensioe cōstituenda, qui id oneris subiturus est, quisquis sit is, qui pensionis onus est imposturus, seu Sum. Pontifex, seu Legatus, seu Episcopus, quod etiā Regulis Cæcellariæ sanciri solet.

Sed neq; infante minor, neq; illegitimus, neq; Excommunicatus, pensionis illius capaces sunt, quæ uel beneficij loco, uel in titulum datur.

Extingui autem pensio potest etiam sola partium conuentione, licet nulla Antistitis auctoritas accedat, nisi in alimenta sit constituta, uel pæcunia

cunia data redimatur, quemadmodum frequenter usurpari uidemus, quinque sortè, aut sex, aut septem ad summum anticipatis pensionibus annuis, quibus casibus receptum est, summi Pontificis auctoritatem desiderari a.

De Iure Patronatus. Tit. XI.

QVIA Ecclesiæ, & beneficia, quæ alicuius in patronatu sunt, propria quædam ab alijs diuisa iura habent, quæ & ipsa necessarium est intelligere, de his quoq; quatenus instituti huius nostri ratio patitur, dicamus.

Ius ergo Patronatus (seu aduocatione, seu custodia, seu alio nomine quod illud appellet) est, quod alicui in Ecclesia acquiritur, uel cōpetit, eò quod ipse, uel eius authores Ecclesiam posuerint, ædificauerint, uel suis opibus non minimū auxerint, consensu Episcopi adhibito, ex quo iure, cum utilitate honor, & onus simul resultant.

Potest autem quis huiusmodi Patronatus iura nancisci seu Laicus sit, seu Clericus (& si in collegiata Ecclesia lōgè infirmius habeat ius Laicus) b quicūq; enim uel fundū Ecclesiæ ædificandæ largitus fuerit, uel Ecclesiā suis sumptibus ædificauerit, uel ædificate non sordidā dotē dederit, ut hoc ius nancisceretur, in ipsa Ecclesia ius adipiscitur

a. habes tractat. Cigan. de penit. apud quod hęc reperies.

b. c. messana. c. sacrosancta de electione.

patronatus, adeo ut, si quippiam solus tria hæc præstiterit, uel unum ex his, soli etiam totum hoc Iuris integrè queratur, sin tria hæc munia à duobus uel pluribus diuisim obita sint, ambo, uel omnes illius Ecclesiæ acquirant patrocinium. 2.

a. c. quicūque. cap. de cernimus. 16. q. 7.

At decreuit sancta Synodus Tridentina, ut titulus Iuris patronatus sit ex fundatione, uel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs requisitiis à Iure ostendatur, siue etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimū temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasiue secundum Iuris dispositionem. In his uero personis, seu communitatibus, uel uniuersitatibus, in quibus id ius plerumq; ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior, & exactior probatio ad docendum uerum titulum requiratur: nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quàm si præter reliqua ad eā necessaria præsentationes etiam continuatæ non minori saltem, quàm quinquaginta annorum spacio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur, reliqui patronatus omnes in beneficijs tam Secularibus, quàm Regularibus, seu Parochialibus, uel dignitatibus, aut quibuscunq; alijs beneficijs, in Cathedrali, uel Collegiata Ecclesia, seu facultates, & priuilegia concessa tam in uim patronatus,

natus, quàm alio quocunq; Iure nominandi, præsentandi, eligendi ad ea, cum uacant, exceptis patronatibus super Cathedralibus Ecclesijs competentibus, & exceptis alijs, quæ ad Imperatorem, et Reges, seu regna possidentes, aliosq; sublimes, & supremos Principes Iura Imperij in dominijs suis habentes pertinent, & quæ in fauorem studiorū generalium concessa sunt, in totum prorsus abrogata, & irrita, cum quasi possessione inde secuta intelligantur, Beneficijsq; huiusmodi tanquam libera à suis collatoribus conferantur, ac prouisiones huiusmodi plenum effectum consequantur. 2. a. cap. 9. in prin. sess. 25. de reform.

Item statuit ut patronatus quicunq; in Ecclesijs, & quibuscunq; alijs beneficijs, etiam dignitatibus antea liberis acquisiti à quadraginta annis citrà, & in futurum acquirendi, seu ex augmento dotis, seu ex noua constructione, uel alia simili causa, etiam auctoritate Sedis Apostolicæ, ab ipsidem Ordinarijs uti delegatis, ut supra, qui nullis in his facultatibus, aut priuilegijs impediuntur, diligenter cognoscantur, & quos non reppererint ob maximè euentem Ecclesiæ, uel beneficij, seu dignitatis necessitatem legitimè constitutos esse, in totum reuocent, atq; beneficia huiusmodi sine damno illa possidentium, et restituto patronis eo, quod ab eis idcirco datum est, in pristinum liber-

tatis statum reducant, non obstantibus priuile-

a. cap. 9. in gijis, constitutionibus, & consuetudinibus, etiam si. feff. 25. de immemorabilibus a. reformat.

Ex isto autem iure patronatus patroni hæc consequentur, ut ipsi idoneos Rectores in illis Ecclesijs Episcopo offerre possint instituendos, quibus spectis si Episcopus ibi alios instituerit, nihil

b. d. c. quicū que. c. decernimus. 16. q. 7.

Nec de sunt alia commoda patronis, qui Ecclesie fundanda, uel locupletanda suis copijs opem tulerint, nam, si fortè ipsi, aut eorum filij eo inopiæ redacti fuerint, ut suppetijs alienis egeant, ab eadem Ecclesia præsidium uitæ pro temporis usu

c. d. cap. qui cunq;. c. Sed & suus honor Patrono seruat, nam procedētibus, atq; urbem, uel Ecclesiam supplicationum gratia ambientibus Ecclesie ipsius Clericis primus eximiusq; in eo ordine locus Patrono debetur. d.

d. c. nobis eo. tit. de iure patro.

Ipsæ autem Patronus Ecclesie tutelam sic suscipere debet, ut, quo ad possit, eam ab omni iniuria tueatur, & cum Presbyterum in ea institutum Ecclesie non esse utilem cognoscit, quia fortè frugi non sit, sed dilapidator, bonorumq; inhonestus

e. c. filijs. is. q. 7.

concoctor, Episcopo denunciare debet. e.

Non tamen credat Clericus, qui Ecclesie patro-

tronus est, sibi licere ad eam Ecclesiam seipsum offerre instituendum, quamuis alioqui ualde idoneus sit, pluribusq; meritis adiuuetur, nemo enim se ingerere debet Ecclesiastica præfecturæ officijs, neque habet Patronus uendendi Ius per se, uel donandi, uel tanquam proprijs utendi rebus Iuris patronatus, nec ullum omnino grauamen Ecclesie imponere potest, nihilq; ex ipsa præter antiquos, & moderatos redditus à locorum Episcopis institutos exigere. c.

Constituit quoq; idem Sacrosanctū Conciliū Trident. sub Pio IIII. ne Patroni beneficiorū, cuiuscunq; ordinis, & dignitatis, etiam si communitates, uniuersitates, Collegia quæcunq; Clericorum, uel Laicorum existant, in perceptione fructuum, prouentuum, obuentionum, quorumcunq; beneficiorum, etiam si uerè de Iure patronatus ipsorum ex fundatione, & dotatione essent, nullatenus, nullaque causa, & occasione se ingerant, sed illos liberè Rectori, seu beneficiato, non obstante etiam quacunq; consuetudine, distribuendos dimittant. Item constituit, ne patroni Ius patronatus uenditionis, aut alio quocunq; titulo in alios contra Canonicas sanctiones transferre præsumant, sin secus fecerint, excōmunicationis, & interdicti poenis subijciantur, & dicto Iure

a. d. cap. 9. patronatus ipso Iure priuati existant. a.
 uerf. patro- Non licet etiam Clericis Ecclesias à parenti-
 ni autē leff. bus suis fundatas propria auctoritate retinere,
 27. de refor- bus suis fundatas propria auctoritate retinere,
 mat. aut Laicis, uel Laicorum filijs concedere, b sed si-
 b. e. contu- cut Patroni Iura per Episcopum minui non pos-
 laut eo. tit. sunt, sic è contra non potest Patronus sine Episco-
 de Iure pa- pi auctoritate Ius suum exercere, nam præsentatio
 tro. Patroni, ut institutio subsequatur Episcopi,
 desiderat, cui quidem Episcopo nullum certū tem-
 pus ad institutionem faciendam legibus definitum
 est, sed Iudicis arbitrio relinquitur. c Episcopo au-
 tem etiam ex eadem Synodo licebit, præsentatos à
 Patronis, si idonei non fuerint, repellere, quod si
 ad inferiores institutio pertineat, ab Episcopo ta-
 men iuxta aliàs statuta ab eadem Synodo exami-
 nandi sunt, alioquin institutio ab inferioribus fa-
 cta, irrita erit, & inanis. d Statutum etiam olim
 eadem Synodo sub Paulo Tertio fuit, ut præsentati,
 seu electi, uel nominati à quibusuis Ecclesiasticis
 personis, etiam Sedis Apostolicæ nuntijs ad
 quæuis Ecclesiastica beneficia non instituantur,
 nec confirmantur, neq; admittantur, etiam præ-
 textu cuiusuis priuilegij, seu consuetudinis, etiam
 ab immemorabili tempore præscriptæ, nisi fue-
 rint prius à locorum Ordinarijs examinati, & ido-
 nei reperti, & nullus appellatiōis remedio se tue-
 ri

ri possit, quominus examen subire teneatur, præ-
 sentatis tamen electis, seu nominatis ab uniuersita-
 tibus, seu Collegijs generalium studiorum ex-
 ceptis. a.

At Laicus Patronus, qui Episcopi neglecta au-
 thoritate Clericos in Ecclesia instituerit, possessio-
 nesue, aut alia Ecclesiastica bona ex sententiâ sua
 liberè distribuerit, anathemate est feriendus. Et
 Clericus, qui Ecclesiam per Laicos sine proprij
 Episcopi auctoritate acceperit, communionem pri-
 uatur, si uerò in ea etiam persistere non dubitauerit,
 à ministerio Ecclesiastico, & ordine deponetur. b
 Si tamen Laicus Ius patronatus sibi competens ei-
 dem, uel alteri Ecclesiæ, uel alij loco Religioso
 contulerit, quamuis sine Episcopi assensu, concessio
 ualebit, sed nihil tamen per hoc Iuri Episcopi
 derogatum censetur, & tunc (quamuis Patronus
 Laicus, qui suum Ius transtulit, quadrimestre
 tempus duntaxat ad præsentandum haberet) locus
 tamen pius, in quem tale ius translatum fuerit, se-
 mestri potietur, nam, quod ad præsentandi ius at-
 tinet, non Laici, cui successit, sed Ecclesiasticorū
 iuribus locus hic pius uti conceditur. c

Episcopi autem Ius in faciendis institutioni-
 bus adeo firmum & stabile est, ut quamuis Ius pa-
 tronatus ad exemptos perueniret, nihilo tamen

a. c. cum le-
culum. ex-
tra. eo. tit.
de iur. pa-
tronat.

magis Episcopi ius tollatur, uel debilitetur, a qui-
nimo, si Episcopus aliquis patronus sit Ecclesie in
alienae Diocesi positae, ipsius sola auctoritas non
sufficiet, sed ab illius Diocesis Episcopo instituen-
dus erit ille, quem Episcopus patronus idoneum
praesentarit. b.

b. c. signifi-
catis. eo. tit.

Cum autem Patronus quempiam uirum ido-
neum coram Episcopo instituendum constituerit,
si eo non repudiato alterum postea aequè idoneum
stiterit, uter eorum preferendus sit, iudicio Epi-
scopi relinquetur, si Laicus sit Patronus, si uerò
Collegium, aut persona Ecclesiastica ius patro-
natus habeat, prior tempore oblati potior ha-
bebitur. c. At si Episcopus idoneum Clericum sibi a
Patrono oblatum admittere noluerit, alterq; ab
eodem adductus pariter idoneus, et ab Episco-
po admissus corporalem possessionem acceperit,
melior possidentis erit conditio, quoniam, ante-
quam praesentatio per Episcopum admittatur, et
approbetur, ratum non est, quod a Patrono fue-
rat inchoatum. d.

d. c. quod
autē. eo. tit.

Episcopus tamen, qui hominem idoneum ad se
a Patrono adductum dolose recusarit instituere, de
beneficio competenti providere illi compellitur. e.

e. c. pastora-
lis. offic. in
fl. eod. tit.

Episcopus uerò solus etiam, ac eo negligente
Metropolitani, aliq; superiores immediati suc-
cessive.

cessive, a illis Ecclesiis providebunt intra nouum
sex mensium spacium, b de quarum patronatu con-
tentio cum esset inter Ecclesiasticas personas, nec
constaret, quis patronus esset, c ultra sex menses
a uacationis tempore electio Rectoris sit dilata,
uel ultra quatuor, cum Laici essent, qui discepta-
bant, d ut tamen nullum illi in posterum praedi-
cium fiat, qui superior in lite fuerit, quin ipse eum
sistere debeat, quem Episcopus instituendum de-
creuerit, ac ceteros omnes deinceps, qui ea Eccle-
sia erunt instituendi. e.

Interdum etiam contingit, ut ius praesentan-
di una cum Patrono competat etiam ei, qui omni-
no Patronus non sit, finge enim (exempli gratia)
Patronale beneficium in alterius Ecclesia, uel Pa-
rochia esse, hoc casu profecto illius Ecclesiae, uel
Parochiae Prelatus una cum patrono instituendū
praesentabunt. f.

Aliud deinde est ius iuri patronatus, in mul-
tis simile, sed ab eo tamen etiam in multis absumi-
le, id est, cum Religiosi Ecclesiam aliquam sibi
subiectam habent, tam quò ad spiritualia, quam
quò ad temporalia, in qua tamen pleno iure institue-
re non possunt, nec curā populi committere, sed au-
toritas Episcopi desideratur, nā hoc ius ita a pa-
tronatu differt, g, qui illud habet, ipsi reditus Ec-
clesiae

a. Cittad;
in tract. de
iure patro-
naest. 25.
b. Cittad.
ubi supra.
quaest. 43.
c. Abb. c. cū
propt. Cit-
rad. ubi su-
pra in 3. art.
6. part. que-
sti. 24. nu-
42.
d. c. eam te.
c. cum pro-
pter. Laico-
rum. eo. ti.
e. c. si uerò
ordinatio,
eod. tit.

f. Io. Sel-
ua, trac. de
benef. que-
sti. 22. 2. parte.
n. 41. & seq.

clesiæ illius percipiunt, & congruam portionem
 a. c. un. de Reftori assignant, at, qui patronatum habent, ni-
 capel. mo nach. in s. hilredituum percipere possunt, sed integri pro-
 ubi glo. de uentus Reftori instituto permittuntur. a.

De Religiosis domibus, earumq;
 subiectione. Tit. XII.

Sciendum est, hoc generale esse, ut quoduis
 Monasterium, & qualibet Ecclesia ei Epi-
 scopo subiecta sit, in cuius sita est Diocesis,
 nisi ea Ecclesia, uel Monasterium priuilegium ex-
 hibeat, quo se probet iurisdictioni eius subtrahū,
 & c. pe. de b nec ideo Episcopi iura in Ecclesiis suæ Diocesis
 religios. minuentur, quod illa Ecclesia alteri unita sit alte-
 dom. rius Diocesis Ecclesiæ. c.

Si uerò ambigi contingat, cuius Episcopi is
 locus Diocesis sit, in quo extat Ecclesia, & pro-
 pterea incertum sit, à quo sit Basilica consecran-
 da, ad illum eundem erit Episcopum consecratio-
 nis gratia, qui in eo loco hactenus Episcopalia iu-
 ra exercuerit. d.

Sunt tamen quandoq; Ecclesiæ, proprijs pri-
 uilegijs per Summum Pontificem concessis ab Epi-
 scoporum iurisdictione immunes, & solius Apo-
 stolicæ Sedis ditioni parent. e Cæterum per exem-
 ptionē Ecclesiæ cōcessam ipsi Ecclesia, & ipsius

Monasterium, uel Canonici, Clerici etiam, & Conuer-
 si, perpetuoq; oblati, non autem Ecclesiæ ipsius
 Presbyter, qui Parochianorum curam habet, quò
 ad ea, quæ ad curam eandem pertinent, nec ipsi Pa-
 rochiani intelliguntur exēpti. Verū si Canonici
 alicuius Ecclesiæ eximuntur, ipsi soli Canonici,
 non aut Ecclesiæ, uel alij eius Clerici sunt exēpti.
 Si autem Clerici cuiusuis Ecclesiæ eximantur, tam
 Canonici, quàm alij Clerici exempti censebuntur,
 non tamen Ecclesia, nisi aliud in exemptionis pri-
 uilegio exprimat. a.

d. c. pri. ubi
 Abb. eo. tit.
 e. c. recipi.
 mus. c. cū ca
 pell. de pri
 uileg.

Item, quamuis Monasterium aliquod exem-
 ptum sit, hoc priuilegio tamen Capellæ ei subie-
 ctæ perfrui non conceduntur. b Et demum, quibus
 certæ rei, uel loci ratione priuilegium exemptio-
 nis concessum est, eodem priuilegio pro alia re, a-
 lioque loco non potentur. c.

Item sciendum est, quod, quibus hoc priuile-
 gij concessum est, ne teneantur, nisi sub Summo
 Pontifice, uel sub certo Iudice respondere, effuge-
 re tamen non possunt, quia ratione delicti, & con-
 tractus, ac rei sitæ coram Ordinario conuenian-
 tur, si modò non in loco exempto delictum, aut
 contractus imitus, sitaue res sit. Quod si neque
 in loco exempto, neque in eo loco, in quo deliquē-
 runt, uel contraxerunt, aut in quo res sita est, sed
 alibi

a. c. per ex-
 emptionē.
 de priuileg.
 in 6.
 b. c. ex ore.
 extr. de pri-
 uileg.
 c. c. cum ca-
 pella. extr.
 de priuileg.

alibi domicilium habeant, non licebit locorum
Diocesanis domiciliorum prætextu eos illuc re-
mittere, ubi deliquerunt, uel contraxerunt, uel ubi
sita res est, si ibi conueniantur, nec ipsis, ut ibi
respondeant, iniungendi aliquam habent potestatem.^a

a. c. i. in
prin. de pri-
uileg. in c.

Monachi, qui ab exēpto Monasterio ad prio-
ratus ordinarijs subiectos transferuntur, quam-
diu ibi morantur, ordinarijs subiacent, ut ab eis et-
iam interdici, suspendi, uel excommunicari possint,
quamuis priuilegium hoc Monachi Prioris
Monasterij haberent, ne è quocunque interdici,
suspendi, uel excommunicari possint, idq; priuile-
gium in eo Monasterio exempto seruandum esset
in his, quæ in ipso priuilegij diplomate expressa
sunt, ut hæc omnia Innocentius Quartus in gene-
rali Concilio Lugdunensi diffiniuit. b. Quam In-
nocentij Constitutionem etiam sancta Synodus
Tridentina sub Paulo Tertio innouauit, addendo
etiam insuper, ut in Ciuilibus causis mercedum,
& miserabilium personarum Clerici Seculares,
aut Regulares extra Monasteriū degentes quo-
modolibet exempti, etiam si certum Iudicem à Sede
Apostolica deputatum in partibus habeant, in
alijs uero, si ipsum Iudicem non habuerint, coram
locorum Ordinarijs tanquam in hoc à Sede ipsa
Dele-

b. d. c. pri. 5.
Monaste-
rio. de pri-
uileg. in c.

Delegatis conueniri, & iure medio ad soluendum
debitum cogi, & compelli possint, priuilegijs, ex-
emptionibus, conseruatorum deputationibus, &
eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequa-
quam ualituris.^a

a. cap. 14.
icif. 7.

Sed & eadem alma Synodus sub Pio IIII. cog-
noscens, quod priuilegia, & exemptiones, quæ
uarijs titulis plerūq; conceduntur, hodie pertur-
bationem in Episcoporum Iurisdictione excitare,
& exemptis occasionem laxioris uitæ præbere
dignoscuntur, ea propter constituit, ut si quando
iustis, grauibus, & ferè necessarijs suadentibus
causis aliquos honorarijs titulis Prothonotaria-
tus, Acolythatus, Comitibus Palatini, Capellani Re-
gij, aut alijs huiusmodi in Romana Curia, uel ex-
trâ, in signibus decorâdos esse placuerit, nec non
alios cuiuscunq; Monasterio oblatos, uel quomodo-
cunq; addictos, aut sub nomine seruientium militijs,
seu Monasterijs, Hospitalibus, Collegijs, aut quo-
cunq; alio titulo assumi, nihil ex ijs priuilegijs de-
tractum esse ordinarijs intelligatur, quominus ijs,
quibus ea iam concessa sunt, uel in posterum con-
cedi contigerit, ipsis Ordinarijs tanquam Apo-
stolica Sedis Delegatis, plenè in omnibus, & quò
ad Capellanos Regios, iuxta suprâ memoratâ Con-
stitutionem Innocentij III. quæ incipit, Cum Ca-
pelle,

a. extra de
priuil.

pellæ, a subiecti existent, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militijs actu seruiunt, & intra eorum septa, ac domos resident, subq; eorum obedientia uiuunt, siue ijs, qui legitime, & secundum regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debeat, non obstantibus priuilegijs quibuscunque etiam Religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarum militiarum, que uero priuilegia residentibus in curia Romana uigore Eugenianæ Constitutionis, quæ incipit, Diuina posita sub titulo de Priuilegijs. b. aut familiaritatis Cardinalium competere solent, ea in ijs, qui beneficia Ecclesiastica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minime locum intelligantur habere, sed Ordinarij Iurisdictioni subiecti permaneant, non obstantibus quibuscunque inhibitionibus. c. Eugenius enim Quartus prædicta constitutione sanxerat, ne Ordinarij potestatem habeant, censuris Ecclesiasticis distringendi subditos suos, dum propter sua negocia Romam eunt, ibiq; morantur, uel ab ea discédunt, neue eos beneficijs, aut officijs priuare possint.

b. in extra
uag. diuina.
de priuil.c. cap. 11.
sess.De Consecratione Ecclesiæ, uel
Altaris. Tit. XIII.

NON est autem temerè concedendum, ut cuius liceat, suo arbitrio Ecclesias ponere, sed, ut rei tantæ sua dignitas, quantum fieri potest, seruetur, certæ solennitates introductæ sunt, quæ præire debeant in Ecclesia faciendâ. Nā primū nemo Ecclesiā edificare debet, antequam Episcopus Ciuitatis eò accedat, & crucem ibi figens publicè atrium describat, ac prius ille, qui edificaturus est, præfinit, quæ ad luminarium, & custodum sumptus sufficiant, & demonstrata donatione sic domum ædificet, qua erecta atrium a qua benedicta aspergatur, a postea Deo per consecrationem ab Episcopo dedicetur cum Missæ celebratione. b.

Consecratio autem fit superficiem interioris parietum delinitione cum crucibus, c. sed oratorij non consecratur, quia ad orandum, non ad celebrandum edificari solet. c.

Ecclesijs Deo semel sacratis non est denuò consecratio adhibenda, nisi aut incendio, aut alia ruina desecratæ sint, quo casu omnia ex integro agenda erunt, perinde ac si nunquam consecratæ fuissent, sed etsi incertum sit, utrum olim conse-

Q cratæ

a. c. placu-
it. pri. q. 1. c.
1. de conse-
crat. dist. 1.
b. c. omnes
basilicæ dist.
pri.
c. Abb. cap.
propofui-
sti. nu. 7. eo.
tit. de con-
secrat. Ec-
cles.
d. c. si. de cæ-
lib.

erata fuerint, an id minus, cum nec certa scriptura, nec testes existant, à quibus indubitate id sciri possit, nihil prohibet, eas denuò à capite consecrari, At, cum Ecclesie aut homicidio et

tiam citra sanguinem, aut seminis, uel sanguinis humani effusione scedantur, ea labes uino aqua diluta, & cinere abstergenda est, quæ appellatur reconciliatio. ^a Et, qui in Ecclesia sanguinis, aut seminis effusione polluta scienter celebrare ausus fuerit, temerarie omnino aget, quamuis irregularitatem (cum id non sit expressum in Iure) non incurrat. ^b Sed non omnis tamen sanguinis effusio, sed ea tantum, quæ mixtam iniuriam habet, Ecclesiam polluit, quare, si cui uel naturaliter sanguis effluxerit, uel casu aliquo emissus sit, uel ioco, non idcirco polluta erit Ecclesia, sed nec,

si minimū quid sanguinis, duæ puta, aut tres guttæ, etiam cum iniuria sit effusum. ^c

Ecclesia autem consecrata, cuiuscunque seminis fuerit, uel sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata, lauanda est, ne diuinae laudis organa suspendantur. ^d

At, quod diximus, Ecclesiam post consecrationem pollutam posse reconciliari, & à macula iniusta purgari, etiam de cœmeterio Ecclesie intelligit

^a c. Ecclesia
semel. ead.
dist. de cõ
secr. & c. so
lennitates.
eo. pri. dist.
& c. propo
suiisti. ubi
Abb. & c. fi.
eod. tit. de
consecr.
^b c. is qui
in Ecclesia.
de senten.
excõ. in 6.

^c glo. d. c. i.
eo. ti. de cõ
secra. Eccle.

^d c. fi. eo. ti.
de cõsecrat.

intelligendum est, nam si Ecclesie contiguum sit cœmeterium, polluta Ecclesia, & ipsum cœmeterium pollutum erit, nec debet quis in eo ante absterfionem sepeliri, quod contra erit, si ab Ecclesia seiunctum fuerit cœmeterium, ipso uerò cœmeterio polluto, quauis Ecclesie annexo, non tamen Ecclesia polluta erit. ^a

Consecratio Ecclesie etiam priuatis diebus fieri potest, ^b quamuis sacri ordines non nisi statutis à Iure diebus conferri possint, ut supra docuimus, honestius tamen in diebus festiuis consecratio fiet. ^c

Ecclesiam, in qua mortuorum cadauera fidelium, siue infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet, sed si apta uideatur ad consecrandum, inde euulsis corporibus, & rasis parietibus, ac tignis eius loci reedificetur, at, si hæc consecrata ante fuerint, missas in ea celebrare licebit, si modò fideles fuerint, qui in ea sepulti sunt. ^d

Non solum autem Ecclesia certis solennitatibus sacra efficitur, sed etiam Altaria statas solennitates quasdam desiderant in eis consecrandis, nec, nisi lapidea sint, consecrari possunt. ^e Solennitates sunt hæc, nam post Altaris inunctionem Chrismate facta, & benedictione ei à Summo Sacerdote tributam, ^f in facie ipsius Altaris, uel in

^a c. un. eod.
tit. in 6.
^b c. 2. eod.
tit. extra.

^c habetur
in Pontifi
cali.

^d c. Ecclesi
am dist. pri.
eod. tit.

^e c. Alta
ria. ea. dist.
& tit.

^f c. un. & fi.
de sacra un
cti c. Alta
ria. c. placu
it. ea. dist.
& tit.

dextro cornu sc̄neſtella aperitur, in qua Sacre
Sanctorum Reliquie conduntur, una cum nomine
illius Sancti, cui altare dicatur, & nomine Episco-
pi ipsius, qui sacrum facit, quæ sc̄neſtella deinde
paruo lapide quadrato, uel rotundo operitur, qui
lapis sigillum appellatur. a Quæ quidem in Alta-
ri immoto, & stabili procedunt, sed & alia alta-
ris forma est, quod portatile, uel uiaticum appel-
latur, quia per diuersa loca facile transferri po-
test, & itineri etiam est aptum, estq; lapis paruus
foramen habens, & consecrationem lapide super
imposito. b Possunt etiam plura Altaria in eadem
Ecclesia simul consecrari. c. Altari autem amoto,
& sigillo fracto, & diminuto consecratio denuo
adhibebitur. d.

a. Abb. c. i.
ex. eo. tit.

b. Abb. d. c.
pri.
c. cū sis. eo.
ti. extra de
consecrat.
d. d. c. pri.
extra eo. ti.
e. cap. semel
Deo. de reg.
lur.

Id ne ignoretur, quod semel Deo dicatum non
est ad usus humanos amplius transferendum. e

De Ecclesijs ædificandis, sarcien- dis & restituendis. Tit. XIII

SI quando contingit Ecclesias instauracione
aliqua egere, puta, ut tecta, aut parietes rui-
nam minantes sarciantur, uel fulciantur, aut
iam lapsi restituantur, subire hoc onus debet ip-
sius Ecclesiæ Rector, si quarta huic usui à sacris
Canonibus & redditibus Ecclesiæ assignata non
suffi-

sufficiat, & ipsi Rectori prouentus super sint, un-
de hos sumptus ferre possit, nullaque consuetudo
hoc oneris ad Laicos transtulerit. a.

a. c. pri. ubi
glo. & c. de
his. de Ec-
cles. ædif.

Huic quoq; rei Concilium Tridentinum sub
Pio Quarto prouisionem opportunam adhibuit,
dum sanxit, ut Episcopi etiam tanquam Sedis A-
postolicæ delegati (ne ea, quæ sacris ministerijs
de dicata sunt, temporum iniuria obsoleſcant, &
& ex hominum memoria excidant) transferre
possint beneficia simplicia etiam iuris patronatus
ex Ecclesijs, quæ uetustate, uel alijs collapsæ sunt,
& ob eorum inopiam nequeant instaurari, uoca-
tis his, quorum interest, in matrices Ecclesias, aut
alias locorum eorundem, seu uiciniorum arbitrio
suo, atq; in ijsdem Ecclesijs irrigant Altaria, uel
Capellas sub ijsdem inuocationibus, uel in iam ere-
cta Altaria, uel Capellas trāsferant, cum omnibus
emolumentis, & oneribus prioribus Ecclesijs im-
positis, Parochiales uerò Ecclesias, etiam si iuris-
patronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari
procurent, ex fructibus, & prouentibus quibus-
cunq; ad easdem Ecclesias quomodocunq; perti-
nentibus, qui, si non fuerint sufficientes, omnes
Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ec-
clesijs prouenientes percipiunt, aut in illorum de-
fectum parochianos omnibus remedijs opportu-

nis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices seu uiciniores Ecclesias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Ecclesias diuitas in prophanos usus non sordidos crecta tam ibi Cruce conuertendi a.

a. cap. 7.
sess. 21.

Item sciendum, licere interdum in aliena Parochia nouam Ecclesiam edificare, si publica utilitas id flagitet, ueluti, si ita absit Parochia Ecclesia, ut non facile animabus curæ eius creditis, ubi necessitas exegerit, præstò esse possit, ex quò sepe eueniat, plures animas in periculum adduci, tunc enim Ecclesia construi poterit, quæ animabus oportunior sit, & ipsi Ecclesie ueteri Ius Rectoris in ea præsentandi una cum patrono, qui eam fundauerit, competet. b.

b. c. 3. incip.
ad audienti
am. extra.
eod. tit. de
Eccles. edif.

Idq; etiam eiusdem Concilij Tridentini constitutione sancitum est, cum decreuerit, ut Episcopi in his locis, in quibus ob locorum distantiam, siue difficultatem Parochiani siue magno incommodo ad percipienda sacramenta, & diuina officia audienda accedere non possunt, nouas Parochias etiam inuitis Rectoribus iuxta formam modo narrata constitutionis, quæ fuit Alexandri Tertij, constituere possint. Illis autem Sacerdotibus,

bis,

bus, qui de nouo erunt Ecclesiis nouiter erectis præficiendi, competens assignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad matricem Ecclesiam quomodocunque pertinentibus, Et, si necesse fuerit, cõpellere possint populum ea subministrare, quæ sufficiant ad uitam dictorum Sacerdotum sustentandam, quacunq; reseruatione generali, uel speciali, uel affectione supradictis Ecclesiis non obstantibus. Neq; huiusmodi ordinationes, & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscunq; prouisionibus etiam uigore resignationis, aut quibusuis alijs derogationibus uel suspensionibus. a.

a. cap. 4.
sess. 21. uerf.
In his ver-

De Renuntiatione. Tit. XV.

QVI Beneficia, uel dignitates aliquas habent, illas interdum resignant, quod cum uenia Prælati, cui subsunt, & in manibus eius facere debent, b nam, si non in manibus Prælati, sed eo inconsulto, uel fortè etiam in manibus Laici cuiuspiam, quis Sacerdotium suum abdicarit, nulla erit abdicatio, quod ad Prælati præiudicium attinet, sanè ipsi Clerico renuntianti ob erit, hoc Laico tribuisse, ut in eius manibus suum beneficium cederet, præsertim si idem ab eo sibi conferri fecisset, nam hoc ipso beneficio erit spoliandus. c.

ro.

b. cap. ad
monet. eo.
tit. de renuntiat.

c. c. quod in
dubijs eod.
tit.

Puram quoque, & liberam esse oportet renun-
tiationem, quæ in manibus Ordinarij fit, quare si-
ue sub Conditione facta sit, siue in fauorem, &
commodum alicuius, siue reseruato regressu, uel
ingressu nullius erit momenti, a conditio enim ac
pactio omnis in renuntiatione interposita Simo-
niæ uitium parit. b in manibus quidem Summi Pon-
tificis, sub conditione, uel pactione facta resigna-
tio ualet, ipsius enim Summi Pontificis suprema
authoritas Simonie uitium purgare potest. c

Sed tamen hodie Sacrum Concilium Triden-
tinum secum reputans, in beneficijs Ecclesiasti-
cis, ea, quæ hereditariæ successionis imaginem re-
ferunt, sacris constitutionibus odiosa esse, & pæ-
trum decretis contraria decreuit, ut nemini in po-
sterum accessus, aut regressus etiam de consensu
ad beneficium Ecclesiasticum cuiuscumque qualita-
tis concedatur, nec hætenus concessi suspendan-
tur, extendantur, aut transferantur, utque hoc de-
cretum in quibuscumque beneficijs Ecclesiasticis,
ac etiam in Cathedralibus Ecclesijs, ac in quibus-
cunque personis, etiam Cardinalatus honore sul-
gentibus locum habeat. d

d. cap. 7. in
prin. leff.
25. de refor-
mat.
e. c. ex trās-
missa. eo. ti.

Quisquis autem beneficium suum semel re-
nuntiarit, sciat sibi ad illud repetendum uiam esse
interclusam, e cuius quidem renuntiationis uel ex
ipsius

ipsius renuntiantis confessione, uel etiam ex Epi-
scoporum literis indubitatum sumetur testimo-
nium. a Sed, & si nondum cefferit, cedendi tamen
a Prælato licentiam impetrarit, non licebit ei po-
stea cõsilio mutato, a cessione abstinere, sed a Præ-
lato cedere cogendus erit, b quod si contigerit,
eum, qui ultrò reddiderit beneficium, denuò ad il-
lud eligi, nihil ei obstabit olim facta renuntiatio,
quamuis etiam Iureiurando firmata esset. c Item
si quis probauerit, se non ultrò, sed coactum me-
tu resignasse, audiendus erit, astringeturque reus,
qui ei uoluntariam exceptionem obijcit, in exce-
ptione causam exprimere, qua ad renuntiantium
actor adductus fuerit. d

a. c. in præd
fictia. eo. ti.

b. c. quidã.
eo. tit.

c. c. 2. eo. ti.

d. c. super
hoc. eo. tit.

Si quis amica, & beneuola Canonicorum gra-
tia potius, quàm literarum Pontificarum autho-
ritate cupiens beneficium consequi, ipsorum Ca-
nonicorum arbitrio mitis se submittere dixerit,
non propterea uidetur literarum Pontificiarum,
quas habebat, fauorẽ, hac sua comitate repudias-
se, nec ei nocebit illiberalis Canonicorum contu-
macia detractantium literas Pontificias exequi, e
quod etiam certius erit, si ex ipsis literis institu-
tio secuta iam fuerit, tunc enim (quod plus est) et si
ipsis aduersarijs literas Apostolicas ueluti eas ab-
nuens, & Canonicorum gratiæ meræ se submit-

e. c. ueniẽs
ad Aposto-
licam.

rens reddidisset, hoc tamen facto institutionis sibi quaesitae iure ex contumaci aduersariorum, & impudenti audacia, seu pertinacia non priuabitur, potuisset tamen illi hoc incautum eius factum nocere, si nondum institutus fuisset, cum literas Apostolicas prodegit. ^{a.}

a. cap. sanc.

Item, si quis Praelatus, dum corporis aegritudine oppressus breui se moriturum suspicaretur, suos subditos absoluerit, ne sibi parere teneretur, non idcirco tamen praefecturam uidetur abdicasse. ^{b.}

b. c. lecta.

Potest Episcopus, qui uel persecutionem ueritus, uel aduersa uoletudine, aut propria inscitia deterritus, uel Simonie uitium, quod clam se, in sui commodum fuerat commissum, perosus, aliaque simili causa adductus Episcopatum deposuerat, seque ad Religionem transtulerat, ad Episcopatum denuo assumi, quod tamen ei tunc non permitteretur, cum propter suum crimen se ab eo remouisset. ^{c.}

c. c. quod translationem.

Renuntiatio etiam per procuratorem ad hoc specialiter constitutum fieri potest, & sera erit Domini poenitentia tunc mandatum reuocare uolentis, cum procurator animi ipsius ignorans mutationem, Praelato non minus eam mutationem ignoranti iam beneficium reddiderat, nisi uel procurator, uel Praelatus dolose curassent, ne ad se reuoc

INST. IUR. CAN. LIB. II.

126

reuocationis nuncium perueniret. ^{a.}

a. de un. eo. tit.

Non tamen omnibus permittitur officium, uel dignitatem suam arbitrio suo deponere, nam & si Episcopus aliquis senectutem causatus successorem, sibi dari postulet, non facile impetrabit, si aliqui Ecclesiae necessarius, uel saltem utilis uideatur. ^{b.}

b. cap. pri. extra. eod.

Si quis tamen aperto mortis in discrimine uerfetur, dum Episcopatus sui administrationem strenue gerere studet, ac in Ecclesia sua morari conatur, poterit missionem impetrare. ^{c.}

c. c. ad supplicationem. ex. eod. tit.

Sed & aliae sunt causae, quae deponendi Episcopatus iustam tribuunt excusationem, quas Innocentius Tertius epistola sua ad Arelatensem Episcopum dilucide complexus est, ut tenuis, & male firma corporis ualetudo, conscientia criminis eius, propter quod ipsius officij executio post peccatam etiam poenitentiam impediatur, inscitia, si plebi sit inuisus, si ei offendiculo, seu scandalo sit, si irregularitatem contraxerit. ^{d.}

d. c. nisi. cum pridem. eo. tit.

Praelatus, qui Summo Pontifici immediate subest, non potest ab alio, quam ab ipso Summo Pontifice Praefecturae, quam gerit, uacationem impetrare. ^{e.}

e. c. si. eo. tit.

Qui praebendam suam exilem ideo abdicarit, ut alij noceret, quem praesumebat literarum Apostolicarum autoritate aliam pinguiorem prope diem habere

habiturum, nisi hac tenui dolo suo præueniretur, nihil egit, sed & si ipsemet eam maiore in se trāsferri curauerit, utraq; carebit, hic enim manifesta apparet fraus, quæ tegi non potest. a.

a. c. fi. in c.

Sciendum est, etiam Summū Pontificem Pontificatui renuntiare posse, præsertim ubi se minus idoneum cognoscit, ad regendam uniuersalem Ecclesiam, ad Summi Pontificatus onera ferenda, ut Bonifacius Octauus, Celestini præcessoris sui constitutionem probans perpetuis scriptæ legis monumentis cautum reliquit. b.

b. cap. pri. in c.

De Permutatione Beneficiorum. Tit. XVI.

Cedit etiam aliquis interdum beneficium suum, ut ei conferatur, à quo ipse inuicem aliud beneficium per eum resignandum consequatur, quæ res permutatio dicitur, permutatio enim beneficiorum quælibet non sine resignatione in manibus Antistitis facta celebratur, cum non sit in potestate mea, ut meum tibi propria auctoritate beneficium conferam, nec tu ut mihi tuum, sed uterq; nostrū in manibus Antistitis prius reponere debeat, qui deinde utriq; nostrum alteri alterius beneficium conferet, hocq; modo permutatio fiet. c.

c. c. pri. eo tit. in c.

Nec

Nec est quod uereantur hi, qui beneficia sua permutationis causa resignarunt, ne propositum eorum eludatur, ac alijs ea beneficia conferantur, nam etsi olim hoc liceret, a hodie tamen secus est, nam collatio alteri facta quàm ei, cuius contemplatione permutationis causa facta est resignatio, nullius est momenti, b nec etiam Simonia metus aliquem deterreat, ut non ausit de permutatione beneficio pactum inire, nam, si ad Apostolicæ Sedis, alteriusue Antistitis auctoritatem habentis consensum, & auctoritatem hoc suum pactum retulerit, hoc metu liber esse poterit. c

Author autem permutationis Episcopus esse potest, cuius iurisdictioni beneficium permutandum subest, hinc, si in diuersis Decretis beneficia permutanda sita sint, utriusq; Episcopi auctoritas adhibenda erit, uterq; enim beneficiatus in manibus proprij Episcopi suum beneficium resignabit, & alter Episcopus alterius Episcopi subdito Clerico illud conferet, uel alter Episcopus ex his alteri Episcopo uices suas committere poterit, ut nomine etiam suo conferat. d

Alius uerò Prælati Episcopo inferior, quâuis alioqui ius conferendi haberet, permutationi tamen author esse non potest, sed eius duntaxat consensus Episcopo auctoritatem præstanti in

a. c. inter. ubi no. de præben. Rebuf. in præxi benef. ti. de renuntiat. nu. i. b. d. c. i. in c. & melius. in cl. r. eod. tit. c. c. quæsitū. & c. cū uniuersorum. eod. tit. Dec. cōf. 141. Rebuf. ubi supra. nu. 52.

d. Andre. Gamar. in trac. de rer. perm. seu in c. pri. eo. tit. in c. nu. 133. & 134.

per-

a. Petr. de Vb. l. in tract. de permut. benef. num. 35. Andre. Gam. ubi supra. nu. 112. c. que sit. tum. de rer. permut. Rebuf. in pra. xi. eod. tit. num. 20. b. And. Gamar. ubi supra. nu. 114. Petr. vbal. ubi supra. n. 24. c. Gamar. ubi supra. n. 116. Pet. Per. ruf. nu. 23. d. Paul. Leaz. clem. un. eo. ti. de p. mu. Pet. ubi supra. num. 30. e. c. nullus. de Iurepa. tro. Petr. d. nu. 30. uerf. sed querif. f. glo. d. de ri. un. doct. in d. tract. g. c. cū ue. nerabilis.

permutatione erit adhibendus. ^a At Cathedralis Ecclesie Capitulum eorum duntaxat beneficiorū permutationes admittendi ius habet, quæ beneficia ipsum pariter Capitulum uel solum, uel una cum Episcopo conferre poterat. ^b

Vicarius autē Episcopi permutationi facien-
de nullam auctoritatem prestare potest, nisi hoc ei specialiter ab Episcopo mandatum sit, est enim hoc proprium Episcoporum priuilegium, & nullū uerò tempus per Canones diffinitum est, intra quod debeat huiusmodi auctoritas permutationi celebrandæ post resignationem factam adhiberi. ^d sed si quidem Episcopus sine causa detrectaret beneficium ei conferre, qui suum beneficium permutationis causa resignarit, esset à suo Antistite ad hoc compellendus. ^e

Eorum quoq; consensus permutationi adhibendus erit, ad quos ius eligendi ad beneficia permutanda, uel ius præsentandi spectat. ^f

Potestq; unum beneficium cum pluribus permutari, & plura cum uno, & beneficium simplex cum curato, & è conuerso, & simplex cum simplicis, & curatū cum curato, nisi aliud impedimentum sit, ^g non debent tamen spiritualia cum profanis permutari, h nec ius, quod quis in re habet, cum iure, quod alius habeat ad rem, i quantum minus

minus permutatio illius ualebit, qui nullum ius omnino in beneficio habuerit. ^k

Causa autem in primis in permutatione faciendi legitima requiretur, nam, cum præbendarum commutationes de iure prohibeantur, pactione præsertim præcedente, quæ circa spiritualia, & his annexa labem continet Simonie, idcirco non sine causa necessaria fieri debent. ^l

Postremò sciendum est, quod, si quis permutationis pactum ex parte sua impleuerit, altera parte permutationem exequi ex latere suo detrectante, ad suum beneficium is, qui adimpleuit, restituentus est. ^m

De Immunitate Ecclesiarum. Titul. XVII.

VT Clerici diuinis commodius uacare possint, aduertunt Canonice leges, ne ulla eis onera, per Laicos imponi possint, sed, ut ab omni grauamine, & tributo immunes custodiantur, omniaq; priuilegia eis indulgeantur, propter quæ ab omni uexatione securi, uni Deo omnem operam suam colendo nauare possint, quæ propter plena personarum, & rerum suarum immunitate à Laicis perfrui debent, ideòque ex Concilio Lateranensi sancitum est, ne seculares poterat

ubi. Io. An. dr. & alij de excep. Rebuf. in pra. xi. d. tit. de p. mu. & Federic. eod. trac. quæst. 12. h. c. fi. extra. eod. tit. i. Federic. quæst. 13. Rebuf. nu. 23. k. Rebuf. num. 9. l. c. quæsitum. eo. tit. de rer. permut. Rebuf. ubi supra. nu. 19. in. c. cum u. n. uerforū. ubi doc. eo. tit.

potestates ullum onus, uel tributum Clericis, aut Ecclesiis imponant, quod si non seruarint, & moniti non desisterint, ipsos eorūq; fautores à Christianorum communitate idem Concilium eos exterminat, nec prius restitui eos permittit, quàm Clericis eo modo lesis integrè satisfecerint, Permittitur tanem ab eis aliquid percipi, ubi maximam secularium necessitatem, uel euidentem Ec-

a. c. non minus. eo. tit. de immun. Eccles.

clesiæ utilitatem uiderint, cui necessitati secularium facultates nequaquam satis fuissent futurae, a idq; cernens Episcopus, & Clerus subueniendum ei iudicabit. Constitutiones autem, & sententiæ contra suprascripta factæ inanēs, & irritæ esse decernuntur, nec suprascripta Excommunicationis pœna solutus quis erit, quamuis post legem uiolatam pœnamq; admissam officium deposuerit, nisi satisfecerit, eademq; pœna etiam successorum deuincit, nisi damnum à prædecessore suo illatum intra mensem restituerit, b quod cum ab Innocentio Tertio, in generali Concilio statutum esset, eius constitutionem Alexander Quartus, alia Constitutione promulgata non modo probauit, sed etiam amplificauit, ut ex eius lectione percipi potest. c.

b. c. aduersus eo. tit.

c. c. pri. eo. tit. in g.

Post quæ Bonifacius Octauus declarauit, leges suprascriptas contra Collegium, uniuersitates, perso-

personasq; singulares cuiusuis dignitatis, aut conditionis extendi, quæcumq; ab Ecclesiis, aut Clericis pro eorum personis, aut rebus aliquid uestigialis, uel portorij nomine, seu alterius cuiusuis tributi titulo exigere ausi fuerint, pœnamq; addidit interdicti, uel Excommunicationis legis uiolatoribus, a quos ita interdictos, uel Excommunicatos publicè pronuntiari Episcopus curare debet. b.

Sed cum ex Innocentiana lege quadam quasi facilis ansa Laicis Principibus oblata uideretur Clericos, & Ecclesias expilandi sub hac specie, quod ipsorum Laicorum necessitas postularet, ut à Clericis suppetias expectarent, uel quod Clerici eas ultrò offerrent, atque ita Laici Principes efficerent, ut Clerici metu impulsu eorum nutui, tanquam necessaria uoluntate coacti obtemperarent, tributa Laicis Principibus frequenter pendentes, idcirco, ut huic astutia obuiam iretur, edixit idem Bonifacius, ut quicumque Prælati uel Ecclesiasticæ personæ Religiosæ uel Seculares, cuiusuis nominis, uel generis tributum Laicis soluerint, aut promiserint, absque auctoritate Sedis Apostolicæ, sententiam Excommunicationis incurrant. c. Quam Bonifacij Constitutionem cum Benedictus XI. decastrasset, ad eos non extendi, qui sponte soluissent, aut qui à sponte

a. c. quæquæ de censib. in g.

b. c. de m. presenti. de censib. in g.

c. c. clericis. eo. tit. in g.

R. soluente

a. extra/
uag. eo. tit.

M. ANTONII CVCCHI

soluētibus accepissent. ^a Clemens Quintus ut pri-
mum ad Sedem Apostolicam assumptus est, decre-
uit Bonifacij Constitutionem cum declarationi-
bus Benedicti, & quicquid earum causa secutum
esset, reuocari oportere, & pro nullis, & infectis
haberi, utque omnino Lateranense, & generale
Concilium seruentur in his quæ de hac materia
statuerunt. ^b

b. clem. un.
eod. tit.

Sancta quoque Tridentina Synodus sub Pio
Quinto Sacros Canones, & Concilia generalia om-
nia, necnon alias Apostolicas sanctiones in fau-
orem Ecclesiasticarum personarum, libertatis Ec-
clesiasticæ, & contra eius uiolatores editas inno-
uando decreuit, ut eæ exactè ab omnibus obser-
uentur. ^c

c. cap. 20.
sess. 25.

Hæc quoque inter Ecclesiastica priuilegia cen-
sentur, quod in Ecclesiasticis domibus Laici iudi-
ces neque iudicare, neque hospitium querere pos-
sunt, & præsertim causæ quibus de sanguine, &
pœna corporea tractatur, in Ecclesiis uel cœmi-
terijs agitari prohibentur. ^e

d. c. pri. ex/
tr. eod. tit.

Item liber homo ad Ecclesiam confugiens non
est ab ea ad mortem, aliamue pœnam corpoream tra-
hendus, quodcumque crimen patrarit, nisi uel pu-
blicus latro sit, uel nocturnus agrorum depopu-
lator, quæue itinera frequentata, & uias publicas
obsi-

e. c. cū Ec-
clesia. Dei.
eod. tit.

obsideat, insidijs in uiatores paratis, hi enim ab
Ecclesiis extrahi possunt immunitatis securitate
non præstita. ^a

Ecclesiæ quoque non consecratæ, quæ pro-
priè Basilica appellatur, dum in ea diuina officia <sup>a. c. inter a/
lia. eod. tit.</sup>
celebrentur, eadem immunitatis priuilegia tri-
buuntur, quia diuinis obsequijs dedicata nullius
est temerarijs ausibus prophandanda. ^b Si quis ta- <sup>b. c. Ecclesiæ
in qua.</sup>
men delicti impunitatem ita se consecuturum spe-
rans homicidium, aut membri mutilationem in Ec-
clesia ipsa, uel eius cœmiterio patrare ausus fue-
rit, quæ, nisi ab Ecclesia, in quam confugit, defen-
sum se iri sperasset, non fuerat commissurus, tam
impio homini Ecclesia nulli adiumento, uel præsi-
dio esse debet, frustra enim Legis auxilium implo-
rat, qui eam uiolat. ^c

Et hæc quidè sunt immunitatū species, quibus ^{c. c. fi. eo. ti.}
Ecclesiæ Ecclesiasticæque personæ perfruuntur, et
si quæ præterea sunt, ex latioribus decretaliū Epi-
stolarū, aut decretorum uoluminibus petendæ sunt.

Non tamen ita plena immunitate perfruun-
tur, quin & ipsæ interdum aliquid oneris ferre co-
gantur, nam & à murorum Custodijs magna im-
minente necessitate excusationem non habent, &
onus procuratiōis, quæ Prælato uisitati persolui- ^{d. c. 2. eo. tit.}
tur, item ea, quæ Episcopo debentur, effugere non
possunt,

a. Supra in tit. de offic. ordin. & ti. de procur. possunt, qua de re supra à nobis, quantum ad rem necessarium esse duximus, tractatum est. **a.**

b. c. p̄pter rea quoniã de lurepat. c. quanto. c. p̄curatio nes de cen. fib. c. cap. si quis Laicus 16 q. 1. clem. pri uer. foli. ta. de cẽtib. Item, si quis ab initio, cum Ecclesiam fundaret, uel suis opibus locupletaret, ut eius patrocini-um nancisceretur, aliquos sibi reditus Episcopo annuente ab illa Ecclesia illa reseruarit, non licebit illi Ecclesie hoc oneris detrectare, **b** quod non minus procedit, si res aliquod onus habes annexum à Laicis ad Ecclesiam transferatur, onus enim suum rem sequetur, & Ecclesiam quoque tenebit. **c.**

Decimarum quoq; Romano Pontifici soluendarum onus Ecclesiam interdum adstringit, sed frequentius, & iure quodam Ordinario magis ipsi Ecclesie à Laicis Decimæ soluuntur, de qua re mox subiiciemus.

De Decimis. Tit. XVIII.

d. c. decim. 16 q. pri. **e.** Exod. 22. **f.** Leuit. ul.

Decimas à Populo Sacerdotibus, ac Leuitis esse reddendas diuina sanxit authoritas, **d** his enim uerbis diuinum præceptum emanauit. Decimas, & primitias non tardabis offerre, **e** & quicquid decimum fuerit, sanctificabitur Domino. **f** Sunt enim Decimæ ægentium animarum tributa, quas si quis dederit, non solum ubertatem fructuum recipiet, sed etiam corporis, & ani-

animæ salutem consequetur. **a.**

a. c. deci
mæ. 16. q. 1.

Et decimæ quidem, uel prædiorum, quæ ali-quis possidet, ratione debentur, uel propter lucra ex hominis industria, et opera quæ sita, et hæ personales decimæ appellantur, illæ prædiales, soluuntur autem decimæ de fructu omni prædiorum, de foeno, lana, de prouentibus molendinorum etiam eorum, quæ uento impelluntur, de piscinis, de **b.** c. p̄ouer niunt. c. nũ. tiat. extra. eod. tit. **c.** c. non est. c. seq. & c. ex parte. eod. tit. **d.** clem. dispõ. diosam. de iudic.

b. uino, grano, fructibus arborum, pecoribus, hortis, de militia, de negociatione, & de omnibus deniq; bonis, & ad eas soluendas censura etiã Ecclesiastica compelli quis potest, **c** idq; simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij. **d.**

Præcipit etiam sancta Synodus Tridentina omnibus, cuiuscunq; gradus, & conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, ad quas de iure tenentur, in posterum Cathedrali aut quibuscumque alijs Ecclesijs, uel personis, quibus legitime debentur, integrè persoluant, qui uerò eas aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ob hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absoluantur. **e.**

e. cap. 12. sess. 25. **f.** c. ex parte. & c. non est. in fi. eod. tit. de decim.

Hoc autem differunt decimæ prædiorum à personalibus, quòd in decimis prædialibus soluendis nullæ deducuntur impense, **f** nam neq; semen, neque sumptus colendo agro facti ante decimas

capi possunt, a. nec impensa pro reparanda re facta ex fructibus, uel pensionibus detrahuntur, ueluti expensa domui, uel molendino, aut similibus reficiendis, uel faciendis facta, item, si sumptu melior factus sit ager, uel uinea, si grex substitutione in capitum mortuorum loco facta seruatus sit, uel auctus, his inquam erogata modis decimas haudquaquam imminuent, cum penes Dominum sint in stauratae res permixtae, b. nec famulis alijs uel mercenarijs debite mercedes ante exolutas decimas persolui debent, sed decima fructibus lectis confestim reddenda est, c. quae uero ex rebus operam, industriae, nostrae, puta, ex negotiatione acquisitis debentur decimae, non nisi detractis expensis aestimatae sunt, d.

Decimarum quoque solutio prius facienda est, quam census, uel tributi, quod si tributorum, aut censuum solutio decimas praecesserit, ab ipsis quoque censibus, et tributis decimae deducuntur e.

Item hoc differunt, quod personales decimae ad illam Parochiam spectant, quae diuina sacramenta ministrat, f. quod si duae Parochiae inter se contentent, quia altera Baptismatis Sacramentum conferat, altera autem caetera Sacramenta omnia, illa potior in percipiendis decimis habeatur, quae baptizat, g.

**a. c. tua no-
bis. eod. tit.**

**b. c. pastora-
lis. eod. tit.**

**c. c. cum ho-
mines. eod.
tit.**

**d. glo. d. c.
pastoralis.
glo. d. c. ad
Apostolicę
uerf. perso-
nales. eod.
tit.**

**e. c. cum nō
sit. in homi-
ne. eod. tit.**

**f. d. c. ad
Apostolicę
g. Abb. c. cū
contingat.
col. 2. in
princ. eod.
tit.**

Prædialia

Prædialia uero decimae ad illam Parochiam deferri debent, sub qua prædialia existunt, quod si ea prædialia è celebritate, et frequentia hominum, et Ecclesiarum ita remota sint, ut nulli Ecclesiae subesse dici possint. Episcopo decimae soluentur, consuetudinis tamē, si qua ibi rationabilis fuerit, non negligetur auctoritas, a. Laicus certē incapax decimarum censetur, b. adeo quidem, ut etiam personis Ecclesiasticis interdictum sit, ne decimas detentas à Laicis ad alienas Ecclesias pertinentes in pignus recipere ab eisdem Laicis praesumant, c. Et cum Laicis nulla sit de spiritualibus, concedendi, uel disponendi facultas, Imperialis concessio, quantumcumque generaliter fuit, neminem potest à solutione decimarum eximere, quae diuina constitutione debentur, d. nec ulla etiam mille annorum praescriptione Laicus decimarum ius acquirere potest, e. Laici tamen nonnulli decimas hoc praetextu possident, quod eas ante Concilium Lateranense tanquam Ecclesiae clientes acquisierint, f. Sed occasione decimationis antiquae, licet in feudum decimae sint concessae, non sunt decimae noualium usurpandae, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda, g. Sic et qui in aliena Parochia decimarum ius praescripsit, non tamen decimas noualium, quae in eisdem Parochijs,

**a. d. c. ad a-
postolica.
Abb. d. c.
cum contin-
gat.**

**b. c. quāuis.
c. prohibe-
mus. eod. tit.
c. causā ubi
doct. de præ-
scrip-
c. c. si eo. ti.
de decim.**

**d. c. tua &
infra. in
prin. eod.**

**e. d. c. cau-
sam. de præ-
scrip. c. ad
hoc. de der-
cim.**

**f. c. prohibe-
mus. de
decim. c. cū
apostolica.
de his que
sunt. si. à præ-
lat. l. c. i.
num. 13. de
his qui feu-
dare possunt.
g. tua no-
bis. §. si. eo
ti. de decim**

R 4 rochijs,

a. c. cū con- rochijs, post ea sunt facta, ad se pertinere existi-
tingat. eo. met. a Veruntamen, si cui concessum est, ut deci-
tit. mas de laboribus terræ Parochiarum suarum cum

b. c. ex par- gere potest, quia ubi maius conceditur, minus con-
te tua. ulti- cessum esse uidetur, b. Et illud certissimū est, quod
mo. eo. tit. priuilegium aliquibus indultum, ne de laboribus,

c. c. ad audi- aliquis decimas ab eis percipiat, non solum noua-
entiam eo. lia, sed et cultos pridem agros cōplectetur. c. Sed
tit. cum pijs locis indulgentia de noualibus concedi-
tur, nouale intelligitur ager de nouo cultus, de

quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit, quin etiam non de quolibet nouali intelligendum est, sed de eo duntaxat, cuius decimam Religiosus potest conuentus absq; graui detrimento Parochialis Ecclesiæ detinere, cum talis sit sæpe, locus incultus, de quo Parochialis Ecclesia magnos percipit decimarum ratione prouentus, non quidem prætereo, quod alij dixerunt, nouale esse terram præcisam, quæ anno cessat, alij, quod nouale sit ex sylua, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur. d. Nouale autem eo, quo supra diximus, modo intellectum, perpetuo debet, quod ad immunitatem de non soluendis decimis, noualium iure censeri, quod aliis nonnunquam contin-

d. c. quid p nouale. de uer. sig.

erret,

geret, indulgentiam de noualibus plus dispendij cultoribus, quàm utilitatis asferre. a

Sed, cum Prisci Romani Pontifices ferè omnibus Religiosis decimas laborum suorum concederent, Adrianus tamen, quem Alexander Tertius, et ceteri postea secuti sunt, solis fratribus Cisterciensis Ordinis, et Templarijs, et Hospitalarijs decimas laborum suorum, quos proprijs manibus uel sumptibus colunt, indulsit, ceteris uerò, ut de noualibus suis, quæ proprijs manibus, uel sumptibus excolunt, et de nutrimentis animalium suorum, et de hortis suis decimas non persoluant, tantum concessit. b

Vna Ecclesia contra aliam decimas quadraginta annorum spacio præscribere potest. c

Ecclesiæ quoque ipsæ interdum ad decimas Romano Pontifici soluendas compelluntur, si pro uniuersalis Ecclesiæ usibus sit necessarium, quo casu, si quis dubitet, de quibus rebus solui debeant, Bonifacij Octaui Constitutionem adeat, qui diffuse hoc declarauit, d. et nonnulla

quoque addidit Clemens Quintus, ut etiam ex ipsius constitutione uobis prætere potest. e

a. c. fi. de priuileg.

b. c. ex parte tua. ad nos. eo. tit. de decim.

c. d. c. causam. de præscrip.

d. c. un. ex traug. eo. tit.

e. cle. 2. ubi glo. eo. tit.

Quando, & quibus solennitatibus
res Ecclesiæ alienari possunt.

Titul. XIX.

Quanuis Leges Pontificiæ curēt, ne Cleri-
cis facultates idoneæ ab Ecclesia desint, et
propterea illis præbendas suggerāt, ea ta-
men bona Clericorū ipsorū in dominio censi ne-
mo existimet, uel q̄ illis possint suo arbitrio uti, et
ad quoscunq; usus trā. ferre, nam præterquā quod
suprà docuimus, quibusnam usibus sint illæ facul-
tates destinatæ, præterea etiam cauendū est, ne a-
liententur, ne patrimoniu Petri prodiga Prælato-
rum, et aliorum Clericorum libidine exhauriatur,
quo facto inestimabile damnu Ecclesiæ inuhere-
tur, si opes deinde non suppeterent, quibus suble-
uari possent, qui ministerijs diuinis omnē operam
suam dicarunt. Qu, propter ex Concilio apud Syl-
uanū statutū est, ne cui liceat alienare rem immo-
bilem Ecclesiæ, nec mancipiū, neq; specialis hypo-
thecæ titulo cuiquā addicere, alienationis aut ti-
tulo diffinitum est cōtineri conductionē, donatio-
nem, uenditionē, permutationē, & Emphiteoticū
Contractū perpetuum, a eodemq; Concilio sanc-
tum est Leoninæ cōstitutioni subiaceri omnes Sa-
cerdotes, qui hanc Concilij cōstitutionē fuerint

trans-

transgressi, nempe, ut officio priuentur, & omne
damnum illatum Ecclesiæ restituant ipsi, qui con-
tractum inierint, aut eorum successores, tabel-
liones autem de alienatione instrumenta confi-
cientes ex eadem Leonina cōstitutione delegan-
tur, & Iudices alienationi auctoritatem præstan-
tes, bonis, & dignitatibus priuantur. ^a Quibus
Symmachus Summus Pontifex addidit, ut, si quis
Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum,
seu defensorum alienanti prædium Ecclesiæ sub-
scripserit, anathemate feriatur, nisi fortē & a-
lienator, & qui acceperit, celeri restitutione sibi
prospexerint, & liceat præterea quibuscunq; Ec-
clesiasticis personis contradicere, & rem cum fru-
ctibus alienatam repetere. ^b

Sed & Clemens V. in Concilio Viennensi con-
stituit, ne quis Religiosus Monasterio, Prioratu
Ecclesiæ, seu administrationi cuius Præsides Iu-
ra, redditus, seu possessiones eiusdem alicui ad ui-
tam eius, seu aliud certum tempus, pecunia etiam
inde recepto quouis modo concedat, nisi necessi-
tas, aut utilitas Monasterij, Prioratus, Ecclesiæ,
aut administrationis huiusmodi hoc exposcat,
conuentus sui, aut, si conuentum non habeat, Præ-
lati proprij assensu accedente, & qui contra hæc
fecerit, pœnam suspensionis ab officio eo ipso

in-

a. i. iube-
mus. §. Oe-
conomus.
C. de sacros.
Eccles.;

b. cap. ff.
quis. Pres-
byterorum.
extra. eo. ti.
de reb. Ec-
cles. non a-
lien.

a. c. nulli.
cod. tit. de
reb. Eccles.
non alien-

incurrat, nec ex concessione ipsius recipienti Ius aliquod acquiratur, quod tamen ad locatiões, uel reddituum, aut fructuum uenditiones ad tempus modicum faciendas non extenditur.^a

a. clem. pri.

Sed longè omnium plenissimè huic rei prouidit Paulus Venetus Secundus, dum sua cōstitutio-
ne, quæ plerisq; in locis in uiridi est obseruantia,
prohibuit omnium rerum, & bonorum Ecclesia-
sticorum alienationem, omneq; pactum, per quod
dominium ipsorum transfertur, concessionem hy-
pothecam, locationem, & conductionem, ultra
triennium, nec non infeudationem, uel contractū
Emphiteoticū præterquam in casibus à Iure per-
missis, ac exceptis rebus, & bonis in Emphiteo-
sim ab antiquo concedi solitis (& tunc quidē non
nisi cum Ecclesiarum euidentī utilitate) demptis-
que fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non
possunt, pro instantis temporis exigentia præde-
cessorum Constitutionibus, prohibitionibus, &
decretis alijs super hoc editis in suo robore nihi-
lomius relictis, & decreuit, contra hæc facta
nullius omninò roboris, & momenti esse, & tam
alienantem, quàm eum, qui alienatas res, & bona
prædicta receperit, sententiæ Excommunicatio-
nis subiaccere, alienati uerò bona Ecclesiarum, Mo-
nasteriorum, locorumq; piorum quorum libet in-

con-

consulto Romano Pontifice, aut cōtra ipsius Con-
stitutionis tenorem, si Pontificali, uel Abbatiali
præfulgeat dignitate, Ecclesiæ ingressum inter-
dicit, qui, si per sex menses immediatè subsequen-
tes sub interdicto huiusmodi obstinatis auribus
perseuerarint, regimine, & administratione Ec-
clesiæ, uel Monasterij, cui præsidet, in temporali-
bus, & spiritualibus sit eo ipso suspensus. Inferio-
res uerò Prælati, Commendatarij, & aliarum Ec-
clesiarum Rectores beneficia, uel administratio-
nes quomodolibet obtinentes, Prioratibus, Præ-
posituris, dignitatibus, personatibus, administra-
tionibus, officijs, Canonicatibus, præbendis, alijs-
que Ecclesiasticis cum cura, & sine cura, Secula-
ribus, & Regularibus beneficijs, quorum res, &
bona alienarint, duntaxat, ipso facto priuati exi-
stant, & illa absq; declaratione aliqua uacare cen-
seantur, possintq; per locorum Ordinarios, & al-
ios, ad quos eorum collatio pertinet, personis ido-
neis, non tamen illis, quæ propter supradicta eis
priuata fuerint, liberè de Iure conferri, nisi aliàs
dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter refer-
uata, uel generaliter, & nihilominus alienatæ res
& bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, &

a. extra
uag. pri. de
reb. Eccles.
non alie.

Ex

Ex Constitutione autem Innocentij Quarta, ac Leonis Papæ Epistola, cum incidunt tempora, quibus uel utile est Ecclesiæ, uel forte etiam necessarium, alienationem fieri, ei erit consulendum cum totius Cleri tractatu, consensu, & subscriptione, aut saltem tractatu præcedente, ac Prælato cum Capitulo auctoritatem interponente qua forma non seruata, nullius erit momenti facta alienatio.^a

a. c. pri. eo. ti. in 6. c. nō liceat. c. sine exceptiōe. c. alienatio. nes. xij. q. 2. b. c. pri. extra. cod.

Non licet etiam Episcopo, uel Abbati terram unius Ecclesiæ ad aliam uertere, quamuis ambæ Ecclesiæ in eius sint potestate si tamen eam commutare uoluerit, cum ambarum consensu hoc faciat.^b Et permutationes rerum Ecclesiasticarum ab antecessore inconsulte factæ à successore emendari poterunt.^c

c. c. de 2. rer. permuēt.

Synodus etiam Tridentina constituit, ut omnes locationes bonorum Ecclesiasticorum, quæ representata pecunia in successorum præiudicium fiant, nullatenus ualide intelligantur, in ipsorum successorum præiudicium, quocumque indulto, aut priuilegio non obstante, nec, ut huiusmodi locationes in Romana curia, aut extra eam confirmantur, concedit. Ac locationes rerum Ecclesiasticarum etiam auctoritate Apostolica confirmatas eadē Synodus irritas decreuit, quas à trigesima

ginta annis citra ad longum tempus, seu, ut in nonnullis partibus ad uiginti nouem, seu bis uiginti nouem annos factas Synodus prouincialis, uel deputandi ab ea in damnum Ecclesiæ, & contra Canonicas sanctiones contractas fuisse iudicare debent.^a

a. cap. 11. iess. 27. de re format.

Prohibentur autem multo magis Ecclesiæ, earumque bona & iura Laicis subigi absque Capitulo consensu, & Romani Pontificis uenia, sed omnes contractus, quouis sint robore muniti, contra hæc celebrati inanes decernuntur, nec impune abeunt Prælati, qui hæc præcepta fuerint transgressi: & Clerici, qui se se non opposuerint: sed & Laici, qui Prælatos ad hoc compulerint dignis pœnis subiiciuntur.^b

b. cap. 2. eo. tit. in 6.

Cause autem iustæ ad alienationem rei Ecclesiasticæ esse possunt: ueluti, si ære alieno ita sit oppressa Ecclesia, ut illi exoluendo fructus non sufficiant, si rem suam alienet, quò meliorem emat. Si captiuos Christiāos redimere uelit, aut si res, quæ alienatur, damno potius, et oneri sit Ecclesiæ quæ emolumento.^c Si terræ aut uineolæ exiguæ, & Ecclesiæ minus utiles, aut longè posite paruæ, et ser hoc tit. ui, si fugitiui sint, quæ reuocati retineri nō possunt: hæc enim Episcopus, si necessitas fuerit, etiam sine consilio fratrum distrahendi habet potestatem.^d

c. Abb. d. c. nulli. eod.

d. c. terru. leis. 12. q. 2.

Sed

Sed interdum, etsi nulla solennitas in alienatione facienda posthabita sit, ab ea tamen resilire Ecclesie licebit, ut, si graue dispendium ex ea alienatione ferat Ecclesia, rescindetur enim tunc alienatio per in integrum restitutionem, ^a uel etiã sine restitutionis ope, si læsio in pretio enormis fuerit, non ma fuerit, quod auxilium etiam priuatis non de alien. negatur. ^b.

a. cap. 1. eo. tit. de reb. Eccles. non alien. b. c. c. dilecti, ubi no. de emp. & uendit.

Cum igitur ex supradictis appareat, ne Ecclesiasticis quidem personis licere Ecclesiasticas res alienare, quo detestabilior est iudicanda Principum secularium temeritas, qui falcem in messem alienam iniicere, resq; Ecclesiasticas prophanis, sacrilegisq; manibus contrectare, easq; iure suo, quasi earum domini sint, alijs donare non dubitarint, atque ita egentium Clericorum substantiam rapere, uel qui ab eis hæc petere ausi fuerint, qui pro hoc modo tentata irrita esse omnia ex Concilio Lugdunensi iubentur, hocq; impium, & temerarium hominum genus à communionem Ecclesie excludi. ^c.

c. c. 2. extra eod. tit.

Sed & eadem Sancta Synodus Tridentina sub Pio Quarto in hanc rem vigilantissimè animaduertit, sanxit enim, ut si quis Clericorum, aut Laicorum, quacumq; is dignitate etiam Imperiali, aut Regali præfulgeat, alicuius Ecclesie, seu alicuius

Secur

Secularis, uel Regularis beneficij, Montium Pietatis, aliorumq; piorum locorum iurisdictiones, bona, census, ac iura etiã feudalia, et Emphyteotica, fructus, emolumenta, seu quascumq; obuentiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates conuerti debent, per se uel per alios, ui uel timore incusso, seu etiam per suppositas personas Clericorum, aut Laicorum, seu quacumq; arte, aut quocumq; quæsito colore, in proprios usus conuertente, illosq; usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab his, ad quos iure pertinent, percipiantur, is anathemati tam diu subiaceat, quamdiu iurisdictiones, bona, res, iura, fructus, et redditus, quos occupauerit, uel qui ad eum quomodocumq; etiam ex donatione suppositæ personæ peruenerint, Ecclesie, eiusq; administratori, seu beneficiato integrè restituerit, ac deinde à Romano Pontifice absolutionem obtinuerit: quod si eiusdem Ecclesie patronus fuerit, etiam iure Patronatus ultra prædictas poenas eo ipso priuatus existat.

Clericus uerò, qui nefandæ fraudis, & usurpationis huiusmodi fabricator extiterit, seu consentiens, eisdem poenis subiaceat, necnon quibuscumque beneficijs priuatus sit, & ad quæcumq; alia beneficia inhabilis efficiatur, & à suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactio-

S

ctio-

tionem, & absolutionem sui Ordinarij arbitrio
 a. c. 11. ff. 22. suspendatur. a.

De Peculio Clericorum.
 Titul. X X.

Inquirendum est præterea, si quis Presbytero-
 rum de redditibus Ecclesiæ uel oblationibus, uel
 uotis fidelium alieno nomine res cõparauerit,
 quia quemadmodũ suo, ita nec alieno nomine frau-
 dẽ facere Presbyter de Ecclesiasticis facultatibus
 potest, quoniam hoc sacrilegiũ est, & par crimini
 iudæ, qui sacras oblationes asportabat, & furaba-
 tur, b & qui patrimonij nihil habebat Presbyter,
 quo tempore ad sacrũ Ordinẽ promotus est, si po-
 stea prædiũ emerit, Ecclesiæ illud acquirit, ad quã
 inops cum esset, promotus est: c quo exemplo &
 Episcopus res, quas Ecclesiæ occasione post conse-
 crationem acquisierit, propriæ Ecclesiæ relinque-
 re tenetur. d Et Presbyter, qui Dioccesim tenet, de
 his quæ emerit ipsius Ecclesiæ nomine confiscare
 Instrumentum debet, aut ab ea discedere. e.

Si quis sanẽ Clericorum agellos, seu uineolas
 sibi parasse sustentandæ uitæ causa probatus fue-
 rit, usque ad obitum suum ea possidere poterit,
 sed post eius decessum, Ecclesiæ erunt restituenda,
 nec testamentario, aut successorio Iure cuiquã
 hæ

b. c. inquir-
 rendum. de
 pecul. cler.

c. c. pri. eo.
 tit.

d. c. 3. eo. ti.

e. c. 2.

heredum, probæ heredum uic relinqui possunt, nisi
 forsan cui Episcopus propter obsequia Ecclesiæ
 præstita elargiri uoluerit. a.

a. c. fi. eo. ti.

De Testamentis, & vltimis Vo-
 luntatibus. Tit. XXI.

NON alienum fuerit hoc loco breuiter e-
 tiam de Testamentis aliquaretulisse: nam
 etsi nobis propositum sit, hoc uoluminẽ
 ea duntaxat, uel in primis tractare, quæ Pontifi-
 cij Iuris propria sunt, tamen, quia hæc materia se-
 cundum Ius nostrum propria quedam præcepta
 habet, a Iure Ciuili discrepantia, necessarium esse
 duximus, ea quoque demonstrare: sed primum ta-
 men ab ipsis Iure Consultis Casareis diffinitionẽ
 Testamenti mutuemus.

Est igitur testamentum nostræ uoluntatis iu-
 sta sententia de eo, quod quis post mortem suam
 facere uoluerit, b in quo condendo, quamuis le-
 ges Ciuiles maiorem testium numerum nempe se-
 ptem requirant. Ius tamen nostrum ea quoque te-
 stamenta recipit, quæ coram proprio Presbytero,
 & duabus, uel tribus alijs personis idoneis facta
 sint, & executionem eis concedit omni consuetu-
 dine reiecta, quæ maiorem testium numerum de-
 sideraret. c.

b. l. i. ff. eo.
 tit. de te-
 tam. inf.
 sto. in prin.

c. c. cum ef.
 de s. eod. tit.
 de testam.

a. c. cū tibi eod. tit. Item hoc iure, qui extremam uoluntatem suā in alterius dispositionem confert, non uidetur intestatus decedere, **a** quamuis ius Ciuile illam institutionem, Quos Titius uoluerit, uitiosam esse definiat, quod alieno permissa sit arbitrio. Testamentorum autem iura ipsa per se firma esse oportere, non ex alieno arbitrio pendere statuatur, absurdum existimans permitti alicui in alienum arbitrium id conferre, quod uix eius arbitrio conceditur, ut scilicet de rebus suis statuatur in eum casum, quo amplius suae futurae non sunt. **b** Nec minus executionem merebitur Testamentum ad pias causas, quamuis per uerba enuntiatiua ad aliud prolata

c. c. fi. de suc. scriptum sit. c. In testamentis haec fieri solent, uidelicet, haec est, ab intestato. **d. S. ante heredis institutio sine ea enim testamentum nullum de legat. esset, cum testamenta uim ex institutione heredis accipiant. d** Item fiunt legata, & fideicommissa. **e. S. pri. in Testantēis.** Legatum autē est donatio quaedam a defuncto relicta, ab haerede praestando. **e** Fideicommissū aliud est singulare, aliud uniuersale. Et uniuersale est, cū haeres de restituenda hereditate, uel eius parte rogatur, & singulare seu particulare fideicommissum dicitur, cum singulas res quis alij restituere grauatur, ut fundum, hominem, uestē, argentum, pecuniam numeratam, & debetur Legatario.

g^{da}

gatum etiam nudis uerbis relictum. **a** Quod si haeres nimium Legatis grauatus sit, uel fideicommissis, poterit quartam suam totius hereditatis de Legatis, uel fideicommissis particularibus legis Falcidae beneficio, uel de fideicommissis uniuersalibus Senatusconsulti Trebelliani ope detrudere uel supplere, **b** in his tamen quae ad pias causas relictæ sunt, Falcidia cessat. **c.**

Et quamuis leges seculi hoc habeant, ut haeres ad soluendum cogatur, si author eius rem legauerit alienam, lege tamen Dei, qua secundum ius nostrum in primis uiuitur, iniuēū uidetur, ut res, quae alienae sunt, a Legatario teneantur. **d.**

Sed non satis est quempiam in Testamento esse heredem institutum, nisi etiam Testatoris filius in potestate institutus in eo sit, uel nominatim exheredatus, nam si praeteritus filius in Testamento sit, nullius erit momenti, id testamentum, **e** debet ergo pater, qui testamentum ualidum facere optabit, filio aliquid iure institutionis relinquere, quod si relictum minus sua legitima fuerit, illud sibi ad legitimum usque augeri petet, atque impetrabit, nisi aliquam ingratitudinis causam in patrem commiserit, quo casu etiam licebit patri eum exheredare, una ex causis legitimis in Testamento expressa. **f.**

a Inst. de singul. reb. per fideicom. relic. in prin. **b** Inst. ad leg. Falci. & ad Senatus conf. Trebell. & in ff. & Cod. **c.** Autem si militer. **C.** ad leg. Falci. **c. i.** de testam. in 6. **d.** cap. filius noster. de testa ubi Abb. **e.** Inst. de exher. libr. in prin.

f. i. omnimodo. **i.** si quando. **C.** de inoffic. testa. in au. **tē.** ut cū de appel. cog. **f.** aliud quoque capitulum.

Debita autem filijs legitima, si quatuor sint filij, uel pauciores, est ex substantia deficientis triens, sin plures, est semis, ex aequo inter eos diuidendus, cuius portionis nec usufructu defraudari liberi à parentibus possunt, a quæ portio etiam parentibus à liberis iniucem debetur. b Filij ergo quibus à Patre fideicommissi onus iniunctum sub conditione sit, non solum legitimam, sed etiam ex Senatusconsulto Trebellianico debitam quartam detrahent. c.

a. Autè no
uissima. C.
de inof. te
sta.
b. Glo. de
auten. no
uissima. d.
c. pri de te
sta. in 6.
c. c Raynu
tius. c. Ray
naldus. de
testamen.

Solent etiam iure Casarico quandoque Codicilli fieri tam facto Testamento, quàm etiam ab intestato, sed Codicillis hereditas directò nequit dari, neque adimi potest, neque exhereditatio scribi, ne confundatur Ius Testamentorum, & Codicillorum per fideicommissum quidè Codicillis hereditas iure relinquatur, d ac Codicilli nullam solennitatem ordinationis desiderant. e.

d. Inst. de
Codicil. §.
pe.
c. Inst. eod.
de Codicil.
§. fi.

Sciendum est, Episcopis, Presbyteris, & alijs Clericis, qui per hereditatem, uel alium modum intuitu personæ aliquid acquisierint, donare id eis licere, cui uoluerint, dum uiuunt, sin antè obierint, quàm hoc fecerint. Altari, cui seruiunt, omnia perpetuò consecrabuntur, & in Ius eius transibunt, si nullos cõsanguineos habuerint. f.

f. cap. pri.
de succes.
ab intest.
ubi glo.

In omnibus pijs uoluntatibus per locorum Episcopo

piscopus prouidendum est, ut secundum defuncti uoluntatem uniuersi procedant, quare debent (licet etiam à Testatoribus id contingeret interdici) exequutores Testamentorum huiusmodi, ut bona ipsa fideliter, & plenè in usus pios erogent, monitione præmissa compellere. a Quod si executor monitus intra annum piam Testatoris uoluntatem exequi neglexerit, Episcopus ipse has partes suplebit. b.

a. c. tua no
bis. f. eo tit.
de testam.
b. nos qui
eod. tit. de
testam.

Non omnibus permissum est facere Testamentum, nam Religiosus quilibet, qui tria substantia professus sit, scilicet Paupertatem, Obedientiam, & Castitatem testari non potest. c Item hereticus (cùm nihil habeat, bonaque omnia sua apprehendi possunt, etiamsi post mortem tantum eius labe detecta sit) merito factionè Testamenti non habet, nec etiã publicus usurarius nisi præscripta à lege cautionè præstiterit. e nec seruus, f nec furiosus, nisi cum habet dilucida interualla, nec mente captus, nec mutus, nec surdus à natura, secus si ex accidenti, & scribere sciant, nec qui articulare heredis nomen exprimere nescit, nec impubes uidelicet masculus minor anno quatuordecimo, foemina duodecimo, nec filius familias, nisi de peculio Castrensi, uel quasi, nec prodigus, postquam ei bonis à Iudice interdictum

c. c. 2. eo. ti.
de testam.
& c. non di
catis. 93. q.
pri.

d. Abb. in.
rub. de te
stam. nu. 7.
e. c. quam
quam de u
fur. in 6.
f. c. illud.
13. q. 2. l. fili
us. ff. de te
stam.

est, nec qui damnatus ad mortem naturalem, uel
 ciuilem fuit, nec (ut aliqui nec fortè sine ratione
 sentiunt) qui ad perpetuum carcerem Clericus,
 uel Laicus damnatus est, nec de statu suo dubius,
 & incertus, nec apud Paganos captiuus, nec cri-
 minis læsæ Maiestatis reus, nec damnatus ob cri-
 men famosum, nec qui utroq; lumine orbatus est,
 nisi formam quandam à iure traditam obseruet,

a. Vide hos nec is, quem publicè notum est, Excommunica-
 casus. p. Ab. tum esse. a.
 in rub. de
 testam.

Sed non omnes tamen supradicti ad pias cau-
 sas Testari prohibètur, sed hi tantum, quibus idè
 testamenti factio adimitur, quia iudicium non
 habent, uel quia nihil proprij habere possunt, uel
 in aliena potestate sunt, ad prius exemplum per-
 tinet furiosus, mente captus, prodigus, impubes,
 ad posterius pertinet seruus, Religiosus, hæreti-
 cus, reus læsæ Maiestatis, captiuus, & similes, &

b. Abb. d. fortè etiam filiusfam. extra peculium Castrense,
 rub. de te uel quasi. b.
 fra. col pen.
 & ii.

De Sepulturis. Tit. XXII.

Competunt Ecclesijs inter cetera etiam
 quedam sepulchrorum iura, si quidem u-
 numquaque oportet in maiorum suorum
 sepulchris iacere, & quamuis nemo prohibeatur

pro-

propriam sibi eligere sepulturam, illa tamen Ec-
 clesia, quæ celeste pabulum præstat, id est, à qua
 consuevit diuina officia audire, & Ecclesiastica
 recipere Sacramenta, a sua portione canonica de-
 fraudari non debet, quæ portio de iure quidè quar
 ta cum sit, ex consuetudine tamen uariari solet, ut
 modò ad tertiam, modò ad dimidiam ascendat. b.

a. c. 2. de se-
 pultur. in 6.
 ubi glo.
 b. c. pri. ubi
 glo & c. cer-
 tificari. ex-
 tra eod. tit.

Decreuit autem nuperrimè Sancta Synodus
 Tridentina, ut quibuscunq; in locis iam ante an-
 nos quadraginta, quarta, quæ funeraliū dicitur,
 Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset
 persolui, ac postea fuerit ex quocunq; priuilegio
 alijs Monasterijs, Hospitalibus, aut quibuscunq;ue
 locis suis concessa, eadem posthac integro iure, et
 eadem portione, quæ antea solebat, Cathedrali,
 seu Parochiali Ecclesiæ persoluantur, non obstan-
 tibus concessionibus, gratijs, priuilegijs, etiam ma-
 rimagno nuncupatis, aut alijs quibuscunq; c

Sed, ubi quis, cuius maiores sunt soliti ab an-
 tiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, ea dimissa eligit
 alibi sepulturam, canonica portio dimissa non de-
 betur Ecclesiæ, sed ei duntaxat, in qua is officia
 consuevit audire diuina, & Ecclesiastica recipere
 Sacramenta. a Si quis tamen duo habens domici-
 lia, et æqualiter se collocas in utroq; in loco tertio
 delegerit sepulturam, domiciliorum amborum Ec-

c. cap. 13.
 l. 25.

d. c. 2. extra.
 cod. tit.

clesiæ inter se diuident canonicam portionem.^a
 Prohibentur uerò omnes Clerici, ne quos in-
 ducant ad nouendum, aut iurandum, alioue modo
 promittendum, ut apud eorum Ecclesias sepultu-
 ram eligat, electamue mutent, nam eiuscemodi pa-
 ctis, & promissionibus reiectis eius Ecclesiæ se-
 pultura accipienda erit omnino, cui sepeliendi ius
 compètebat, si aliàs non electa sepultura ille de-
 cessisset, & Clerici, qui huiusmodi pactorum, uel
 promissionum uel quem ad sepulturam acceperint,
 non solum cadauer sepultum petentibus, sed omnia
 eius occasione accepta intra decennium restituere
 tenebuntur, qua restitutione non facta, Ecclesiæ,
 in quibus sepelierint, eorumque cœmeteria ex-
 tunc manebunt tamdiu Ecclesiastico supposita in-
 terdicto, quamdiu ab eis facta fuerit omnium ple-
 na restitutio.^{b.}

b. c. pri. eo.
tit in 6.

At, si quis antiqua dimissa nouam etiam in
 loco minus Religioso elegerit sepulturam, electio
 huiusmodi non est impugnanda. ^{c.}

c. c. 2. §. fi.
eo. tit. in 6.

Is, qui habet domicilium in Ciuitate uel Ca-
 stro, quandocumq; ad Villam ruralem se transfe-
 rens recreationis causa, uel ut ruralia exerceat,
 si ibi non electa sepultura decesserit, non in Eccle-
 sia dictæ Villæ, sed in sua Parochiali, uel in ea po-
 tius, in qua maiorum suorum ab antiquo sepul-
 tura

tura extitit, sepeliri debet, dummodo absq; peri-
 culo ad eam deferri possit.^{a.}

a. c. 3. eo. tit.
in 6.

Religiosi uerò, nisi à proprijs Monasterijs de-
 deo sint remoti, ut ad ea, cum moriuntur, comode
 deferri non possint, nequeunt (cum uelle, uel nolle
 non habeant) sibi eligere, sepulturam, sed sunt a-
 pud sua Monasteria tumulandi.^{b.} Non minus con-
 ceditur mulieri sepulture eligendæ facultas, quam
 uiro, c. mulier tamen quæ plures uiros habuit suc-
 cessiue, sepultura non electa, est cum uiro ultimo,
 cuius domicilium, & honorem retinet, tumu-
 landa.^{d.}

b. c. fi. eo. tit.
in 6.

c. c. de vxor.
re extr. eo.
tit.

d. c. 3. §. fi.
eo. tit. in 6.

Licet pater minores filios, qui nequeunt, an-
 tequam ad annos pubertatis perueniant, sibi se-
 pulturam eligere, eos possit, si consuetudo loci id
 habeat, in qua uoluerit Ecclesia sepeliri iubere,
 hoc tamen non potest, ubi consuetudo huiusmodi
 non habetur, sed sunt cum suis maioribus, uel in
 Parochiali Ecclesia tumulandi, quamuis autem fi-
 lius fam. absque Patris assensu possit libere sibi
 eligere sepulturam, pro anima tamen sua præ-
 ter ipsius assensum, nisi Castrense, aut quasi Castren-
 se peculium habeat, aliquid iudicare non potest.^{e.}

e. c. p. eo.
tit. in 6.

Non omittendum est, quod etiã Religiosi or-
 dinis Minorum, & Prædicatorum possunt libere sepul-
 turam in locis suis dare his, qui eam elegerint, di-
 modo

modo funeralium omnium, & quarumcunq; ob-
 uentionum sibi relictarum quartam partem, ac o-
 mnium præterea, de quibus alioqui portio Canoni-
 ca detrahenda non erat, Ecclesiæ Parochæ soluât,
 quod per Bonifacium Octauum statutum, per Cle-
 ment. Quintum postea confirmatum fuit, eo ab-

a. Clē. du- rogato, quod Benedictus Undecimus, qui inter
 dum eo. tit. hos medius fuit, in contrarium statuerat. a.

de sepult. Ad hæc postremò sciendum est, eos, qui pro-
 extrauag. priæ temeritatis audacia defunctorum corpora
 detestande. in cœmiterijs interdicti tempore in casibus non
 eo. tit. & ex in cœmiterijs interdicti tempore in casibus non
 trauag. in cœsis à lure, uel Excommunicatos publicè, aut
 ter cūctos. nominatim interdictos, uel usurarios manifestos
 de priuileg. scienter sepelire præsumunt, ipso facto Excom-
 municationis sententiæ subiacere, à qua nullate-
 nus absoluedi sunt, nisi prius ad arbitrium Dice-
 cesani Episcopi eis, quibus fuerit ex præmissis in-
 iuria irrogata, competenter satisfecerint, nullo

b. Clē. pri. priuilegio exemptionis, uel quouis alio sub qua-
 eod. tit. cunq; forma uerborum concessio suffragante. b.

c. c. in Ecclē. Et quamuis sepulture aliquem dare, huma-
 stastico. 13. num, piumq; sit, non concedere, impium, & existit
 q. 2. tamē aliq;e, personæ quibus pium uidetur, sepul-
 chrum defunctis denegare: & concedere impiū:
 quas pro parte hic enumerabimus, si tamen præ-
 miserimus, nulli sepulchrum defuncto esse dene-

gat

gandum, cui Ecclesia uiuenti cōmunicare asper-
 nata non sit: a ac Christianos omnes ex Regula in
 uniuersum ad sepulchrum esse admittendos. b.

Deneganda est igitur sepultura Ecclesiasti-
 ca iudeis, Paganis, Hæreticis, c cum his Ecclesia
 uiuentibus non communicet: item, ut mox diximus,
 Excommunicatis, & interdictis, quibus si per-
 uim fortè aliquorum, uel alio casu fuerit sepultu-
 ra concessa, si ab aliorum corporibus discerni po-
 terunt, exhumari debebunt, & procul ab Ecclē-
 siastica sepultura iactari: quod si discerni non po-
 terunt, tunc, ne cum Excommunicatorum ossibus
 corpora effodiantur fidelium, non erunt extu-
 mulandi, nam, licet non obsit iustis sepulturam
 nullam humilem habere, impijs tamen celebris,
 uel speciosa non prodest. d.

Item diximus, sepulturam Ecclesiasticam
 non dari usurarijs manifestis. e nec his datur, qui
 decimas Ecclesiæ debitas à se iniuste possessas non
 restituumt: f nec his, qui noua uectigalia sine Prin-
 cipis consensu imponunt: g nec qui pœnitentiæ
 Sacramētum quotannis, ac Sacram Eucharistiam
 in quolibet festo Paschatis Resurrectionis, cum
 possent, non susceperint: h nec furibus, aut latro-
 nibus: i aut raptoribus: k nec his, qui in torne-
 mentis animas profuderunt: l nec his, qui scipos

inter

a. c. ex par-
 te. & c. fa-
 cris. eo. tit.
 & c. sane.

24. q. 2.
 b. c. qui di-
 uina. in fi. 13
 q. 2.

c. c. Ecclē-
 sia. de conse-
 crat. dist. 1.

d. c. sacrīs.
 eod. tit.

e. c. quia in
 omnibus.
 eod. tit.

f. c. prohibe-
 mus. de de-
 cim.

g. c. innoua-
 mus. de cen-
 sib.

h. c. omnis
 utriusq; de
 pœniten. &
 remis.

i. c. 2. de
 furt.

k. c. 2. de ra-
 pt.

l. c. pri. de
 torneam.

interfecerunt, uel propter sua scelera & facinora
interfecti sunt sunt.^a

a. c. placu-
it. 23. q. 5. &
uide alios
casus p. Pa-
ui. in tract.
de uisit. 2.
parte. q. 3.
nu. 56. &
seq.

Explicit Liber Secundus.

M. ANTONII
CVCCHI IURISCON-
SULTI INSTITVTIONVM
Iuris Canonici Liber
Tertius.

De Sacramentis Ecclesiæ:
Titul. I.

VIA Mortalium conditio omnium
ita comparata est, ut longè plus ca-
liginis, quàm lucis nostri oculi ha-
beant in his speculâdis, quæ non ca-
duca, aut fluxa sunt, sed cælestia, et æterna, cū ta-
men ad illa æterna accessus alijs nobis non pateat,
quàm si ad ea mente erecta sæpe suspexerimus,
pro^a

propterea, ut imbecillitas nostra quantum fieri
potest, adiuuetur, & sensim animos attollere, æ-
ternaq; illa contueri discamus, nec semper mentē
humi defixam habeamus, diuina auctoritate uia
adiuuenta est, qua ex terrestrium rerum occulta
inspektione, ad earum, quæ supranos sunt, mente
perceptam cognitionem, & cogitationem perue-
nire possimus, hacq; ratione septem Ecclesiæ Sa-
cramenta instituta sunt, quæ præter id quod, ut
modò diximus, superna docent nos suspicere, &
efficiunt, ut animus quamuis inclusus in corpore,
tamen foras emineat, longè se à corpore abstra-
hens. Sunt præterea tanquam signa et uexilla con-
gregationis illius, quæ Ecclesia appellatur, sub
quibus in unum fideles congregantur. Sed & ali-
ud nobis conferunt: nam castè à nobis & incor-
ruptè obseruata, humilitatis & submissionis cu-
iusdam in nobis specimen ostendunt, ex quo effi-
citur, ut, dum non dedignamur nos rebus infimis,
earum contemplatione, quæ in eis significantur,
pronos, et obediētes effingere, æternis digni præ-
mij apud Deum habeamur: quibus item Sacramē-
tis dum nostram operā integrè & sincere naua-
mus, nosq; in eis exercemus, & animum nostrum
agitamus, efficitur, ut ociosi ne sedeamus, multaq;
malorum semina hoc pacto uitemus.^a

a. Glo. c. in
stitutio de
consecrat.
dist. ij. Abb.
in rub. de
sacram. nō
iteran. in fi.

Est

Est autem Sacramentum corporeum quoddam Elementum, extrinsecus cum sensu inflatum, inuisibilia, & incorporalia propter similitudinē referens, & propter Institutionem significans, a Ideoq; dicuntur Sacramenta, quia in eis aliud uideatur, aliud intelligitur: quod cernitur, speciem habet corpoream: quod percipitur, fructum habet spiritalem, unde à secretis uirtutibus, uel à sacris Sacramenta dicuntur, quia sub tegmento corporalium rerum diuina uirtus secretius salutē eorumdem Sacramentorum operatur. c.

Sunt autem hæc septem infra scripta Ecclesiæ Sacramenta: Baptismus, Confirmatio, Ordo, Eucharistia, Pœnitentia, Matrimonium, & Sacra Extrema unctio. Nam & Sacra Synodi Tridentinæ Canonibus cautum est, ut si quis dixerit esse plura, uel pauciora, quàm septem supradicta Ecclesiæ Sacramenta, aut etiam aliquod horum septem non esse uerè, & propriè Sacramentum, seu non fuisse omnia Iesu Christo Domino nostro instituta, anathema sit. d. Ac qui dixerit, ea ipsa nouæ legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quia ceremoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi: ac, si quis dixerit hæc septem Sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius: uel Sacramenta nouæ legis propter

pter solam fidem nutriendam instituta esse, uel non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum æterna sint acceptæ per fidem gratiæ, uel iustitiæ, & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus: uel non dari gratiam per huiusmodi Sacramenta semper, & omnibus quantum est, ex parte Dei, etiamsi ritè ea suscipiant, sed aliquando, & aliquibus, uel per ipsa nouæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiã, sed solam fidem diuinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere, uel Christianos omnes in uerbo, & omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem: uel in ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia: uel ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, uel conferendum pertinent, seruauerit, non conficere, aut conferre Sacramentum: uel receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solenni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunq; Ecclesiarum pastorem mutari posse:

T qui

a. Abb. d. rub. de sacra. non iteran. col. 1.

b. c. qui mā ducat. 1. ea. dist. 2. de cōsecrat. c. c. multi §. mysteriū. pri. q. 1.

d. Sess. 7. Cap. no. 2. de sacra. in genere.

qui inquam hæc, uel eorum aliqua dixerit, eadem Synodo anathema decernitur. ^{a.}

Horum Sacramentorum tria prima: scilicet, Baptismus, Confirmatio, Ordo, characterē anime imprimūt, ideōq; illa iterari nefas est, quod & Canone nono eiusdem Concil. Trident. sub Titulo de Sacramentis repetitum est his uerbis: uidelicet, Si quis dixerit in tribus Sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterē in anima, hoc est, signū quoddā spiritale, et indelebile, unde ea iterari nō possūt, anathema sit.

Alia uerò quatuor postremo; scilicet, Eucharistia, Pœnitētia, Matrimonium, Extrema unctio, characterem cum non infligant, nihil impedit, quin iterari possint. ^{b.}

Rursus horū Sacramentorū quinq; sunt, quibus non habitis, uel neglectis, eorū uel aliquo nulla homini salutis æternæ spes esse potest, quare & necessaria appellātur, alia uerò duo; scilicet, Matrimonium, et Ordo, quæ et dignitatis dicuntur, & libere sunt uoluntatis unicuiq; et tametsi quis hæc nunq; acceperit, animæ tamen salutē & gratiā diuinā sperare potest, uniuerso tamen Ecclesiæ corpori hæc quoq; duo sunt necessaria, hinc et capite 4. eiusdem tituli de Sacramentis in Synodo eadem Trident. talis Canon extat, uidelicet, Si quis dixerit

rit Sacramenta nouæ legis non esse ad salutem necessariam, sed superflua, & sine eis, aut eorum uoto per solam fidem, homines a Deo gratiam iustificationis adipisci, licet omnia singulis necessaria non sint, anathema sit. De his igitur singulis uideamus & primum de Baptismo, qui reliquis omnibus ianua est, & principium. ^{a.}

De Baptismo. Tit. II.

Baptismus tantū est momenti, ut sine eo, nemo saluus esse possit, quæ admodum Christi ipsius Domini nostri uoce docemur, hoc enim crimen ingenitū abstergitur, quod cælestē ianuam nobis obserauerat. Vnde meritò Canō sacri Concil. Trident. anathema esse præcipit eum, qui dixerit, liberum esse Baptismum, hoc est, non necessarium ad salutem. ^{b.}

Est autem Baptismus exterior hominum ablutio cum certa forma uerborum originarium peccatum delens. ^{c.} Et longè maiorem utilitatem affert Baptismus, quàm olim Circūcisio afferret, quippe per Baptismum renatus ianuam cælestem sibi referat. inuenit, quæ Circūcisio occlusa erat, quamuis culpa ingenita eis per Circūcisio- nem ipsam remitteretur, a quinctiam Baptismus non tantum labem origine contractam, sed etiam propria uoluntate susceptam delet. ^{e.} Si quis

T 2 quis

a. to. tit. de
sacramē. in
gener. sess.
7.

b. Abb. d.
rub. col. 1.
& 2.

c. c. remis-
sionem. in
fin. 1 q. pri.

a. Glo. c. r.
dist. 4. & c.
quicūq; 77.
dist.

b. Can. 5. de
Baptif. sess.
7.

c. Glo. c. i.
dist. 4. de cō-
sacra. Thō.
1. 4. senten-
dist. 3. q. 1.
d. c. maio-
res. in prin.
eod. tit. de
Baptif.

e. c. regene-
rante ubi
glo. dist. 4.
de consecr.

quis tamē dixerit peccata omnia, etiam quæ post
Baptisum sunt, sola recordatione, & fide susce-
pti Baptismi, uel dimitti, uel fieri uenialia, is ana-
thema esset, ex Tridentinæ Synodi Cōstitutione. a
Et duplex est Baptismus, Solēnis & Simplex,
7. ille multas ceremonias exigit præter Verbum Dei,
& aquam, nam & Cathecismos, & Exorcismos,
& Exufflationes, et Vnctiones, & Salis, Saliuæq;
& lenitiones, & multas preces, multasq; alias solēni-
tates desiderat, hic autem in casu necessario in u-
su esse solet, cum quis uitæ in discrimine est, qui Ba-
ptizādus est, proptereaq; sine solēnitatibus præ-
dictis absoluitur, sed solum immersione trina in
fonte, contentus est cum prolatione solennium
uerborum. Ego te Baptizo, In nomine Patris, &
b. c. pri. ex tra. eod. de consecrat. dist. 4. Filij, & Spiritus Sancti. Amen. ^b Dubitatum est
tamen olim, utrum paruuli sint pro Christianis
habendi, quos in Articulo mortis cōstitutos pro-
pter aquæ penuriam, & absentiam Sacerdotis, &
liquorum simplicitas in caput, ac pectus, & inter
scapulas pro Baptismo Saliuæ consperione lini-
uit, Cui dubitationi responsum extat, quod cum
in Baptismo duo semper, uidelicet, Verbum, & E-
lementum, necessario requirantur, iuxta quod de
uerbo ueritas ait, Euntes in Mundum uniuersum
prædicate Euangelium omni creaturæ, & Bapti-
zate

zate omnes gentes, In nomine Patris, & filij, &
Spiritus Sancti, eademq; ueritas dicat de Elemen-
to. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritus
Sancto non intrabit in regnum cælorum, propte-
rea ambigi non oportet, illos uerum non habere
Baptisum, in quibus non solum utrumq; prædi-
ctorum, sed eorum alterum omisum est, a extat. e-
tiam Canō Synodi Tridentinæ. feriens anathema-
te eos qui dixerint, aquam ueram, & naturalem,
non esse de necessitate Baptismi, atq; ideo supra-
dicta uerba, Nisi quis renatus & c. ad Metapho-
ram aliquam detorsit, ^b non quidem ibimus in-
ficias interdum etiam utriusque uel alterius, scili-
cet, Verbi, uel elementi omisione, quem non mi-
nus tamen Christianum esse effectum, & illius gra-
tiæ participē, quæ ex Sacramento Baptismi per-
cipitur, ut cum quis magno desiderio cupiens Ba-
ptizari instante morte non potuit, uel cum ob
Christum animam cum sanguine priusquam Ba-
ptizari posset, effudit, hic enim dicitur Sangui-
nis Baptismus, ille superior fluminis, at is, quo u-
timur communiter, Baptismus est fluminis, c sed
paruuli huius Baptismi, qui fluminis dicitur, ex-
pertes sunt, nam hic adultis duntaxat congruere
potest, cum enim Baptismus fluminis dicatur, quod
Spiritus Sanctus propter Fidem & Charitatem

alicius ipsi inuisibiliter cor inungat, quomodo hic paruulis conueniet, qui non sentiunt, nec intelligunt, & merito Fidei, & Charitatis incap-

a. Abb. d. c.
ij. de pres-
byt. nō ba-
ptif.
b. Abb. d. c.
ij.

ces sunt. a. Baptismus autem fluminis, & sanguinis etiā paruulis competit, b hinc & Sacrosancta Synodus Tridentina sub Paulo Tertio anathemati subiecit omnes, qui dixerint, paruulos, eò quòd actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea, cum ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos, aut prestare omitti eorum Baptisma, quàm

c. Cano. 13.
fess. 7. de Ba-
ptis.
d. Can. xij.
ea. fess. eod.
tit. de Ba-
ptif.

eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesie, c uel qui dixerint, neminem esse baptizandum, nisi ea etate qua Christus baptizatus est, uel in ipso mortis articulo, d uel huiusmodi paruulos baptizatos, cum adoleuerint, interrogandos esse, an ratum habere uelint, quod Patrum eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti sunt, & ubi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim poena ad Christianam uitam cogendos, nisi ut ab Eucharistia, aliorumq; Sacramentorum perceptione arceatur, donec resipiscant. e.

e. Can. ult.
eo. ti de Ba-
ptif. ea fess.

Paruuli igitur alio proficte baptizadi sunt, quia adhuc loqui uel credere nesciunt, sicut etiam egri

egri, muti, & surdi, quorum uice alius proficetur, ut pro eis respondeat, dum baptizantur. a.

a. c. paruuli
dift. 4. de
consecrat.

Si quis Sacerdos Latinam linguam penitus ignorans, & dum baptizaret, nesciens loqui Latine, dixerit: Baptizo te, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, idq; non ut errorem, aut heresim introduceret, sed sola Romanæ locutionis ignoratia commiserit, is sic baptizatus ab eo, non erit denuò baptizandus b.

b. c. retule-
runt ea. dift.
4. de conse-
crat.

Quantuis hoc munus baptizandi Sacerdotè propriū sit, tamē et Laicus recte & utiliter necessitate exigēte baptizare poterit, nec si hereticus uel Paganus, aut Iudæus baptizari, dummodo debita materia, forma, et intentione utatur, Sacramentū repetendū erit, cum non dignitate ministri sed uirtute uerbi diuini, & Spiritus Sancti cōstet, c quare & Sancta Synodus Trident. in 4. Canone Tituli de Baptismo Sessione 7. decreuit, ut si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab hereticis in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse uerum Baptisma, anathema sit.

c. in necessi-
tate cū teq-
ea. dift. &
tit. c. secū-
dum Eccles.
ii. q. dift. c.
preter. hoc
& ad hoc. 32.
dift.

Baptismi quidem Sacramētum iterandū non est, sed si de aliquo tamē ambigatur, an sit baptizatus nec ne, poterit ei Baptismus huiusmodi uerbis conferri: Si baptizatus es, te non rebaptizo, sed si

a. c. ij. extr. eod. nondum Baptizatus es, ego te baptizo. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sãcti. ^a Et certè, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui Infantes Baptizatos sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere absq; ullo scrupulo Baptizandi sunt, ne ista trepidatio eos faciat Sacramento-
b. c. placuit dist. 4. de cõ facrat. rum purgatione priuari. ^{b.}

Nemo autem seipsum Baptizare potest, etiã in mortis articulo constitutus, quamuis si statim decesserit, non propter fidei Sacramentum, sed Sacramenti fidem saluus fiat. ^{c.}
c. c. debiti. extra. eo. de Bapt. Quicumq; autem Presbyter, uel pro intentione itineris aliã excusatione commendatum sibi ægrum Baptizare neglexerit, adeò ut ille sine Baptismo è uita decesserit, deponendus est, siue in prouincia propria sit, siue in aliena, siue ubicunq; inuentus fuerit in hoc deliquisse. ^{d.}

d. c. quicum que presbyter. de consecr. dist. 4. In Iudeis autem Baptizandis hoc olim obseruabatur, ut octo menses inter Cathecuminos Ecclesie limen introirent, & si pura fide uenire noscebantur, tunc demum Baptismi gratiam merentur: quod si casu aliquo periculum infirmitatis intra præscriptum tempus incurissent, & desperati fuissent, Baptizari poterant, idq; ex Concilio Agathensi fuerat statutum, ^e sed hodie aliter

Eccle=

Ecclesia obseruat cum Gregorij sententia; nam ne longa dilatio retro possit animos Iudeorum reuocare, pœnitentia ac abstinentia quadraginta ^{a. c. ne, q abfit. ca. di. stin. & tit.} dierũ per eos acta, erunt die Dominica, aut si celeberrima aliqua festiuitas occurrerit, baptizadi. ^a

De Confirmatione. Tit. III.

POST Baptismum Confirmatio quoque est Christiano adhibenda, qua undequaq; munus sit tanquam duplici thorace aduersus maligni hostis insidias: ita enim fit, ut per Baptismum genitus, postea per hoc Sacramentum enutriatur & crescat, & per uirtutem Spiritus Sancti confirmetur: quod olim impositione manuum duntaxat celebrabatur, hodie ex Apostolorum traditione Chrisma quoq; adhibetur, cum impressione signi Sanctæ Crucis in fronte, ut externo signo intima unctio, quam Spiritus Sanctus efficit, significetur: hinc septiformis Spiritus Sanctus hoc Sacramento accipitur, ^{b. c. nouiffi me. dist. 5. de cõsecra.} ^b Spiritus Sapientie, & Intellectus, Spiritus Consilij, & Fortitudinis, Spiritus Scientiæ, ac Pietatis, & Timoris. Synodus igitur Tridentina meritò anathemate percutit omnes, qui dixerint, Cõfirmationem Baptizatorum ociosam ceremoniam esse, & non potius uerum, & proprium Sacramentum: aut olim

T 5 nihil

nihil aliud fuisse, quàm Catechesin quandam, qua
 adolescentiæ proximi fidei suæ rationem corâ Ec-
 clesia exponebant: a Vel iniurios esse eos Spiritui
 Sancto, qui Sacro Cõfirmationis Chrismati uirtu-
 tem aliquam tribuunt b.

Minister autem huius Sacramenti est solus
 c. c. un. 6. Episcopus, quamuis cæteras unctiones etiam sim-
 frontis. de plex Presbyter ualeat exhibere, c quare & eadem
 sacra. uncti. Sacra Synodus Tridentina gladium anathematis
 & c. quãto. minitatur his, qui dixerint, Sanctæ Confirmatio-
 de cõsuetu. nis ordinarium ministrum non esse solum Episco-
 pum, sed quemuis simplicem Sacerdotem. d.

d. Can. 3. Non nisi ieiunis, & à ieiunis ex honestate hoc
 eod. tit. & Sacramentum cõferendum est, exceptis infirmis,
 ea. fest. & in tenui discrimine læti positis: e nec iteran-
 e. c. ut Epi- & in tenui discrimine læti positis: e nec iteran-
 scopi, de cõ- dum est. f.

f. c. dictum
 est. ea. dist. De Sacramento Pœnitentiæ.
 Titul. III.

CVM homines per Baptismum renati sunt,
 sepe in grauiâ crimina labuntur, quibus
 ne opprimantur, instituit Christus Sacra-
 mentum pœnitentiæ, quod post Baptismum sic no-
 g. c. fecunda. dist. pri. de
 pœnitent. h. c. i. in fi. bis tanquam secunda Tabula in naufragio, & cuius
 de sã. trin. ope à lapsu nos erigere possimus, h si nostra uulne-
 ra criminibus contracta Medico, id est, Sacerdoti
 nu

nudauerimus, debita cordis compunctione. In cor-
 de enim si adsit Contritio, in ore Confessio, in ope-
 re Satisfactio, Sacramenti huius uis operatur, quæ
 in absolute Sacerdotis consistit: illi enim soluendi,
 & ligandi potestas diuinitus data est, quam
 non poterit utiq; cum iudicio exercere, hunc pro-
 meritis soluens, illum uinciens, nisi ex peccatorum
 enumeratione proprio ore facta, etiam criminum
 occultorum notitiam habeat. a.

Ac ne quis ambigat super aliquibus articulis
 in Pœnitentiæ ipsius Sacramento, nonnullis qui
 nodum in scirpo querunt negocium facessenti-
 bus, petat Sacros sancti Concilij Triden. Canones,
 qui non idcirco quia rem utpote ex se apertam ac
 sæpe decisam alia declaratione egere iudicarent,
 sed quò pertinacibus omninò os obstruatur, aut
 potius caput contundatur, facti sunt. Illius igitur
 Canonibus in Sessione decimaquarta sub eodem Ti-
 tulo de Pœnitentijs anathematis mucro destrin-
 gitur aduersus eos, qui dixerint: In Catholica Ec-
 clesia Pœnitentiã non esse uerum & proprium Sa-
 cramentum, pro fidelibus, quoties post Baptismũ
 in peccata labuntur, ipsi Deo recõciliandis, à Chri-
 sto Domino institutum. b.

Vel si quis Sacramenta confundens, ipsum Ba-
 ptismum Pœnitentiæ Sacramentum esse dixerit,
 quasi

a. c. voluis
 sent. de pœ-
 nit. dist. pri.

b. Can. 1.

quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non rectè secundam post naufragium Tabulam appellari. a.

a. Can. 2.

Vel qui dixerint, uerba illa Domini seruato-
ris, Accipite Spiritũ sanctum, quorum remis-
seritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis,
retenta sunt, non esse intelligenda de potestate ne-
mittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœ-
nitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio sem-
per intellexit: detorsit autem contra institu-
tionem huius Sacramenti, ad auctoritatem prædi-
candi Euangelium. b.

b. Can. 3.

Item contra eos, qui negauerint, ad integram
& perfectam peccatorum remissionem requiri
tres actus in Pœnitente, quasi materiam Sacra-
menti Pœnitentiæ, uidelicet, Contritionem, Con-
fessionem, & Satisfactionem, quæ tres pœniten-
tiæ partes dicuntur: aut dixerit, duas tantum esse
Pœnitentiæ partes, terrores scilicet incussos Cõ-
scientiæ agnito Peccato, & Fidem conceptam ex
Euangelio uel absolutione, qua credit quis tibi
per Christum remissa peccata. c.

c. Can. 4.

Item, Si quis negauerit, Confessionem Sacra-
mentalem uel institutam, uel ad salutem necessa-
riam esse iure diuino, aut dixerit modum confi-
tendi secretè soli Sacerdoti, quam Ecclesia Catho-
lica

lica ab initio semper obseruauit, & obseruat, alie-
num esse ab institutione, & mandato Christi, &
inuentum esse humanum. a.

Item, Si quis dixerit, in Sacramẽto Pœnitentiæ ad Remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, sed eam confessionem tantum esse utilem ad erudiendum, & consolandum pœnitentem, & olim obseruatam fuisse tantum ad satisfactionem Canonicam imponendam: aut dixerit, eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere uellæ diuinæ misericordiæ ignoscendum, aut de-
mum non licere confiteri peccata uenialia: b. uel
qui dixerit Confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia seruauit esse impossibilem, & traditionem humanam, a pijs abolendam. c.

a. Can. 6.

b. Can. 7.

c. Can. 8.

Vel absolutionem Sacramentalem Sacerdotis non esse actum Iudiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti, modò tantum credat se esse absolutum, aut Sacerdos non seriò sed ioco absoluat: aut dixerit, non requiri Confessionem Pœnitentis,

a. Can. 9. tis, ut Sacerdos eum absolueret possit. a.

Ac, si quis dixerit, Sacerdotes, qui in Peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habere, aut non solos Sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus, & singulis Christi fidelibus esse dictum, Quaecunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Caelo; & quaecunque solveritis super terram, erunt soluta & in Caelo: & quorum remisistis Peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt: quorum uerborum uirtute quilibet absolueret possit peccata: publica quidem, per correptionem duntaxat, si correptus acquieverit: secreta uero, per spontaneam Confessionem. b. nonnulla quoque alia adiecit, quae missa facio, quod non omnino ex nostro proposito uideantur.

b. Can. 10.

Sed quamuis supra dictum sit, Sacerdotibus absoluendi ligandique Ius in Peenitentes competere, id tamen sciendum est, quod eadem quoque Synodo Tridentina septimo capite Sessionis decimae quartae, dum tractat de Doctrina Sacramenti huius declaratur, quod nullius momenti est absolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet Iurisdictionem: & quod magnopere ad Christiani populi disciplinam pertinet (id quod Sanctis

Et simis etiam Patribus nostris uisum est) ut atrociora quaedam, & grauiora crimina non a quibusuis, sed a summis duntaxat Sacerdotibus absoluantur: ut tamen hoc incognitum non sit, nullam esse reservationem in articulo mortis, quin eo casu omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes, a quibuslibet Peccatis, & censuris absolueret possint. a. Sunt & aliqui casus, quorum absolutio est ipsi Rom. Pontifici reservata. b.

Et quamuis Presbyteri in sua ordinatione a peccatis absoluendi potestatem accipiant, decreuit tamen eadem Sancta Synodus sub Pio Quarto, nullum etiam Regularem, posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis uidebitur esse necessarium, aut aliis idoneus iudicetur, & approbationem, quae gratis detur, obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacunque etiam immemorabili non obstantibus. c.

Sed quia parum fuerit, Sacramenta esse instituta, nisi etiam cura adhiberetur, ut hi, quorum utilitati eorum inuentione, & institutione prospectum est, ea non recipientes dignam mercedem habeant, Idcirco in generali Concilio Innoc. statutum est, ut quilibet Christianus, ubi ad annos iudicij

a. cap. 7. fest.
14. & Can.

11.

b. in f. de
Sent. excō.

§. excōmū-
nicatio ma-
ior.

c. c. 15. fest.
xxiij.

dicij peruenerit, quolibet hoc se Sacramento exerceat, sua crimina solus proprio Sacerdoti fideliter aperiendo, suscipiatq; etiam saltem quolibet Paschatis Festo Sacra Eucharistiam, nisi ex proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus abstinere melius iudicarit: quæ

a. c. omnis, utriusq; sexus. de poenitent.

præcepta non obseruans, & uiuens ab Ecclesia ingressu arcebitur, & moriens Christiana carebit sepultura. a. Anathema etiam iniungitur eodem Concil. Trident. his, qui dixerint, omnes & singulos utriusque sexus Christi fideles non tene-ri iuxta magni Concilij Lateranensis Constitutionem semel in anno ad Confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia seruat, & ob id suadendum esse Christi fidelibus, ut non confiteatur tempore Quadragesimæ. b.

b. Can. 8. de poenit. fest. 14.

Sacerdos autem, cui quis Penitentiae Sacramentum exercens peccata sua fassus fuerit, non debet uerbo, aut signo, aut alio quouis modo aliquatenus peccatorem proderere, sed si prudentiori Consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ cautè requirat, quod si quis Sacerdos nõ obseruarit, a Sacerdotali officio deponetur,

& ad agendum perpetuam Poenitentiam in arctum Monasterium detrudetur. c.

c. d. c. omnis. utriusq; que in si.

DE

De Sacramento Eucharistiae. Tit. V.

VBI homo Poenitentia ope a lapsu excurserit in Domino, tū uerò ei cauendum est, ut in bono perseueret, ac crescat: quem ad usum instituit Christus seruator & Dominus noster Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sub uisibili specie Panis et Vini, quæ uerū Christi corpus, & sanguinem nobis præbet: quo quidem Sacramento nullum maius esse potest, nec ulla potior oblatio. a.

a. c. nihil. de consecr. dist. 2.

Cuius quidem Sacramenti forma in illis uerbis solennibus consistit, quæ idem Christus Dominus noster tanquam certissimum amoris monumentum nobis reliquit. Nemo autem hoc Sacramentum facere potest, nisi Sacerdos qui ritè sit ordinatus secundum clauas Ecclesiæ, quas concessit Apostolis, eorumq; successoribus Christus. b.

b. c. i. §. pe. de s. trin.

Illud uerò sumunt, aut illi ipsi, qui id fecerunt, id est, Sacerdotes (nam & sancta Synodus Tridentina decreuit, ut Anathema sit, quisquis dixerit, non licere Sacerdoti celebranti se ipsum communicare) c. aut id sumunt alij, siue Laici, siue Clerici etiam Sacerdotes, quibus per Sacerdotem alium propinatur: ut tamen sciamus Presbyterum Farochum

c. Cano. 10. ti. de sacra. Eucharistig. fest. 12.

V ebunt

Et hunc tantum hoc Sacramentum ministrare debere, hinc et Religiosi, qui Clericis, aut Laicis Sacramentum hoc ministrare, non habita Parochi Presbyteri licentia, speciali Excommunicationis sententiam ipso facto incurrunt, per Sedem Apostolicam duntaxat absolventi: quos etiam locorum Ordinarij tenentur, postquam de hoc eis constitit, curare, ut sic Excommunicati publice nuntientur, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo religiosi eiusdem super hoc exemptionis uel alio priuilegio suffragante Cle. pri. in prin. de priuileg. Hi tamen Religiosi excipiuntur, quibus est ab Apostolica Sede concessum, ut familiaribus suis domesticis aut pauperibus in Hospitalibus suis degentibus possint Ecclesiastica Sacramenta ministrare. a.

a. Cle. pri. §. fi. de priuileg.

Sumunt uero ipsum Sacerdotes conficientes dum Missam celebrant: nam quotiescunque Sacerdos sacrificans corpus et sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altari immolat, toties percipit corpus, et sanguinis eiusdem participantem se præbere debet, nisi ab ipsa comunione animum uelit esse suspensus. b.

b. c. relati. in fi. & c. seq. de consecra. dist. 2. c. e. Iacobus de consecra. rio. dist. 2. d. c. Sacramenta. ead. dist.

Missæ autem Celebrationem Iacobus frater Domini, et Basilius Cæsariensis adinuenerunt: et eaq; non debet nisi à ieiuniis celebrari: a nec nisi us

na

na Missa à quouis Sacerdote una eademq; die (si iusta causa ugens non subsit) celebrari potest, die Natiuitatis Dominicæ excepta. a.

a. c. sufficit ea. dist. c. 4. de celeb.

Qui uero pecunia inductus, uel adulationibus secularium plures eadē die Missas celebrare non formidari, hic non creditur damnationē euadere. b.

miss. b. d. c. sufficit.

Caveat uero Sacerdos, ne dum Missam celebrat, et Sacramenti mysterium facere simulat, suppressis uerbis solennibus, quibus Sacramentum conficitur, panem et uinum inane tantummodo sumat, dum forte ueretur missam celebrare, quod se sciat lætali crimini obnoxium, et eam tamen propter aliquam necessitatem, intermittere non potest, nam etsi leuis non sit eius noxa, qui criminis grauis sibi conscius Sacramento impudenter sese ingerit, longè tamen grauius crimē illius existimandum est, qui prædicto modo aliud agere, aliud simulare non formidari, ille enim Deum solum, hic et Deum et populum ledit, et quod in se est, ludit. c.

At Laici Sacramentum de manu eorundem Sacerdotum expectat, quemadmodum et Clerici Presbyteris inferiores: nemo enim illud ministrare debet excepto Presbytero, adeo ut Presbyter puniatur, qui per alium ægro Sacramentum ministrat. d.

c. c. de homine. de celebrat. miss. d. c. peruenit. de consecr. dist. 2.

Sed quamuis olim quilibet Christianus etatis

v 2 tis

tis legitima ter in anno Sacramentum sumere iuberetur, id est, in Festo Paschatis, Penthecostes, & Natalis Dominici, postea tamen, quia decretae fidei feruore egrè hoc obseruabatur, ex Concilio generali sancitum est, ut quouis anno saltem semel, idq; in Paschate Resurrectionis, ad hoc conuiuium quilibet accedat, delictorum confessione praemissa, alioqui Ecclesiae ingressu uiuens, & Ecclesiastica sepultura defunctus prohibeatur, nisi ex proprii Sacerdotis consilio legitima de causa

a. d. c. 5. n. s. id distulerit, a quinimo, si quis negauerit, omnes utriusq; in fi.

& singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum iuxta praecipuum sanctae matris Ecclesiae, ex Synodo Tridentina anathema fit. b.

b. Can. 9. tit. fecit. 13. In hoc autem Sacramento contigit olim dubitari, utrū Laici, uel etiam Clerici non conficientes id sub utraque specie panis & uini, sumere debeant, an uero alterius speciei communicatio eis ad salutem sufficiat, quod nouissime Sacro sancta Synodus Tridentina sub Pio Quarto dilucidè admodum diffiniuit, declarans ac docens, nullo Diuino praecipuo Laicos, & Clericos non conficientes obligari ad Eucharistiae Sacramentum sub utraque specie sumendum: neque ullo pacto salua fide

du

dubitari posse, quin illis alterius speciei comunio ad salutem sufficiat, quod indubitate auctoritatibus confirmauit, a quamuis enim ab initio Christianae Religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporis, latissime iam mutata illa consuetudine, grauibus & iustis de causis adducta Ecclesia hanc consuetudinem sub altera specie comunicandi approbauit, & pro lege habendam decreuit, quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiae auctoritate mutare non licet. b.

a. cap. 1. fecit. 21. in doct. de comun. sub utraq; specie.

b. cap. 2. ea. fecit. & eod. tit.

Declarauit etiam eadem Sancta Synodus, quauis Redemptor noster in suprema illa Coena hoc Sacramentum in duabus speciebus instituerit, & Apostolis tradiderit, tamen fatendum esse, etiam sub altera tantū specie totum, atq; integrum Christum, uerumq; Sacramentum sumi: ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solum accipiunt, c contrariumq; dicentes eadem Synodus anathemati subiecit, ac subiicit. d.

c. cap. 3. ubi supra. d. Ca. 1. ubi supra.

Hoc etiam docuit eadem Synodus, paruulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiae communionem, ac Anathemati obnoxios esse decreuit omnes, qui eius contrarium dixerint. e.

e. c. liquido de consecrat. dist. 2.

Hoc autem Sacramentum non nisi ieiuno sto

macho regulariter suscipi debet: a cōsultiusq; faciet, qui ipsum susceperit, si etiam à propria uxore tribus saltem diebus antè, ac totidem post illud receptum se continuerit. b.

Presbyter curet sacrã Eucharistiam ad omnẽ ægri cuiusq; repentinam necessitatem semper paratam habere, ne sine ea ægros mori contingat.

c Et diligenter obseruetur, ut in cunctis Ecclesiis Chrisma, & Eucharistia sub fida custodia clauibus obfignata seruentur, ne ad illa queat temeraria manus extendi, ad aliqua nephanda patranda: si uerò is, ad quem spectat custodia, noctes, diesq; stertens ea incautè reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendendus erit: at si propter eius negligentiam aliquod nephas inde contigerit, grauiori etiam subdendus erit ultioni. d.

Hunc autem morem asseruandi in sacrario sanctam Eucharistiam, & deferendi ipsam ad infirmos, iam à tempore Nicœni Concilii receptum, & multis in Concilijs præceptum summa æquitate, & cum ratione coniunctum, ac uetustissimo Catholice Ecclesie more obseruatum, eadem Sancta Synodus sub Iulio Tertio retinendum omninò statuit, tanquam salutarem & necessarium: decernens insuper, si quis dixerit, non licere Sacram Eucharistiam in sacrario seruari, sed statim post consecra-

secrationem adstantibus necessario distribuendã, aut non licere, ut illa ad infirmos honorificè deferatur, anathema sit. a.

a. cã. 7. u. f.

De Sacra Vnctione. Tit. VI.

NON est etiam omittendum, sacrum Extreme Vnctionis Sacramentum, cuius duæ sunt species, exterior et interior, illa quæ materialis est, & uisibilis inigit corpus, hæc, quæ spiritalis est, & inuisibilis inungit cor, b hæcq; per illam exteriorem significatur.

Instituta est autem Sacra hæc Vnctio infirmorum, tanquam uerè & propriè Sacramentum noui Testamenti à Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per Iacobum autem Apostolum & Domini fratrem fidelibus commendatum, ac promulgatum, cum inquit: Infirmatur quis in uobis, inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum Oleo, in Nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Quibus uerbis (ut ex Apostolica traditione per manus accepta, Ecclesia didicit) docet materiam, formam, proprium ministrum, & effectum huius Sacramenti salutaris: siquidem materia est Oleum ab Episcopo benedictum, nam

b. c. l. 5. r. de sacra vnct.

a. c. omnis homo. u. gl. ea. dist. & tit. b. c. presbyter ea. dist.

c. c. 1 de cust. Eu. char. ex.

d. cap. 7. sect. 13.

unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua inuisibiliter anima aegrotantis inungitur, representat: forma est in illis uerbis, quae proferuntur, Per istam unctionem, & c.

Res porro & Effectus Sacramenti illis uerbis explicatur, Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei: Res etenim gratia est Spiritus sancti, cuius unctio delicta, si quae sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & aegroti animam alleuiat & confirmat, magnam in eo Diuinae misericordiae fiduciam excitando, qua infirmus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuius fert, & tentationibus Dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatē corporis inter dum, ubi salutē animae expedierit, consequitur.

Ministri etiam huius Sacramenti qui sint, eisdem uerbis declaratur, nempe Presbyteri Ecclesiae, id est, aut Episcopi, aut Sacerdotes, ab ipsis rite ordinati per impositionem manum Presbyterij. Declaratur etiam eisdem uerbis, quibus haec unctio adhiberi solet, nempe infirmis, illis uero praesertim, qui tam periculosē decumbunt, ut in exitu uitae constituti uideantur, unde et Sacramentum exequium nuncupatur: quod si infirmi post susceptā hanc unctionē conualuerint, iterū huius

Sacra-

Sacramenti subsidio iuari poterunt, cum in aliud simile uitae discrimen inciderint: Et tantum Sacramentum absque ingenti scelere, & absque ipsius Spiritus sancti iniuria contemni non posset. ^{a.} Quae omnia Sancta etiam Synodus Tridentina declarauit nouissime sub Pio Quarto, anathema etiam iniungens his, qui contrarium dixerint. ^{b.}

Religiosi, qui Clericis, aut Laicis sacramentum hoc extremae unctionis ministrare, non habita Parochi Presbyteri licentia speciali, ausi fuerint, Excommunicationis sententiam ipso facto, incurrunt, per Sedem Apostolicam duntaxat absoluenti: quos etiam locorum Ordinarij, postquam de hoc eis constiterit, curare debent pro Excommunicatis publicari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo Religiosis eisdem super hoc exemptionis priuilegio, uel alio suffragante. ^{c.}

Religiosi tamen illi, quibus est à Sede Apostolica concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in Hospitalibus suis degentibus, Sacramenta Ecclesiastica ministrare possint, in praedictis non comprehenduntur. ^{d.}

Sed & aliae tamen unctiones sunt, quae cuius Christiano pariter communes sunt: nam ungitur primum in Baptismate bis: oleo quidem Cathecumino

^{a.} habes hoc. sess. 14. C. 21. Tridentin. den sub. eo. tit. b. d. sess. 14.

^{c.} Cle. pri. in prin. de priuileg.

^{d.} d. Cle. 1. in fi. de priuileg.

minorum prius ante Baptismum, mox Chrismate ante solēnia Baptismi peracta, ungitur etiā Chrismate, dum confirmationis munus accipit, quod non nisi ab Episcopo impendi potest, quamuis cæteræ unctioes per quemuis Presbyterum fieri possint.

Aliæ deinde sunt unctioes, quæ non omnibus communes sunt, sed certis personis duntaxat, Episcopus enim Chrismate manus, caputq; inungitur: ungitur Princeps secularis in brachio, seu in humero, uel harmo, non in capite, ut olim, quin etiam ungitur Altare dum cōsecratur, templum cum dedicatur, Calix cum benedicitur. ^{a.}

^{a.} Tit. de sacra Vnct.

De Sacramēto Ordinis. Tit. VII.

Quia supra Libro primo satis docuisse arbitramur, qui sint Clericorum ordines, superfluum existimamus hic, circa Sacramentum Ordinis pluribus insistere, quod Sacramentum institutum est cum signo impositionis manuum, alijsque ritibus solennibus: quamuis enim Christiani omnes sint Sacerdotes, ut spirituales hostias, id est, semetipsos Deo offerre, et nomen eius laudare, et utiliter inuocare in omni loco possint, non omnes tamen sunt Ecclesiæ ministri, sed iam inde ab Ecclesiæ initio selecti sunt qui-

dam,

dam, qui muneribus Ecclesiasticis fungerentur: et hi in nouem classes distincti sunt, quas supra libro primo gradatim recensuimus, quamuis Theologi (ut nonnullis uidetur) infirmam, et supremā classē inter has non recenseant. ^a Et sacrosancta quidem Synodus Tridentina in uigesima tertia Sessione, dum de hoc Sacramento agit, ^b docet, quod cum Scripturæ testimonio, Apostolica traditione, et Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ uerbis et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem esse uerè et propriè unum ex septem Sanctæ Ecclesiæ Sacramentis, ac anathema esse decernit omnes et singulos, qui dixerint, non esse in nouo Testamento Sacerdotium uisibile et externum, uel non esse potestatem aliquam consecrandi, et offerendi uerum corpus et sanguinem Domini, et peccata remittendi et retinendi: sed officium tantum, et nudum ministeriū prædicandi Euangeliū, uel eos, qui non prædicant, prorsus non esse Sacerdotes. ^c

Vel qui dixerit, præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios ordines et maiores, et minores, per quos uelut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur. ^d Vel qui dixerit, ordinem, siue sacram ordinationem, non esse uerè

^{a.} Sū. Ang. uer. ordo. p. quid est. u. bi. s. quot sunt. ord. dī cit. com. theol. b. cap. 3.

^{c.} can. 1.

^{d.} can. 2.

et

et proprie Sacramentum, à Christo Domino institutum, uel esse figmentum quoddam humanum excogitatum à uiris rerum Ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros uerbi Dei, et Sacramentorum. ^a Vel qui dixerit, per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipe Spiritum sanctum, aut per eam non primi characterem, uel eum, qui Sacerdos semel fuit, Laicum rursus fieri posse. ^b

a. can. 3.

b. can. 4.

Item predictæ anathematis poenæ subijcit eos, qui dixerint, sacram Vnctionem, qua Ecclesia in sancta ordinatione utitur, non tantum non requiri, sed contemnendam et pernitiosam esse, similiter et alias ordinis cœremonias. ^c

c. can. 5.

Item qui dixerint, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, et ministris. ^d

d. can. 6.

Vel Episcopos non esse Presbyteris superiores, uel non habere potestatem confirmandi et ordinandi, uel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem, uel ordines ab ipsis collatos sine populi uel potestatis secularis consensu, aut uocatione irritos esse, aut eos, qui nec ab Ecclesiastica et Canonica potestate rite ordinati, nec missi

si sunt, sed aliunde ueniunt, legitimos esse uerbi et Sacramentorum ministros, ^a uel si quis dixerit, Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac ueros Episcopos, sed figmentum humanum. ^b

a. can. 7.

b. can. ult.

Hoc igitur Sacramentum uerbis Christi Domini inuitur pluribus locis repetitis, et duplicem potestatem confert, ordinis uidelicet, et iurisdictionis, sub quarum altera cadit uerbi diuini ministerium, administratio Sacramentorum, et Ecclesiarum ordinatio ad ædificationem: sub altera potestas excommunicandi, et poenitentes absoluedi, ac etiam peccata retinendi.

De Sacramento Matrimonij.

Titul. VIII.

Matrimonium est Sacramentum, quo uir unus, unaque mulier perpetuo, et indissolubili uinculo cœiungantur: duæ etenim Christiani Matrimonij leges præcipuæ sunt: altera, ut sit inter duos tantum, id est, unius uiri, uniusque mulieris coniunctio, et neutri eorum liceat corporis sui tertio potestatem facere: altera, ut hæc cœiunctio sola alterutrius morte dissoluatur, ^{c. c. solet queri. 32. q. 2.} et si enim lege antiqua repudiū non prohibetur, id tamen illis populis durissimi cordis Moyses permis-

permiserat, grauius ducens uxorem occidi (quod in illis metuebatur) quam odij causa dimitti, quod hodie cessante iam illa tanta duritie minimè necessarium existimatur: at quod dicitur, uxorem ob fornicationem dimitti posse, non sic est exaudiendum, quod propterea Matrimonij uinculum scindatur, sed duntaxat thori, & mensæ consuetudo separatur, quare adulterij reus erit, tanquam alienam contrectans, quisquis sic dimissam duxerit.

Hinc & Sacrosancta Synodus Tridētina sub Pio Quarto plures Canones edidit, quibus anathemati subiicit eos, qui dixerint Matrimonium non esse unum uerè & propriè ex septem legis Euangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesiam inuentū, neq; gratiā cōferre, auel licere Christianis plures simul habere uxores, et hoc nulla lege Diuina esse prohibitum.^b Vel propter heresim, aut molestam cohabitationem aut affectatam absentiam à coniuge dissolui posse matrimonij uinculum.^c

Vel, qui dixerit Ecclesiam errare, cum docuit, & docet iuxta Euangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugij matrimonij uinculum non posse dissolui, & utriusque, uel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero coniuge uiuente aliud

m4

matrimonium contrahere, mechariq; eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam, quæ dimisso adultero alij nupsit.^a

Causæ autem contrahendo matrimonio, uel iam contracto aduersantes, hæ ferè solent hoc Iure enumerari: In primis uotum solenne cōtrahendum matrimonium impedit, ac postea contractū diuellit: simplex autem uotum contrahendo quidem obesse potest, non contractum dirimere. b Itē duo, quorū alter sit Christianus, alter infidelis se inuicem matrimonio copulare non possunt.^c

Error quoque, quo coniugum alter ducitur, dum uel in persona coniugis labitur, credens (exempli gratia) esse Corneliam, quæ Sempronia erat: uel Titium, qui Mœuius erat: uel quo in coniugis conditione decipitur, existimans ingenuam esse, quæ serua erat: solet nuptiarum ualiditati officere, nisi errore cognito ad carnis commixtionē nihilominus peruenerit: a qualitatis autem, uel fortune error nuptias nō infirmat: qualitatis quidem est error, ut si corrupta sit, quam uirginem arbitrabar: fortune est error, ut si pauper sit, quam diuitem esse mihi persuadebam. e

Item Cognati et Affines nuptias inter se contrahere prohibentur, & Cognatorum quidē per lineam rectā inter se coniunctorū prohibitio perpe-

tua

a. Can. 7.

b. c. 1. & 2. qui Clerici uel uouent.

c. c. caue. cū seq. 29. q. 1.

d. c. proposit. ubi Abb. de cōiug. seruo.

e. Abb. d. c. proposuit.

a. Sess. 24. de matr. Can. 1.

b. Can. 2.

c. Can. 5.

tua est, nullo certo sine conclusa: eorum uerò, qui ex transuerso gradu cognationis iunguntur, prohibitio ultra quartum cognationis gradum non protenditur, & cum dispari in gradu sunt, remotior spectatur gradus.^a

a. c. fi. de cõ tang. & affi.

Cum autem tres species Cognationis sint, scilicet, Carnalis, Legalis, & Spiritualis, quæ scilicet contrahitur per Baptismum, & Confirmationem: harum quælibet matrimonium impedit, & infirmat, licet diuersis modis, ut infra docebimus. Cognatio autem Legalis dicitur, ut si quia per ad-

b. c. un. de p̃tionem mihi soror esse ceperit, nam quamdiu ducatur cognat. leg. rat adoptio, inter me & ipsam nuptiæ consistere non possunt.^b

Affinitatis autem ratio in primo duntaxat genere habetur, non in secundo, nec in tertio, quod in Concilio generali Innocentiano statutum fuit, cum antea, & secundum, & tertium affinitatis genus nuptias impediret, & irritaret: ea autem prohibitio ultra quartum gradum non prouehitur, cum ante illud Concilium ad septimum usque gradum extenderetur.^c

c. c. non. de bet. ubi gl. & doct. de confang. & affi.

Item ex his, quæ paulò supra à nobis tradita sunt, constat, cum qui iam uno matrimonij iugo premitur, alterum subire non posse: quo fit, ut si quis cum duabus mulieribus uerbis presentem a-

ctum

ctum significantibus matrimonij contractum inierit, eorum prior sola futura sit uxor, et posterior dimittenda, quamuis cum ea se iam immiscuisset. Eadem ratione & qui uxorem ducit eam, quam alter sibi desponsam uerbis presentibus habuerat, eam dimittere cogendus est, pœnitentiamq; subire.^b

a. c. i. j. & fin. desponsa. duorum

b. c. i. desponsa. duorum

Publicæ quoq; honestatis iustitia nuptijs obesse solet, puta, si consanguineus meus cum aliqua muliere sponsalia tantum contraxerit, quamuis nondum presentibus uerbis confirmatum sit matrimonium, mihi tamen sponsi ipsius consanguineo collocari matrimonio propter honestatis quandam publicæ rationem prohibetur, quod non minus locum habet, quamuis illa sponsalia consanguinitatis, uel affinitatis, aut frigiditatis, aut Religionis, aliæ ratione essent nulla, dummodo eis consensus non deesset. Si quis uerò sponsalia sub conditione contraxerit, & ante conditionis euentum cum alia prioris consanguinea per uerba presentia contraxerit, cum secunda remanere tenebitur, nam ex sponsalibus sub conditione initis ante conditionis euentum tanquam incertis, & pu-

c. c. iuuenis c. ad audiētia, de sponsa. c. un. eod. tit. in 6.

✕

ubi

ubi sponsalia quacūq; ratione ualida non fuerint, prorsus e medio sustulit, ubi autē ualida fuerint, noluit, ut primum gradum excedat, quod in ulterioribus gradibus non possit huiusmodi prohibitio hodie absque dispendio obseruari. **a** Item non potest quis eam uxorem habere, cuius ope eiusdē maritum interfecerit. **b** nepharia enim habentur nuptiæ, quibus cōciliandis mariti prioris sanguis & uita præmiū quodammodo nuptiarum loco petita fuerint, quo exemplo nec quis eam ducere potest uxorem, quæ in prioris uxoris ipsius necem aliquid fuerit machinata, siue ei fidem dedisset, se eam priore defuncta ducturū, siue non, quæ prohibitio perpetuò est seruāda. **c** Item non ualet matrimonium cum ea, quam per adulterium polluit, sciente contractum. **d** Cum ea quoque matrimonium non consistit, cuius consanguinea ego olim quouis modo etiam sine schemate matrimonij potitus sim, uel cum qua meus cōsanguineus rem ueneriam exercuerit, e quam tamen rem Synodus eadem sacrosancta sic restrinxit, ut impedimentū quod propter affinitatem ex fornicatione cōtractam inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo & secundo gradu coniunguntur, restringatur: in ulterioribus uerò gradibus statuit, huiusmodi affinitatem ma-

trimo-

trimonium postea contractum non dirimere, **a** cap. 4. Et cum priuigna sua sciens fornicatus fuerit, nec les. 24. de reform. à matre debitum thori exigere, nec filiā unquam habere potest uxorem, imo nec priuigna, nec ipse ullo unquam tempore alij se poterunt matrimonio copulare, nisi fortē iuuenilis eorum calor mereretur, ut dispensatione cum eis ageretur. **b**

Item qui debitum carnis reddere non possūt, matrimonio apti non sunt, quare nec impuberis ullum erit matrimonium: impuberem autem eum uocamus, qui ex habitudine corporis pubertatem præ se non fert, nec generare potest: & quilibet impotens uel ætatis uel naturæ impedimento repellitur: d quod tam in muliere, quam in uiro proccedit. **e** Et hoc contractum etiam matrimonium dirimere ualet.

Sed quia potest euenire, ut qui à principio propter frigiditatem impotens uidebatur, potēs deinde ex cursu temporis efficiatur, ut hæc quæ res suos fines habeat, ultra quos omni spe iam consumpta, alteras nuptias contrahere ex coniugibus possit is, qui nullum impedimentum patitur, si frigiditas citius probari non potest, statutū est, ut coniuges triennio simul habitēt à coniugij celebrati die, quo triennio lapsō, si alterius impotentiam adhuc subesse fuerit probatum, lice-

X 2 bit

a. cap. 3. les. 24. de reform. matr. matr. b. c. sup hoc de eo qui dux. in ma.

c. d. c. sup hoc.

d. c. i. & 2. u. Abb. de eo qui dix. in matr. quam polluit per adul.

e. c. in eo. 32. q. 4. & c. de illo. & c. de eo. qui cogn. con- sang.

b. c. i. de eo, qui cogn. consang.

c. c. impuberem de de spō. impu-

d. c. 2. de frigid. & matr. les.

e. c. frater- nitatis. eo. tit.

bit alteri à tali coniuge discessionem impetrare, aliumq; sibi matrimonio iungere: sin ambo simul habitare cōsenserint potius, quàm diuertere, fratris & sororis loco potius sibi inuicem, quàm coniugum erunt. **a** Si quis tamen cum arcta nimis, aut aliter impotente sciens matrimonium contraxerit, non erit ab ea separandus, sed quam ut uxore habere non poterit, ueluti sororem habere debet. **b** Furiosus quoq; matrimonium contrahere non potest, quia legitimum consensum prestare nequit, nisi dilucida interualla tunc haberet. **c**

Item matrimonium contrahere prohibentur hi, quibus Ecclesia, ne contraherent, iustis rationibus interdixerit. **d** Et cum matrimonia libera esse oporteat, satis constat, ui contractum matrimonium nullius roboris haberi, nisi copula liberè subsequuta: **e** hinc fit, ut poenæ promissio in matrimonijs nullam obligationem pariat: **f** hinc etiam prius canones inter raptorem, & raptam matrimonium interdicebant, **g** sed postea fuit statutum, ut rapta puella legitimè contrahat cum raptore, si, prior dissentio transeat postmodum in consensum. **h** Sed Synodus eadem Tridentina statuit, ut inter raptorem et raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum consistat matrimonium: quod si rapta à raptore separata, & in loco

a. c. laudabilem. eo. tit. de frig.

b. c. 4. de frig.

c. c. dilectus de spō. d. eo. tit. de mat. cōtra. con. inter Eccles.

e. c. ad id quod, & c. consultatio. tu. ubi glo. 2. & Ab. de spō. c. insuper, qui matr. accus. non poss.

f. c. gemina, de sponsal. **g.** c. de pu. el. 36. q. 1. **h.** c. si, de rap.

loco tuto, & libero constituta illum in uirum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consiliū, auxilium, & fauorem præbentes sint ipso iure Excommunicati, ac perpetuò infames, omniumq; dignitatum incapaces: si Clerici fuerint, de proprio gradu decident: teneatur præterea raptor, mulierem raptam, siue eam in uxore duxerit, siue non duxerit, decenter arbitrio Iudicis dotare. **a.**

a. cap. 6. sess. 24. de refor. matr.

Vtq; magis libera sint matrimonia, statuit eadem Synodus Tridentina, præcepitq; omnibus, cuiuscunq; gradus, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis poena, quam ipso facto eos incurrere uult, ne quouis modo directè, uel indirectè subditos suos, uel quoscunq; alios cogant, quò minus libere matrimonia contrahant. **b.**

Item conditionibus contra matrimonij substantiam appositis, tale matrimonium non consistit: puta, ut proles uitetur, uel donec nuptiæ digniores inueniantur, uel ut coniunx questum turpiter faciat: aliæ uerò conditiones turpes, aut impossibiles matrimonium non uitiant, sed reijciuntur, & tanquam non adiectæ habentur. **c.**

b. cap. 9. sess. 24. de refor. matr.

Admonet etiam eadem Sancta Synodus omnes ad quos spectat, ne uagantium genus hominū, incertasq; sedes habentium ad matrimonium facile

c. c. si. de cōd. appol.

recipiant: magistratusq; seculares hortatur, ut eos coërceant: Parochis autem præcipit, ne illorum matrimonijs intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad ordinariũ delata, ab eo licentiã id faciendi obtinuerint, quæ per oportuna quidem fuit consultatio: nam huiusmodi genus hominũ, ut improbi sunt ingenij prima uxore relicta, sæpe aliã, et plerunq; plures illa uiuente diuersis in locis ducunt, cui morbo prædictæ san-

a. cap. 7.
sess. 24. de
reformat.
matrimo.

ctidius remedio sanè q̄ præsentissimè occurritur. a. Cum etiam frequenter contingat, nuptias clam, & quodammodo furtiuè celebrari, quas (ut in huiusmodi furtis plerunq; euenit) non admodum foelix euentus sequitur, huic rei olim in Sacro generali Concilio Innocentius Tertius prouidit, cum sanxit, ut clandestina matrimonia penitus inhibeantur, & ne quis Sacerdos eis interesse præsumat, ac ut cum matrimonia fuerint contrahenda, in Ecclesiis per Presbyteros publicè proponantur, competenti termino præfinito, ut infra illum, qui uoluerit, & ualuerit, legitimum impedimentum opponat, & ipsi Presbyteri nihilominus inuestigent, utrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem apparuerit probabilis cõiectura contra copulam contrahendã, contractus interdicatur expressè, donec qd fieri debeat
super

super eo manifestis consiterit documentis. a.

Si quis uerò huiusmodi clandestina uel interdicta coniugia inire præsumpsisset, in gradu prohibito etiam ignoranter, soboles de tali coniunctione suscepta prorsus illegitima censebatur, ne de parentum ignorantia illum habebat subsidium: nam illi taliter contrahendo non expectes scientiæ, uel saltem affectatores ignorantie uidentur. b.

a. c. 3. in
prin. de
cland. dispõ

b. d. c. 3. §.
pri.

Parochialis aut Sacerdos, qui tales cõiunctiones prohibere contempsisset, aut quilibet etiam Regularis, qui eis præsumpsisset interesse, per triennium ab officio suspendebatur, grauiusq; puniebatur, si culpæ qualitas postulasset: at quos sic non pudebat etiã in gradu concessõ copulari, cõdigna poenitentiã multabatur: quod si quis ad impedendam legitimã copulã malitiosè impedimentũ obiecisset, Canonicam ultionem non effugiebat. c.

c. d. c. 3. §.

Et hæc quidem prædicta Innocentiana constitutione continebantur, quæ tamen desuetudine plerisq; in locis abolita uidebatur. Sed Tridentinum Concilium nuperrimè sub Pio IIII. eiusdem Concilij uestigijs inherendo, sanxit, ut in posterum, antequã matrimonium cõtrahatur, ter à proprio contrahentiũ Parocho tribus cõtinuis dieb. Festiuis in Ecclesia inter Missarũ solènia publicè

denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Ecclesie procedatur, ubi Parochus, uiro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, uel dicat, Ego uos in matrimonium coniungo, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, uel alijs utatur uerbis iuxta receptum uniuscuiusque Prouinciæ ritum.

Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes, tunc uel una tantum denunciatio fiat, uel saltem Parocho, & duobus uel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur, deinde ante illius consumationem denuntiationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta facilius detegantur, nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, ut prædictæ denuntiationes remittantur: quod illius prudentiæ & iudicio Sancta Synodus relinquit.

At qui aliter, quam præsentem Parocho, uel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu ordinarij licentia, & duobus uel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos, & nullos decernit.

Ae

Ac insuper tam Parochum, quam alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, & testes, qui sine Parocho uel Sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes grauius arbitrio ordinarij puniri præcipit. a.

a. c. 1. de re
forma. mat.
sess. 24.

Nolim tamen alicui persuasum esse, clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata & uera olim non fuisse matrimonia: nam quamdiu Ecclesia ea irrita non fecerat, ea procul dubio rata ueraciter erant: & proinde eadem Sancta Synodus eos anathemate damnat, qui & uera, & rata fuisse negant, quiq; falso affirmant, matrimonia à filijs fam. sine consensu parentum contracta, irrita fuisse, & parentes ea rata, uel irrita facere posse, quamuis Sancta Dei Ecclesia ea semper detestata sit, atq; prohibuerit, & nunc quoq; in eadem Synodo irrita decreuerit. b.

Sciendum est autem, inter infideles quoque coniugium esse, & quidem legitimum, non tamen ratum: legitimum quidem esse potest, si legibus uel moribus prouinciæ sit consonum: sed ratum tamen non erit, cum dato libello repudij uiolari possit, & liceat eis ab inuicem recedere, & alijs lege poli copulari, sed coniugia inter fideles contracta non nisi rata esse possunt, quamuis non legitima esse possint: rata quidem sunt, quia semel

b. d. c. 1. in
prin.

a. c. ff. 28. q. 1. c. quat. de
diuort.
contracta distrabi non possunt. Tunc autem legi-
tima non erunt, cum debita solemnitates omisse
fuerint. a.

b. can. 4.
Non omittendum est, Tridentina Synodi con-
stitutionibus anathemate plecti eos, qui dixerint,
Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta
matrimonium dirimentia, uel in his constituendis
errasse, b ac qui dixerint, eos tantum consanguini-
tatis & affinitatis gradus, qui Leuitico expri-
muntur, posse impedire matrimonium contrahen-
dum, & dirimere contractum, nec posse Ecclesia
in nonnullis eorum dispensare, aut constituere, ut
c. can. 3.
plures impediunt & dirimant. c

d. cle. un. de
conlang. &
affi.
e. d. c. 3. §.
pri. de clād.
deleg.
Si qui contra supradicta praecepta matrimo-
nium inierint (ubi perpetuum subest impedimen-
tum) nihil agent, & si consanguinitas, uel affini-
tas subesset, uel cum monialibus, aut Religiosis,
aut cum sacralis clericis in initum esset, excommu-
nicationis sententiae ipso iure illigati essent, qui
tale matrimonium contraxissent, eosque Ecclesia-
rum Praelati sic excommunicatos publice pronun-
tiare debent, aut suis subditis, ut notum id publi-
ce faciant, iubere, donec se errore cognito sepa-
rarint, & absolutionem impetrarint; d & proles
ex talibus matrimonijs suscepta prorsus illegiti-
ma habetur. e Synodus etiam Tridentina consti-
tuit,

tuit, ut, si quis intra gradus prohibitos scienter
matrimonium contrahere praesumpserit, separe-
tur, & spe dispensationis consequendae careat, id-
que in eo multo magis locum habeat, qui non tan-
tum matrimonium contrahere, sed etiam consumma-
re ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, si
quidem solemnitates requisitas in contrahendo matri-
monio neglexerit, eisde subijciatur poenis, cum di-
gnus non sit, qui Ecclesiae benignitatem facile expe-
riatur, cuius salubria praecepta temere contempse-
rit: si uero solemnitatibus adhibitis impedimentum a-
liquod postea subesse cognoscatur, cuius ille pro-
babiliter ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo &
gratis dispensari poterit: statuitque, ut in contra-
hendis matrimonijs, uel nulla omnino detur dispē-
satio, uel raro, idque ex causa, & gratis concedatur,
in secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter
magnum Principes, & ob publicam causam. a

a. cap. r.
sess. 24. de
refor. mat.
Atque ut ceteris negocijs curisque uacui maio-
rem diligentiorisque operam certis temporum oratio-
nibus, pijsque alijs operibus nauare possimus, statutum
est etiam, ut illis temporibus, quae Diuino cultui
potissimum dedicata sunt, nuptias solemniter ce-
lebrari quodammodo nequas habeatur: nempe a
Septuagesima usque ad octauam Paschatis, & a tri-
bus diebus Rogationum usque ad octauam & per-
totum

totum Aduentum. ³ Hinc & X I. Canone eiusdem
 Sessionis XXIIII. de matrimonio anathema
 iniungitur his, qui dixerint, prohibitionem solen-
 nitatis nuptiarum certis anni temporibus super-
 stitionem esse tyrannicam ab Ethnicorum super-
 stitione profectam. b.

b. d. Cā. II.

Sed eadem tamen sancta Synodus hæc tempo-
 ra ampliauit, statuitq; ut ab aduentu Domini no-
 stri Iesu Christi usq; in diem Epiphaniæ, & de fe-
 ria quarta Cinerum usque in octauam Paschatis
 inclusiue antiquæ solennium nuptiarum prohibi-
 tiones diligenter ab omnibus obseruentur; in alijs
 uerò temporibus nuptias solēniter celebrari per-
 mittit. c.

c. c. cult. ead.
 sess. 24. eod.
 tit.

Sponso autem & sponsæ benedicendum est à
 Parocho Sacerdote: nam à parentibus, uel para-
 nymphis offeruntur in Ecclesia Sacerdoti, qui cum
 acceperint benedictionem, eadem nocte pro reue-
 rentia benedictionis, in uirginitate permanere eos
 deceret. d.

d. c. spōsus,
 & spōsa. 39.
 q. 5.

At si Religiosi matrimonia solemnizare, non
 habita super his Parochi Presbyteri licentia spe-
 ciali ausi fuerint, Excommunicationis sententiā
 ipso facto incurrunt, per Sedem Apostolicā dum-
 taxat absoluendi. e.

e. de. pri.
 in prin. de
 priuileg.

Tridentina etiam Synodus constituit, ut be-
 nedi-

neditio à proprio Parocho fiat, neq; à quoquam,
 nisi ab ipso Parocho, uel ab Ordinario licentia ad
 prædictam benedictionem faciendam concedi alij
 Sacerdoti possit, quacunque consuetudine etiam
 immemorabili, quæ potius corruptela dicēda est,
 uel priuilegio non obstantibus: quod si quis Paro-
 chus, uel alius Sacerdos, siue Regularis, siue Secu-
 laris sit, etiamsi id sibi ex priuilegio, uel immemo-
 rabili consuetudine licere contendat, alterius Pa-
 rochie sponsos sine illorum Parochi licentia ma-
 trimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit,
 statuit eadem Synodus, ut is, ipso Iure tam diu su-
 spensus maneat, quandiu ab Ordinario eius Paro-
 chi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo
 benedictio suscipienda erat, absoluatur. a.

a. sess. 24. c.
 pri. §. præte-
 rea. eadem
 Synodus.
 de reform.
 matr.

In secundis autē nuptijs, et si coniugum alter
 duntaxat Bigamus sit, neutri tamen eorum à Pre-
 sbytero benedicendū est: Presbyter hoc præceptū
 non obseruās ab officio & beneficio suspēditur. b.

b. Tit. de se-
 cun. nup.

Altero autem coniugum morte sublato, ubi
 certum nuntium de hoc fuerit allatum, superstiti
 licebit ad alias nuptias transire, nec mulierem in-
 famiæ metus deterreat tempore luctus à Cæsareis
 legibus nubenti præfixus. c.

c. c. Euthe-
 miū. §. pri.

In causis super matrimonijs uertentibus, uel
 eas quoquomodo tangentibus proceditur simpli-
 citer,

2. q. 3.

a. de. dispē
diosam. de
iudic.

citer, et de plano, sine strepitu, & figura iudicij, a
Atq; cause matrimoniales non Decani, Archidia
coni, aut aliorū inferiorū iudicio, etiam uisitādo,
sed Episcopi tantum examini, & Iurisdictioni re
linquuntur, etiamsi in præsens inter Episcopum,
& Decanum seu Archidiaconū, aut alios inferio
res super causarum istarum cognitione lis aliqua
in quacunq; instantia penderet, coram quo si pars
uerè paupertatem probauerit, non cogenda erit
extra prouinciam, nec in secunda, nec in tertia
instantia in eadem causa matrimoniali litigare,
nisi pars altera alimenta, & expensas litis uelit
subministrare. Legati quoq; est de latere, Nuntij,
Gubernatores Ecclesiastici, & alij quaruicunq;
facultatum uigore, Episcopos in prædictis causis
impedire, aut aliquo modo eorum Iurisdictionem
præripere, aut turbare prohibentur, que nuper
rimè eadem Sancta Synodus Tridentina sub Pio
Quarto constituit. b.

b. c. 20. uer.
adhęc causę
matrimonia
les. sess. 24.
de reform.

De Sponsalibus. Tit. IX.

Admonet nos tractatus de matrimonio mo
dò à nobis habitus, ut hoc loco aliquid et
tiam de sponsalibus dicamus, quæ licet ma
trimonium in contrahendo præcedant, nos hic
tamen idcirco postponenda existimauimus, ne
matrimo

matrimonium à cæteris Sacramentis hoc titulo
interposito diuideremus. Sunt igitur sponsalia,
mentio, & repromissio futurarum nuptiarum, et
à spondendo dicta sunt: nam moris fuit ueteribus
stipulari, & spondere sibi uxores futuras, unde
& sponsi, sponseq; appellatio nata est, a eisq; con
stituendis uel nudus consensus sufficit. b.

a. l. r. i. &
j. ff. eod. de
sponsal.
b. l. sufficit.
ff. de sponsa.
c. sufficit.
27. q. 2.

Vnde qui de matrimonio contrahendo purè,
& sine aliqua conditione fidem dederunt, commo
nendi sunt, & omnibus modis inducendi, ut præ
stitam fidem obseruent: si autem se inuicem admit
tere noluerint, ne fortè peiora inde contingant,
ut eam scilicet ducat, quam odio quis habet, uide
detur, quod ad exemplum eorum, qui societatem
fide interposita contrahunt, & postea sibi inuicè
remittūt, hoc possit æquanimiter ferri. c. Ex spon
salibus (ut etiam titulo superiore docuimus) ori
tur publicæ honestatis iustitia, si purè contracta
sint, & consensus non defuerit, quamuis aliqui
frigiditatis, consanguinitatis, uel affinitatis impe
dimentum nuptijs obstaret. d.

c. c. 2. eo. tit.

Si uerò sponsalia etiam carnis commixtio fue
rit subsequuta, iam matrimonium iuris interpre
tatione censetur: at si auntaxat ad copulam e
nixa fuerint, nec perfecerint quod cupiebant, ex
hoc haud quaquam matrimonium censetur

d. c. 4. de
sponsal. c.
iuuenis. c.
ad audien
tiam. eo. ti.
c. i. in 6. eo.
tit.

con-

a. c. pe. & fi. contractum. a Illud non ignorandum est, sponsalia ad futuras nuptias preparandas tamquam exordium præmissa, & si iurata etiam sint, per aliud tamen matrimonium præsentibus uerbis perfectum dissolui, quamquam is, qui fidem primis sponsalibus datam fregit, non sine poenitentia abire debeat. b nec desunt alij modi, quibus sponsalia soluiuntur: nam & cum sponsus post sponsonem, ac promissionem futuram nuptiarum longe profectus diu abest, liberum est mulieri, nisi ulterius ad factum sit processum, ad alia uota transire, dum tamen, si per eam steterit, quominus matrimonium fuerit consummatum secus quam iurasset, accipiat de periurio poenitentiam. c. Soluuntur etiam sponsalia Religionis ingressu: quod si quis iure iurando sponsalia confirmarit, tutius erit illi, ut prius matrimonium contrahat, postea, si elegerit, ad Religionem migret, nisi ad carnis commixtionem uentum sit. d. multis quoque alijs modis solui possunt, quos aliunde cognoscendos relinquo. e.

Aetas autem sponsalibus contrahendis apta est post septem annos. f.

De Desponsatione impuberum. Ti. X.

Quia circa Impuberum Sponsalia quaedam iura præcipua seruantur, idcirco de his

hoc speciali titulo quam breuissimis uerbis poterimus, dicendum est. Quamuis igitur impuberes matrimonium contrahere non possint (quod etiam titulo superiore docuimus) id est hi, qui propter ætatem generare non possunt, nisi magnæ alicuius necessitatis causa, puta, pacis conciliandæ, a Sponsalia tamen eis, dum septennarium excefferint, ut etiam supra diximus, habere licet, à quibus tamen, ubi ad pubertatem uterq; peruenierit, poterunt communi consensu discedere, sed si eorum alter id ætatis maturius attigerit, alterum tamen, quoad ille etiam eò ætatis peruenerit, præstolari necesse erit, sic si eorum alter iam tum, cum sponsalia facta sunt, matrimonio maturus esset, non licebit ei à sponsalibus discedere, nisi & eius consors pubes factus in id consenserit, b nihil suffragante callida uerborum interpretatione, ut inter impuberes matrimonium consistere possit, adeò, ut quamuis huiusmodi uerba emanarint, quibus præsens matrimonium significetur, sponsalia tamen duntaxat efficiantur, c nec quicquam proderit, quod impuberes hi sponsalibus contractis ad carnis copulam sint enisi, d. quemadmodum autem ab impuberibus matrimonium contrahi non potest, ita etiam ab infantibus sponsalia contracti prohibentur, cum eorum nullus sit consensus,

quare

b. c. ficut ex literis. extra. co.

c. c. de illis ex. de spon. salib.

d. c. comit. sum. extra. eod.

e. glo. d. c. de illis.

f. .c. uni in prin. de desponsa. im. pub. in 6.

a. c. 2. extra. eod.

b. c. de illis. extra. cod.

c. cap. si. extra. eod.

d. c. attentiones.

a. c. literas. quare ab his contracta sponsalia ne publicæ quidem honestatis iustitiam pariēt, a quod etiam supra docuimus, nec etate iusta superueniente quicquam eis roboris accedet, nisi per cohabitationē, & consuetudinem eorum mutuam, aut aliud factum, uel uerbum eorum aliquod appareat, eos in eadem uoluntate maiores septennio factos persistere, b quo tamen casu per subsequens aliud matrimonium solui poterunt. c.

d. c. iuuenis. de sponfal. Planē si maior septennio, minorem septennio duxerit uxorem, ac ad se traduxerit, ex hoc publica honestatis iustitia orietur. d Porro ex sponsalibus, quæ parentes pro filijs puberibus, uel impuberibus contrahunt, filij siue tacite, siue expressè consenserint, obligantur, & ex eis publicæ honestatis iustitia oritur. e.

e. c. uni. in fi. in. 6.

De Diuortijs. Titul. XI.

QVOD diximus supra, diuortium hodie iure Diuino prohiberi, de matrimonijs secundum leges Canonicas contractis intelligendū est, matrimonia uerò legib. Canonicis interdicta, non dubiū est, quatenus de facto processerint, retractari, quos casus ferè supra enumerauimus, dum de matrimonio tractaremus, quæ tamen dissociatio absq; Ecclesiæ iudicio fieri non debet. f.

f. c. 3. eo. ti. extr. de diuort.

Item

Item, cum mulier uiro absente, cuius de morte falsum nuntium acceperat, alteri sese copulauit, eo post reuerso, quem mortuum falso crediderat, posteriore matrimonio dimisso ad prius quam citissimè redire est compellenda. a.

a. c. r. 2. & 3. 34. q. 1.

Item si coniugum infidelium alter ad Christū Dominum conuertatur, altero in uetere errore perseuerante, & cohabitationem detractate, uel Blasphemie causam præbente, poterit ad alias nuptias etiam absque Ecclesiæ licentia (ut nonnullis uidetur) transire, nam etsi matrimonium uerum inter fideles existat, non tamen est ratum.

Quod si alter fidelium coniugum, uel labatur in hæresin, uel transeat ad gētilitatis errorē, non potest is, qui relinquitur, uiuente altero ad secundas nuptias conuolare, licet hoc casu maior appareat contumelia creatoris. Cur tam diuersum? quia inter Fideles uerum & ratū existit matrimonium, cum Sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittatur, sed ratum efficiat coniugij Sacramentum, ut ipsum in coniugibus illo durante perduret. b.

b. c. quāto, eo. t. de diu.

Illo quoq; casu diuortium permittitur, cum diuersæ Religionis homo, qui ex sua lege plures uxores habebat, ad nostram postea Religionē melioribus auspicijs migrās, cæteras oēs præter pri-

X 2 man

mam dimittere compellitur ex nostræ legis præceptis, uel ad primam redire, quam alia supradicta repudiauerat.^a

a. c. gaudeamus.

Contingit etiam plerunq; coniuges Christianos à se inuicē separari, puta, ob alterutrius adulterium, & fornicationē etiam spirituales. ^b nam & in Synodo Tridentina cautum est, ut si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter coniuges, quò ad thorum, seu quò ad cohabitationem ad certum, incertumue tempus fieri posse decernit, anathema sit. c.

b. cap. idola tria 28. q. 1. c. 2. de diuor. ubi no.

c. Can. 8. fess. 24. de sacram. matr.

Sed ea tamen separatio diuortium dicendum non est, quia matrimonij uinculum ex hoc non soluitur, sed tantum mense ac thori cōsuetudo separatur, unde neuter eorum altero superstite alias nuptias experiri potest, quod & supra nos sciimus docuisse.

Id quoq; non prætereundum est, quòd quamuis maritus, qui uxorem ob fornicationis causam uel incestum sine iudicio Ecclesie dimisit, eam excommunicationis remedio recipere cogatur, si tamen illam postmodum se non continuisse notoriū sit, restituenda non erit, quamuis maritum sibi fornicandi materiam præbuisse alleget, ^d quemadmodum etiam si uir post fornicationis causam dimissam à se uxore, fornicatus fuerit uel alia sponsalia,

d. cap. figurificati.

salia, aliasq; nuptias celebrauerit, cum utrique iniunctum esset, ut castè uiuerent ab inuicem segregati, ad uxorem suam redire compellendus est.^a

a. c. ex literis.

De Conuersione Coniugatorum. Titul. XII.

ET si Religionis causa semper, & ubique præcipua sit, non tamen sic ei fauent Iura Pontificia, ut matrimonia legitime contracta concedant, altero coniugum inuito, hac uelna Religionis causa dirimi, neque enim uult Deus tale lucrum cum tali dispendio compensare, quare, si coniugum alter sine alterius consensu Religionem fuerit ingressus, poterit ab altero ad thori consortium retrahi, nec tamen matrimonio alterius morte soluto ad Monasterium redire compelletur, quamuis in coelibatu cum posthac uiuere oporteat. ^b Sed & si uir consensu per metum uel dolum ab uxore extorto Religionem se deuouisset, uxori petenti esset nihilominus restituendus. c.

b. c. quidā intrauit. extra de conuer. cōiug. c. c. accedēs. ubi Ab.

Si tamen carnis copula inter coniuges nondum intercesserit, quamuis præsentibus uerbis matrimonium esset contractum, poterit coniugū alter atiam altero inuito ad Monasterium transire, & alter in seculo remanens etiam alteris nuptijs operam dare, si continentiam monitus non

seruarit, cum nondum una caro effecti essent. ^{a.}

a. c. 3.

Sed, ne hoc ueluti commento opportuno, ad nuptias deludendas post iam præstitum consensum abutantur, erunt partes Episcopi certū terminum cautiōe idonea recepta præfigere illi, qui à matrimonio ad Monasterium transire se uelle dixerit, intra quem terminum uel Religionē ingre-

b. c. ex publico. uel in coniugio constans sit. ^{b.}

Poterunt etiam post confirmatum, & consummatum iam matrimonium coniuges pariter concordēs Monasterio se dicare, uel etiam alter eorū altero continentiam uouente cum suspicio nulla subesset, ne ipsam continentiam integrē esset seruaturus. ^{c.} Vnus est casus, quo uel renitēte uxore, maritus se uel Religioni addicere potest, cum uel delictet uxor adulterij rea est, etiam sub matrimonij specie contracti. ^{d.}

d. c. confirmatus.

De Gradibus Cognationum. Tit. XIII.

NVNC uideamus, quemadmodum gradus Cognationis naturalis numerentur. Et, primum admonendi sumus, cognationem aliam suprā numerari, aliam infrā, aliam ex trāuerso.

Superior Cognatio est parentum, hoc enim

uocatur

uocabulo generaliter omnes appellare licet, qui per directam lineam ascendunt, quotcūq; personis seu gradibus à me distent.

Inferior cognatio est liberorum, quæ uox omnes continet, quicūq; à me descendunt, quotuscūq; gradus inter me, & ipsos interiectus sit. Ex transuerso autē Cognati sunt, qui cum à parentibus meis et ipsi oriātur, in me tamen non influūt, neq; ego in illos, sed aliorum deflectunt, à linea descendentes, quæ ex me perpetuanda est, ueluti (exempli gratia) Frāter mihi transuersalis est, nam etsi ab eodem Patre ortus sit, à quo Ego, alium tamen cursum à me tenet, in me enim non influit, nec itē Ego in illum, & alia ab eo linea ducenda est, alia à me, sic Patruelis frater, uel Consobrinus eundem, quem & ego, Auum referunt, sed diuersis tamen riuus ab eo descendimus, cum diuersis patribus orti simus, quæ exēpla in his duabus speciebus posita ad multas alias transferri possunt.

Contra parentes linea recta nullis flexionibus in me decurrunt, nam Abauus in Proauum, isq; in Auum, qui Auus in Patrem, & Pater demū in me influit, quæ ratio pariter in descendentes constituta est, quotcūq; in lineas uel riuos illi se diuidāt. Inter hos igitur ascendētes, et descēdētes perpetua prohibitio matrimonij est, etsi in alias,

X 4 atq;

atque alias stirpes in infinitum essent propagati, quo circa haud male sentiunt, qui tradiderunt, Adamo illi primo totius humani generis parentis, si hodie ageret in humanis, nullam reperiunt iri mulierem, quæ citra uiolatæ legis pœnam nubere posset, à quo tamen quis nescit, quot, quàmque sæpe propagatis, & multiplicatis stirpibus deducti simus? Gradus autem hoc modo secundum Ius nostrum numerantur.

Primo gradu supra sunt, Pater, Mater, infra filius, filia, Ex transuerso Frater, Soror, quamuis secundum Leges Ciuiles Frater, & Soror in secundo gradu locentur, & Iustinianus Imperator docuerit, lineã, quæ ex transuerso ducitur, à secundo gradu, scilicet Fratris, & Sororis incipere, a quæ hæc Iuris Pontificij & Cæsarei discrepantia ratione caret, si quidem Iure Pontificio duas personas uni gradui constando concurrere necesse est, cum hoc iure propter copulam matrimonialem, quæ quidem non nisi inter duos esse potest, graduum dinumeratio fieri soleat, quod præceptum etiam in sequentibus gradibus locum habet, semper enim meminisse debemus, duos Fratres, duasue Sorores lineæ transuersalis basem initiumque esse, nec nisi duarum personarum coniuncturarum accessione gradum nouum adijci, neque

a. Inft. cod.
& l. i. in
prin. ff. eo.

que ad stirpem respiciendum esse.

At Iure Cæsareo unaquæque persona adiecta nouum gradum parit, quia in gradibus enumerandis hereditatum, ac tutelarum rationem habuit, quæ quidem de una persona in aliam transire solent, nec duabus personis opus est, quapropter si ad stirpem spectetur, ac unaquæque persona ei adiecta nouum gradum pariat, efficietur, ut cum ego Patri sim in primo gradu, qui mihi ortus est frater, is mihi sit in secundo. a.

a. 35. q. 5. c.
cum. ad Ser.
de Per. in
arbor.

Secundo gradu supra sunt, Auus, Auiã, infra Nepos, Neptis, ex transuerso, Patris, Sororis uel filius, uel filia, & cõuenienter: Patruus, Amita, Auunculus, Matertera, Frater patruelis, uel Amitinus, Soror patruelis, uel Amitina, Consobrinus, Consobrina.

Tertio gradu supra sunt, Proauus, Proauia, infra, Pronepos, Pronceptis, ex transuerso, Patruus magnus, Amita magna, Auunculus magnus, Matertera magna, Propior Sobrinus, Proprior Sobrina, & eorum filius, & filia, Fratris patruelis uel Amitini, Sororis Patruelis, uel Amitinæ. Item Consobrini, uel Cõsobrinæ, filius filia, Fratris; uel Sororis Nepos, neptis.

Quarto gradu supra, Abauus, Abauia, infra, Abnepos, Abneptis, ex transuerso, Propa-

X 5 truuus

trius, Proamita, Proauunculus, Proamatertera, et
 eorum filij & filia, Nepotes, & Neptes, Pronepo
 tes, & Proneptes. Item propioris Sobrini, & Pro
 prioris Sobrinae Nepos, Neptis. Item fratris Pa
 truelis, uel Amitini. Sororis Patruelis, uel Amiti
 nae, Consobrini uel Consobrinae Nepos Neptis, &
 demum Fratris, & Sororis Pronepos Proneptis.
 Et haec usq; ad quartum gradum tradidisse suffi
 ciat, nam cum hodie usq; ad quartum gradum dis
 taxat nuptiae (ut supra diximus) prohibeantur,
 nihil attinet hoc loco ulteriores gradus cogno
 scere.

Sed, quò unusquisq; per se discat has compu
 tationes graduum inire, hoc praecipuum generale
 ei tenendum est, ut in subducendo graduum as
 cendentium, & descendantium calculo tot gra
 dus censeantur, quot intercesserint personae una
 dempta, quia stipites in numero non refertur, ue
 luti, gratia exempli, a me ad abauum quinque per
 sonae enumerantur, Ego, Pater, Auus, Proauus,
 Abauus, hic igitur inter me & Abauum quatuor
 gradus recensentur.

In transversalibus uerò haec sit Regula ge
 neralis, ut quisque ex collateralibus meis tot gra
 dibus a me distare dicatur, quot gradibus a sti
 pite is distet ex nobis, qui ab ipso stipite remo
 tior

tior est, quare si ego stipiti duobus gradibus uici
 nus sim, tu ab eodem stipite quatuor gradibus ab
 sis, quarto gradu eris mihi coniunctus. a At si
 neuter altero longius a stipite absit, tot gradus co
 gnationis inter nos referentur, quot nostrum u
 teruis ab eodem stipite remotus est.

Supradictorum autem uocabulorum signifi
 catio haec est. Patruus dicitur frater Patris. Ami
 ta est Patris soror. Auunculus Frater Matris,
 Matertera soror matris, Fratres Patruales dicitur,
 qui ex duobus Patribus nati sunt, quemadmo
 dum & Sorores Patruales.

Fratres amitini, uel sorores amitinae sunt,
 qui, quaeue ex fratre & sorore sunt orti, uel ortae.
 Consobrini uel consobrinae, qui uel quae ex dua
 bus sororibus.

Patruus magnus, amita magna sunt Auifra
 ter, & soror. Auunculus magnus, matertera ma
 gna, sunt auia frater & soror, Propior sobrinus,
 propior sobrina dicitur filij & filiae ex patruo ma
 gno amita magna, & auunculo magno, & mater
 tera magna, Propatruus, Proamita dicuntur

Proauifrater & soror, Proauu
 culus, Promatertera,
 Proauia frater,
 & Soror.

De Gradibus, & generibus affinitatis. Tit. XIII.

CVM (ut olim docuimus) quaedam iura etiam inter affines uer sentur matrimonij obstaculum, non erit ab re, de affinium quoque gradibus, & generibus pauca hic differre, est igitur affinitas (ut Io. Andreae placuit) personarum necessitudo ex coitu proueniens omni carens consanguinitate, id est (ut magis uulgato uocabulo appelletur) sanguinis parentela, nec refert, an coitus sit legitimus, id est, per nuptias legitimas contractus, an id minus, quandoquidem etiam per coniunctionem carnis illicitam affinitas contrahitur impedienti nuptijs apta, omnes enim, qui mihi consanguinei sunt, illi efficiuntur affines, cum qua mihi coniunctio carnis consumata fuit, & inuicem ipsius mulieris consanguinei omnes mihi affines fiunt.

Ego uero, & ea mulier inuicem affines non sumus, nos enim tantummodo affinitatis principium, & origo sumus, consanguinei quoque mei nullo affinitatis uinculo iuncti sunt consanguineis feminae a me cognitae.^a

Affinitas & ipsa tres ordines habet, quemadmodum & de cogitatione diximus, uidelicet, Ascen-

^a Io. Andr.
in arbor.
affin.

Ascendentium, descendendum, & collateralium.

Ascendentium affinium nomina sunt, ueluti Socer, Socrus, id est, Mariti uel Vxoris Pater, & Mater, Vitricus, id est praesens Maritus Matris meae, a quo tamen ego genitus non sum. Nouerca, id est, praesens Patris meae Vxor, quae me tamen non peperit. Aliorum autem superiorum affinium nomina non recenseo, cum ferè sint eadem, quae et consanguineorum, uel sola particulae huius, pro, adiectione distinguantur, ut profocer, & similia.

Infrà sunt, ueluti gener, id est Filiae Maritus, Nurus, id est Filij Vxor, Priuignus, uel priuigna, id est, Vxoris uel Mariti Filius Filia ex alio Marito, uel alia uxore suscepti & ultiores, quibus praepositio, pro, solet accedere, ut progener, id est, Maritus neptis.^a

Collaterales affines sunt, qui uel Marito, uel Vxori consanguinei sunt ex transuersa linea iuncti, eorum autem affinium, qui iustis nuptijs parantur, specialia nomina sunt haec, uidelicet, Leuir, qui est Frater Mariti, Sororius, qui est uir Sororis, Glos, quae est Soror Mariti, Fratris, quae est uxor fratris, quae & ipsa Glos rectius dici potest. Ianitricis, seu Inateres, quae sunt duorum Fratrum Vxores,^b alij autem specialia nomina non habent,^c sed illo consanguinitatis nomine ferè solent appellari.

^a c. infames. §. affinitates. 3. c. 7. ubi glossa uers. propositio.

^b c. quod autem. 35. q.

pellari, quo nomine uel gradu ab eo nuncupantur, cuius causa affinitatem contraxerunt, ueluti, qui uxori meæ consobrinus, uel patruelis est, is & mihi, consobrinus uel frater patruelis appellabitur, & de similibus. In his igitur, cum scire uouerimus, an cum eis nuptiæ contrahi possint, non solum inspiciemus, quoto gradu affinitatis inter se deuincti sint, sed etiam (ut supra attigimus) inspiciendum erit, quo in genere affinitatis existant, nam, & si olim in secundo, & in tertio affinitatis genere nuptiis non esset locus, hodie tamen aliud seruari ex Concilio generali Innocentiano supra demonstrauimus, cum de matrimonio ageremus, ut scilicet in primo affinitatis genere duntaxat prohibita censeantur, id est ad quartum usque gradum, cum moderatione tamen ex Constitutione Synodi Tridentinae, ut scilicet ex fornicatione contracta affinitas in primo, & in secundo gradu tantum postea contractum matrimonium dirimat. a. Sed, ne quid ad huius rei notitiam desideretur, declarem etiam, quando in primo genere affinitatis, uel secundo, uel ulteriori quis esse dicatur.

Est igitur sciendum, quod illa persona, cum qua consanguineus meus carnis copula coniungitur, mihi in primo genere affinitatis est, in eo autem gradu est affinitatis, in quo gradu consan-

guini

guinitatis est illic, ex cuius persona affinitatē acquisiui, quo consanguineo mortuo, si ea mulier alteri nubat, uel cum alio per carnis coniunctionē commisceatur, is secundus eius mulieris maritus, uel qui eam absque nuptiis cognouerit, mihi in secundo genere affinitatis hoc facto adscitus erit, quā muliere defuncta, si uir, uel amicus eius, quem dixi modo affinitatis genere secundo mihi esse coniunctum, superstes sit, alteramque uel ducat uxorem, uel sine matrimonio etiam per carnis copulam, & simplicem fornicationē cognoscat, ea mulier mihi ex tertio affinium genere iuncta erit, sed quamuis in hac tertia personarū mutatione, genus quoque ipsum ter uariatum sit, ut modò primum genus affinitatis diceretur, nunc secundum, postmodò tertium, gradus tamen idem semper fuit, nunquam uariatus, quamuis genus mutaretur. Nam si ille consanguineus meus mihi in primo gradu consanguinitatis coniunctus esset, eodem in gradu affinitatis mihi erit mulier ab eo cognita, nec mutabitur gradus postmodum in persona alterius eiusdem mulieris uiri, & demum hac muliere sublata lege naturæ noua mulier à superstite ipsius uiri cognita non minus mihi adhuc erit in primo gradu affinitatis, quā prima Fratris mei uxor, eiusque uxoris secundus maritus, quamuis ille in secundo

cum

cundo genere affinitatis mihi esset, hæc in tertio.

Atq; his quidem modis genera affinitatis colliguntur, quæ tanetsi omnia præter primum à nuptiarum contractibus abolita sint (ut iam sæpe diximus) quia tamen haud ita facillè primum genus fuisset perceptum, nisi & altera duo ad maiorem declarationem subdidissemus, non absurdū fore iudicauimus, hæc quoque duo postrema declarare.

Maneat igitur alio modo genera affinitatum esse dimetienda, quàm gradus, & gradus quidem affinitatis ex gradibus consanguinitatis illius denominari, à quo affinitatis causam & originem ducunt. Genera uerò ex personarum uarietate, et accessione propter carnis immixtionem interueniente uariari.

De Cognatione Spirituali. li. Titul. XV.

Cognatio quoq; Spirituales (ut supra indicauimus) non leue impedimentum nuptijs esse solet. Cognatio autem Spirituales dicitur illud uinculum, quod ex eo contrahitur, dum quis alij munus Baptismi, uel Confirmationis Sacramentum impendit, seu, dum impenderetur, ei tanquam Pater assistit, ex his enim duobus Sacra-

ment

mentis tantum Baptismo scilicet, ac Confirmatione cognatio hæc contrahitur, quæ cognationem naturalem in multis imitatur. ^a Ex aliorum au-

^a Abb. in rub. de cognat. spir.

tem Sacramentorum collatione cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat uel dissoluat. ^b

Hæc autem cognatio inter tres personas primum initur, à quibus ad alias quoq; earundem causa emanat, nam inter illum, qui his Sacramentis augetur, & illum, qui Sacramentum ministrat, & illum præterea, qui his solennibus pro Sacramentum accipiente interuenit tanquam eius tutelam ac patrocinium suscepturus, qui Compater, uel Patrinus uulgò appellatur, cognatio contrahitur præcipua, si quidem & Sacramenti minister, & ille, quem diximus, uulgò Compatrem seu patrinum appellari, qui assistit, quò tutelam & patrocinium accipiat, Baptizato, seu Confirmato pro patribus habentur, quorum causa ad alios quoq; fluit cognatio, nam eorundem ministri, & Patrinorum uxores antea cognitæ Baptizato, seu confirmato, eorumq; parentibus cognatione deuinciuntur, eorum uerò filij solis Baptizatis uel Confirmatis, non etiam eorum parentibus hac necessitudine iunguntur, & filij autem duorum Patrinorum, quorum nemo cognationi causam dedit, quæ in-

^b c. fi. in 6. in 6.

c. glo. c. 1. in fi. eo. t. in 6.

Z

ter

ter eorum patres intercedit spiritualis, cognati inter se dici non possunt, ideoq; matrimonium inter se contrahere non prohibentur, nisi consuetudine aliqua fingatur eos cognatos esse. a.

a. c. 2. extr. eo.

Item possunt duo sibi mutuam operam in suscipiendis filiis de sacro fonte prestare, ita ut tu meum filium, & ego uicissim tuum suscipiam. b.

b. c. sup eo ubi Ab. pri. no.

Si uir aut uxor filium proprium de sacro fonte etiam sciens susceperit, quamuis peccent, si id prudenter faciant, non idcirco a se inuicem separandi sunt, nec corporis potestatem alter alteri subtrahere potest (nisi ad continentiam seruandam possint induci) ne hanc tanquam ansam ad thori separationem alter eorum aucupetur. d.

c. c. de his. 30. q. 1.

e. c. 2. extr. eo.

Quamuis non plures quam unus uir, unaq; mulier accedere debeant ad suscipiendum de sacro fonte in Baptismo aliquem uel confirmationem, si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio inde contrahitur, matrimonia contrahenda impediens, ac etiam post contracta dissoluens. f.

e. c. no plures. de con. fec. dist. 4. f. c. si. in 6. eo. tit. de cog. spir.

Sed Sacra Synodus Tridentina sub Pio Quarto sic constituit, ut unus tantum, siue uir, siue mulier, uel ad summum unus & una Baptizatum de Baptismo suscipiant, inter quos ac Baptizatum ipsum, & illius Patrem & Matrem, nec non inter Baptizantem & Baptizatum, Baptizatiq; Patrem

& Matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur, & sanxit preterea, ut Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab his, ad quos spectabit, sciscitetur, quem uel quos elegerint, ut Baptizatum de sacro fonte suscipiat, & eum, uel eos tantum ad eum suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatq; eos, quam cognitionem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari ualeant. Quod si alij ultra designatos Baptizatum tetigerint, cognitionem spirituales nullo pacto contrahant, constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus. Si parochi culpa uel negligentia secus factum fuerit arbitrio Ordinarij puniatur.

Ac ea quoque cognatio, quae ex Confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum illiusq; Patrem & Matrem, ac tenentem non egressiatur, omnibus inter alias personas huius spiritualis cognitionis impedimentis omnino sublatis, haec uero ea ratione Sancta Synodus constituit, quod experientia didicerat, propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus uel non sine magno peccato perseverabatur, uel ea non sine magno scandalo dirimebantur. a.

a. c. 2. sess. 34. de reformat. matr.

M. ANTONII CVCCHI

Per Catechismum quoq; qui Baptismo tamquam exordium est, cognatio hæc inducitur, per quam contrahendum matrimonium impeditur, per eam tamen matrimonium contractum postea non separatur a.

a. c. pe. in c.

Et hæc de Sacramentis hactenus dicta sufficiant, nunc ad quartam eandemq; ultimam nostri instituti partem accedamus, quæ est de Iudicijs.

De Iudicijs. Tit. XVI.

b. Doct. in rub. ext. eo. tit.

Iudicium est actus trium personarum in Iudicio, id est, in loco Iudicij contententium, b idq; uel coram Iudice ordinario, uel coram Delegato exercetur, quorum officium, & potestatem supra libro primo tradidimus. Sed & arbitria ad instar iudiciorum sunt redacta. c.

c. l. i. ff. de arbitr.

Ac Iudicium aliud est possessorium, aliud petitorium, petitorio quidem Iudicio agitur de rei dominio, & proprietate, possessorio agitur de possessione propter Ius, quod quis in ipsa possessione habet, idq; tribus ferè modis, id est, uel ut retineatur, uel ut queratur, uel ut recuperetur possessio, consultiusq; est ei, qui rem petere destinavit, ut si possit, aliquo possessorio remedio agat, quia longè commodius est, ipsum possidere, & aduersarium ad onera petitoris compellere quam alio

alio possidente petere, a commodum autem possidendi in eo est, quod etiam si eius res non sit, qui possidet, si modo actor non potuerit suam esse probare, remanet in suo loco possessio, propter quam causam, cum obscura sunt utriusque Iura, contra petitorum iudicare solet, hinc est, quod plerumque, & ferè semper ingens existit contentio de ipsa possessione, b ac maxime Iura fauent ei, qui ad recuperandam possessionem agit, c præsertim, si traditum à Ioanne Pontifice Romano remedium exerceat, quo cautum est, reintegranda esse omnia expoliatis, uel eiectis, & in eo loco, unde abscesserant, funditus reuocanda, quacunque conditione temporis, aut captiuitatem, aut dolo, aut uiolentia maiorum, & per quascunq; iniustas causas res Ecclesiæ, uel proprias, id est, suas substantias perdidisse noscantur, d qui Canon Latine non minus, quam Ecclesiasticis hominibus prodesse communi Iuriconsultorum sententia existimatur. e.

a. i. is. qui destinavit. ff. de rei ue dicat.

b. & retinere de. uerf. & quia longe inst. de interdicit.

c. c. pri. & per tot. tit. de rest. spo. lit. l. pri. C. si p. uim uel alio mo.

d. c. reintegranda. 3. q. pri.

e. Doct. moder. l. rem. quæ nobis. ff. de acqui. posses.

Interdum tamen expedit petitorium simul cum possessorio eodem libello proponi, quod ubi fit, utrumque una sententia terminari debet, sed licet in pronuntiando sit possessio prætermittenda, in executione tamen debet proprietas præualere. f.

f. c. cum di lectus. de cau. posses. & proprie.

Item aliud est iudicium ordinariū, aliud summa-
marium, in iudicio ordinario sic proceditur, nam
in primis actor libellum iudici offert in scriptis
reo citato readendum, cum quo litigaturus est, a
citatio enim in omni actu, quo præiudiciū inferri
possit, necessaria est, adeo, ut nullatenus tolli possit,
cum sit iuris naturalis. b.

a. c. offerat
tur. 3. q. 3.

b. Cle. pa-
storalis. de
re iudica.

c. c. quere-
la de procura.
c. si. de iura.
calum. l. ii.
C. de pro-
curat.

d. c. pri. de
iudic. in c.

At sciendum, quod in pecuniarijs controuer-
sijs passim unicuique, si maluerit, per procurato-
rem respondendi tribuitur facultas, nisi forte
quosdam ob causas uehementiores maximi iudi-
cis uocet autoritas, & quinetiam à Sede Aposto-
lica Iudex Delegatus, nisi ab ea mandatum ad hoc
speciale habeat, iubere non potest, alterutrā par-
tium coram se personaliter in iudicio compare-
re, nisi causa fuerit criminalis, criminaliterq; in-
tentata, uel nisi pro ueritate dicenda, uel pro iur-
ramento calumnie exhibendo, uel alia iuris ne-
cessitate necessarium uideatur partes coram ipso
comparere. d.

Mulieres quoq; autoritate literarum Sedis
Apostolicæ, uel Legatorum ipsius, aut alia qua-
cunq; ad iudicium personaliter euocari, aut trahi
inuitæ prohibentur, causa ferendi testimonium,
aut alia qualibet, quæ in iure non exprimitur,
Sed cum earum fuerit necessarium testimonium,
tabela

tabellio ad eas, aut alia persona idonea mittendus
est, uel etiam Iudex ad eas sine fraude accedet, si
alteri examinatio committenda non uideatur. For-
minæ autem Religiosæ ex quauis causa etiam uo-
lentes ad iudicium personaliter euocandæ, uel tra-
hendæ non sunt. a.

a. c. a. de iu-
dicia. 6.

In libello actor suum, iudicisq; nomen, & rei
conuienti, remq; petitam, & ipsius speciem pon-
dus, numerum, mensuram, qualitatem, prout res
feret, ac petendi causam comprehendet, b non ta-
men actionis nomen hoc iure est necessarium in li-
bello exprimendum (etsi aliud forte Casareæ le-
ges decernant, uel hoc saltem non omnino expri-
mant) sed satis fuerit simpliciter, & purè factum
ipsum, & ueritatem proponi, & at si in hoc quoq;
peccatum fuerit, quia factum aptè narratum non
sit, reus erit à iudicij obseruatione absolucndus,
seruata actori potestate aptius agendi. d.

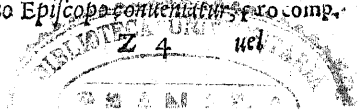
b. c. pri. ubi
glo. de li-
bel. oblat. l.
si in rem. 1.
de rei uedi.

c. c. dilecti,
de iudic.

d. c. exami-
nata. de iur.

Nonnulla uero solent frequenter per reū op-
poni priusquam ad merita cause, & litis conte-
stationem perueniatur, puta, quod iudex incom-
petens sit, ut si fortè coram Iudice Laico Clericus
cōueniatur, neq; enim Clericus à Iudice Laico uel
distringi, uel condemnari potest, poena etiam Ex-
cōmunicationis iudici immineere, quid fecerit, e
uel si quis corā non suo Episcopo conueniatur, se-
ro comp.

e. c. 1. de fo-
ro. comp.
f. c. 1. de fo-
ro comp.

uel si alia huiusmodi opponantur, quibus Iudicis declinetur uel recusetur Iurisdicctio. Item, si actor sit Excommunicatus, à limine Iudicij repellendus est, conuentus tamen debet, quamuis Excommunicatus sit, per alium respondere, ne uideatur de sua malitia commodum reportare.^a

Sed & multa alia sunt, quæ uel contra actoris personam, uel aliàs ad impediendum litis contestationem opponi solent, ad differendum Iudicium, quæ missa consultò facimus, ne extra propositi nostri normam uagemur, satisq; notum est, exceptiones alias dilatorias esse, alias peremptorias, dilatoriasq; id est, quæ ad Iudicium differendum tendunt, ut sunt prædictæ, & similes in ipso litis exordio opponi, & probari oportere, peremptorias autem exceptiones, id est, eas, quæ negotium litemq; perimunt, ut est longi temporis præscriptio, tam antè, quam post litis contestationem, dummodo ante sententiam, opponi posse, sed post litis contestationem probari. ^b

Post exceptiones prædictas ad litis contestationem peruenitur, ea uerò non per positiones, aut responsiones ad eas, sed per petitionem in litem re propositam, & responsionem sequutam celebratur, & nec etiam per exceptionem peremptoriam litis contestatio facta intelligitur, imò litis

cont.

a. c. intelle-
ximus. de
iudic.

b. c. indu-
cia. §. fi. 3. q.
3. I. perem-
ptorias. C.
de probat.

c. c. un. de
lit. contest.
c. dudum. §.
licet. de ex-
lect.

contestatio fieri nihilominus debebit, nisi ex illis exceptionibus sit, quæ litis contestationem impediant, ueluti exceptio rei iudicatæ, transactæ, uel finitæ. ^c

Contumace autem existente reo, in actione quidem reali mittendus est in possessionem rei petite actor, ut tedio affectus reus ueniat responsurus, qui si intra annum uenerit, Iudicio sisti cautione præstita, & exhibita satisfactione congrua expensarum possessionem recuperabit, cautione autem intra annum non præstita actor post annuum uerus constituetur possessor, super proprietate duntaxat aduersæ parti defensione legitime reseruata.

Sed alienarum rerum immobilium possessor dominum in Iudicio statim nominare debet, eiq; certus terminus à Iudice præfinietur, quo id Domino notum facere possit, ut ipse ueniens, uel idoneum dirigens responsalem actoris intentionem excipiat, quo nec ueniente longi temporis præscriptio nihilominus hoc facto interrupta censetur, & si dominus tribus edictis uocatus non uenerit, negotio summatim examinato actor in possessionem rerum petitarum mittendus erit, omni allegatione absenti super principali quaestione reseruata. ^d

a. c. fi. de lit.
contel. in 6.
b. d. c. fi.
c. c. pri. de
lit. contest.
in 6.

d. c. quoniã
sre quærer.
§. fi. ut. lite
non cõt est.

Si autem personali actione conuentus reus, eo, quo supradictum est, modo contumax fuerit, uel mittendus est actor in possessionem mobilium ipsius, uel immobilium, si forte mobilia non habeat, pro modo debiti declarati, uel in contumacem est Ecclesiastica sententia proferenda, ita ut alterutra poena, quae uerisimiliter magis metuenda sit, iudex a principio contentus sit, ad alteram nihilominus processurus, si hoc meruerit proteruitas contumacis, qui ueniens infra annum, uel post annum etiam iuxta distinctionem in alio casu superius annotatam audietur. a.

a. d. c. quomā frequēter. §. fi.

Sed Sancta Synodus Tridentina constituit, ut quancumque executio realis, uel personalis in qualibet parte iudicij a iudicibus propria auctoritate fieri potuerit, abstineant tam in procendo, quam in definiendo a censuris Ecclesiasticis, seu Interdicto, sed liceat eis, si expedire uidebitur, in causis ciuilibus ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque etiam Laicos per multas pecuniarias, quae locis pijs ibi existentibus, eo ipso quo exactae fuerint, assignentur, seu per captionem pignorum, personarumque distractionem per suos proprios, aut alienos executores faciendam, siue etiam per priuationem beneficiorum, aliisque iuris remedia procedere, et cau-

fac

fas definire, quod si executio realis, uel personalis aduersus eos hac ratione fieri non potuerit, sitque erga iudicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio suo praeter alias poenas ferire poterit. a.

a. cap. 3. seff. 25. de reformat.

At si post litem contestatam reus contumax sit, et de causa liqucat, diffinitiuam sententiam proferri poterit, si non liqucat, actor in ueram possessionem tamen poterit immitti. b. Actore autem ipso in contumacia constituto testes recipi etiam lite non contestata et reo instante, sententia ferri poterit. c. Sed leges Caesareae constituunt, ut qui semel actionem proponit, si eam persequi differat, reo

b. c. prout nobis. de dolo. & contumac. c. c. 2. de dolo & contumac.

postulante tribus edictis citetur, per interualla triginta dierum, quauis necdum caepialis sit, qui si uocatus litem detrectet, ei aliud anni spacium indulgeatur, intra quod si cesset, iudex auditis allegationibus partis praesentis, et perquisita ueritate pronunciet, nec tamen etiam intra annum ueniens audiatur, nisi prius reo litis expensas, quas sustinuerit, inferat, at his quoque praestitis, si interrupto duntaxat anno litem denuo deseruerit, post trium edictorum, et anni unius spacij obseruationem ab omni cadat actione. d.

d. Autē qui semel. C. quomodo. & quan. iud. Abb. c. 3. de dolo & contumac.

Regulariter tamen (ut ad ius nostrum redeamus) lite non contestata non est ad testium receptionem

scm

nem procedendum, nisi de testium morte fortassis timeatur, uel de absentia diuturna, quibus casibus, cum ciuilliter est agendum, ne ueritas occultetur, & ne probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, senes, & uale tudin. uij. & alij testes, quorum mors ex rationabili causa timeatur, etiã lite non contestata admittendi sunt, seu pars conuenta sit contumax, seu sit absens absq; malitia, ut conueniri non possit, attestaciones tamen huiusmodi non ualebunt, nisi actor conuenerit ad

a. d. c. quomiam. frequenter. in prin.

uersarium intra annum, ex quo potuit, uel nisi huiusmodi testium receptionem illi denuntiauerit. a Possunt etiam alij casus incidere, quibus lite non cõtestata recipi testes opus sit, ut (uerbi gratia) si super alicuius electione, uel copula maritali quæstio moueatur, præsertim, si propinquitatis gradus opponatur lege Diuina prohibitus, nam si contumax fuerit is, contra quem agendum erat, seu quia citatione peremptoria accepta uenire contemnat, seu quia seipsum malitiosè occultet, seu quia impediatur, ne ad se citatio perueniat, poterunt testes lite non contestata recipi, et ubi de causa liqueat, ad sententiam procedi.

Item quando excessuū inquisitio contra contumacem, uel testium publicatio imminet faciendâ, quia super aliquo contractu quæstio in posterum

rum

rum metuatur, poterunt absq; litis contestatione testes produci. a.

Potest item lite contestata procedi, ubi parato aliquo probare grauamen, propter quod duxerat appellandum, pars aduersa per contumaciã abest, cum enim hoc casu prioris iudicis iniquitas principaliter arguatur, non est rigor iuris, ex quo sequi posset causæ perplexitas, requirendus, nec desiderandum, quòd in ipso articulo appellatiõis, uel negocio principali facta litis fuerit contestatio. b.

b. c. interposita. & si de appellat.

Post litis contestationem iuramentum calunie præstandum est, quo hæc iurans affirmabit, uel promittet, quòd credit se bonam causam fo- uere, rogatusq; omnia fatebitur, quæ uera credit, nec sciens falsa probatione utetur, iurabitq; se nihil dedisse, aut promississe, daturumue esse, aut promissurum propter eam causam alicui, his exceptis quibus leges dare permittunt, seq; dilatio- nem in fraudem nunquam petiturum, & si hoc postremum tutius forte omitteretur. c.

c. c. pri. de iuram. ca. lñ. ubi glo. & Abb.

Hinc ad probationes utraque pars accedet, quæ per testes, uel per instrumenta fient, uel etiã per loci inspectionem, & nonnunquam etiam quis ab eis faciendis per iuramentum excusabitur, & non raro etiam præsumptionibus tantum res agitur,

tur,

ur, quæ si plures, uel acres, uehementesq; sint, probationis plenæ uim habent, sed frequentius uel semiplenæ tantum probationis effectum habent, uel alias probationes coadiuuant. a.

a. Doct. in rub. ext. de præsumpt.

Sed si actor omnino in probatione defecerit, reus, & si nihil præstiterit, absoluendus erit, si aliqua pro actore præsumptio fuerit, iuramentum reo ad ostendendum innocentiam suam deferri poterit, nisi Iudex inspectis personarum, & de iureiur. causa circumstantijs illud actori uideat deferendum. b.

b. c. fi. in fi. de iureiur.

Contingit etiam interdum, ut reus cõuentus alium uicissim libellum ex aliqua causa contra actorem proponat, quod ubi incidit, debet Iudex etiam Delegatus actorem in causa reconuentionis ad respondendum in continenti cogere, & utraq; causam una sententia terminare, & Arbitri uero non possunt, nisi de his, super quibus in eos compromissum fuit, iudicare, propterea coram eis reconuentioni locus non est. d.

c. cap. pri. de mut. p. tit.

d. c. cū dilectus. de arbit.

Hæc in iudicijs ut plurimum igitur interuenire solent, uidelicet, citationes, dilatiões, recusationes, exceptiões, petitiones, respõsiones, interrogationes, confessiones, testium depositiones, instrumentorum productiones, interlocutiones, appellationes, renunciationes, conclusiones, in causa, quæ om

omnia acta uiri idonei in id deputati conscribent, ita ut originalia penes ipsos remaneant ad fidem faciendam, exempla partibus uolentibus edantur. a.

a. c. quoniã contra falsam de probat.

Libello igitur (ut supra diximus) dato, litifque facta contestatione, & re discussa, conclusio neq; etiam in causa habita, & partibus percumptorie citatis, sententia est proferenda, quæ debet ab ipso Iudice sedente, non ab alio, & de scripti quidem recitatione proferri, Episcopo tamen propter dignitatis prærogatiuam licebit ad exemplum illustrium personarum etiam per alium sententiam recitare. b. Atque omnino infra biennium saltem à die motæ litis in prima instantia terminari causæ etiam beneficiales debent, quod Synodus Tridentina sub Pio Quarto nuperrimè constituit, cum olim nullum tempus causis finiendis Iure Pontificio præfinitum esset, post quod biennale spatium, si terminatæ non fuerint, eadè Synodus partibus, uel alteri earum Ius & potestatem facit, ut Iudices superiores, alijs tamen cõpetentes adire possint, qui causam in eo statu, quo fuerit reperta, assumant, & quamprimum terminarent, nec, ut antea, alijs committantur, nec ut auocentur, concedit. c.

c. c. 20. sess. 24. de reformat.

Sciendum est sententiam non tam alijs nocere, quam

quàm eis, inter quos lata est, eo tamen excepto, qui, cum primum sibi actio uel exceptio de ea re cōpeteret, passus est alium, à quo causam habuit,

a. c. fi. de re iudic. in c. experiri. 2.

Duobus autem Iudicibus diuersas sententias proferentibus ex iurisdictione ordinaria, tenet pro reo non pro actore sententia, causa fauorabili excepta, puta, causa matrimonij, libertatis, testamenti. Si uerò ex delegata potestate fuerint lata, utraq; ex arbitrio delegantis pendebit, at si ex compromisso, neutra habebit uigorem. b.

b. c. fi. extr. de re iudic. .

Sententia autem cōtra leges Canones uel pro lata, licet non sit appellatione suspēsa, non potest tamen ipso iure subsistere, c sic etiam si alicuius iniquæ consuetudinis prætextu contra Ecclesiã lata esset. d.

c. c. pri. de senten. & re iud. d. c. cū causa. eo. tit. de re iudic.

Lata autem secundum Canones sententia, si is, contra quem lata est, acquiescendum ei non duxerit, debet intra decem dies appellare, nam decem diebus lapsis sententia, à qua non fuerit appellatum, uim rei iudicatae habebit, ac post quadrimestre executionem in actione personali sortietur, nisi iudex eum terminū coarctarit, ex causa, uel ampliarit, e in actione autē reali sine aliquo temporis interstitio post supradictos decem dies executionem accipit. f.

e. c. quod. ad consulta. tionem. de re iud. f. Glo. c. cū apud. Thesalonica. ii. q. 3. inst. de offic. iudic. §. pri.

At

Ac sciendum, quod, si apud iudicem secularē excipiat de re per Ecclesiasticam iudicem iudicata in casu, quo ad eum cognitio de iure, uel consuetudine spectat, is autem recuset excipientem audire in iurisdictionis Ecclesiasticæ derogationem, & contemptum, debet is iudex per censuram Ecclesiasticam ad huiusmodi exceptionem admittendam, ubi aliàs de iure admittenda sit, à locorum ordinarijs compelli. Sic & iudex Ecclesiasticus, si coram ipso excipiat de re per secularem iudicem iudicata, exceptionem ipsam admittere tenetur, in his, quæ animarum periculum non inducunt. 2.

a. c. fi. de excep. in c.

In electionibus, postulationibus, prouisionibus, & quibuslibet actibus extrajudicialibus, in quibus appellatio est permissa, non minus intra decem dies appellandum est. b Et non est præmittendum, quod licet leges seculares appellationem, nisi in quibusdam casibus ante sententiã non admittant, Sacri tamen Canones ante, & post litis contestationem, & in prolatione sententiæ, et post, singulis facultatem tribuunt appellandi, c ante sententiam tamen appellans rationabilē causam exprimere tenetur. d

b. c. concern. tationi. de appell. in c.

c. c. sup. eo. de appel.

d. c. ut deb. tus. de appell.

Sanxit tamen eadem Sancta Synodus Tridentina, ne causæ ante biennium ab ordinarijs auocentur.

A a tnr,

tur, nec alijs committantur, nec appellationes ab eis interpositæ per superiores quoscumque recipiantur, earumque commissio, aut inhibitiõ fiat, nisi à diffinitiuâ, uel diffinitiuæ uim habente, & cuius graua men per appellationem à diffinitiuâ reparari nequeat, exceptis causis, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, uel quas ex urgenti, rationabiliq; causa iudicauerit Sum. Romanus Pontifex per speciale rescriptũ signaturæ sanctitatis suæ manu propria subscribendum committere, aut auocare. a.

a. cap. 20 in prin. l. 1. 24. de reform. mat. b. c. una s. e. si iure communi iuuentur, idemq; negocium, & tentia. de appellat.

Vna sententia pluribus condemnatis, si unus solus ad appellationis beneficium conuolarit, illius uictoria iure communi cæteris suffragabitur mat. si iure communi iuuentur, idemq; negocium, & eadem causa defensionis existat. b. Innouata autem post appellationem à diffinitiuâ sententia interdictam, debent semper, exceptis casibus quibus iura post sententiam prohibent appellare, ante omnia per appellationis Iudicem pœnitus reuocari, imò & ea omnia, quæ medio tempore inter sententiã, & appellationem, quæ postmodum intra decendium interponitur, fuerint innouata, illa uerò, quæ post appellationem interpositam ante diffinitiuam sententiam innouantur, donec appellatiõnis causam ueram esse constiterit,

reuocatur

reuocari non debet, nisi Iudex appellationis, postquam sibi constiterit, per appellationem emissam ex probabili causa negocium ad se deuolutum, inhibeat Canonicè Iudici, à quo est appellatum, ne procedat, tunc enim quicquid post inhibitionem huiusmodi fuerit innouatum, & si causa appellationis uera non sit, per Iudicem ante omnia in pristinum statum est restituendum. a.

Is autem qui appellat intra dies triginta instanter apostolos petere debet. b. Sunt enim apostoli quædam literæ dimissoriae, quibus Iudex ille, à cuius sententia appellatum fuit, notum facit Iudici superiori, appellationem à sua sententia esse interpositam, & appellantem ad eius iudicium remittit. c.

Idem Sacrosanctum Concilium Tridentinum statuit, ut legati, & nuntij apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitanæ in appellationibus ad eos interpositis in quibusuis causis tam in admittendis appellationibus, quàm in cõcedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam & tenorem sacrarum constitutionũ, & præsertim Innocentij Quarti, quæ incipit Romana, & quacunque consuetudine etiam immemorabili, aut stylo, uel priuilegio in contrarium non obstantibus, aliter inhibitiones, & processus,

a. c. non solum. de appellat. in c. b. c. ab eo. de appellat. in c.

c. Glo. c. pri. de appel. in c. l. pri. ff. de libel. dimiss.

d. c. Romana de appellat. in c.

a. cap. 7. sess.
22 de refor
mat.

sus, & inde secuta quæcunq; sint ipso iure nulla, a prædicta autem Innocentiana constitutione disponitur, ut ab officiali Episcopi ad Archiepiscopum, non ad ipsum Episcopum appellatio interponatur, sed à sententia alicuius Prælati, qui Episcopo subditus sit, puta Archidiaconi, aliorumq; inferiorum, ad ipsum Episcopum non ad Archiepiscopum appelletur.

Atq; Archiepiscopus causam appellationis ad se ab suo suffraganeo interpositam ante sententiam diffinitivam alijs non committat, nec partes citet, nisi in appellatione probabilis & legitima causa sit expressa.

Quod si in dubium reuocetur, an appellationis tramite ad Archiepiscopum sit negocium deuolutum, ut quia negetur fuisse appellatum, uel infra decem dierum spatium, uel non ex legitima et probabili causa, uel quid simile, non debet Archiepiscopus iudici principalis causæ inhibere, ne ad executionem procedat, nisi prius ei constiterit causam appellationis ad se omnino delatam. At si obijciatur, ex iniusta causa, uel minus legitima ante sententiam appellationem interpositam fuisse, & propterea non esse appellationem huiusmodi admittendam, non debet Archiepiscopus prohibere, ne in causa procedatur, nisi prius appellatione

tione recepta uelut emissa ex causa probabili cognoscere inceperit, an causa huiusmodi sit uera.

Hæc quoq; in eadem Innocentiana Constitutione cauentur, ut, si post sententiam in casibus à iure prohibitis, utpote à sententia super manifesto & notorio crimine, uel de quo quis in iure confessus est, promulgata, uel similib. appellatū dicatur, possit Archiepiscopus, postquam cognoscere inceperit, utrum appellatio interposita recipienda sit, uel non, inhibere ne sententia executioni mandetur. Sed in alium tamen, qui circa rem, de qua inter appellantem, & appellatum controuersia uertitur, aliquid post inhibitionem attentat, non potest occasione huiusmodi iurisdictionem aliquā uendicare, neq; licet Archiepiscopo suffraganei sui iurisdictionem cōpetentem contra eum, qui appellauit, in alijs causis impedire.

At, si Archiepiscopus cognouerit, ex causa minus rationabili ante sententiam ad se appellatū fuisse, causam ad suffraganeum remittet. Sententias quoq; interdicti, uel suspensionis, seu excommunicationis in appellantem ab eo, à quo appellatum proponitur, promulgatas, nullatenus nisi uocatis partibus, & de appellatione legitime cognito, reuocent, aut denuncient esse nullas.

Et demum, ut ad Archiepiscopos ab Episcopis

pis prouinciae in causis, super quibus temporalem Iurisdictionem exercent, appelletur, nisi forte de consuetudine, aut privilegio, siue alio iure speciali ad alium sit appellandum. a.

a. d. c. Ro-
mana per
totum.

Si quis igitur in casibus à iure permissis appellauerit, aut de aliquo grauamine conquestus fuerit, seu alijs ob lapsum biennij, de quo supra, ad alium iudicem recurrerit, praecipit idem Concilium Tridentinum, ut teneatur acta omnia coram Episcopo gesta ad iudicem appellationis expensis suis transferre, eodem Episcopo prius admonito, ut, si quid ei pro causae instructione uidebitur, possit iudici appellatiōis significare. Quod si appellatus compareat, cogatur tunc is quoque, actorum, quae translata sunt, expensas, pro portione sua, si illis uti uoluerit, subire, nisi aliter ex loci consuetudine seruetur, ut scilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro ipsam actorum copiam teneatur notarius congrua mercede accepta appellanti quanto citius, et ad minus intra mensem exhibere, poenamque addidit tam contra Notarium, qui in differenda exhibitione fraudem fecerit, quam contra iudicem, qui impedimenti huius cōscijs, particepsque fuerit, aliterue obstiterit, ne appellati integrè acta intra tempus tradantur, nam notarium ab officij administratione

administratione arbitrio ordinarij suspendi uult, et ad dupli poenam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem, et pauperes loci distribuendam, condemnari, iudicemque ad eandem poenam teneri, non obstantibus quò ad omnia suprascripta priuilegijs, indultis, concordijs, quae suos tantum teneant auctores, et alijs quibuscumque consuetudinibus. a.

Appellatio tam iudicialis, quam extraiudicialis debet intra annum, nisi iudex terminum coarctarit, b uel ex causa etiam intra biennium à die interpositionis ipsius, uel à die illati grauaminis, ubi à futuro grauamine appellatur, finire, quod si iusto impedimento cessante appellans non curauerit, eius appellatio deserta censebitur, c non licet autem alicui in eadem causa tertio appellare, d quinimo, si quis tres sententias contra se in petitorio, uel possessorio reportauerit, nullatenus ad agendum de nullitate ipsarum, uel alicuius ex eis admittetur, donec plenam executionem fuerint consecutae. e.

Sed, et cum de summarijs iudicijs aliqua sint dicenda, sciendum est, in eis propria quaedam iura seruari, siue ex negotiorum, et causarum natura eam qualitatē consequantur, siue ex mandati forma, et in causis quidem electionum, postulationum, uel prouisionum, aut super dignitatibus, per-

a. c. 10. §. ff.
ea. fess. 24.
de reforin.
b. c. cum sit
Romana
de appell.

c. Clem. si
cut de ap-
pellat.
d. c. directe.
eod. tit. de
appel.

e. Clem. 1.
de re iudic.

sonatibus, officijs, Canonicatibus uel præbendis, seu quibusuis beneficijs Ecclesiasticis, aut super decimis, nec non super matrimonijs, & usuris, & eas quoquomodo tangentibus proceditur simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij,

a. Cle. di
spendiosã.
de iudic.
b. c. fi. in
prin. de
her. in c.

a Item in causis hæresis. b.

Eorum autem uerborum uis hæc est, ut nec cessariò libellus non exigatur, litis contestatio nõ postuletur, temporeq; etiam feriarum necessitatibus hominum concessarum à iure procedi ualeat, dilationum materia amputetur, ac lis quàm breuissima fiat, exceptiones, appellationes dilatorias, & frustratorias, partium, Aduocatorum, & Procuratorum contentiones, & iurgia, testiumq; superfluum multitudinem refrenando, non sic tamen rem coarctando, quin probationes necessariae, & detentiones legitimæ admittantur, & quin citatio, ac præstatio iuramenti de calumnia locũ habeat. Item in ipso litis exordio nihilominus petito est faciendã tam ex parte actoris, quàm rei, siue scriptis, siue uerbo, dum tamen actis inferantur. Item iudex sic datus potest terminum ad dandum simul positiones, & articulos præscribere, nisi aliud de uoluntate partium procedat, & ad exhibendum omnia acta, & monimenta, quibus partes uti uolunt in causã post dationem articu-
lorum

lorum, diem certam, quandocunq; sibi uidebitur, assignare.

Interrogabit etiam in huius modi causis Iudex partes, tam ad earum instantiam quàm ex officio, ubicunq; hoc æquitas suadebit, sententiam uerò diffinitiuam citatis ad id, licet non peremptoriae, partibus, in scriptis, & prout magis sibi placuerit, stans, uel sedens proferet, etiam, si ei uidebitur, conclusione non facta in causã, prout ex petitione, & probatione, & alijs actibus in causã fuerit faciendum, Si tamen in prædictis casibus solennis ordo iudiciarius in toto, uel in parte non contradicentibus partibus fuerit obseruatus, non ideo processus nullus irritandus erit. a Non tamen semper supradictæ clausulæ omnes simul copulantur, sed & interdũ aliquæ ex eis duntaxat, uel etiam una tantum.

a. Cle. sepe.
de uer. sig.
infi.

Illud non est ignorandũ, quod minor **XXV.** annis in iudicio standi legitimam personam non habet, sed cum autoritate curatoris iudicium ingredi debet, qui curator omnino ei dandus est, si nullum habeat, sed in beneficialibus, & alijs causis spiritualibus, ac dependentibus ab eis, qui annum decimum quartum exegit masculis, nõ minus ad agendum, uel defendendum per se, uel per procuratorem à se constitutum admittitur, quàm si

XXXV. annis maior esset, si uerò infra annum decimum quartum sit, per se agere, aut defendere non potest, sed curator ad ipsas lites exercendas ab ordinario dandus est, uel ipse, si maior infante sit, cum eius ordinarij autoritate procuratorem constituere potest. ^{a.}

a. c. fi. de iudic. in c.

Filius quoque familias regulariter sine patris assensu in iudicio esse non potest, sed in predictis tamen causis beneficialibus, et spiritualibus patris non requiritur assensus. ^{b.}

b. d. c. fi. de iudic. in c.

Sciendum est postremo, quod aliud est iudicium Civile, aliud Criminale. Civile est, cuius finis respicit priuatum commodum, de quo haecenus, et nonnulla etiam infra dicentur. Criminale est, quod publicum interesse, uindictamque publicam respicit, ^{c.} et de hoc infra tractabimus, cum aliqua adhuc ad priuatum iudicium pertinentia subsequenter titulis tradiderimus.

c. Doct. in rub. extr. de iudic.

De Iudicijs Priuatis.
Titul. XVII.

d. l. si pupili. §. uideamus. ff. de negoc. gest.

Iudicium Civile, id est, (ut supra diximus) quod priuatum commodum spectat, ut plurimum per actiones exercetur, nam proditum est, siue actione in iudicio experiri posse neminem, quamuis ipsius actionis nomen in libello exprimi

mi opus non esse supra dixerimus, ^{a.} sed et quandoque tamen aliquid etiam per officium iudicis sine actione petitur, ut cum restitutio in integrum principaliter postuletur, ^{b.} ut cum nouum opus iniuste edificanti nuntiatur, postquam nuntiationem, siue iure siue iniuria aliquid constructum fuerit, demoliri id edificator debebit, sed in optione tamen eius erit, qui nuntiauerit, an uelit intra menses tres de suo prauidicio probare, quo interim erit ab opere cessandum, an uero potius cautione contentus esse uelit, qua aduersarius promittat, se opus demoliturum, si id ius postulauerit, ne interim pendcant opera interrupta, ^{c.} Item officium iudicis postuletur, ut ille, cuius domus damnum uicino ruina sua minatur, de damno infecto caueat. ^{d.} Item, ut rationes ab argentario, uel ab alio, qui publicum officium habeat, instrumenta a notario, acta ab actuario edantur, per hoc officium iudicis nobile impetratur, multisque alijs figuris causarum officium iudicis nobile nobis succurrit, nam generaliter, ubicumque actio prodita non est, iudicis officium pro actione proponitur, et litis contestationem exposcit non minus, quam si actio foret intentata. ^{e.} quod tamen nemo existimet dicendum de eo iudicis officio, quod tanquam mercenarium actioni intendendae, uel in iudicium ductae

a. Supra tit. pri. cit. princip.

b. c. fi. de offic. iudic.

c. c. i. & fi. de nou. oper. nuuat.

d. tot. tit. ff. de dam. infect.

e. Doct. in l. pri. C. de eden. in l. ubi autem. ff. eo.

f. d. c. fi. de offic. iudic.

ductæ, uel executionem tantum expectanti mini-
strat, aliud enim de hoc est iudicium. a.

a. d. c. fi. in
fi. de offic.
iud.

Vbi uero per actionem iudicium exercetur,
ea actio uel in rem est, uel in personam, actione in
rem petit quis, quod suum est, et ea appellatur et-
tiam rei uendicatio, uel petitio, b in rem quoq; ac-
tio est hypothecaria, quæ et quasi seruiana dici-
tur, id est, ea, qua creditores pignora, hypothecas,
ue persequuntur, inter pignus enim, et hypothe-
cam, quantum ad actionem hypothecariam atti-
net, nihil interest, nam, de qua re inter creditore,
et debitorem conuenerit, ut sit pro debito obli-
gata, utraq; hac appellatione continetur, sed in a-
lijs differentia est, nam pignoris appellatione eam
proprie rem contineri dicimus, quæ simul etiam
traditur creditori, maxime si mobilis sit, at eam,
quæ sine traditione nuda conuentione tenetur,
proprie hypothecæ appellatione comprehendi
traditum est, c seruiana uero actio competit do-
mino contra colonum pro rebus, quæ pignoris
iure pro mercedibus fundi ei tenentur, d ad qua-

c. §. ite. ser-
uiana. inf.
de act.

d. d. §. item
seruiana.
e. §. inter-
dictum quoq;
inf. de in-
terdict.

rum adipiscendam possessionem, si dominus fundi
agere uoluerit, interdicto saluiano experietur. e.
Item præiudiciales actiones in rem esse uiden-
tur, quales sunt, per quas queritur, an aliquis li-
ber, uel libertus sit, an seruus, uel de partu cogno-

scen-

scendo. a Item actiones, quæ pro seruitutibus com-
petunt, tam realibus quam personalibus, in rem
sunt, siue actor seruitutem sibi asserat, quo casu
confessoria dicuntur actiones, siue alteri contra
se competere seruitutem neget, unde et negato-
ria appellantur. In confessorijs quidem exempla
sunt, ut, si quis agat, ius sibi esse fundo forte, uel
ædibus utendi, fruendi, quæ seruitus personalis est,
uel per fundum uicini eundi, agendi, uel ex fun-
do uicini aqua ducendi, ut in prædijs rusticis, quæ
et prædiales seruitutes dicuntur. In urbanis quo-
que si quis agat, ius sibi esse altius ædes suas tol-
lendi, prospiciendi, uel proijciendi aliquid, uel im-
mittendi tignum in uicini ædes. b In negatorijs ex-
empla sunt, ut si quis intendat, ius non esse aduer-
sario, utendi, fruendi, eundi, agendi, aquam ue duc-
cendi. Item altius tollendi, prospiciendiue, uel im-
mittendi, uel proijciendi. c.

a. §. præiudi-
ciales. inf.
de act.

b. Inf. de
act. §. eque-
fi agat,

c. d. §. eque-

Item in rem actio est publiciana, quæ datur
ei, qui titulum quidem habilem ad dominium trans-
ferendum cum bona fide habet, sed non tamen do-
minus effectus est, quod auctor eius dominus non
esset. d.

d. §. namq;
fi. cui. inf.
de act.

Huic similis est rescissoria competens con-
tra eum, qui absens causa Reipub. uel in potestate
hostium constitutus, rem alterius usu cepit, uel con-
tra

tra eum, qui praesens absentis, uel in uinculis pos-
siti alicuius rem usucepit. Item contra eum, qui in
fraudem creditorum rem suam alicui tradiderit,
uel in fraudem patroni, quamuis traditum sit, has
proprie in rem actiones non dici ^a.

Actio autem in personam, quae & condictio
appellatur, ea est, qua petit quis, quod sibi debet
tum est, & haec quidem ex diuersis causis, oriri so-
let nam oritur quandoque ex obligatione, quae
contrahitur re, ut est contractus mutui, de posi-
ti, pignoris, commodati, uel si quis indebitum ac-
ceperit, b. Item oritur ex obligatione, quae con-
trahitur uerbis, quae dicitur stipulatio. c. Item ex
ca, quae literis. d. Item ex ea, quae consensu con-
trahitur. e. ut est Emptio, Venditio, Locatio,
Conductio, Societas, mandatum, cum enim in his
contractibus uel nudus consensus perficiendus
sufficiat, nec res, aut uerborum forma, aut literae
exigentur, merito a consensu, quippe, qui pluri-
mum in his possit, nomen acciperunt, quamuis a-
lioqui nullus contractus, nullum pactum, nullaq;
conuentio sine consensu fiat. f.

Sed & quaedam obligationes ex contractibus,
sine nomine profecta actionem pariunt, ut, cum
aliquid tibi do, uel facio, ut tu inuicem aliquid
mihi des, uel facias. Quaedam etiam obligationes
dicuntur

a. §. item si
quis in frau-
de. ubi glo.
uer. eam re-
petere. ubi
Nicol. Ioã.
Fab. & Iaf.
inst. eo.
b. Inst. qui
mod. re. co-
trah. oblig.
per tot.
c. l. pri. ff. de
uer. oblig.
inst. eo in
prin.
d. Inst. de li-
ter. oblig.
e. Inst. de
oblig. quae
ex consen-

f. l. i. & z.
ff. de pact.

dicuntur ex quasi contractu potius, quam ex con-
tractu oriri, ut quae neque ex mal. ficio, neque ex
contractu descendunt, eiusmodi sunt, actio nego-
ciorum gestorum, Tutela, Communi diuidendo,
Familiae herciscundae, actio ex testamento, sed &
condictio, indebiti ab his non dissonare uidetur,
quamuis enim res in ea interueniat, contrahendi
tamen propositum deest. ^a.

Quinetiam pactum nudum hoc Iure (ut ple-
riq; credunt) actionem parit, ^b uel saltem efficax
est, quamuis Iure Ciuili pactum nudum nisi im-
formatum sit a contractu bonae fidei proximo ac-
tionem non producat, c. uel nisi quis pro se, aut
pro alio soluturum se constituerit, is enim cessan-
te stipulatione de constituta pecunia tenebitur,
d uel nisi in dote, & donatione, nautico foenore,
& usuris Recipub. promissis e.

At non ignorandum, quod, quamuis Iure Ci-
uili quaedam actiones bonae fidei esse dicantur, quae-
dam stricti iuris. Iure tamen nostro, quippe quod a
aquitatem ipsam imprimis sequitur, atque am-
plectitur, nullus non contractus bonae fidei con-
tractuum uim, atq; effectum habet, naturamq;
eorum sequitur, ita ut dolus omni casu quemlibet
contractum ipso iure uitiet, & non minus, quam in
actione ex empto, uendito, locato, conducto, negc-

a. Inst. de
obliga. quae
ex quasi co-
tr. per tot.
b. c. pri. de
pact. Iaf. in
l. Iuris gen-
tium. sed
cuius nulla.
ff. de pact.
c. d. l. Iuris
gentium. §.
igit nuda. ff.
de pact. &
inst. quib.
mo. re. con-
trah. oblig.
in pri glo.
d. §. de con-
stituta inst.
de act.
e. Glor. &
doct. l. Iuris
gentium. §.
igit nuda. ff.
de pact.
f. §. actio-
nũ. autem
quedã. inst.
de act.
g. Bal. c. pri.
in ult. col.
de plus pe-
tit. Iaf. in §.
quadrupli.
in nn. inst.
de act.

cio=

ciorum gestorū, mandati, depositi, pro socio, Tutele Commodati, pignoratitia, familie herciscundæ, communi diuidundo præscriptis uerbis æstimatoria, & quæ ex permutatione competit, hæreditatisq; petitione, & actione ex stipulatu, quæ loco rei uxoria successit, ac omnibus contractibus, qui cum principe fiunt. ^{a.}

^{a.} d. §. actio num autem quedam bene. ubi. laf. b. l. 1. ff. si cert pet. c. c. consulu it. de usur. Sed (ut de singulis omnibus supradictis aliis qua summam perstringamus) sciendum est, quod mutuum in his consistit, quæ pondere, numero, mensuræ constant, ^{b.} & gratuitum mutuum esse oportet, ne in fœnoris labem cadat. ^{c.}

Depositum consistit in rebus mobilibus, uel se mouentibus, & nonnunquam etiam in immobilibus, ut, cum litis causa alicuius rei immobilis possessio apud aliquem in sequestro ponitur, ^{d.} & hoc proprii exigunt termini depositi, ut certæ speciei, non autem generis depositum fiat, ^{e.} & depositarius de solo dolo tenetur, nisi ultrò se ipsum depositum obtulerit, aut aliquid pro custodia acceperit, nam tunc de culpa quoq; tenebitur, quin & pacto, culpa, uel mora præcedentibus casus etiam fortuitus ei imputabitur, potest autem qui depositum, pro uoluntate sua depositum reuocare, & contra depositi repetitionem compensationi, uel deductioni locus non sit, ne contractus, qui ex bo-

d. Glo. c. fi. in glo. mag. inf. de de pos. c. l. lucius. l. dies. spon. faliorm. ff. depof.

na fide oritur, ad perfidiam referatur, licet compensatio admittatur in alijs, si causa, ex qua postulatur, sit liquida, ita quod facilem exitum speretur habitura. ^{a.} Sed de re apud Clericum deposita non tamen Ecclesia ipsa tenetur, nisi in utilitatem ipsius Ecclesiæ id uersum depositum sit, hoc enim casu, de eo quod in rem ipsius uersum fuerit, Ecclesia tenebitur, ^{b.} nam & traditum est, quod sicut filius debita patris soluere tenetur, sic Prælatus sui prædecessoris pro Ecclesiæ necessitate contracta. ^{c.}

a. c. fi. de depof.

b. c. pri. eo. tit. de depof. sito.

c. c. pri. de solut.

Pignus contrahi solet, tam causa debitoris, quam creditoris, debitoris quidem, quod ei magis pecunia credatur, creditoris, quod ei magis in tuto sit creditum, & propterea creditor, cui pignus traditum est, de leui culpa tantum tenetur, ^{d.} res autem Ecclesiasticæ pignori obligari non possunt, nisi iustissima necessitate urgente. ^{e.}

d. §. fi. inf. quib. mod. re contrah. oblig.

e. c. pri. de pignor.

Item liber homo non debet pro debito pignori addici, quamuis etiam res aliæ ei defuerint, si bonis cedere sit paratus. ^{f.}

f. c. 2. ubi glo. de pigno.

Si uerò aliquis Ecclesiæ Rector Ecclesiasticam rem aliquam ad suum ipsius commodum pignori addixerit, debet Rectoris ipsius hæres eam redimere, & Ecclesiæ restituere si prius non fuerit redempta, & restituta ^{g.}

g. c. 3. eo. ti. de pigno.

Illud quoque in pignorum materia præsertim ignorari nolumus, quod fructus, & proventus ex re pignori data à creditore percepti ex die, qua pignus constitutum est, in sortis solutionem uel extinctionem cedere debent. a.

a. c. cñ con-
tra ubi glo.
eod. tit. de
pigno.

Pactum quoque legis commissoriae à pignoris contractu omnia iura exterminant, ac rejiciunt, quod legis commissoriae pactum fit hoc modo, ut scilicet, si debitor intra certum tempus creditam sibi pecuniam non reddiderit, pignori obligata res creditori pro credito suo in solutum cedat. b.

b. c. signifi-
cante ubi
Abb. eo. tit.
de pign. l. si
ubi glo. C.
de pact. pig.

Commodatum est, cum res aliqua gratis utenda ad certum, & determinatum tempus, uel certum usum traditur, nam si ad incertum usum, & tempus utenda concessa fuerit, non commodatum erit, sed precarium, quapropter contra eum, qui commodatum accepit, rectè commodati non agitur, nisi post usum expletum, cuius gratia res fuit commodata, cum non decipi beneficio nos oporteat, sed uuari. c. unde, postquam tibi commodauit, in tempestiuè usum rei commodatæ auferre, contra susceptam ultrò obligationem, & contra officium est. d.

c. c. i. de cõ-
mod. extra.

d. l. in com-
modato. §.
sicut. ff. cõ-
modato.

Precarium uerò utendum conceditur, quamdiu patitur, qui cõcedit, ac soluitur precarium obitu eius, cui concessum est, non etiam obitu cedentis.

cedentis. a. Sed precariae non sunt pro uoluntate concedentium reuocandæ, b. & sunt precariae, ut cum Ecclesia alicui fundum suum utendum concedit, uel ob merita accipientis, uel, ut ille quid annuum Ecclesie soluat, & sunt per unumquodque quinquennium precariae renouandæ. c. Cum uerò commodatum, & precarium gratia accipientis tantum celebrentur, is, qui accepit, de leuissima etiam culta tenetur, sed casum fortuitum, nisi culpa sua acciderit, uel pactum intercesserit, uel in mora fuerit, non præstabit. d.

a. c. fi. de
precar. l. i.
ff. eod.
b. d. c. fi. de
precar.

c. c. i. eo. tit.
de precar.

d. c. i. eo. tit.
de cõmoda.

Is quoque, qui non debitum accipit ab eo, qui per errorem soluit, re obligatur, daturque agenti contra eum propter repetitionem condictionis, nam perinde ab eo condici potest, si apparet, eum dare oportere, ac si mutuum accepisset. e. Sed is re contra, tamen, qui conquiritur, indebitam se pecuniam soluisse probare tenetur, quod indebitè sit soluta, nisi eius aduersarius solutionem inficiens exinde conuincatur, tunc enim diffidenti onus incumbit probandi, quod debitum accepisset. f.

e. §. i. inf. i.
quib. mod.
oblig.

f. c. fi. de fo-
luta. l. cū de
indebito. §.
fin autē. ff.

Verbis autem obligatio contrahitur interrogatione præcedente, & subsequente responsione, cum quid dari, fieri uel nobis stipulamur, & stipulatio appellatur, quasi firma à stipulo, seu stipite nomen descendens. g. est enim omnium contra-

g. Inf. de
uer. oblig.
in prin.

a. l. ex placito. C. de rer. permu.
 etuum firmissimus stipulationis contractus. a.
 Literarum obligatio dicitur, ut si quis debere se scripserit, quod sibi numeratum non est, nam is post biennium exceptionem non numerata pecunia opponere non poterit, quamuis ante biennium posset, sicq; post biennium literis, & scriptura obligatur. b.

b. Inst. de liter. oblig. in prin.

Quod autem attinet ad contractus, qui consensu perficiuntur, Emptio imprimis, & Venditio contrahuntur simul atque de precio conuenient, quamuis nondum precium numeratum sit, ac ne arra quidem data fuerit, nam quod arrae nomine datur, argumentum est emptionis, & uenditionis contractae, precium tamen constitutum omnino esse oportet, nam nulla emptio sine precio esse potest, ac certum esse praecium debet, unde, si inter aliquos ita conuenierit, ut quanti Titius rem aestimauerit, tanti sit empti, & Titius uel noluerit, uel non potuerit precium diffinire, pro nihilo erit uenditio, quasi nullo precio statuto, si uero Titius precium diffinierit, tunc omnino secundum eius aestimationem & precium persolendum erit, & res tradenda & uenditio ad effectum perducenda, pretium autem in numerata pecunia consistere debet. c.

c. Inst. de emp. & uendit. in prin. §. 1. & §. 2.

At, si res uendita fuerit minus dimidia iusti pretii,

pretij, quamuis contractus ipso iure teneat (nisi lesio tamen enormissima sit) rescindi tamen potest, ita ut in arbitrio emptoris sit, an uelit iustum precium supplere, an uenditionem rescindere. illa quoq; uenditio improbat, quae paruo precio facta est, ac simul redimendi ius uenditori concedit, quod in fraudem usurarum facta creditur. b.

b. c. ad nostram. eo. tit. de empt. & uend.

Locatio, & conductio proxima est emptioni & uenditioni, iisdemq; ferè iuris regulis consistit, nam & ipsa non aliter contrahitur, nisi merces constituta sit, quemadmodum etiam diximus, sine precio non contrahi emptionem, & quod supra dictum est de emptione, cuius pretium in alienum arbitrium sit commissum, idem etiam de locatione, & conductione dictum intelligendum est, si alieno arbitrio mercedis definitio permessa fuerit, quod si nulla statim merces fuerit constituta, non locatio, sed contractus erit innominatus, ex quo actio praescriptis uerbis orietur, quemadmodum etiam cum merces in specie, non in pecunia est constituta, contractus innominatus non locatio appellatur. c.

c. Inst. de locat. in prin. §. pri.

Sciendum est autem, quod domus locatae dominus potest inuito inquilino domum inhabitare, uel reficere, si necessitas, quae tempore locationis non imminabat, id exposcat, remissa sibi pro residuo temporis pensione, & potest eum expellere, si ma-

lè in re conducta uersatus sit, uel, cum Canonem
 per biennium non soluisset, sibi celeri satisfactio-
 ne non prouiderit. a Sed propter sterilitatem ef-
 ficientem magno incommodo conductores uitio
 rei sine culpa Coloni, seu casu fortuito contingen-
 tem colonis prorata pensionis remissio est facien-
 da, nisi cum ubertate præcedentis, uel subsequen-
 tis anni possit sterilitas compensari. b.

a. c. propter sterilitatem, in prin.

Familiaris est contractui locationis & con-
 ductionis Emphiticus contractus, qui fit dum
 prædia perpetuò quibusdã fruenda traduntur, id
 est, ut quamdiu pensio, seu reditus pro his domino
 præstatur, neq; ipsi conductori, neq; hæredi eius,
 cuius conducto, uel hæres eius id prædiũ uendide-
 rit, aut donauerit, aut dotis nomine dederit, alio-
 uè quocunq; nomine alienauerit, auferre liceat. In
 quo cõtractu totius rei interitus ad dominum re-

e. Inst. de locat. & conduc. §. adeo autè.

dundat, sed particularis rei periculum ad Emphi-
 teotam spectat. c.

Et potest Emphiteota Ecclesie (ipsa Eccle-
 sia prius requisita, eiq; nuntiato, quantum sibi ab
 alijs offeratur, si nolle se emere dixerit, uel de-
 nuntiationis tempore duorũ mensium spacium sit
 elapsum) meliorationes, & ius sibi cõpetens alijs
 uendere, qui ab emptione huiusmodi minime pro-
 hibentur. d Prohibet autè ad huiusmodi emptione

d. c. potuit. inst. de loc. & conduct.

accen

accedere omnes personæ dicuntur, quæ non facile
 cõueniri possunt. a Emphiteota autè contra supra
 dicta alienando, uel cessando in solutione canonis
 per biennium, nisi celeri satisfactio postmodũ sibi
 consulere studuerit, iuste potest expelli non ob-
 stante, quod ei, ut canonẽ solueret, non fuerit nõ-
 tiatum, cum in hoc casu dies statuta pro domino
 interpellat. b De censuali cõtractu idẽ ferẽ est iu-
 dicium, nisi quod in eo omne ius in censuariũ trã-
 fertur, tam directum q̃ utile cum hoc pacto, ut ali-
 quid annuũ transferenti soluat, nec ab his lon-
 gè abest feudum, in quo tamen seruitium perso-
 nale potius, quàm pensio præstat. d.

a. Glo. d. c. potuit. §. prohibentur.

b. d. c. potuit. in ã.

c. c. cõfir- tus. ubi gl. & docẽ. de relig. dom. d. lãf l pri. nu. 49. 50. & 51. c. de lure Em- phit.

Societate coire solemus aut totorum bonorũ,
 aut alicuius negotiationis, ueluti mancipiorũ uen-
 dendorum, emendorumq; aut olei, aut uini, aut
 frumenti emendi, uendendiq; ac si nihil de parti-
 bus lucri, & damni nominatim conuenerit, æqua-
 les partes tam in lucro, quàm in damno spectantur,
 quod si expressè fuerint, partes expressè serua-
 buntur, ualet enim ea conuentio, ut ad unum qui-
 dem duæ partes & lucri & damni pertineant, ad
 alium tertia, quin & illa conuentio non improba-
 tur, ut sociorum unus lucri maiorem partẽ, dam-
 ni minorem sentiat, e dum tamen sic intelligatur,
 ut, si in alia re lucrum, in alia damnum illatum sit,

e. Inst. de so ciet. in prin. & §. pri.

a. §. pri. in fi. inf. de societ. *compensatione facta, solum quod superest, intel- ligatur lucro esse. a quod si in una causa pars fue- rit expressa, ueluti in solo lucro, uel in solo dama- no, in altera uerò omiſſa, in eo quoq; quod præ- terminum est, eadem pars seruabitur. b.*

b. §. illud expediti. inf. eod. de societa. *At si coita societas simpliciter sit, uidetur coita esse uniuersorum, quæ ex quæstu ueniunt, (si distinctum non sit) id est lucri, quod ex emptio- ne, uenditione, locatione, conductione descendit, nam quæstus intelligitur, qui ex opera cuiusque descendit, quare hereditas, legatum, donatio seu simplex, si mortis causa, & similia, quæ non indu- stria queruntur, in societatem simplicem non ue- niunt. c.*

c. l. coiri. cū seq. ff. pro socio. *Finitur autem societas renuntiatione ipsius per unum ex socijs sine dolo & calliditate facta. Item morte unius ex socijs, adeò quidem, ut neque in superstitionibus socijs permaneat, nisi aliter sit conuentum.*

d. §. manet autem. uicq. ad. fi. inf. eo. de socie- tat. *Item finito negotio, cuius causa cōtracta fue- rat societas, ea finietur, item publicatione omni- um bonorum unius ex socijs, item cessione bono- rum, ac socius de leui culpa socio obligatur. d.*

Mandatum contrahitur quinque modis, siue sua tantum gratia aliquis tibi mandet, siue sua & tua, siue aliena tantum, si sua & aliena, siue tua & aliena.

aliena, nam si tua tantum, gratia tibi mandatum sit, superuacuum est mandatum & ob id nulla ex eo obligatio, nec mandati inter uos actio nasci- tur. a.

Mandatū quoq; contra bonos mores non est obligatoriu, ueluti, si Titius de furto, aut damno faciendo, aut iniuria facienda mandet tibi, licet enim pœnam istius facti nomine præstiteris, non tamen ullam habes aduersus Titium actionem. b. Et mandatū, nisi gratuitum sit, in aliam formā negocij cadit, nam mercede constituta incipit lo- catio, & conductione esse. c. Mandatum autem non suscipere cuilibet liberum est, sed susceptum con- sumandum est, aut quamprimum renuntiandum, ut per semetipsum, aut per alium eandem rem mā- dator exequatur. d. Nec debet quis mandati sibi facti fines excedere. e.

Mandatum per reuocationem domini re in- tegra factam finitur, uel si adhuc integro manda- to mors alterutrius interueniat, id est, uel eius, qui mandauerit, uel eius, qui mandatū suscepit, nō tamen in damno esse feretur, qui mandatū igno- rans esse finitum, uel reuocatum, illud executus fuerit. f.

Sed quia non semper mandatis faciendis tē- pus competit, uel propter absentiam, uel ignorā-

a. Inf. mā- da. in prin.

b. §. illud quoq; Inf. eo. manda.

c. §. fi. inf. eo. mand.

d. §. manda- tū. non inf. eo.

e. l. diligen- ter. ff. man- dat.

f. §. recte quoq; inf. eo.

tiam, quapropter alicuius res periclitari possent, inductum est propter absentium utilitatem, ne indefensi rerum possessionem, aut uenditionem patiantur, uel pignoris distractionem, aliudue damnium, ut, si quis absentis negocia gesserit, licet ignorantis, tamen quicquid utiliter in rem eius impenderit, uel etiam, si se in rem absentis alicui obligauerit, habeat eo nomine actionem, itaq; eo casu ultrò citroq; nascitur actio, quæ appellatur negotiorum gestorum, quæ domino quidem direc-

a. §. i. inst. de obligat. quæ ex qua si contr.

b. l. pri. & 2. ff. de negot. gest. c. l. 3. §. hac act. ff. eod.

d. d. l. 3. §. ff. cum proposuisssem negocia Titij gerere, tu mihi mandaueris, ut geram utraq; actione uti potero. d

e. l. item. ff. eod.

Item si, cum putauis à te mihi mandatū, tua negocia gessi, nascetur negotiorū gestorū actio cessante mandati actione. e Illud non omitto, quod si is, qui negocia administrat, quædam gessit, quædam non

non, contemplatione tamen eius, alius ad hæc non accessit, negotiorum gestorum actione tenebitur propter ea, quæ non gessit. a Et negotiorum gestor ad exactissimam diligentiam cōpellitur reddere rationem, nec sufficit talem diligentiam adhibere, qualem suis rebus adhibere solet, si modò alius diligentior administraturus erat. b.

a. l. si pupilli. §. ff. eo.

b. §. i. inst. de oblig. quæ ex qua si contr.

Tutores quoq; qui Tutelæ iudicio tenentur, non propriè ex contractu obligati esse intelliguntur, quia nullum negotium inter tutorem, & pupillum contrahitur, sed quia non ex maleficio tenentur, quasi ex contractu teneri uidentur, sed non tantum pupillus cum tutore habet tutelæ actionem, sed & ex contrario tutor cum pupillo habet contrariā Tutelæ, si uel impenderit aliquid in rem pupilli, uel pro eo fuerit obligatus, aut res suam creditoribus eius obligauerit. c.

c. §. tutor res. inst. eo. de obligat. quæ ex qua si contr.

Item si inter aliquos communis res sit sine societate, ueluti, quod pariter legata eis, donata uel esset, & alter eorum alteri ideo teneatur, communi diuidendo iudicio, quod solus fructus ex ea re percæperit, aut quod socius eius solus in eam rem necessarias impensas fecerit, non intelligitur ex contractu propriè obligatus esse, cum nihil intra se contraxerint, sed quia ex maleficio, uel quasi non tenentur, quasi ex contractu teneri uidentur. d.

d. §. item. ff. inter alios. quos. inst. eo. tit. de oblig. quæ ex qua si contr.

Idem quasi cōtr.

M. ANTONII CVCCHI

Idem Iuris est de eo, qui cohæredi familie her
ciscundæ Iudicio ex his causis obligatus est. a.

a. d. §. item
si infi.

Heres quoque Legatorum nomine non pro-
priè ex contractu obligatus intelligitur (neq; e-
nim cum hærede, neq; cum defuncto ullum nego-
cium Legatarius gessisse propriè dici potest) &
tamen, quia ex maleficio non est obligatus, quasi
ex contractu debere intelligitur. b.

b. §. heres.
quodq; eo. ti.

Sed & condictio indebiti quamvis supra in-
ter cōtractus, qui re perficiuntur, posita sit, quia
non sine re contrahitur, subtilius tamen inspicien-
do, quasi ex contractu nasci uidetur, ex distractu
enim potius, quàm ex contractu est, nam qui sol-
uendi animo pecuniam dat, in hoc dare uidetur,
ut distrahat potius negōcium, quàm ut contra-
hat, ex quibusdam tamē causis repeti non potest,
quod per errorem indebitum solutum sit, ueluti
in his causis, quibus inficiando lis crescit, ut in le-
ge Acquila, & in omnibus legatis, & fideicom-
missis, quæ sacrosanctis Ecclesijs, & cæteris ue-
nerabilibus locis intuitu Religionis, uel pietatis
honoratis relicta sunt. c.

c. §. pē. &
fi. inst. eo.
de oblig. ex
quasi cōtr.

Actio autē de peculio, Quod iussu de in rem
uerso Exercitatoria, institoria, tributoria non
species actionum sunt ab alijs substantia differen-
tes, sed qualitatem potius quandam actioni alicui

acce

accidentem exprimunt, puta (exempli gratia)
quamuis Pater de contractu filij, & Dominus de
contractu serui ipso iure non teneantur, æquum
tamen est peculio tenus (quod ueluti patrimoniū
est filiorum, & seruorum) condemnari eos, qua-
propter agetur contra Patrem, uel Dominum ea
actione, quæ contra filium, uel seruum competi-
set, puta, ex empto, uendito, mādati, & similibus,
sed ea actio hanc restrictionem accipiet, ut non
ultrā, quàm in peculio sit, Dominus uel pater exi-
gi possit. a.

a. Inst. de
act. §. actio-
nes autē de
peculio. ubi
glo. uerf. ip-
io iure. &
uer. de per-
culio.

Item si quid in rem Domini uel Patris uersum
sit ex serui aut filij contractu, cōueniri Pater, uel
Dominus actione descēdente ex eo contractu po-
terit eatenus, quatenus in rem eius uersum fue-
rit: In rem autē Domini uersum intelligitur, quic-
quid necessariò in rem eius impenderit seruus, ue-
luti si mutuatus pecuniam creditoribus eius sol-
uerit, aut ædificia ruentia fulserit, aut familie fru-
mentum emerit, uel etiam fundum, aut quamlibet
aliam rem necessariā mercatus erit. b quod si ius-
su Domini cum seruo negocium gestum erit, in-
solidum Dominus ea actione tenebitur, eò quia ius-
su eius negocium gestum sit. c Exercitoria tunc
habet locum, cum quis seruum suum magistrum
nauis præposuit, & quid cum eo eius rei gratia cui

b. §. præter
rea. inst.
quod cum
ex qui in a-
lie. potest.
c. §. i. inst.
eo. quod cū
eo qui in
alien.

præ

præpositus fuit, contractum est. Exercitor enim, à quo actio nomen accepit, is est, ad quæ quotidiana nauticus questus pertinet. Institoria tunc locum habet, cum quis tabernæ fortè, aut cuilibet negotiationi seruū suū præposuit, & quid cum eo eius rei causa, cui præpositus est, contractum fuit, institores enim uocantur, qui negotiationibus præponuntur. Quæ rationes non minus locū habent, & si liberum quis hominem aut alienum seruū nauis, aut tabernæ, aut cuilibet negotiationi præposuit, cum eadem æquitatis ratio uerfetur. ^{a.}

a. d. §. pri.
uerf. exerci
toria.

Tributoria actio est, ut si seruus in peculiari merce sciente domino negocietur, & quid cum eo eius rei causa contractum sit, nam quicquid in his mercibus erit, quodq; inde receptum erit, id inter dominum, si quid ei debebitur, & cæteros creditores pro rata portione distribuetur, & ideo tributoria uocatur, quia ipsi domino distributio permittitur. ^{b.}

b. §. intro
duxit. eo ti.
inst. quod
cum. eo.

Sed & directò poterit, quod iussu Patris, dominiue contractum fuerit, quodq; in rem eius uersum erit à Patre, dominiue condici, tanquā si principaliter cum ipso negocium gestum esset, quod & de eo dicendum est, qui exercitoria, uel institoria actione tenentur, quia huius quoq; iussu contractum intelligitur. ^{c.}

c. §. fi. inst.
eo. quod cū
eo.

Illud tamen propriè seruatur in persona filiorumfam. quod Senatusconsultum Macedonia- num prohibuit mutuas pecunias dari eis, qui in potestate parentis sunt, & ei, qui crediderit de- negatur actio tam aduersus ipsos Filiosfamil. (si- ue adhuc in potestate sint, siue morte parentis, uel Emancipatione suæ potestatis esse ceperint) quàm aduersus parentes, in quorum potestate sunt, uel à quibus sunt emancipati, quod ideo sic constitutum est, quia Filijfam. sepe onerati ære alieno creditarum pecuniarum, quas in luxuriam consumebant, uitæ parentum insidiabantur. ^{a.}

Pro eo, qui promittit solent alij obligari, ut magis creditor cautū sit, q̄ fideiussores appellan- tur, et cuiuscūq; obligationi accedere possit, siue re siue uerbis, siue literis, siue consensu cōtracta fue- rit, siue Ciuilis siue naturalis sit. ^{b.} Si plures sint fideiussores, quotquot erunt numero, singuli in so- lidum tenentur, sed ex Epistola Diui Hadriani compellitur creditor à singulis, qui modo soluen- do sunt litis contestatæ tempore, partes petere, ideoq; si quis ex fideiussoribus eo tempore soluen- do non sit, hoc cæteros onerat, sed si ab uno fidei- ussore creditor totū consecutus fuerit, huius so- lius detrimentū erit, si is, pro qua fideiussit, soluē- do non sit, & sibi imputare debet, qui non se iuuat

a. §. pe. inst.
quod cū eo.

b. Inst. de fi
deiuss. in
prin. & §.
pri.

illud

rit

rit ex Epistola Diui Hadriani petendo, ut pro parte tantum in se actio detur. a.

a. §. si plur. inf. eo. de fide iuss. b. §. si quid autē. inf. eod.

Si quid autem fideiussor pro reo soluerit, eius recuperandi causa habet cum eo mandati iudiciū. b. Sed fideiussores ita obligari non possunt, ut plus debeant, quā debet is, pro quo obligantur, nam eorum obligatio accessio est principalis obligationis, nec plus in accessione potest esse, quā in principali re, at ex diuerso, ut minus debeant, obligari possunt. c.

e. §. fideiussores. inf. eod.

Si uerò fideiussor à creditore uexetur, potest contra debitorem, qui diu in debiti solutione cessauit, agere, ut se à fideiussione liberet, quod etiā facere poterit, si debitor bona sua dissipare cepert, seu super hoc condemnatus fuerit. d.

d. c. 3. & fi. de fideiuss.

Religiosus autem quilibet non debet absque maioris partis Capituli, & Abbatis sui licentia pro aliquo fideiubere. e. Et Clericus fideiussoribus inseruiens abiiciendus est. f.

e. c. quod quibuidam de fideiuss. f. c. 1. de fir. deiuss.

De Iureiurando. Tit. XVIII.

QVIA supra eius probationis, quæ per iuramentum fit, mentio habita est, non aliter duximus, hoc loco fusius de iuramento specialiter tractare, quotidiana etenim hæc materia est, nec iuris præsertim Põtificij peritis negli-

gligenda, cum proprie ad hoc ius spectet, quo nomine Iudex Ecclesiasticus etiam in Iudicem Laicū iurisdictionem habet, ut ille Ecclesiastica censura (ubi opus sit) percussus iuramentum, quod salutē anime respicit, seruari à suis subditis faciat. a.

a. c. 2. co. ti. de iureiur. in 6.

Est aut iuramentū id pronunciatū, quo aliquid Dei testimōio uocato, dicimus, uel promittimus. b.

b. Doct. in rub. de Iure iur. glo. 23. q. c. pri.

Interponi solet iuramentum, uel, cum quid nos facturos promittimus, uel cum super ueritate rei alicuius, uel facti respõdemus, aut testimoniū exhibemus, uel ut quæstio aliqua, uel lis dirimatur.

Ad primum exemplum pertinet illud iuramentum, quod Rex Romanorum mox futurus Imperator Sum. Pontifici præstat prius, quā coronam unctionēq; accipiat, dū se protectore procuratore & defensorem Sum. Põtificis, ac sanctæ Rom. Ecclesiæ, custodemq; & conseruatorem in omnibus eius necessitatibus & utilitatibus, possessionum, honorumq; & iurium ipsius fore pollicetur, multaq; alia tam super Rom. Ecclesia, et Fide Catholica tuenda, quā super heresibus, & scismatibus, nostræq; fidei hostibus persequendis & confringendis, & Romanæ Ecclesiæ uasallis nõ uexandis promittit, quod iuramentū fidelitatis esse p-

c. Clē. pri. de Iureiur. c. tibi domi no. dist. 63.

a. Io. Sel.
tracta. de Iu
re iur. quæst.
pri. nu. 6.
b. c. Ego. N.
eod. tit.
c. c. dilecti.
de maior. et
obedien.
d. c. ult. de
Eccles. edif.
& c. quod
sup. de reb.
Eccles. non
alien.
e. c. intelle-
cto. de Iure
iuran.
f. c. quæquã.
dist. 23. Ab.
c. tua. eod.
tit. de Iure
iuran.
g. c. de for-
mã. 22. q. 5.
glo. d. c. E.
go. N.
h. c. signifi-
cãti de er-
lect.
i. 10. Sel. d.
trac. 2. par.
quæst. pri.
k. cap. nul-
lus. Episco-
pus. eo. tit.
de Iure
iuran.

M. ANTONII CVCCHI

amentum quoddam præstare. a Eiusdem speciei
est etiam iuramentum, quod Episcopi, Abbates,
alijq; dignitate aliqua a Sum. Pontifice aucti exhi-
bent, pollicentes S. Rom. Ecclesiã in omnibus tam
diãtis, quã factis integram fidem, Pontificatus,
& Regularum Sanctorum Patrum Tutelam, Sy-
nodi obedientiam, legatorum Apostolicorum ho-
norem, & obseruationem, liminum Apostolorum
quotannis, ubi ab hoc onere absoluti non sint, ui-
sitationẽ, b quodq; etiam Episcopi suo Metro-
politano. c. Item dum Episcopi, alijq; in dignitate
positi iurant sui Episcopatus, uel dignitatis iura
non alienare. d Item cum Reges in sua coronatio-
ne iurant Regni sui iura, & honorem illibata ser-
uare. e Item quod Clerici omnes beneficiati in ma-
nibus suorum Prælatorum deponunt, f quod ua-
falli dominis suis, g quodq; Archiepiscopi Sum-
mo Pontifici, dum palium ab eo accipiunt, h mul-
taque alia similia exempla poni possunt, i nam ge-
neraliter, ubicunque aliquid se facturum, uel non
facturum sub Religionis uinculo pollicetur, ad
hanc speciem iuramenti pertinere dicitur. Nullus
autem Episcopus Clericos suos, nisi forte, quibus
Ecclesiasticarum rerum commissã sit administra-
tio, sibi iurare compellat k

Sed iuramentum quodlibet tres habere de-
bet

INST. IUR. CAN. LIB. III. 202

bet comites, scilicet, ueritatem conscientie, iudi-
cium seu rerum discrimen, ac iustitiam, a quocir-
ca iuramentum generaliter editum, si fieri pote-
rit, sic exaudiri debebit, ut iuri non aduersetur,
quo seruari possit, alioquin, si contra Canonicas
sanctiones esset, non iuramentum, sed periurium
potius appellari deberet, nec aliquaratione scr-
uandum esset. b

Eo fit, ut si cuius præceptis stare iurauero,
isq; aliquid mihi illicitum iubeat, puta ut uxorem
dimittam, uel filium exheredem faciam, ei parere
non sim adstrictus, c hinc uir, si iuret uxori, quod
eam super ullo crimine non accusabit, poterit ni-
hilominus eam impetere, si ea fiat infidelis, & non
sine creatoris contumelia cum uiro habitare ue-
lit, quod si expressẽ uir de adulterio uxorem non
impetere iurasset, propter Iurifurandi religio-
nem tutius quidem esset, ut ab accusatione desi-
steret, sed denunciare tamen eam ad poenitentiam
peragendum posset. d

Ea ratione etiam fit, ut, qui iurant Patrem,
aut Matrem non alloqui, aut Fratrem, aut Soro-
rem, uel eis humanitatis subsidiũ non exhibere, ab
huiusmodi iuramenti obseruatione soluendi sint,
cũ illicitum, & rationi contrarium sit, iniuncta
eis tamẽ ob hoc, quod malẽ iurauerũt, poenitentia

a. c. et ff
Christus.
eod. tit.

b. c. ad nos-
stram. 2. eo.
tit.

c. c. quinta
nullis. eod.
tit.

d. c. quẽad-
modum. §.
fi. eod. tit.

a. cum qui dā. §. fi. eo. tit. b. c. sicut no- stris. eo. tit. c. c. 2. eo. ti.

competenti. ^a Sic etiam iuramentū in damnum Ec- clesie redundans seruandū non est. ^b puta. si Præ- latus res Ecclesie ablatas non repetere iurasset. c.

Eodem exemplo. si is, qui Religionem pro- fessus fuit. iuret postea. se in claustro deinceps nō moraturū eius Monasterij, cui se addixit. temera- riū est huiusmodi iuramentū. nec seruandū. quod fidem professionis frangeret. ac stabilitatis pro- positum euacuaret. ^d pari etiam ratione potero ego effugere. ne illi paream. cui sub iuramenti Re- ligione parere tenebar. si is mihi aliquid iniungat ex quo Iuramentum olim à me licitè præstitum uiolaretur. ^e hinc & creditores ad iuramēta rela- xanda de soluēdis usuris præstita Ecclesiastica dis- strictione coguntur. & quam relaxationem si debi- tores non petierint. cogendi erunt omninò iura- mentum reddere. sed cū usuræ solutæ fuerint. creditores debebunt ad eas restituēdas Ecclesia- stica seueritate. si necesse fuerit. compelli. & in iu- ramento etiam semper intelligi debet ius superio- ris exceptum. ^h.

Iuramentum autem. cuius obseruatio salutis eternæ interitum non afferat. seruandum est. nisi relaxatum sit. ⁱ quin & dubitatum olim fuit. an si ui. aut metu extortum sit iuramentum. absolu- tione ulla opus sit. nam quod petita absolutio his

casu

casibus concedenda sit. nemo (ut opinor) negat. Et frequentioribus sententijs receptum est. extorta hisce modis iuramenta adstringere. ac forum con- tentiosum ad eorum obseruationem cogere. quā- diu ea relaxata non sint. ^a.

Ea quoque iuramenta. quæ Canonici aut alij. qui ad collegia quæcūque admittuntur. iurant. ui- delicet statuta. & consuetudines earum Ecclesia- rum. Collegiorum. uel locorum se omninò obser- uaturos. sub qualicunq; uerborum forma emanarint. ad illicita. impossibilia. & libertati Ecclesia- sticæ repugnantia non extenduntur. ^b.

Illius autem iuramenti. quod super ueritate alicuius facti præstat. tot exempla afferri pos- sunt. quot pene dixerim esse contractuum. nego- ciorum. aut factorum species.

Iuramentum uero. quo lis. uel causa dirimi- tur. quandoque est ueritatis. plerunque affectio- nis. aut ad id quod nostra. uel ex propria. uel com- muni aestimatione intersit. spectans. quod in litem dicitur.

Iuramentum ueritatis quandoque à parte de- fertur. quandoque à Iudice. illud. quod à parte de- fertur. recusari potest. ac licitè referri. nec licet conuento famosa actione referre huiusmodi ius- iurandum. Iuramentum autem à Iudice parti de-

a. Io. Selua trac. de iure iu. in 3. par. quest. pri. n. 36. no in c. uerum. & c. si uero. eod. tit.

b. c. pri. eo. tit. in 6.

latum nisi iusta de causa recusari non potest, sanè quidem, si actor omninò in probatione defecerit, reus debet, etsi nihil præstiterit, obtinere, præsumptione uerò urgente pro illo, reo deferri potest ad ostendendum suam innocentiam Iuramentum, nisi Iudex (inspectis personarum & causæ circumstantijs) illud actori uideat defecissimum a.

a. c. fi. eo. ti.

b. I. numis. l. in actionibus. ff. de in litem.

c. c. fi. de foro compet. in 6.

d. c. quâto ubi Ab. de.

Iureiu. trac. de iureiur.

e. moder. l. si in sulam.

de uer. ob. lig. & trac.

de iureiur. f. Corf. pri.

priui. de iureiur. & Ba.

uer. in trac.

Iuramentum in litem locum habet in actionibus bonæ fidei, & in actionibus in rem arbitrarijs, sed ob dolum tantum, ac potest Iudex hoc Iuramentum, si nimium excedat, moderari, in actionibus quoq; stricti iuris huic iuramento in litem locus esse potest, si alia ueræ æstimationis probatio non suppetat. b.

Multa porro, ac magna sunt Iuramenti priuilegia, nã & efficit, ut etiã Laicus, q iuramentũ sup cõtractu præstiterit, ab Ecclesiastico iudice ad illud obseruandum compelli possit. & Item hanc uim habet, quòd actus super quo fuerit interpositus, omni quo melius poterit, modò sustinetur, & nou patitur iuramentum moræ culpam semel commissam expiari, & operatur, ut qui fa cere aliquid cum iuramento promissit, omninò id facere compellatur, nec liberetur, quamuis id quod creditoris interest, præstare paratus sit, f prohibetq; ne promissum

missi aliquem etiam in contractibus innominatis pœnitere possit, quamuis nec dum altera pars suũ ei promissum impleuerit, a pro creditore debitorẽ interpellat, b plures cõtractus, qui alioqui foret aliquo uitio, uel impedimẽto obstãte non ualere, corroborat, ac confirmat, c priuat fideiussore beneficio, quod ei cõtra creditorem competebat, ne prius ipse conuenire posset, quàm debitor principalis excussus fuisset, d in causa est, ut emphiteota, uel conductor non soluentes pensionem etiam ante biennium expelli a domino possint, e multaq; alia priuilegia operatur, quæ aliunde exposcere uobis licet. f.

a. Glo. I. fi pecuniam. uer necessa. ff. de cond. ob cau. doc. d. tract. b. Doct. I. uñ num si cer. pet. & in d. tract. c. Doct. in c. cum con. tingat de iureiur. d. Corfet. priuil. ii. e. Corf. & Bauer. d. tracta. f. c. tua. c. qærelam. ubi doc. eo. tit. c. cum non ab homine. de iudic. g. c. cū quidã. in prin. co tit. de iureiur. h. c. 3. eod. tit. de iureiuran.

Qui præstitum a se iuramentum non necessitate, sed sua uoluntate ultrò adductus uiolarit, deponendus est, & ab Ecclesia sua remouendus. g In Episcopos autem, qui suum iuramentum fuerint transgressi, est tantò grauius iudicandum, quantò maiore præeminent dignitate, & quantò facilius alij possunt eorum exemplo ad similia pronocari. g.

Non deierat tamen, qui iuramentum suum in melius commutat, uel cui alter ex parte sua iuramentum non impleuit, si & ipse implere illud detrectet. h.

De Usucapionibus, & Præscrip-
tionibus. Tit. XIX.

Solet ferè semper in iudicijs, siue in personã
agatur, siue in rem usucapionis, uel præscri-
ptionis exceptio opponi, quapropter de eis
aliquid hoc loco tractandũ est, præsertim quia li-
tis finitæ est hæc exceptio, ac non secus, quã ex-

ceptio transactionis, aut rei iudicatæ ad impediẽ-
dam litis contestationem opponi solet. a.

a. l. fi. ubi
Cast. ff. pro
iuo.

Et usucapionis quidem uocabulo etiam præ-
scriptio contineri potest, licet frequentius usuca-
pio in rebus mobilibus, præscriptio in immobili-
bus proferatur, sed generaliter intellecta usuca-

b. leg. 3. ubi
doc. de usu
cap.

c. Inst. de u-
sucap. §. pri.

d. d. 8. pri.
inst. de usu
cap.

e. Glo. 15. q.
3. in sum.

f. Glo. ubi
supra. & gl.

& doct. c. si
di sit, quæ præscribi nõ prohibeatur.

e. Ac titulus
diligenti,
per illum

tex. de præ-
scrip.

pio sic definiri, aut describi potest, ut sit adiectio,
seu acquisitio domini, uel iuris per continuatio-
nem iustæ possessionis temporis à lege definiti. b.

Mobiles autem res usucapiuntur triennio. c
immobiles decem annis contra præsentem, uiginti
contra absentes. d.

Atque ut procedat usucapio, necesse est hæc
infra scripta adesse, nempe titulum, bonam fidem,
possessionem continuatam, & quod res huiusmo-
di sit, quæ præscribi nõ prohibeatur. e. Ac titulus
quidem est iusta causa possidendi, quod nostrum
non est, f. isq; iustus titulus dicitur, qui, si à domi-

no

no habitus fuisset, dominium potuisset transfer-
re, eiusmodi sunt, titulus solutionis, emptionis,
transactionis, hæreditatis, occupationis, & ap-
prehensionis rei pro derelicta habitæ, titulus le-
gati, dotis, pro suo.

Pro soluto usucapit, qui rem debiti causa ac-
cipit, & non tantum quod debetur, sed & quodli-
bet pro debito solutum hoc titulo usucapi potest.

Pro emptore possidet, qui reuera emit, nec suffi-
citur tantũ in ea opinione esse eũ, ut putet, se pro
emptore possidere, sed etiam debet subesse causa
emtionis. b. Pro transacto usucapit quis rem sibi
traditam, uel dimissam, ut à lite discederet. c. Pro
hærede titulus in eo locum habet, qui existimans
se hæredem, cum non esset, rem quam defunctus
tenebat, longo tẽpore possedit, Item si hæres sim,
& putem rem aliquam ex hæreditate esse, quæ
non sit, possum eam usucapere, d. suis autem hære-
dibus existentibus, id est, filijs seu liberis in pote-
state, quos nemo gradu antecedit, nihil pro hæ-
rede usucapi licet. e. Pro donato usucapit is, cui
donationis causa res tradita est, nec sufficit opi-
nari, sed & donatum esse oportet. f. Pro dereli-
cto titulus ei competit, qui rem pro derelicta à
non domino habitam occupat, uel ab alio occupa-
tam, sibiq; traditam possidet, nam si is, qui eam de-

a. l. 1. §. pro
soluto.

b. l. 2. in
prin. §. pro
emp.

c. Hostien-
in sum. eod.
tit.

d. leg. pri.
ubi doct. &
& l. pe. ff.
pro hæred.

e. l. 2. C. pro
hærede. l. 2.

§. si. ff. eod.

f. l. pri. ff.
pro donat.

Cc 5 reli

a. l. pri. ubi reliquit, uerè dominus esset, non de usucapione,
Cast. ff. pro sed de dominio ex ipsa apprehensione acquisito &
derelicto. geretur. ^{a.}

Legatorum nomine is uidetur possidere, cui
 legatum est, pro legato enim possessio, & usuca-
 pio nulli alij, quàm ei, cui legatum est, competit,
 sed & si non iure legatum relinquatur, ut Lega-
 tum ademptum est, pro Legato usucapi post ma-

b. l. pri. & gnas uarietates obtinuit, ^b Item qui in dotem rem
ff. pro le accipit, usucapere potest spacio solenni, quo so-
gato. lent, qui pro emptore usucapiunt, & nihil re-
 fert, an singulae res, an pariter uniuersae in dotem

c. l. pri. in dentur. ^{c.}

prin. ff. pro Pro suo possessio talis est, ut cum dominium
dote. nobis acquiri putamus, & ex ea causa posside-

d. l. i. in pri. mus, ex qua acquiritur, ^d hoc modo possidemus
ff. pro suo. omnia, quae Mari, Terra, Caeloq; capimus, aut
 quae alluione fluminum nostra fiunt, item, quae
 ex rebus alieno nomine possessis possidemus, uelur
 ti partum hereditariae: aut emptae ancillae, item
 fructus rei emptae, aut donatae aut quae in here-

e. l. 2. ff. eo. ditate inuenta est, ^e Item locus erit pro sui usuc-
pro suo. capioni, ut puta, si hominem, quem ex stipula-

a. l. 3. ff. eo. tione mihi deberi falso existimabas, tradidisti mi-

b. c. uigila hi, idq; ego nescirem, nihil uidelicet mihi deberi,
ti. de presc. cum usucapiam, quia ipsa traditio ex causa, quam

c. possessor in e. ueram

ueram esse existimo, sufficit ad efficiendum, ut id,
 quod mihi traditum est, pro meo possideam. ^{a.}

Bona fides adco in usucapionibus seu praescri-
 ptionibus iure nostro necessaria est, b ut etiam in
 actionibus personalibus, quae non nisi annorū tri-
 ginta spacio praescribuntur, bonam fidem exigi
 frequentioribus sententijs traditum sit, quamuis
 alia Bartholo fuerit sententia. ^{c.}

Sine possessione quoque aut quasi possessione
 praescriptio, seu usucapio non procedit, ^d de quasi
 possessione aut idcirco mentionem fecimus, quod
 incorporalia proprie non possideantur, sed quasi
 possideri potius dicantur, e & tamen ea quoque
 praescribi certum sit, f ut sunt seruitutes, iura e-
 ligendi, instituendi, aliaq; eiusmodi, & seruitutes
 quidem, si continuam causam habeant, decennio
 praescribuntur, sin minus, tantum tempus eis praes-
 cribendis requiretur, quod supra hominum me-
 moriam sit, ^g in his tamen titulus non desidera-
 tur, quia cum de rei dominio non agatur, haud ita
 magnum praedudicium uersatur, quemadmodum,
 cum de rebus corporalibus praescribendis agitur.
 h Nonnunquam tamen longissimi temporis pos-
 sessio ad praescriptiones requiritur, unde meri-
 to solent perpetuae appellari, ut ecce actiones
 personales non minori tempore triginta annorū

c. Bar. l. fe-
 quitur. §. si
 uiam ff. eo.
 de usuc. con-
 tra que est.
 cōis. Dec.
 col. 260. col.
 fi. & 303.
 col. pri. cū
 fim.

d. c. 2. de
 reg. iur. in
 6. iine pos-
 sess. ff. eo. de
 usucap.
 e. l. sequit.
 §. si uia. ff.
 eo. de usuc.
 l. 3. in prin.
 ff. de acq.
 poss. l. ser. §.
 incorporal.
 ff. de acqui-
 rer. dom.
 f. c. cū Ec-
 clesi. futri-
 na. de cau-
 possess. &
 propr.
 g. no. in l.
 seruitutes.
 la. grāde. ff.
 de serui.
 h. Bar. d. l.
 seruitutes.
 col. fi.

amit

a. c. post 16. amittuntur, a hypothecaria contra debitorē com
 q. 3. l. sicut. petens quadraginta annis demum præscribitur,
 C. de præscr. trig. añ. b. quamuis extraneus possessor hypothecæ decem
 b. l. cū no- annis inter præsentes, uiginti inter absentes cum
 tiffimi. §. titulo, triginta sine titulo præscribat. c.
 pri. C. de Religiosis quoque domibus, neq; decennalis,
 præscr. trig. ann. neq; uicennalis, uel triginta annorū præscriptio,
 c. d. l. cū no sed sola quadraginta annorum curricula opponi
 tiffimi. ubi possunt, non solum in cæteris rebus, sed etiam in
 glo. legatis & hereditatibus. d.
 d. c. neq; 16. q. 4.

e. c. de quar-
 ta. eo. ti. de
 præscrip.

Ac de quarta decimæ, & oblationis defun-
 etorū Clericus ab impetitione Episcopi sola qua-
 dragenaria temporis præscriptione se tueri posse
 uidetur. e.

Et non potest una Ecclesia decimas in aliena
 Parochia præscribere, nisi hac quadragenaria pos-
 sessione cum titulo se munierit, uel titulo deficien-
 te, non nisi tanto tempore, cuius inijt causa extet
 memoria, cum enim huic præscriptioni iuris com-
 munitatis obstet depositio, eo fit, ut uel titulus, uel
 tempus immemorabile præter bonam fidem ei sint
 necessaria, f. quamuis olim creditum sit, minimè
 titulum fuisse necessarium g.

f. cap. pri-
 de præscrip.
 in 6. c. ad de
 cimas. de
 rest. spol. in
 6.
 g. c. ad au-
 res. ubi glo.
 & doc. eod.
 tit. de præ-
 scr. rubrica.

Contingit etiam interdum, ut quæ tempora-
 lis erat præscriptio, deinde perpetua fiat, id est,
 ut ad trigefimum, uel quadragefimum annum ex-
 tendatur, quod fiet, si interrupta fuerit, nam si
 quidem per naturalem detentionem, ut per occu-
 pationem aquæ similes quoq; modos possessio in-
 interrupta fuerit, à die recuperatæ possessionis no-
 uissimi processit cognitio, post quā utraq; pars
 cessauit, computabuntur. a.
 Romana autem Ecclesia hoc priuilegio fulta
 est, quòd non nisi centum annorum spacio contra
 eam præscribi potest. b.

tendatur, quod fiet, si interrupta fuerit, nam si
 quidem per naturalem detentionem, ut per occu-
 pationem aquæ similes quoq; modos possessio in-
 interrupta fuerit, à die recuperatæ possessionis no-
 uissimi processit cognitio, post quā utraq; pars
 cessauit, computabuntur. a.

Romana autem Ecclesia hoc priuilegio fulta
 est, quòd non nisi centum annorum spacio contra
 eam præscribi potest. b.

Flures etiam res sunt, quæ nullo tēpore præ-
 scribi possunt, ut ecce, priuatus, primitias, & de-
 cimas, neque etiam cum titulo præscribit, item li-
 ber homo, quamuis etiam ultra quadraginta an-
 norum curricula pro seruo detentus sit, sola tem-
 poris longinquitate libertatis iura non amittit.
 Item publicæ functiones non præscribuntur, quo
 exemplo etiam Ecclesiam, rem publicam, primi-
 tias, decimationes non præscribi traditū est, quòd
 Ciuiliū functionum instar obtineant, c. Item
 Prouinciæ, Parochiæ, Dioceses, quæ certis limiti-
 bus distinctæ sunt, nullo modo præscribi possunt,
 alie uero, quæ non sunt certis limitibus distinctæ,
 & de quibus certa definitio olim non processit,
 præscriptione tolluntur, a nec etiam à uisitatio-

a. c. placuit.
 §. hæc. de
 præscrip. 16.
 q. 3. ubi. gl.
 & l. fi. C. de
 præscrip. 30.
 ann.
 b. c. pe. §. fi.
 & c. fi. 16.
 q. 3.

c. c. pen. §.
 quod si pri-
 uatus. 16. q.
 3.
 d. c. licet 16
 q. 3. c. si cau-
 sam. de pro-
 bat. c. super
 eo. de pa-
 roch. Hoff.
 in iun.

ne, subiectione, aut procuracione soluēda quis im
 munitatem præscribere potest, a Item nec colonus
 fundum, nec Emphiteota, nec uasallus feudū præ
 scribit. b.
 Item nec res sacra, nec Religiosa à Laico, nec ser
 uus fugitiuus, nec res fisci, postquam fisco nuntia
 ta sunt, nec res furtiue aut ui possessæ, aut aliter
 uitiose usucapiuntur. c.
 Qui uerò à Fisco, aut à Cæsare, uel Augusta
 emit, statim securus est, sed, qui ad eas res actionē
 habet, non potest, nisi usq; ad quadriennium con
 tra Fiscum, aut Cæsarem uel Augustam agere. d.
 Et hæc quidem de Iudicijs priuatis tradita
 sufficiant, ex quibus multa à legibus secularibus
 desumpsimus, quod non ita clarè in Iure nostro
 declarata reperiantur, & tamen ad ius
 Pontificium intelligendum non me
 diocriter conferant, deinceps
 de Iudicijs publicis ui
 dendum erit.

(. .)

Explicit Liber Tertius.

M. AN.

M. ANTONII
 CVCCHI IURIS CON
 SVLTI INSTITVTIONVM
 Iuris Canonici Liber
 Quartus.

Quibus Modis de Crimine
 agatur. Tit. I.

Idendum est igitur de Iudicijs quæ
 circa delicta uersantur, nam, & si
 leges Pontificie poenarum atroci
 tatem exhorreant, quibus præser
 tim de sanguine, & uita hominis agitur, non ta
 men ita indulgentes se præbent, ut uelint crimina
 omnino delinquentibus condonare, sed ut & qui
 deliquerunt, discant talia post hac non commit
 tere, & ceteri poenarum metu, & eorum exem
 plo, qui dignis supplicijs sceleribus suis debitis
 affecti sunt, ad scelera patranda sint tardiores,
 certas poenas adinuenerunt, quæ insontes pro di
 lecti qualitate citra sanguinis uindictâ, aut mem
 bri debilitationē exerceri possint, (quædam enim
 culpæ existunt, in quibus culpa est, relaxare uin
 dictâ.) a. multosq; modos tradiderunt, quibus me
 dijs

a. c. quia
 dist. 28.

dijs contra facinorosos homines ad publicam utilitatem perueniri possit, quinque enim sunt modi, quibus de Crimine haberi notitia potest, uidelicet.

- a. Spec. in t. de accusat. cet. Accusatio, denunciatio, inquisitio, exceptio,
- b. Feli. c. et notorium, a nam et si alij quoque enumerari soqualiter. 2. uer. ad cor. rigēdos. de In accusatione hoc seruatur inconcussa, ut, accus. si legitimus non fuerit accusator, non fatigetur c. c. i. de accusat. cula. accusatus, nec Laico Clericum accusare conceditur, nisi suam, uel suorum iniuriam prosequatur, d. c. de cetero. de testi. ubi glōf. & doct. a quibusdam articulis, quibusdamque Criminibus exceptis, puta in crimine Simonie, heresis, e. Glo. d. c. et Laese Maiestatis, e et similibus, nec conceditur supra iisdem criminibus quempiam saepius uexari, sed semel absolutus deinceps amplius de eodem crimine molestiam pati non cogitur. f.

Et, ne passim calumniatoribus licentia detur, alium ex libidine sua ad iudicium uocandi, ut de crimine etiam falso obiecto se purget, ac, ne ita ueniat innocentes homines citra aliquam eorum noxam, capitis, fortunarum, aut existimationis discrimen alicuius impij, et scelerati hominis impudenti audacia subire, et de statu suo cōsultari, statutum est, ut quisquis alium accusare uoluerit, se inscribat, seq; obliget (ubi obiectum a se crimen probare nequeat) talionis pœnæ, id est, quam

reum

reum sustinere oportuisset, si de obiecto crimine fuisset conuictus, a dum eiusmodi supplicium sit, quod in accusatorem cadere possit, quapropter Gregor. X. cum intellexisset Subdiaconum quemdam in Diaconum calumniatum, rescripto suo precepit Subdiaconum non Subdiaconatus solum ordine spoliari, sed præterea etiam uerberibus publicè affectum in exilium mitti, b hodie tamen et subscriptio amplius in usu frequenti esse non uidetur, c et talionis pœna desuetudine abolita, d quendam autem qui in probandis Episcopi sui delictis a se delatis, defecerat. Innoc. III. ab officio, et beneficio suspendendum decreuit, quoad se a calumnia abesse legitime purgasset e.

a. c. quisquis. c. qui crimen. 2. q. 8.

b. c. i. de calum.

c. Bar. I. si cui in prin. ante nu. 3.

d. de accusat. d. Feli. c. su per his. ult. no. de accusat.

e. c. 2 de calumniat.

Non potest quisquam accusatus procuratorem dare, qui causam eius nomine suscipiat defendendam, sed ipsummet accusatum in iudicio esse, et causam per se dicere oportet, conceditur tamen, si absens sit, absentie ipsius causas per procuratorem proponi, aliasque excusationes, que ipsum crimen, cuius causa ei sit negocium, non attingant. f.

f. c. ueniens. de accus.

Denuntiatio quoque magnam habet cum accusatione coniunctionem, nisi quod, cum crimen in modum denuntiationis opponitur, non est, sicut in accusatione inscriptio necessaria, quoniam ad

D d depo

depositionem instituitur accusatio, sed ad correctionem est denuntiatio faciēda, tametsi si quodam interdum impune non habeat, si nequiverit probare crimen quod detulit. **b.** Et cum denuntiatio hac potissimum ratione fiat, ut is cuius crimen defertur, deinceps ab eo crimine se contineat, conuenire uideatur, ut is prius amice, & blandis uerbis, moxq; etiam, si oportuerit, amaris obiurgationibus castigetur, ut ultrò seipsum corrigere, & a uitio uelit cōtinere, quæ si nihil prodesse conuictus sit, quominus in delicto pertinaciter perseueret, tunc demum Ecclesiastico Iudici erit denuntiandus. **e.** Denuntiationis uerò faciendæ potestas omnibus non patet, sicut neq; actionis, quare nec publicè concubinas habentes, neq; excommunicati ad denuntiandum admittuntur. **d.**

Inquisitio à Iudice ex officio eius mero fieri solet, ut sciat, an fama, quæ de crimine alicuius crebra circumfertur, uera sit, e quam, si facta disquisitione ueram esse compertum fuerit, quamuis certa pœna in eo delicto legibus diffinita esset, ubi per modum accusationis procederetur, ubi tamen per inquisitionis tramitem proceditur, secundum personæ merita, & qualitatem excessus pœna poterit Iudicis arbitrio moderari, & in qua tamen moderatione faciendâ plures erunt cautiones

a. c. sup his de accusat.
b. c. si de ca lū. ubi Abb.

c. c. 2. de accusation.

d. c. cū dilectus. eo. tit. de accus. c. 1.
e. q. pri. c. cū oporteat. & c. qualiter de accusat.

f. Fel. c. qualiter. et quādo. 2. §. licet num. 23. & seq. de accusat. & n. 22.

tiones Iudici consideranda. **a.** Si tamen ex his criminibus fuerit, quæ ordinis suscepti executionem impediunt, etiam post peractam poenitentiam, uel ex his, quæ beneficij retentionem impediunt, puta, si homicidium commisisset, uel adeptus esset ordinem, aut beneficium uitio Simonia, nullus Iudicis arbitrio his casibus locus esset, tunc enim certa erit pœna, quæ non Iudicis uoluntati mandatur, sed legis authoritati reseruat, & hoc casu est eo modo, quo in accusationis tramite procedendum, propterea quamuis per inquisitionem conuictus sit, certam tamen pœnam expectabit, nempe ut ordinis executione, uel beneficij retentione priuetur, quas pœnas Iudex moderari non poterit. **b.**

Quicumq; autem Iudex Inquisitionis tramite contra delinquentē procedit, hoc cautè obseruet, ut non prius in personā quærat, quàm suspicatur delictum patrassè, quàm decrebrescente fama in cum uulgata compertū habuerit, quæstione præmissa, qua etiam ratione fit, ut criminum occultorum excusio per inquisitionē fieri prohibeatur. **c.**

Opponi uerò solent crimina per exceptionis modum, ueluti contra actorem, ut ab accusatione repellatur, item contra testes, ut testimonio fereō minus apti, idoneiq; minus habeatur, quibus

a. Fel. ubi supra.

b. c. inquisitionis. in prin. eo. tit. de accusat.

c. c. cū oporteat. c. qualiter. pri. & ubi. Abb. ult. no. de accusat.

a. c. licet de Simon. casibus non crit neesse de crimine excipientem se inscribere, a. nec punietur excipiens, & si crimen obiectum non probauerit, nec is, contra quem est in exceptionis duntaxat uim, ut repellatur, obiectum, & si conuictus sit, ullam criminis obiecti poenam sentiet. b.

b. c. cū dilectus. de ord. cognit. Bar. l. 2. in prin. ff. de accusa. & l. 2. §. si publico. nu. 20. ff. de adult. Per exceptionem quoque crimina opponuntur, ut quis ab officio, uel beneficio, quod affectat repellatur, quo casu seu ante confirmationem, seu post, fiat exceptio, nunquam tamen inscriptio erit necessaria, quamuis posteriore casu, cum scilicet in probanda exceptione post confirmationem

opposita quis deficit, aliqua poena arbitrio Iudicis afficiendus sit. c.

c. Spec. in t. de crim. in mod. exception. §. in primis. Et hi quidem proximè dicti quatuor modi tunc sunt necessarij, seu eorum aliquis criminibus uindicandis, ubi criminum aperta notitia non est, uerum, si euidencia patrat sceleris in promptu sit, tunc neque accusatoris ardens clamor, neque denuntiatoris diligens charitas, nec Iudicentis officium sagax per inquisitionē desideratur, neque exceptione crimen obijci neesse est, ut his

d. c. euidencia eod. tit. Spec. in tit. de crimin. notor. medijs ad criminis uindictam perueniri possit, uel delinquens ab affectatis summoueri, sed & sine libello, sine exacta causæ cognitione, poterit Iudex ad legitimam ultionem reo uocato procedere. d.

Illud

Illud generaliter est obseruandū ut nemo absens iudicetur, nisi ex contumacia absens fuerit, quia diuinæ ac humanæ leges hoc prohibent. a. Itē nemo de suspicionibus damnari debet, cum satius sit impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnari. b.

Nec omittendum est, quod criminales causæ non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam uisitando, sed Episcopi tantum examini, & Iurisdictioni relinquuntur, ut Sancta Synodus Tridentina sub Pio IIII. nuper constituit, etiamsi in presentia inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacunq; instantia penderet. c.

De Simonia. Tit. II.

Dicendum est nunc, quænam sint crimina, quæ ultionem expectant. Et primum Simonia grauisimum crimen est, adeo ut cætera crimina quamuis alioqui grauia, huic tamen comparata leuia æstimentur, d. nam cum sæpe contingat homines ambitione tractos immensa, & uasta quadam honorum & beneficiorum siti omnia tentare, quæ sibi in mentem modò uenire possint, ut suis desiderijs satisfaciant, & nunc preci-

D d 3 bus,

a. c. accusatores in fi. 3. q. 8. & c. absens 3. q. 5. b. l. absentem. §. pri. ff. de pen.

c. c. 20. seff. 24. de reform. uer. ad hæc.

d. c. per turas. de sim. c. fi. 1. q. 7. ubi glo. uer. r. et putantur. & uer. pro nihilo.

bus, nunc precio, nunc alijs uijs aggredi, ut, quæ gratis esset concedenda, nec nisi benemeritis spiritualium administratio, quouis modo ad commoda sua extorqueri possint, nullam habentes rationem, quòd Simon Magus à Petro Apostolo acriter fuerit obiurgatione repulsus, cum ab eo pecunia gratiam redimere tentasset, unde Simonia nomen accepit. Propterea in huiusmodi labe purganda nunquam se stertere, nunquam se commuere Pontifices Romani, & Canonice leges ostenderunt, omnia, quantum potuerunt remouentes, quæ huic nefandissimo sceleri causam, uel occasionem præbere posse uidebantur, multa etiam introducetes, quibus comprimi, & coerceri saltem poenæ temporalis metu possent, qui æternam poenam floccifacerent.

Incidit autem in hoc crimen, quicumque quouis machinarum genere (ut ita dicam) sibi eos expugnare conatus fuerit, quibus ius est spiritualia, aut eis annexa, uel accedentia conferendi, quicquid his aggressionibus superari se, & prosterni permiserit, ut precio fortè, aura populari, aut optimatum gratia, uel obsequijs potius quam meritis, & bonis artibus, aut Ecclesiasticæ rei bene gerendæ studio spiritualia, uel eis annexa, aut eorum administrationem conferret, uel decerneret, ex quo

quorum numero sunt & hi, qui pecuniam exigunt ab his, quos ad Religionem in collegium suum sunt cooptaturi, quicquid præfecturas quasunque aut regimina Ecclesiarum uendunt, uel emunt, uel Sepulturam, uel Chrisma, aut sanctum Oleum, quacunque id facti uerborum facie obducant. ^a Idem de Ecclesiarum consecratione dicendum, pro qua præter procuracionem nihil exigi potest, ^b Idem de consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & quibusuis ordinationibus. Item qui precio, uel gratia peccatorem publicum cecularit, uel minime poenitentem reconciliari, aut econuersò uerè poenitentem reconciliare detrectarit, huius criminis reus est, ^d quæ non minus in accipiente locum habere intelligenda sunt. ^e Et quæ de paucis speciebus retulimus, ad multas alias transferri earum exemplo possunt, ad eam enim regulam, quam diximus, semper referenda res est, nempe, ut spiritualia, eorumque administratio non nisi benemeritis concedatur, idque gratis.

Nemo tamè adeò subtili Religione teneatur, ut munere aliquo citra pactum, & conuentionem induci existimet Simoniam, sed dantis, accipientisquæ personæ qualitatem, & muneris quantitatem, simul & donationis tempus ad cognoscendam

a. c. non factis. c. tua nobis. cap. eã que c. in tantum extra. eo de simonia.

b. c. cum sit Romana. c. c. sicut pro certo.

d. cap. nemo. Presbyterorum. e. c. sicut Simonia.

a. c. & fi
questiones.

dam Simoniam metiri inspicereq; debemus. a.

b. d. c. sicut
Simoniam.

Hoc igitur Simonie uitio qui laborant, ut pri-
mum eius rei indicia claruerint, ab Altaris mini-
sterio expelli debent, b quam poenam non minus
ferent, quamuis non quidem conuicti essent, sed
communi tamen omnium uoce cum notarentur,
& oculis signarentur, hocq; nomine purgatio eis
indicta esset, Canonice eam non presterint.

c. c. fi. i. q. 3.

Quin & perpetua infamie nota Simoniaci
tenentur, c & quamuis acta criminis poenitentia
Dei gratiam recuperent, non tamen alterius bene-
ficij, infamia nimirum impediti capaces fiunt, nisi
cum eis fuerit per Summum Pontificem benigne
dispensatum. d.

d. Glo. c. ex
diligenti
uer. infam.

Sed seuerius etiam contra huiusmodi perso-
nas Simonie uitio irretitas insurrexit Paulus Ve-
netus Secundus, cuius constitutio extat sanciens,
ut poenis ipso iure censeantur adstrictae, & adij-
ciens, ut omnes illi, qui Simoniacè ordinati fue-
rint, a suorum sint ordinum executione suspensi,
atq; ut per electiones, confirmationes, prouisio-
nes, seu quasuis alias dispositiones, quas Simoniacae
labe fieri contigerit, nullum omnino ius cuiquam
acquiratur. Sed omnium, quae perceperit, restitu-
tioni sub animae periculo sit adstrictus, & omnes
qui Simoniam comiserint, aut in ea patrandam media-

tores

tores fuerint, Excommunicationi obnoxij sint,
nec absolui ab alio queant, quam a Summo Ponti-
fice. a.

a. Extrava.
eñ detesta-
bile. de Si-
mon.

Quare constare potest, quam diris execra-
tionibus hoc uitij Pontifices Romani semper sint
persecuti, hinc etiam serui aduersus dominos, &
quilibet criminosi in huius criminis accusatione
admittuntur, & quiuis peccator Simoniaci ex-
cepto Missam canere permittitur. b Item neq; in-
famiam, neq; aliqua crimina contra testes obijci pos-
sunt, qui de Simonia testimonium reddunt, cum de
ea per inquisitionis uiam cognoscitur, sed haec sole
exceptiones testes repellere poterunt, quibus pro-
batis appareat, eos malignitate potius quam iu-
sticiae zelo adductos testificari. c. Et hoc de cri-
mine accusatus prohibetur interim Missarum so-
lennia celebrare, donec de ueritate constiterit. d.

b. c. tata est
labes.

c. c. licet he
ly.

d. c. accusa-
tu. & c. seq.

De Hereticis. Tit. III.

Maxima est etiam, & pernitiiosa admodum
heresis labes, quae tametsi interdum par-
ua motu primo uideatur, tamen quae pri-
mum uestigiorum uel leuiter premendorum pote-
statem nacta est paulatim serpens in dies maiores
sibi uires comparat, & postquam eod uirum perue-
nerit, ut iam in multos populos uagata regni sui

Dd 5 fines

fines latè protenderit, tum uerò sic hæret tenaciter, & tam firma figit uestigia, ut sæpe maximo labore & industria, crebrisq; & sollicitis uigilijs ei euellendæ opus sit, sæpe etiam non minimas calamitates fidelibus inuehat, priusquam extingui, et à radicibus euelli possit, quod res ipsa testatur. Propterea quò est hæc pestis orbi Christiano perniciosior, eò uigilantius illi obuiam eundum est, tam ut ueteres hæreses deleantur, quàm ut nullæ præterea oriri, aut ortæ usquam coalescere possint, ea propter multæ sæpe cõstitutiones diuersis temporibus factæ sunt per Romanos Pontifices, & Sacrosancta Concilia generalia, quibus multa prudenter statuta sunt, ut uel amore, uel metu homines coërcerentur, ne huiusmodi labium auctores, adiutoresque, aut sectatores existerent, quamuis enim ad fidem nemo sit compellendus, sed suo arbitrio, suoq; more sibi uiuere à principio permittatur, quam tamen semel si quis acceperit fidem, si deseruerit, coërcendus est: a nec permittendus est impunè abire, qui alios secum in errores suos trahere tentarit, præterquam quod Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ muneribus & priuilegijs indignus iudicandus est, qui ab ea dissentire dignoscitur.

a. c. quid autem ubi gl.
 & c. licet. &
 c. de Iudg. 45. dist. &
 c. ad fidem. 23. q. 5.

Hæreticus igitur is dicitur, qui à fide & do-

Dd 5 Strina

ctrina Christi, Apostolorum, uel Ecclesiæ discedit, articulos fidei, uel Ecclesiastica Sacramenta cum asseueratione resellens.

Eorum plures, & diuersæ sunt sectæ, & alij quidem de nomine suorum auctorum nuncupantur, ueluti Simoniaci, Menædriani, Basilidiani, Nicolaitæ, Lutherani, Vgonothi, & multi id genus alij, quorum hac tempestate (quod maximè dolendum est) ferè infinitus est numerus, alij uerò ex causis nouorum rituum, uel opinionum appellantur, quas uel instituerunt, uel tutari conati sunt, cuiusmodi sunt, Aquarij, Alogij, Antropomorfitæ, pluresq; alij, quorum nomina tam superioris generis, quàm posterioris Isidorus recensuit, a qui omnes quibuscunque nominibus censeantur, uel quibuscunque ritibus & opinionibus inter se differant, & si facies habeant diuersas, causas tamen commexas habet, cum uanitate in unum conueniant, b & communi nomine aduersus Ecclesiam Dei conspirent. c

Contra Christianos quoq; qui ad rituum transferint, uel redierint Iudeorum, etiamsi huiusmodi redeuntes, dum erant infantes, aut mortis metu non tamen absolutè, aut præcisè coacti Baptizati fuerint, erit tanquàm cõtra hæreticos, si fuerint de hoc cõfessi, aut per Christianos seu Iudeos con-

a. c. quidam autem. 24. q. 3.
 b. c. excommunicamus. 1. & 2. extra eod.
 c. c. quidam autem in fine. ea. q. 3. cau. 14.

uicti,

a. cap. cont. Christiāos. de hæretic. in 6.
 uicti, & tanquam contra fautores, defensores, & receptatores hæreticorum, sic cōtra fautores receptatores, & defensores talium procedendum. **a.**

Hoc autem nefarium hominum genus uarijs poenis affici solet, nam primum Excommunicantur non solum cum de hæresi apertè cōuicti sunt, sed & si, cum solummodo suspecti essent, eoq; nomine purgatio eis indicta esset, eam contumaciter recusarint, quo casu, si Excommunicationem annum pertulerint, nec tamē se purgarint, de obiecta eis suspitione, ueris hæreticis per omnia adnumerabuntur. **b.**

b. c. ad abolendam. §. qui uerō. & c. excommunicamus. pri. §. qui autem. extra. eod.

Contra Prædicatōrē etiam, qui hæreses prædicarit, cauet Synodus Tridentina, ut Episcopus secundum Iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, etiamsi Prædicator ipse generalis, uel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet, quo casu Episcopus, auctoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedere possit. **c.**

c. c. 2. §. si uerō. sess. 5.

Ac nemo hæreticos in oppido suo, aut in domo sua suscipere, aut fouere ullo pacto debet, aut negociationem aliquam cum eis exercere, eisq; in hoc peccato defunctis, nec inter Christianos Sepulchrum conceditur, nec oblationes pro eis factas Ecclesia agnoscit. **d.** Et quicumq; hæreticos,

d. c. sicut autem.

eorumque sectatores, receptatores, defensores, uel fautores scienter Ecclesiasticæ Sepulturæ concesserit, excommunicatione tam diu deuinctus tenebitur, quoad idonee satisfecerit, nec absolutionis munus præterea prius consequetur, quàm cadauera eorum suis manibus publicè effoderit, et abiecerit, ille uerò locus, qui eis sepulchrum dederat, nullius sepulchro Orthodoxi aptus deinceps censetur. **a.**

a. c. 2. in prin. in 6.

Bona quoque omnia hæreticorum publicantur, quamuis eis filij Orthodoxi sint, quæ bona, si eorum domini hæretici, quibus ablata sunt, in Clericatu sint, uel temporali Ecclesiæ ditioni subiecti, Ecclesiæ Fisco addicentur, uel si ab aliqua Ecclesia stipendium habeant, ipsi Ecclesiæ, quæ stipendium eis suppeditabat, applicabuntur, si Laici illi sint, Laicorumq; principum ditioni pareat, Laicorum item Fisco bona eorum uendicabuntur, qui Principes Laici ad id exequendum etiam per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellendi sunt, si fuerint negligentes, nec bona hac ratione amissa ullo modo recuperare possunt, nisi eis ad conueruentibus, & abnegantibus hæreticorum cōsortiū misereri aliquis uoluerit. **b.**

b. c. uergentes. c. excommunicamus. pri. §. extra. eod.

Sed quamuis eo ipso, quo aliquis hac labe factus est, confestim eius bona ipso Iure Fisci efficiantur.

ciantur, non tamen confiscationis ipsius execu-
tio, uel bonorum ipsorum occupatio fieri debet
per principes, aut alios dominos temporales, an-
tequam per Episcopum loci, uel aliam Ecclesiasti-
cam personam, que super hoc habeat potesta-
tem, sententia super eo crimine fuerit promulga-

a. c. cum. fe-
cundū. in 6.
b. c. accusa-
tus. §. in eo.
uero in 6.

c. c. decre-
uit. in 6.

d. c. hereti-
ci. 2. in 6. &
c. statum. 2.
eod. tit.
e. d. c. statu-
tum. 2.

ta. ^a Quæ condemnationis sententia etiam post
mortem heretici nihilominus ferri poterit atque
ita bona ipsius iam dudum ipso iure fisco addicta
occupari, ^b quin et dos mulieris, que sciens cum
heretico nuptias contraxerit, publicatur, quam-
uis ipsa Catholica sit, non tamen, si hereticum esse
eum ignorasset. ^c Item heretici, et qui eorum
peruersas opiniones sequuntur, et eorum recepta-
tores, defensores, et fautores, horumque omnium
filij ad secundam stirpem paternam editi, uel ad
primam stirpem maternam ad nullum Ecclesiasti-
cum beneficium, uel publicum officium admittun-
tur, ^d nisi tamen huiusmodi heretici Christiano-
rum fidelium cœtui iam essent emendatione præce-
dente restituti. ^e Item qui huiusmodi hominum com-
médatione, et opera beneficia Ecclesiastica scien-
tes adepti fuerint, non solum beneficijs eo modo
quæ sitis priuatur, sed omni quærendorum quoque
spe carere iubentur, sin uero imprudentes eorum
suffragijs uota sua expleuerint, quærendis quidē

Sacer-

Sacerdotijs poterunt animum adijcere, sed eo mo-
do quæ sita retinere non permittentur, ^a nec po-
test hereticis aliquid ab Episcopis, Presbyteris,
alijsue Clericis conferri, nisi uelint largitores a-
nathemati obnoxij esse, quamuis sanguine etiam
eis essent coniuncti, ^b omnesque hereticis quamuis
occasione obligati ipso iure ea obligatione soluti
cēsentur, ^c quin etiam potestatem amittunt hæ-
retici, quam in proprios liberos habent, quare fru-
stra eos emancipabunt. ^d

a. c. 2. §. ad
hæc. in 6.

b. c. si. quis
Episcopus.
& c. seq. ex
tra. eod.
c. c. si. extr.
eod.

d. cap. 2. in
fi. in 6.

Atque ut heretici, cum iudicentium manus
effugiunt, ne debita suæ impietati supplicia ex-
periantur, tædiò tamen uitæ affecti (quippe quæ
infrascriptis causis ærumnosa illis ducenda sit)
ita resipiscant fortasse, et mentem recipiāt, cum
uiuientibus sibi omnia uiderint uiuentium com-
mertia interdicta, statuit Innocentius Tertius,
ut aduocati, et scrinarij omnes infamia notati
deccrnantur, et ab officio suspensi, quicumque
hereticis, eorumque sectatoribus, fautoribus, uel
defensoribus aliquod præstiterint auxilium uel
suffragium, et eis in causis, litibusque patrocina-
ti fuerint, et pro ipsis publica instrumenta, aut
syngraphas conscripserint. ^e

e. c. si aduer-
sus. extra.

Ac, ne ullis meandris, uel tergiuersationibus
possint heretici condemnationē quæ adque suo arbi-
tratu

tratu differre, atq; ita iustitiam eludentes è manibus iustitiæ elabi, prouisum est etiam, ut personarum alioqui instabilium contra eos testimonium recipiatur, nam & excommunicati, & participes uel socij criminis ad testificandum admittuntur, præsertim in probationum aliarum defectum, si omnibus cautionibus rectè perpenſis eorum dicta uerisimilia uideantur. a Sed & qui in eodem crimine hæresis testes interrogati periuri extiterunt, uolentes postmodum corrigere dictum suum contra se ac socios suos deponendo audiuntur. b.

a. c. in fidei. in 6.

b. c. accusatus. §. licet. in 6.

c. c. præfides in 6.

d. c. ut Inquisitionis. in 6.

e. c. excommunicamus. §. i. extra.

Eadem ratione fit, ut oppidorum Iurisdictionem tenentes, seu prouinciarum, aut loci cuiuslibet, quamuis excommunicati sint, uel nullo iure permittente eam sibi iurisdictionem arrogarint, possint nihilominus, & teneantur contra hæreticos, aut alios eorum fautores, ubi id fuerit necesse, officium suum exercere. c Eo fit quoque, ut sententia contra eos lata nullo appellationis, uel prouocationis auxilio rescindi possit. d.

Postremò, si huiusmodi nefarij, & impij homines in potestate Iudicis peruenerint, damnati præsentibus potestatibus secularibus dimittendi sunt, animaduersione debita puniendi detractis tamen prius sacris ordinibus, si Clerici fuerint. e

quæ

quæ de positio uel ab uno Episcopo, si aliorum copia haberi nequeat, fieri poterit, conuocatis tamen ad hoc maioris Ecclesiæ Canonicis, & Abbatibus, alijsq; Prælati, & Religiosis suæ Diocesis scientissimis, quorum præsentia ei negotio opportuna uideatur. a.

a. c. i. in 6.

Ad sanam tamen mentem reuersis, & publicè errores priscos detestatis Iura indulgere solèt, ne Laicorum manibus eos permittant, nisi relapsi sint, & tanquam relapsi quidem iudicantur etiam hi, qui in unam hæresis speciem, uel sectam commiserunt, aut in uno fidei articulo, seu Ecclesiæ suæ Sacramento errarunt, & postmodum hæresim simpliciter, uel generaliter abiurarunt, si extunc in aliam etiam hæresis speciem, siue sectam, aut alium articulum, siue Sacramentum committant. c.

b. c. excommunicamus. §. ubi glo. & Abb. & c. sup. eo. in 6.

c. c. accusatus. §. cū uero. in 6.

Item illi, de quorum lapsu in hæresim ante ab iurationem constiterat, uel nunc constat, si post illam hæreticos acceptent, deducant, uisitent, siue associent, aut dona uel munera eis donent, uel mittant, seu fauorem eis impendant, cum excusari non possunt, puta, neq; ignorantia, neq; necessitate, merito debent iudicari relapsi, cum illos ex approbati à se erroris consequentia non sit dubium id fecisse. d.

d. d. c. accusatus. §. illi quoq;

Ee

Item

Item accusati de heresi, uel suspecti, contra quos de hoc crimine magna & uehemens suspicio orta erat, si heresim in iudicio abiurauerunt, & postea commiserunt in ipsam, censeri debent quadam iurisdictione relapsi, licet ante eorum abiurationem heresis crimen plenè probatum non fuerit contra ipsos. Si autem leuis, & modica suspicio illa fuerit, quanquam ex hoc sint grauiter

puniendi, non tamen debent relapsorum in heresim poena puniri. ^a Qui igitur post abiurationem erroris, uel postquam se proprij Antistitis examinatione purgauerint, deprehensi fuerint, in abiuratum heresim, etiam quibus supradictum est, modis recidisse, seculari decernuntur iudicio, sine ulla penitus audientia relinquendi.

Sed quia tamen Ecclesia nulli claudit gremiū redeunti, si postmodum eos poenituerit, & poenitentia signa in eis apparuerint manifesta, non debent eis Sacramenta poenitentia, & sacra Eucharistia humiliter petita denegari. ^b

Sed eos tamen, quibus iura indulgent, ne Laicorum manibus eos relinquunt, praecipunt in carcerem perpetuum ablegari, uel muro includi poenitentiam erroris acturos. Quae poena potest hodie Iudicantis arbitrio in aliam mitiorem, si ei uisum fuerit commutari. ^d

^{a. d. c. accusatus. in pr.}
^{b. c. supra. in c.}
^{c. c. excommunicamus. 2. §. fin. ubi glo. & Ab. extra. eod. d. c. ut commisi. in c. Ab. d. c. excommunicamus. in 2.}

Non omittendum est, quod, ne heresis occasio detur, Excommunicationis laqueo inmodatur Laici, quicumque publice, uel priuatim de fide Catholica disputare ausi fuerint. ^{a. c. 2. §. in 4. hibemus in c. a. c. fi. in c. b. c. fi. in c.}
In causa heresis proceditur simpliciter, & de plano, sine strepitu & figura iudicij. ^{b.}

De Scismaticis. Tit. IIII.

Scismatici quoque, id est, qui ab unitate Ecclesiae se diuidunt, suos sibi seorsum constituentes Sacerdotes, & haereticis annumerantur, & ab eis factae ordinationes irritae habentur, & qui dignitates Ecclesiasticas, uel beneficia per ipsos sunt consequuti, eis priuantur. Item alienationes rerum Ecclesiasticarum per ipsos factae nullius sunt momenti, & qui sponte in scisma quodpiam iurarint, a sacris ordinibus & dignitatibus suspenduntur, & demum, si indomiti sint, degradari etiam possunt, & curiae seculari tradi. ^{c. Abb. in rub. extra. eod. d. c. 1. & 2. extra. eod. e. Bernar. Diaz. tit de scimat.}

De Apostatis. Tit. V.

Apostatis non minus suae poenae sunt. Horum autem tres cum sint species, nam alij a Christianae Religionis doctrina deflectunt, alij erga suos Praelatos se nimium contumaces praestant, alij Regulam suam posthabent,

E e 2 bent,

Non

bent, quem susceperunt habitum, & Regulae praecepta, in qua iuraverunt, descrentes, prima eorum species illis poenis tenetur, quas supra aduersus hereticos statutas demonstrauius, in qua specie & illos ponendos existimarem, qui Summo Pontifici non parent, nec eius Canonibus tanquam a potestatem non habente conditis. Qui uero ex altera specie apostatae sunt, & nimiae erga Praelatos suos contumaciae nomine accusantur, si adeo ceruices erexerint, ut etiam ipsi Romano Pontifici non magis obediens se reddant, sed contemptui eum se habere ostendant, deponendi sunt, atque etiam, si correctioni aures non patefecerint, excommunicandi, & Laicorum manibus derelinquendi, mitius tamen punientur, si haec ex lasciuia quadam potius, quam elato animi fastu aduersus Pontificem commiserint.

Tertiae autem speciei apostatae, id est, qui Ordinis, et Religionis susceptae desertores existunt, quamdiu in eo proposito persistunt, efficiuntur infames, & ab accusatione, & testimonio repelluntur, nec possunt ad dignitates euehi, & praeterquam quod pluribus actibus interdicti sunt, praeterea, si correctionem nullam admoniti admitterint, deponi etiam possunt, & demum foedi carceris squalore etiam experiri coguntur, donec ad

sanior

saniores mores a quibus tam obstinatis animis declinarant, suos per aesi errores reuertantur.^a

^a. Ab. inc.
i. eo. tit. &
Bern. Diaz.
in pra. eo. t.

De his qui crimen Haereticis quaerere & vindicare possunt. Tit. VI.

Parum fuerit poenas contra hereticos statutas esse, nisi etiam Iudices constituti essent, qui & quaestione diligenter exercitata fontes inuenirent, & inuentos dignis poenis subicerent. Ad ordinarios igitur haec partes spectant, uerum quia prouincia ipsa per se ardua est, magnique negocij, & saepe contingit, Episcopum alijs curis quae plurimae illi officio incumbunt, distractum non posse, qua esset opus diligentia, in hoc negocium incumbere, & tamen tanti est momenti res, ut nihil tepidi, nihil remissi in eo agi oporteat: ea propter providerunt Iuris Pontificij conditores, ut Iudices aliqui constituerentur, quibus id negocij praecipue daretur, nempe ut hereticos sagaciter exquirendo inuenirent, inuentos diligenter excuterent, excussosque legitimis poenis afficerent, omnemque suam curam, & studium in hanc rem conferrent, quos Iudices, uel quaesitores, uel (ut uulgò) Inquisitores appellare solemus, eos uero annorum quadraginta aetatem attigisse oportet, quod officium, & si in mandato fundetur, uel se-

^b. Cle. pe.
de haeretic.

dis Apostolicæ, uel aliorum, quibus tales Iudices dandi Ius competit, mandatoris tamen morte non extinguitur, etiã quò ad negotia nec dum uiuente mandatore incepta, queq; etiam nondum emerferant, quod quidem in fauorem fidei statutum fuit, a. c. ne alii qui de hæret. in c.

a. Sanè, cum negotium fidei (quod magnis priuilegijs fruitur) alijs occupationibus impediri non debeat, pestis hæreticæ Inquisitores à Sede Apostolica deputati de diuinationibus, aut fortilegijs se intrmittere non possunt, sed eos relinquere suis Iudicibus puniendos, nisi hæresim saperent manifestam, puta, dum circa aras Idolorum nefarias preces emittunt, sacrificia offerunt, Dæmones consulunt, eorum responsa accipiunt, uel Sanctissimo Corpore aut Sanguine Domini nostri Iesu Christi abutuntur in sortibus accipiendis, uel hæreticos sibi ad sortes faciendas associant, uel pueros iterum baptizant ad sortes habendas.

Horum autem inquisitorum non parua in negotijs fidei est potestas, quippe hi & citationes mandare possunt, & denuntiationes sententiarum, quas in id genus homines hæreticos promulgant, Cleri quoque ad se cuocandi, & populi, & peritissimi cuiusq; quorum sententias in causa explorare uelint. Ius & potestas eis permissa est, possuntq; suæ ditionis fines egressos hæreticos persequi.

sequi. Item libros, quibus quæstiones contra hæreticos actitatæ continentur, ad se afferrè iubere.

Item hæreticos penes se remorari & capi eos imperare, & in custodiam conijcere compedibus quoque, & manibus ferreis deuinciendos, in eorū potestate est.

Et demum contra eos in quos uiderint expedire, quæstiones exercere possunt, uerum carceris poenæ magis, quàm custodiæ causa assignandi potestas Episcopo inconsulto eis non permittitur, nec carcerem hæreticis ad sanam mentem reuersis in poenam prisce erroris Iure assignatum in alteram poenam trāsferre, uel tormentis eos subijcere, aut contra eos sententiam ferre, sicut neq; e conuersò Episcopis hæc agere permissum est, Inquisitoris sententia non explorata. a.

a. c. ut committi in c. & cle. i. §. i.

Quod si eorum alter, siue Episcopus, siue Inquisitor nolit, aut non ualeat ipse coram adesse, ut cum altero de præscriptis conferat, hoc tamen ab eo exigitur, ut saltè collegæ partibus suis fungenti uices suas mandet, uel consensum suum & consilium per literas significet. b.

b. d. clem. i. §. i.

Liberum tamen est eis uidelicet, Episcopo, & Inquisitoribus, uel simul coniunctim aduersus hæreticos querere, uel diuisim, dummodò si sciuntim procedere maluerint, acta corā se gesta alter

a. Extraua.
i eo. ti. & c.
p hoc. in c.

alteri inuicem communicet, eo scilicet tempore, quo aliud nihil iam superest agendum, nisi ut sententia feratur. a. quo facilius sit ueritati aperiri aditus, & una uterq; simul negocium sententia finiet, in qua ferenda, si forte inter eos non conuenierit, negocij series apte, & cōpositē ab utroq; exposita ad Sedem Apostolicam mittenda est.

Verum Inquisitores, & si à Summo Pontifice dati essent, contra Episcopum tamen inquirendi ius nullum habent, nisi hæc facultas eis specialiter concessa sit, sed, si quempiam Pontificij gradus in crimine inquisitione digno iacere compertum habeant, uel de hoc fam. in uehementē aduersus eum esse intelligant, id tenentur Sedi Apostolicæ denuntiare. b. quod etiam obseruandum est in Apostolicis officialibus, uel nuntijs, nam & eorum huius generis errores Summo Pontifici per quæstiores denunciandi sunt, ipsis enim Inquisitoribus nullum aduersus Episcopos, & cuiusmodi officiales, uel nuncios inquirendi ius legibus Pontificijs concessum est. c.

b. c. inquisi
tores. in c.

c. Extra
uag. in.

Multa præterea per diuersos Summos Pontifices statuta sunt, quæ ex quæstorum officio esse decreuerunt, tam circa testes super crimine hæresis examinandos, quàm circa librarios, et alias personas, quæ eorum officio impedimentum, uel opē importat

importare possent, quàm etiam circa custodiam hæreticorum, & deniq; circa plura, quæ ad eorū officium spectare decernunt. a. Sed quia instituti nostri propositum egredierentur, ea idcirco prouidenter missa facimus.

a. c. ut offic.
et c. inquisi
tionis. eo. t.
in c. & cle.
i. §. 2. usq;
ad h. c. i. &
cle. 2.

De Usuris. Tit. VII.

Usuræ quoq; crimen non minimum existimatur, cum & testamenti utriusq; leges diris execrationibus sancitæ sint, & à iure quoq; humano tam Cesareo, quàm Pontificio repellantur, b. siue id sit, quia naturam superare, & quodammodo uiolare uelle uidentur, qui id agunt, ut pecunia res suapte natura nulli propagationi apta, nullo tamen Domini labore, nullaq; eius industria, quasi fructus ex se gignat, seu quia pietati contrarium sit, & à Christiana charitate alienum, nolle opibus sibi superantibus proximo egenti gratis suppetias ferre, seu etiam, quia, si huiusmodi mercimonia exercere fas esset, cætera omnia ac agricultura, & quæ generi humano utiliora sunt, facile posthaberentur, quod huius lucrum certius tutiusq; sit. c.

b. c. quod
dicam. ubi
glo. uer. red
di. 14. q. 4.

c. Abb. in
rub. extra.
de usur.

Est autem usura crimen ex lucro proueniens quo fors mutuo data accessionem accipit, uel ex pacto, uel intentione mutuantis. Et, cum dixerit

mus usuram ex mutuo oriri, consequens est etiam, ut in his dumtaxat rebus committi possit, in quibus et mutuum consistit, nempe his, quæ pondere, numero, mensurae constant. ^a

a. Abb. ubi supra.

Qui pro mutuata pecunia fundum pignori accepit, eius fructus, si quos percepit, in sortem acceptos ferre debet, non sibi lucro adscribere, nisi fœneratoris nomen et notam subire uelit. ^b

b. c. i. & c. cõqueitus.

Sed nec ille pro peccato erit solutus, qui maiore precio rem suam ideo uendiderit, quod precio persolueno temporis aliquod interstitium emptori concesserit, ^c nam et hic mutuum uidetur latere, quamuis extrã non appareat. Emptori si quidem uenditor pecuniam uidetur ad rem à se comparandam mutuassee, quàm statuto tempore auctam sibi postea cum fœnore reddat, quod sanè ita est intelligendum, si certum erat, uenditarum mercium precium post ueditionem factam auctum non iri, quod si id fuisset incertum, easq; merces contractus celebrari tẽpore ultrò non fuisset uenditurus, aliud dicendum esset. ^d

c. c. in ciuitate.

d. c. fi.

Qui uerò decem solidos dat, ut alio tempore certæ sibi uini, grani, uel olei mensuræ reddantur, quæ licet tunc plus ualeant, utrum plus, uel minus solutionis tempore fuerint ualituræ, uerisimiliter tamen dubitabatur, non est ob hoc fœ

fœnerator existimandus, at, qui ex eo, quod pecuniarum à se mutuo datarum periculum suscepit, aliquid ultra sortem percipit, fœneratoris labe non caret. ^a

a. d. c. fi.

Ac tanto odio semper est habitum usurarum crimen, ut Alexander Tertius olim rescripserit, nec redimendorum quidem à Barbaris captiuorum gratia fœnori dare, aut accipere licere, ab eo, qui ultrò non fuisset, nisi per suasus, et uerbis inductus sub fœnore mutuaturus ^b.

b. c. sup eo, ubi Abb.

Quare cum tam enorme hoc uitium uideatur, meritò etiam graui poena fuit uindicandum, quocirca ab eodem Alexandro in Concilio Lateranensi statutum fuit, ut manifesti usurarij nec ad communionem admittantur Altaris, nec (ubi in hoc peccato eos mori cõtingat) Sepultura Ecclesiasticæ concedantur, nec eorum oblationes ab Ecclesia accipiantur, et qui cõtra suprãdicta eos admiserint, dignè puniantur, nempe, ut qui aliqua acceperit, ea reddere compellatur, et qui Christianæ tradiderit sepulturae, donec ad arbitrium sui Episcopi satisfaciatur, ab officij sui maneat executione suspensus. ^c Et rursus idem Alexander constituit, ut Laici fœnus exercentes usque ad dignam satisfactionem uinculo Excommunicationis adstringantur, et Clerici ab officio

c. c. quia in omnibus.

a. c. præte
rea.
b. Abb. d. c.
præte
rea. b.

Beneficio suspendantur, a arbitrioq; Iudicis
relinquetur, a qua supradictarum poenarum inci
pere malit, b.

Atq; ut Lateranensis Concilij Canon san
ctius custodiatur, addidit Gregorius Decimus, ut
quamquam manifesti usurarij de usuris, quas ac
ceperunt, satisfieri expressa quantitate, uel gene
raliter in ultima uoluntate mandauerint, nihilo
tamen minus Ecclesiastica Sepultura eius denegetur,
donec de usuris ipsis fuerit, ut eorum facultates
patientur, plenè, & integrè satisfactum uel
ijsdem ipsis, qui usuras soluerint, si prestò sint, uel
alij, qui eas possint acquirere, uel his deficientibus
loci ordinario eiusus suffecto, uel Rectori Paro
chie, sub qua testatur ipse usurarius habitat, corã
aliquibus eius Parochiæ hominibus integris, aut
feruo publico ordinarij ipsius mādato, quibus qui
dem personis liceat cautionem huiusmodi credi
torum nomine huius ipsius constitutionis autho
ritate accipere, ita quod ipsis principalibus cre
ditoribus perinde actio acquiratur, ac si iisdem
ipsis præsentibus cautum fuisset. Et, si quidem re
ceptarum usurarum quantitas fuerit manifesta,
illa semper in huiusmodi cautione exprimēda est,
sin minus quantitas manifesta fuerit, ea quantitas
exprimetur, quam is, qui cautionē accepit, iu
dicio

dicio suo arbitratus fuerit, qui, si minorem ueritate
quantitatem sciens fuerit arbitratus, ad reli
qua creditori sarcie da tenebitur. Sanxit præte
rea, ne quis manifestorum sceneratorum testamē
tis intersit, nec quis eos ad confessionem admittat,
uel absoluat, nisi de usuris satisfecerint, uel de
satisfaciendo pro uiribus facultatum præstite
rint idoneam cautionem, & testamenta contra
hæc condita, ipso Iure irrita esse decreuit. a.

a. c. quam
quam. in 6.

Si uerò nusquam appareant illi, a quibus us
uræ acceptæ sint, cum tamen certum sit, ab ali
quibus fuisse acceptas, poterunt malè ablata pau
peribus diuidi, b uerum, ut iisdem ipsis potius, qui
detrimentum passi sunt, reddatur, quam incertis
distribuatur, quod certarum sit personarū, opti
mum erit publicis edictis pronuntiare in locis, a
quorum incolis solutæ sunt, ut quisquis sceneratoris
nomine a se aliquid sciat ablatum, id ueniat rece
pturus. c.

b. c. cum tu.
c. Michael.

Sceneratoris quoq; hæres poterit iisdem mo
dis, quibus ipse scenerator possit, si uiueret, ad re
stituendas usuras compelli, a quinimo, si quis scenerator
a Sede Apostolica literas impetrarit, de
usuris, quas ipse alij soluit, restituēdis sibi uel fru
ctibus sibi in sortem computandis, nulli commodo
ei erunt literæ impetratæ, nisi prius restituerit
usu

c. Clo. d. c.
quamquam
in uer. satis
fieri.
d. c. tua
nos.

a. c. quia
frustra.

M. ANTONII CVCCHI
usuras, quas ab alijs noscitur abstulisse ipsa, a uel
author eius. b.

b. c. Micha- Si aliqui existant, qui procul dubio sint usura-
ri manifesti, quamuis nec sint condemnati, nec
ei. contra eos propter potentiorum metum, qui eos
tuentur, ullus accusator appareat, ij tamen, si a-
lijs argumentis constiterit, eos foeneratores esse
manifestos, poterunt Lateranensi Concilij poena
puniri. c.

c. c. cum in Iudaei quoq; ad restitutione usurarum, quas a
Christianis retulerint, cōpelli possunt, interdicta
tua Dio. ei. eis Christianorum communitate, & societate. d.

d. c. pen. Utq; omnis occasio remoueat, qua contra
supradicta foenus exerceri possit, statuit idem
Gregorius Decimus, ne quis dominus, uel uniuer-
sitas patiat, quempiam alienigenā in terris suis
domos foenori exercendo conducere, neue aliquis
domos eis locet, poena tam contra Laicos, quam

e. c. pri. eo- contra Clericos, qui haec fuerint praecpta trans-
gressi, statuta. e. Et Clemens V. Christianorū con-
fessio interdictos esse iussit, quicūq; sup usuris sol-
uitis statuta ordinarint, fecerint, scripserint, uel
dictarint, uel q secundū ea statuta iudicarint; one-
ratq; foeneratores, in causis de foenore uertenti-
bus rationū suarū libros aduersarijs proferre, &
exhibere. Item eos haereticos esse decernit, qui as-
seruerunt

INST. IVR. CAN. LIB. IIII.

224

seuerare non dubitarint, minime peccatum esse
foenerari. a.

a. Cle. i. §.
ceterū, & §.
lane.

In causis super usuris, uel eas quoquomodo
tangentibus procedi potest simpliciter, & de pla-
no, sine strepitu iudicij. b.

b. Cle. dis-
pediosam.
de Iudic.

De Crimine Falsi. Tit. VIII.

Crimen quoq; falsi magnum aestimatur, ma-
gnisq; poenis uindicitur, nec id immeritō,
quandoquidē non unus hoc crimine ledi-
tur: nam Deus in primis, tum Iudex, & is denique,
aduersus quem falsum adstruitur, simul offendun-
tur. Plurifariā uerō falsitas cōmitti potest, uide-
licet in literis Pontificijs, in illis, quae a Cancellaria
Apostolica, quaeq; a Sum. Poenitentiario Papae
proficiscuntur, uel in literis aliorū Prælatorū, &
iudicum inferiorū, uel quibuscūq; alijs literis, In-
strumentis uel in testimonijs serēdis. Et quibusnā
modis falsitas deprehendi possit in literis, quae Ro-
mani Pontificis nomē praescriptū habent, disertē
exposuit Innocentius III. Archiepiscopo, & Ca-
nonicis Mediolanensibus. d. Quatuor autem in
primis sunt, quibus diligenter inspectis, non pote-
rit falsitas ulla, si qua suberit, diutius latere: nā in
aliquo infra scriptorū quatuor falsitas serē patra-
ri solet, uidelicet aut in diplomate, quo pro sigillo
utun-

c. c. pri. de
crim. fal.

d. c. licet ex
tra. cod.

utuntur, Petri, & Pauli Apostolorum imagines
in cera impressas habente, quam Bullam uulgo ap-
pellant, quæ funiculo appensa manet, aut in ipso
funiculo committitur, qui per cartham plicatam
traiectus bullam, carthæ annectit, aut in cartha
ipsa, aut deniq; in literarum stilo deprehenditur.

a. c. quã gra Ex qua Regula sic genereliter tradita diligen-
uis. in fi. ex-
tra. eo. & c.
olim. in fi.
de priuileg.
tissimus quisq; codicillos omnes Pontificios, quan-
ti sint faciendi, facile diudicare poterit, & ut de
stilo dicam, ne singulis casibus explicandis morã

traham, hos infrascriptos retulisse breuiter suf-
ficiat: nam literæ à Summo Pontifice ad Patriar-
chas, Archiepiscopos, Episcopos scriptæ, quibus
eos filios appellat, falso crimine non carent, quod
à stylo curiæ Romanæ abhorreant: sicut etiam è
conuerso, quæ ab eodem Pontifice ad Reges, Prin-
cipes, aliosue cuiuscunq; ordinis, uel gradus mis-

b. d. c. quam se literæ alio, quàm filiorum nomine eos compel-
grau. lant, eodem uitio laborant: **b** quemadmodum etiã
uni scriptæ literæ cum plurium numero appellan-
tes. Deprehendet quoq; falsitatem perspicacissi-
mus quisq; si animaduertet nonnunquam adulte-
rinum sigillum codicillis appendi, uel funiculum
ueris literis detractũ adulterinis apponi, uel car-
tham, in qua ueræ literæ scriptæ fuerãt, pœnitus
abrasam alia tenuissima cartha alterius sententiæ
literis

literis conscripta tenacissimè conglutinari. Alij
præterea sunt modi, quos ex prædicta Innocentiã
Epistola colligere potestis, & demũ nemini **a. d. c. licet.**
fas est, codicillos Apostolicos uel in tantulo pun-
cto uiolare, nisi ei, cui id officij sit demandatum:
quod si quis in literis summi Pontificis falsitatem
committere ausus fuerit, Excommunicationi ad-
dictus erit, à qua præter Romanum Pontificem
nemo cum poterit subleuare. **b** Et alijs præterea **b. c. ad falsa**
pœnis afficiuntur, qui in literis Summi Pontificis **riorum. ubi**
falsum aliquid commiserint: nam si Laici sint, qui **glo.**
falsitatis authores, perfectoresq; fuerunt, quan-
uis etiam alieno ministerio ad id flagitij patran-
dum usi fuerint, alteri fortè id fieri mandantes,
pœnis Iure Cæsareo impositis puniuntur, nempe,
ut deportentur, eorumq; bona publicentur, &
serui ultimo supplicio afficiantur, eademq; pœ- **c. l. 1. §. fi.**
na etiam fautores, adiutoresq; & defensores ple- **ff. de fal.**
tuntur: Clerici uerò, qui falsarij fuerint depre-
hensi, omnibus officijs & beneficijs perpetuo pri-
uati, & (ubi per se falsitatis uitium exercuerint)
ab ordinibus suis per iudicem Ecclesiasticum de-
positi, Laicorum curiæ relinquuntur secundum
constitutiones legitimas puniendi. **a.**

At, qui non ipsi falsum perfecerint, aut fieri **d. c. ad falsa**
mandarint, falsis tamen ab alijs fabricatis literis **fariorum.**

scientes usi fuerint, officijs & beneficijs Ecclesiasticis spoliandi sunt, Laici excommunicatione innodandi, à qua tunc demum soluendi erunt, cum satisfecerint competenter: in quibus tamen inter malitiam, & negligentiam discrimen erit habendum, hæc enim mitius est punienda. a.

a. d. c. ad falsarium in fi.

Qui uero alterius Principis ut secularis sigillum falsauerit, si Clericus fuerit, ab ordinibus depositus charactere compugendus erit, ac in exilium mittendus. b. Sed si Prælati alicuius literis, uel iudicis inferioris falsitatem Clericus adhibuerit, ab ordine deponetur, & omnibus beneficijs excutis. c. si Episcopi inferioris falsitatem Clericus adhibuerit, ab ordine deponetur, & omnibus beneficijs excutis. d. Testis autem, qui falsum testimonium dixerit, si Clericus sit, deponetur, et in arctum Monasterium ad poenitentiam agenda relegabitur. e.

b. c. ad auerentiam. c. c. si Episcopi. 50. diff. Abb. c. olim 2. no. in de referip. d. Diaz. in tit. de falsar. Socin. c. ad falsar. eod. tit. de fal. e. d. c. si Episcopi. diff. 50. Abb. c. pr. de crim. fal.

De diuersis Delictis. Tit. IX.

SVNT & alia crimina præter supradicta non minore animaduersione digna, ut ecce Clericus contra Episcopi sui uitam, uel hono-

no

nozem aliquam coniurationem machinatus, nec potis ad sanitatem ullo modo flecti deponi potest, & in manibus secularium descri puniendus. Item Læse Maiestatis crimini obnoxius Clericus cuiuscumq; ordinis sit, deponendus est. a.

a. Diaz. in tit. Læse Maiest.

Maximum porro eius crimen æstimatur, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem hostiliter insequitur, uel percutit, aut capit, uel socium hæc patranti se adiungit, uel fieri mandat, uel facta rata habet, aut consilium, uel fauorē dat, aut postea recepat, uel defendat scienter: Is enim sicut Læse Maiestatis criminis reus perpetuo sit infamis, diffidatus nihilominus, & bannitus, sitq; intestabilis, ut nec Testamenti liberam habeat factionē, nec ad alicuius bona ex testamento, uel ab intestato uocetur, quatenus ab omni successione repulsus, publicaq; repulsa confusus minus inueniat sue malitiæ successorem: fieri iubetur habitatio- nes eius desertæ, ut non sit, qui eas inhabitet, dari præcipiuntur cuncta eius ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiæ perpetuâ ruinâ testentur, nullo tempore iustaurari permittuntur, nullusq; ei debita reddere, nullus respondere in iudicio tenetur, bona eius omnia Fisco, uel Reipublicæ applicantur: feuda, locationes, officia, & beneficia omnia, quæ ab Ecclesiis habebat,

ad eandem pleno Iure reuertuntur, filij & nepotes ipsius omnibus beneficijs, ac etiam Pontificali dignitate sunt ipso Iure priuati, nec ad aliquam dignitatem, uel officium publicum aspirare possunt, nec alicuius legitimi actus capaces sunt: multaque alia aduersus huiusmodi sacrilegos homines per Bonifacium Octauum statuta sunt: a.

a. c. fœlicis. quemadmodum & ferè eandem poenas Clemens Quintus contra eos sanxit, qui Pontificè quemlibet supradictis modis affecerit, insecutus fuerit, uel ei iniurius fuerit. b.

b. Cle. pri. de poen. Homicidium quoque nemo ignorat crimen horrendum censi, tunc præsertim, cum neque fortuito, neque ulla ad id impellente necessitate committitur, sed libera uoluntate id suggerente: quod si à Laico patratum sit Ecclesiasticæ ditioni subiecto, iudex eius Ecclesiasticus causam secularibus legib. decretas poenas in eum statuet: Sin Clericus sit deponetur, atq; etiam, si adiacentes crimini loci ualde illud exaggeret, ut iam non uideatur amplius dissimulanda, aut ferenda rei proterua temeritas, Laicorū manibus sacris ei ordinibus antea ablatiis plectendus dimittetur. d.

c. c. Cleric. ne cleri. uel mona. Sed & furtum, id est, contrectatio rei alienæ inuito domino, lucri faciendi causa, non leuem ir-

d. c. cū non ab homine. ubi doct. de iudic.

100

rogat auctori suo notam, & poenam. Clericus enim fur deponitur, & cum nullam correctionem admittit, excommunicatur: deinde contumacia crescente, anathematis mucrone feritur: quod si adhuc in profundum malorum ueniens cōtempserit, seculari potestati relinquitur exilio, uel alia legitima pœna puniendus. a.

Adulterium quoq; id est, alieni thori uiolatio, magnam poenam meretur: nam Clericus deponitur propter adulterium, Laicus excommunicatur. b.

Item stuprum, quod proprie est illicita uirginis defloratio, quando scilicet non præcedente coniugali pactione, utriusq; uoluntate uirgo corrumpitur, pœna non leuis manet: nam Laicus, qui uirginem stupro deceperit, corruptam à se uirginem, dote illi idonea à se constituta uxorem ducere tenetur, si ipsa, paterq; uirginis in id consenserint: sed si ille renuerit, stuprator ei dotem constituet pro uiribus patrimonij & dignitate, ac loci consuetudine: at si eam sibi iungi recusarit, corpore afflictus, & excommunicatus in Monasterium conijcietur, ubi pœnitentiā agat, & ex quo nulla sit egrediendi sine præcepto licētia. c. Clericus uerò flagris ceditur, interdumq; pœna pecuniaria mulctatur, & quandoq; etiam deponitur. d.

a. d. c. cum non ab homine.

b. c. significasti. ubi Abb. de adulter. c. at si cleric. §. de adulterijs. de iudic. Host. in sū.

c. c. 1. & 2. de adulter. ubi not. d. uide Di. az. in tit. stupri.

Item raptores, id est, qui puellas uel illatas à domino patris abducunt, ut corruptas à se uxores habeant, poenas seueras non euadunt, siue puella duntaxat, siue parentibus solis, siue utriusque uis facta dicatur: nam Clerici à gradu suo deiciuntur, Laici excommunicantur und cum adiutoribus suis, a poenam pecuniariam inferre coguntur. b.

Quanto acrius igitur plectendi essent, qui sacris Virginibus Deo dicatis nulla Religione deterriti se commiscere non formidant, cum tergemina crimina eodem scelere committant, uidelicet, Incestum, Sacrilegium, & Adulterium? Hi ergo protinus à sacra Communione detruduntur, & nisi per publicam probatamque poenitentiam omnino non recipiuntur, sed tantum his uaticum de seculo transeuntibus, si digne poeniterint, non negatur, c. Clerici uero hæc committentes ab officio & beneficio deponuntur. d.

Incestus uero est, cum quis consanguineis, uel affinis abutitur: e cui crimini illigatus Clericus deponendus est, & quod & de illo forte est dicendum, qui filie spirituali, quæ poenitentia Sacramentum sibi peccata confessæ est, se se illicitè copularit. & Item qui contra naturam masculis se coniungit, Clericus, deponi debet, ac in Monasterium detruendi, Laicus uero excommunicationi subdi, & à coetu

coetu fidelium poenitus alienus fieri. a.

Qui incendium quoque posuerit dolose, poena Canonica non effugit: nam Laicus excommunicatur, nec absoluitur, nisi damno prius restituto, & iuramento prius præstito, quod nullum post hæc incendium eius dolo excitabitur. b. Clerico autem in id sceleris lapsò (quod unusquisque abominabitur) Iudicis considerati et prudentis arbitrio poena imponetur, qui Iudex damnorum qualitatè & quantitatem, loci consuetudinem & leges, ac doli grauitatem ante oculos habebit, & secundum ea poenam infliget, cum nulla poena huius criminis Clerico inurenda legibus Pontificijs diffinita credatur. c.

His adduntur & aliæ delictorum species, ueluti, Sortilegium. Sortilegi autem dicuntur (ut Isidoro placuit) qui sub fictæ Religionis specie per quasdam sortes, quas ipsi Apostolorum, aut aliorum Sanctorum hominum nominibus præteregeunt, diuinationis scientiam profitentur, aut certarum scripturarum inspectione futurorum euentum se prædicere posse gloriantur. d. Quorum poena est, si Clerici sint, ut deponantur, & in Monasterium arceantur. e. Iudex tamen delicti pondus, qualitatem, quantitatemque secum pensabit, & metietur, & delinquentis animum spectabit,

a. c. Cleric.
de excels.
prela. Diaz.
uerf. nefan-
di criminis
rei.
b. pessimã
27. q. 8. Ho-
stie. in sum

c. Diaz. uer.
incendarij.

d. c. uno. 26.
q. pri.

e. Abb. c. at
si cler de iu-
di. ubi Dec.
Aret. c. cum
nō ab homi-
ne.

a. c. eos. c.
de puellis.
36. q. 2.
b. c. de ra-
ptorib. ea.
q. & cau. Ho-
stien. in sū.
c. c. Virgini-
bus. ubi gl.
27. q. 1. Abb.
c. at si Cler.
col. 12. de Iu-
dic. & c. pe-
3 no depur.
canō. Diaz.
tit. de mōia-
libus.
d. Diaz. in
tit. de mōia-
libus.
e. c. lex. illa
36. q. pri.
f. Gl. c. non
debet 30. q.
pri.
g. Diaz. in
tit. incestus
& in uerf.
spirituali-
bus filijb.

a. Grillam. iuxta quæ pœnam imponet. ^a Sic etiam ex Concilio Lateranensi sub Leone Decimo celebrato Antistitum arbitrio pœna est Sortilegis irroganda, nisi in eo uitio perseverarint: nam tunc ex eodem

b. Diaz. in Concilio deponuntur, & in Monasterium ad tempus arbitrio Iudicis definiendum detruduntur, beneficijsq; & officijs Ecclesiasticis quibuscunque priuantur. b.

c. Rip. c. 2. Per iuris uerò, præterquã quod & beneficia auferuntur, & ordinum interdicitur executio, tua nos. de alia quoq; pœna adduntur pro rei qualitate. c.

Blasphemus aut Clericus ex eodem ipso Lateranensi Concilio sub Leone X. ita punitur, nam prima uice, qua de hoc crimine fuerit cõuictus, beneficiorum omnium fructibus annuis spoliabitur: altera uice beneficij ipsius, quod unum ei sit, iacturã sustinet: si plura beneficia habeat, illud ex eis amittet, quod ordinarius ei adimere statuerit: tertio demum ad uomitum reuersus, & conuictus, dignitatibus omnibus & beneficijs ipso Iure priuatus censetur, ad eaq; ulterius retinenda in habitis censetur, eaq; liberè impetrari, & conferri poterunt. Sed olim Clerici Blasphemi arbitrio Iudicis puniebantur, & si hanc prauam consuetudinem habebant, poterant degradari: e Laicisq; de alia pœna imposta erat per Gregorium I X. f.

d. Diaz. uer blasphem. in fi. e. Io. Andr. & Abb. c. 2. de maledic. Diaz. eod. uer. Blasphem. f. d. c. 2. de maledic

Cæ

Ceteras autem delictorum species, si quæ sunt, & eorum pœnas, studiosus ex corpore Iuris Canonici excipiet; nos enim de his tantum diximus, quantum pro instituto nostro necessarium esse iudicauimus.

De Pœnis. Tit. X.

SED cum uaria pœnarum genera inuenta sint, quibus delicta uel seuerè, uel remissè, prout eorum qualitas exegerit, puniantur, æarum aliquas enumeremus, ut proinde sciãt Iudices acriter delinquentis statu & conditione, omnibusq; maturè circumspicere statuenda sit.

Et maxima quidem Iure nostro in Clericum pœna est degradatio, id est, omnibus gradibus, & ordinibus spoliatio, quæ etiam in Clericum minorum ordinum cadere potest: eaq; est duplex, altera, quæ solis uerbis fit, & depositio simplex appellatur, altera quæ non tantum uerbis, sed etiam factis celebratur, ideoq; actualis appellatur degradatio, & certus in ea Episcoporum numerus desideratur: nam Episcopo deponendo Episcoporum duodecim presentia opus est, quæ tamen nec sine authoritate Summi Pontificis fieri debet. Presbytero autem deponendo sex Episcopos in-

a. c. ad reprimendã. ubi glo. de offic. ordi. b. c. quod ad trãstatio nem. ubi gl. de offic. lega. c. discutere, & c. hęc quippe. 3. q. 6. c. accusatores. § Iudices. & c. seq. 3. q. 8. & c. duodecim. 5. q. 4. Abb. c. non potest. de re iudic.

Ff 5 teref

M. ANTONII CVCCHI

teresse satis fuerit, Diacono, & Subdiacono tres præter proprium ipsius Episcopum, cæteris Clericis deponendis sola proprii ipsorum Episcopi sententia sufficiet, a cum Clericorum tamen suorum præsentia. b Criminis tamen hæresis damnatum Sacerdotem, uel alium Clericum in sacris ordinibus constitutum poterit suus Episcopus solus conuocatis Abbatibus, alijsq; Prælati, & Religiosis personis & literatis suæ Diocesis, quos uocare uoluerit, degradare. c Multa autem solennitas in solenni degradatione requiritur, quæ tam ex Concilio Carthaginensi secundo, quam ex Bonifacij Octauo responso ad Arelatensem Episcopum præscripta est, & eo etenim modo fit, quo exauthorari solet, qui in militiam armatam adscriptus est, nam sicut illi militaria detrahuntur insignia, atque à militia & castris exturbantur priuatis consortio, & priuilegio militari, ita Clericus in caelestem militiam adscriptus singula ordinum, quos receperit, insignia reddere compellitur, qua degradatione perfecta exinde curiæ seculari præsentis est tradendus, ut eum in forum suum recipiat, & poenas, quas ei uisum fuerit, infligat, habita eius erroris tamen aliqua miseracione, quod ut Iudex secularis faciat, & præsertim ne mortem ei inferat, à Iudicibus Ecclesiasticis

a. c. folix. 15. q. 7.
b. c. degradatio. in 6.
c. Episcoporum. 15 q. 7.

c. c. r. de hæretic. in 6.

d. d. c. degradatio. in 6.
& d. c. folix.

INST. IUR. CAN. LIB. III. 230

sticis est impensè monendus & rogandus. a. Simplex autem depositio nullam facti solennitatē desiderat, quippe eius executio est degradatio actualis, & si non tamen semper depositio uerbali fiat, quo actualis executionē secum trahat, quo casu multa ex supradictis remitti aliqui censuerunt, b non solet autem depositio nisi pro grauib; & capitalibus delictis iniuri, & nisi legibus Canoniciis cautum sit, c & grauius etiam negotiū esse oportet, ut actualis degradatio fiat. d Et ex his causis fieri potest, uidelicet, propter hæresim, e crimen falsi, f scisma indomitum, homicidium atrox, puta parricidium uel Episcopi, aut Presbyteri eadem. g.

Carcerem quoq; ad perpetuum damnatio nõ infima est inter poenas, quæ hoc iure irrogari solent, nam, et si reis custodiendis magis, quam puniendis carceris angustia inuenta sint, h iure tamē nõ stro hic quoque carcerum usus pro delinquentium supplicio est receptus, i atque hæc poena capitalibus interdum annumeratur, k eiq; supplicio quàm similima est, quo seculares utuntur, dum quempiam in metallum, uel ad triremes damnant, l & in eum, qui depositus fuerit, exerceri potest, his uidelicet casibus, quibus in foro Laicorum uita adimeretur, m potest tamen etiam ad

a. Ab. c. nõ uimus. in fi p illū tex. de uer. sign. b. Abb. d. c. non potest. col. 4. de re iudic. c. Glo. c. i. 15. q. 8. in fi. glo. mag. d. Abb. c. at si cleric. col. pe. & tepe. de iudic. e. c. r. de hæret. in 6. f. c. noui mus. super alleg. g. Ab. Dec. d. c. at si cleric. h. l. m. adat. ff. eo. de poenis. l. incredibile. C. eo. i. c. quauis. ubi i gl. in 6. k. Fel. c. qualiter. . 2. §. ad corrigendos. de accu. Diaz. in prac. cri. l. Felin. & Diaz. ubi sup. m. Abb. c. tua de poena

a. d. c. quā tempus fieri in carcerem relegato. a.
 uis. in fi. Item beneficiorū adeptio grauis pœna cen-
 b. c. inuen- setur, nec nisi pro grauibus delictis imponi solet,
 tū. 16. quest. b nec nisi delictum eam priuationis pœnam mere-
 7. ubi glos. c. Glo. & ri in Iure sit expressum, ut contingit etiam, cum
 Abb. fi. c. de agitur de aliquo priuando potestate eligendi, uel
 Iure patr. d. c. decre- presentandi, c. & in honorum quoq; publicatione
 uit. de hæc ret. in a. hæc locum habent. d.

Supplicij etiā loco detruduntur fontes quan-
 doque in arctum Monasterium, extra quod eis fa-
 cultas non sit exiliendi, quod ferè post depositio-
 nem factam contingit. e Hinc iudicare potest ex
 grauisimis duntaxat delictis hanc pœnam irro-
 gari solere. f.

Item possunt Clerici notis & stigmatibus cõ-
 pungi, dum citra sanguinem id fiat, idque post de-
 positionē duntaxat. g Seruitutē quinctiam in pœ-
 nam interdum Canones irrogant. h. Suspenduntur
 etiam nonnunquam Clerici ab officijs & exerci-
 tijs eis competentibus, uel omnibus uel aliquibus,
 idq; uel ad tempus, uel perpetuò, & ab ingressu
 Ecclesiæ, & ab administratione, & à beneficijs,
 & alijs pluribus modis. i.

Ac, ubi interdicti sunt Clerici ab Ecclesiæ in-
 gressu, eo casu, si in ea celebrare ausi fuerint, irre-
 gulares efficiuntur. k Irregularitas enim est, quæ

e. c. tuq; ubi
 Ab. de pen.
 f. Abb. d. c.
 tuæ. col. 2.

g. c. ad audi-
 entiam. de
 pen.
 h. c. ita quo-
 rundam. §.
 clerico. de
 Iudæis.
 i. Cle. cupi-
 entes. de
 pœnis.

k. c. is. cui.
 de sent. ex
 cõmu. in 6.

ex Ca

ex Canonica institutione repellit ab executione
 diuini officij, uel Sacramenti, seu quæ prohibet
 in susceptis ordinibus ministrare, ac ad maiores
 ascendere. a eaq; nisi id expressum in Iure sit, non
 incurritur. b.

Suspensionis uerò, & Interdicti sententia est
 in scriptis proferenda causa expressa, eiusq; ex-
 emplum est suspensio uel interdicto petenti infra
 mensem exhibendum. c Mittuntur etiam inter-
 dum in exilium delinquentes (ut non pauci tra-
 diderunt) ex Iuris Canonici constitutionibus. d
 Verberibus quoq; et flagellis fontes affici possūt.
 dum moderatè id fiat citra sanguinis effusionem.
 & præsertim citra uitæ & membrorum pericu-
 lum. e.

Admittitur etiam in pœnam interdum pri-
 uilegium Clericale. f Inducuntur ieiunia, & pecu-
 niariæ multæ irrogātur, quæ multæ ipsorum ta-
 men Iudicum usui non sunt adscribendæ. g.

Item cessatur quandoq; à diuinis, & interdi-
 cuntur Ecclesiæ Sacramenta, & diuina officia a-
 liquibus in pœnam celebrari, & uindictā, de qui-
 bus duobus infra separatim sumus dicturi.

Excommunicationis autem pœna, etsi capi-
 talis non habeatur, h omnium tamen pœnarum
 longè maximè formidāda est. i. de qua mox subij-

a. Sum. An-
 gel. in uer.
 irregulari-
 tas.

b. c. is. qui
 de sen. ex-
 com. in 6.
 c. c. is. cui.
 de sen. ex-
 com. in 6.

d. c. pe. de
 calum. c. 2.
 qui. 3. q. 4.

e. d. c. cum
 beatus. 45.
 dist. c. 1. in
 fi. de calum.

f. in archi-
 episcopatu.
 de rapt.

g. c. fi. de
 uit. & hon.
 cleric.

h. c. dilect.
 de offic. or-
 di. c. licet.
 de pœnis.

i. Abb. c. cū
 contingat.
 nu. 31. de fo-

ro. compet.
 i. c. corripi-
 antur. 24. q.
 3.

a. c. quæren
ti. uer signi
fic.
ciemus, hæc autem tria, uidelicet: Excommunicatio, Interdictum, Suspendio, proprie censuræ Ecclesiasticæ nomine significantur. a

De Excommunicatione Tit. XI.

Videntum est igitur de Excommunicatione, quæ sicut medicinam affert eam metuenti, atq; (ut decet) magnificenti, sic contra, si fuerit contempta, mortem æternam inuehit excommunicato. b.

b. c. pri. eo.
tit. de sen.
excom. in.
c.

Et nihil est aliud Excommunicatio (ut Panoritanus Abbas diffiniuit) quàm censura à Canone uel Iudice Ecclesiastico prolata, et inflicta, priuans legitima communione Sacramentorum, et quandoq; hominum, unde hoc nomē accepit, quæ si extra communionem. c.

c. Abb. in
rub. eo. tit.

Eaq; duplex est, scilicet maior, quæ non Sacramentorum modò, sed etiam hominum communiatem, et cõsociationem adimit, et minor, quæ Sacramentorum quidem usu interdicit, sed hominum consuetudinem permittit, hæc q; etiam sola participatione cum excõmunicato incurritur, d nam cum excõmunicato neq; orare, neq; loqui, nisi quæ ad eandẽ excõmunicationem pertinent, nec uesci licet, et si quis cum eo aut palam, aut clã locutus fuerit, statim cū eo communẽ Excõmunicatio

d. c. fi. 3. q. 4.
Abb. c. si ce
lebrat. de
cler. excõ.
minist. Ab.
in rub. hoc
eod. tit.
sol. 2.

tationis pœnam contrahet, a nam et ex Concilio Carthaginensi cautum est, ut qui communicauerit, uel orauerit cum excõmunicato, si Laicus est, excõmunicetur, si Clericus deponatur. b.

a. c. cum ex
comunica
to. 11. q. 3.
b. c. qui cõ
municauit.
rit. 11. q. 3.

Sed Concilium Constantiense ad euitandum scandala, et multa pericula, quæ incurri possent, misericorditer indulgit, ut nemo deinceps à communione alicuius in Sacramentorum administratione uel receptione, aut alijs quibuscunq; diuinis, uel extra prætextu cuiuscunq; sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ à iure, uel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abstinere, uel aliquem uitare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententiæ, uel censuræ huiusmodi fuerit in personam, Collegium, uniuersitatem, Ecclesiam, uel locum certum, uel certam terram à Iudice publicata, uel denunciata specialiter, et expressè, constitutionibus Apostolicis, et alijs in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq; saluo, si quem pro sacrilega manuum iniectioe in Clericum sententiã latam à Canone adeò notoriè constiterit incurrisse, ut factum non possit aliqua tergiversatione celari, nec aliquo suffragio excusari, ab huius etenim communione, quamuis denunciatus non fuerit, omninò abstinendum erit. c.

c. Sum. Ca
iet. uer. Ex
communi
ca. min.

Quod

Quod quidem Concilium Constantiense etiā in illis casibus procedit, quibus alioqui à iure participatio prohibita esset, nā in casibus à iure permissis superuacua fuisset Concilij prouisio.

Personæ autem, quibus per talem participationem nullum Excommunicationis periculū imminet, sunt uxores, filij, serui, ancillæ, rustici, & quicunq; eis deseruiunt. Item hi, qui imprudenter excommunicatis communicant. Item hi, qui communicant cum illis, qui excommunicatis commu-

a. c. quoniā multos. 1. quæst. 3. b. Glo. c. rogo. 11. q. 3. c. d. c. quoniā multos.

nican, a traditum est enim Excommunicationem ad tertiam personam non descendere. b. Item excipiuntur hi, quorū consilio metuentū dū nō est, scelera patrāda. c. Item quicunq; oratores seu peregrini, aut uiatores in terram Excommunicatorum uenerint, nam, si non possint ibi emere uel non habere, unde emant, nisi ab Excommunicatis, ab eis accipiendi licentia conceditur. d.

Sed hæc quidem necessitatis ratio constitui persuasit, qua cessante secus esset, at superiore casu nominatæ personæ, si ante latam Excommunicationis sententiam illis obsequijs tenebantur ad strictæ non solum eis licitè communicant, sed etiā

e. c. inter alia. eo. ti. de sent. excō. f. d. c. inter alia. in fi.

eis communicare tenentur, e dum tamē in his criminibus, pro quibus illi Excommunicatione sunt notati, non communicent. f.

Item

Item si quis Excommunicatis in sustentationem, non superbiæ, sed humanitatis causa dare aliquid uoluerit, non prohibetur, a nec etiam Excommunicationis sententiā incurrit is, qui sermonem Excommunicato participat in his, quæ absolutionem, uel aliā salutem animæ respiciunt. b.

a. d. c. quoniā multos.

Prædicatores quoq; qui penes Excommunicatos, uel alienarum rerum detentores in prædicationibus, & confessionibus quodammodo gerunt causam, uel curam eorum, ad quos res ipsæ spectare noscuntur, Eleemosinas licitè possunt ab illis accipere, præsertim, si alioqui non ualcant eo in loco sustentari. c.

b. c. cū uoluntate. in prin. extra. eod.

Infligitur etiam à Iudice interdū & homine Excommunicatio minor, si tamen incertum sit, de qua sit intellectum, Excommunicationem maiore in dubio censetur fulminasse. d.

c. d. c. cum uoluntate. §. pri.

At, qui minore Excommunicatione est illigatus, si celebret, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, licet grauius peccet, nec eligere prohibetur, nec ea, quæ ratione Iurisdictionis sibi cōpetunt, exercere: si tamen sciens electus fuerit, euius est electio infirmanda, peccatq; conferēdo Ecclesiastica Sacramenta, sed ab eo collata uirtutis tamen non carent effectu, cum non uideatur à collatione, sed à participatione Sacramētorum, quæ

d. c. pe. eod. tit. de sent. excommū.

in sola consistit perceptione, remotus: dummodo non in contemptum Ecclesiasticæ discipline, ut delictet contra prohibitionem superioris communi-
 a. c. fi. de cle-
 ri. excō. mi-
 nistr.

a. c. fi. de cle-
 ri. excō. mi-
 nistr.

b. c. si quis
 suadente.

diabolo. 17.

q. 4.

Excommunicatio maior pariter quandoque ab homine impingitur, quādoq; à lege irrogatur, à lege quidem irrogatur, ut aduersus eum, qui in clericum uolentas manus intulerit, b delictorum enim puniendorum causa ut plurimum Iura à communitate hominum aliquem summovent, ut in pluribus articulis uidere est, quos licet studiosus quisque multos legendo inuenire poterit per libros Iuris Pontificij & interpretum fusos, ne tamen singulos enumeremus, exemplum ponemus in his, qui Card. Romanæ Ecclesiæ hostiliter persequuntur, percutiunt, capiunt, uel hæc fieri mandant, uel ad ea patranda socios sese adiungūt, uel consilium, auxilium, aut fauorē id committentibus præstant, uel commissarata habent, uel eorum delictorum reos postea receptant, uel tuentur, nam hi quidem sic à Iure Excommunicantur, ut hanc Excommunicationem tollere nemo nisi Romanus Pontifex possit, & de qua re etiam supra tractauimus, & in alijs quamplurimis.

c. c. felicitis
 de poen. in c.
 d. supra. tit.
 de poen.
 e. Sum. An
 gel. uer. ex
 communi-
 catio. 5.

Sed homo, cum Excommunicationem infligit
 (quæ

(quæ potestas cuius Prælati Iurisdictionem habenti permissa est) ferè semper cōtumaciæ in poenam id facit, quæ contumacia uel non ueniendo, uel non parendo commissa sit. a Et magis proprie quidem Iurisdictionis Episcopalis est Excommunicatio, unde et mucro Episcopi appellari solet. b

Irrogatur etiam interdum Excommunicatio maiore quādam sollemnitate, ut cōtumacia grauior ostēdatur, quæ excommunicationis species proprio uocabulo anathema uocatur, eaq; fit, cum Episcopum Excommunicationis sententiam ferentē duodecim Sacerdotes circumstant candelas ardentes manibus tenentes, quas sub ipsum anathematis intortum finem in terrā proiectas pedibus conculcāt, deinde Epistola per Ecclesias Parochas mittitur, continens Excommunicati nomen, & Excommunicationis causam. c Quæ Excommunicatio tamē nihil grauioris oneris Excommunicato imponit, quā alia, nisi, quod eadē sollemnitate absolui eum est necesse, qua lata fuit, non tamen admodum frequentem in usu hæc esse uidetur. d.

In Excommunicationis sententia ferēda, hoc generaliter est obseruandum, ut non prius in aliquem intorqueatur, quā ille trina monitione cum iustis dierum interuallis monitus sit (quæ Canonica monitio dicitur) e personisque idoneis

a. c. Abb. in
 rub. eo. tit.
 col. pri. in
 prin. c. cum
 non ab homi-
 mine. ubi
 glo. de Iudi.
 Abb. c. cum
 cōtingat. n.
 31. de foro
 compet. gl.
 c. ex parte.
 de uer. fig.
 no. in c. cū
 ab Ecclesia
 rum. de off.
 ordin.
 b. c. corrip-
 antur. 24. q.
 3. c. uifis. in
 fin. 16. q. 2.
 c. c. debent.
 11. q. 3. Feli.
 c. 2. nu. 7. &
 8. de excep.

d. Ab. d. c.
 cum cōtin-
 gat. nu. 31

e. c. cōstitu-
 tionē. in c.

presentibus ferri debet: qui secus egerit, etiam si iusta alioqui fuerit Excommunicatio, mensē tamen Ecclesie ingressu erit interdictus, & grauiori etiam poenae subiicietur, si uisum fuerit expedire, nec debet ullo casu Excommunicatio sine iusta

a. c. sacro. ubi glo. & causa proferri, a in scriptisq; est promulganda, excommunicatio causa nominatim adiecta, et scholae eod. tit. d. exemplum intra mensē, si fuerit petitum, Excommunicato est exhibendum, b quod etiam in suspensionis, & interdicti sententia seruari supra docuimus, c ipsorumq; Excommunicatorum nomina publicanda sunt. d.

Hoc neminem lateat, non debere in collegiū, uel uniuersitatem proferri Excommunicationis sententiam, ut animarum periculū euitetur, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios huiusmodi sententia irretiri, debebit

e. c. Roma igitur in illos tantum ex collegio, uel uniuersitate, na §. fi. eo. quos in culpa esse constiterit, promulgari. e. tit. in c. Sciendū est, hoc usu receptū esse, ut quandoq; f. Doct. l. ci. uile. C. de Excommunicationes monitionibus praemissis pro fur. Bal. c. si deperditis, subtractisue rebus ferantur contra Sacerdos, eos, qui subtraxerint eas, uel inuenerint, f quam de offic. or. Excommunicationum huiusmodi ferendarū con- din. Sylua. nupt. uer. monitorie. suetudinem coarctare opera pretium uisum est num. 28.

Sacro Tridentino Concilio sub Pio Quarto cogitans

tans enim, quod quam quis Excommunicationis gladius neruus sit Ecclesiasticae disciplinae, & ad continendos in officio populos ualde salutaris, sobrie tamen, magnaq; circumspectione exercendus est, ne, si temerè, aut leuibus ex rebus incutitur, contemptui potius, quam formidini sit, & perniciem potius pariat, quam salutem: propterea statuit, ut his de causis Excommunicationes a nemine prorsus, praeterquam ab Episcopo decernantur, & tunc non alijs, quam ex re non uulgari, causaq; diligenter, ac magna maturitate per Episcopum examinata, quae eius animum moueat, nec ad eas concedendas cuiusuis secularis, etiam magistratus autoritate adducatur, sed totum hoc in eius arbitrio, & conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, & tempore eas decernendas iudicarit. a.

a. cap. 3. in prin. sess. 25.

Edocet etiam eadem Synodus, quomodo in causis iudicialibus ciuilibus absq; Excommunicationis gladio executionem quis consequi possit, & quo demum casu ad Excommunicationis remediū pro executione habenda perueniri possit, quod etiam supra in titulo de iudicijs retulimus.

In causis etiā Criminalibus, ubi executio realis, uel personalis fieri possit, iubet eadem Sancta Synodus, ut a censuris abstineatur, sed si dicta ex-

cutioni facile locus esse non possit, permittit Iudici, ut hoc spiritali gladio in delinquentes utatur, dum tamen delicti qualitas præcedente saltem bina monitione etiam per edictum id postulet. a.

a. c. 3. §. in causis quod que criminalibus, fess. 25.

Additq; eadem Synodus, ut Excommunicatus quicumq; si post legitimas monitiones non resistuerit, non solum ad Sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum inforduerit, cõtra eum etiam tanquam de hæresi suspectum procedi possit. b.

b. d. c. 3. in fi.

Maior Excommunicatio, quæ à lege infligitur, non potest ab alio, quàm ab Episcopo, uel superiore auferri, quinimo plures sunt casus, quibus nec ipse Episcopus ab ea soluere potest, ubi scilicet conditor Canonis sibi ipsi reseruauerit absoluendi potestatem, cuiusmodi casus multi sunt diuersis in locis enumerati, inter quos infra scripti referri solent, quos exempli gratia subiicimus.

a. d. c. si quis suadete. 17. q. 4. & c. pri. usq; ad c. 11. extr. eo. de sent. excõ. d. c. cõque. f. c. signifi. cauit.

Cum scilicet quis in Clericū iniuriosas manus intulerit, quibusdam tamen articulis exceptis. c Si quis quis Ecclesias perfrugerit, & spoliarit. d Si quis incendium fecerit, quod post diuulgationem delicti factam accipiendum est. e Si quis Excommunicatis à Summo Pontifice sciens ac sponte participauerit in diuinis officijs. f Si quis falsas literas

Sum=

Summi Pontificis nomine conscriptas se habere cognoscens, illas intra uiginti dies, neq; destruxerit, neq; resignarit, eaq; causa fuerit antè lata sententia generaliter Excommunicatus; a ille uerò casus clarissimus est, cum quis contra Cardinalem illis, quibus olim dictum est modis, molitus fuerit. b Quique Episcopum percussit, ceperit, aliouè modo in constitutione expresso ei iniurius fuerit, factò proprio, mandato, fauore, auxilio, consilio, ratihabitione, reorū huius criminis susceptione, uel defensione. c.

a. c. dura. §. fi. ubi glo. & Abb. de crim fal. b. c. felicitis de poen. in c. dixi. sup. de poen. c. Cle. pri. de poen. di. xi. sup. de poen.

Item eidem Excommunicationi subiacent illi, qui in locis interdicto suppositis quemquā diuina officia celebrare coegerint, aut qui modo prædicto ad eadem officia audienda aliquos Excommunicationis præsertim, uel interdicti sententia ligatos euocarint, seu qui prohibuerint, ne Excommunicati publicè, aut interdicti Ecclesias excant, à celebrantibus cum ut exirent, moniti essent, dum in ipsis Ecclesijs Missarum solemnias agerentur. d.

d. Cle. grauis. eo. ti. de sent. excõ.

Item hereticæ prauitatis Inquisitores Episcopis inferiores, qui odio, gratia, uel amore, lucro, aut commodo temporali inducti contra iustitiam, & conscientiam propriam omiserint contra quenquam procedere, ubi fuerit procedendum,

a. Cle. pri. *dum, uel è conuerso eisdem causis moti aliquè hæreticæ labis prætextu indebitè uexarint. a.*
§. uerum de hæretic.

Item Religiosi omnes, qui Clericis, aut Laicis Sacramentum unctionis extremæ, uel Eucharistiæ ministrare, matrimoniale solemnizare, non habita super his Parochi Sacerdotis licentia specialia, aut qui Excommunicatos à Canone, præterquam in casibus à iure expressis, uel priuilegijs Sedis Apostolicæ eis concessis, uel Excommunicatos per sententias à statutis Prouincialibus, aut

b. Cle. pri. *Synodalibus promulgatas, seu à pœna, & culpa in prin. de priuileg.* *(ut aiunt) absoluere quemquam ausi fuerint. b.*
Nec minore uinculo innodantur hi Religiosi, uel

seculares Clerici, cuiuscunque status, uel conditionis existant, qui aliquos ad uouendum, iurandum, uel fide interposita, seu aliàs promittendum

c. Cle. fi. §. *inducunt, ut Sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, uel iam electum amplius non mutant. c.* *Hi quidem casus supradicti, & si qui alij similes sunt,*

per Decretalium epistolarum, & Iuris Pontificij libros dispersi absolutionem Apostolicam desiderant, multosq; casus Pötifex ipse Romanus in Sa-

d. Sum. An *cro Cœnæ Dominicæ anniuersario die quotannis Sedi Apostolicæ reseruare absolucndos con-*
sueuit. d. *Omniibus tamen casibus supradictis: si præsens mortis iam iam instet periculum, uel eti-*

am ubi sint ualetudinarij, aut delicati adeò, ut ad Sedem Romanam impossibilis accessus eis sit. a.
poterunt etiam Episcopi satisfactione præmissa eos absoluere, b *debeunt tamen illi, cum primum eo periculo fuerint subleuati, si commodè id poterint, se coram Summo Pontifice sistere, mandatum ipsius super his, propter quæ Excommunicati fuerint, humiliter recepturi, & satisfacturi, prout iudicia suadebit, nisi uelint ipso iure in eandem sententiam recidere. c.*

Sententia uerò Excommunicationis ab homine prolata ab eodem etiam auferri potest à quo fuerit prolata, **d** Et in minoris quidem Excommunicationis uinculo dissoluenda alia solemnitas non exigitur, quàm ut Sacerdos detectam sibi ab Excommunicato causam Excommunicationis in Sacramento Pœnitentiæ cognoscat, & eum absoluat, restituendo eum Ecclesiasticis Sacramentis, quibus fuerat priuatus. **e.**

In maioris autem Excommunicationis relaxatione maior etiam solemnitas adhibenda est, siue à lege, siue ab homine inflicta sit: nam primum nõ ante absoluendus est, cum offensa est manifesta, quàm cum Iuramento promiserit, se Ecclesiasticis mandatis pariturum, **f** & de omni damno illato, omnique offensa plenè satisfecerit, uel saltem

a. c. religio
fo. ubi glo.
uer. eo. casu
eo. tit. in c.
b. Gl. d. cle.
pri. §. uerū.
uer. mortis
articulo. de
hæretic.

c. c. eos qui
eo. ti. de sen
ten. excom.
in. c.
d. Hostien.
In sum. uer.
si uerò sit
lata.

e. Hostien. in
suma. uerf.
qualiter ab
solutio.

f. cap. ex
tenore.

cautionem cum Iuramento præstiterit (ubi tunc de damni summa non constaret, uel ubi soluendo non esset) se satisfacturum. **a** Quibus peractis ille, qui absoluendi Ius habet, uel cui mandatum sit à potestatem habente, huiusce negocij causa adiutus Excommunicatū corā se suppliciter prostratum seruata forma absoluet. **b**.

Sciendum est eum, qui à diuersis Prælatiſ uariis ob causas Excommunicationis uinculo est innodatus, non posse absolutum nunciari, nisi de omnibus satisfecerit, quamuis de una causa paratus sit satisfacere; supprimenti quidem ueritatem absolutio surrepta non prodest, et ueritatē intelligēs absolutionē huiusmodi exhibere non debet. **g**.

Semel Excommunicatus omni tempore tantamquam Excommunicatus uitā adus est, nisi legitime doceat se absolutum. **d**.

Conceditur tamen & quandoq; absolutio ad cautelam, ut cum quis sententiam Excommunicationis in se latam asserit esse nullam, **e** uel Iudicem esse incompetentem, uel Excommunicatum, uel intrusum, aut à Iurisdictione suspensum, alijs q; modis, **f** quæ relaxatio quidem ad cautelam concedenda est, quamuis ei Excōmunicator, uel aduersarius se opponat, nisi eum pro manifesta dicat offensā Excommunicatum, quo casu terminus octo die-

a. Hostien. ubi supr. §. secundū. c. ex parte. ubi gl. uerf. cōtunacia. ſibi, quid si aliquis. ita pauper. de uer. signif. **b.** Hostiē. d. §. secundū.

c. c. offic. extra. eod. tit. **d.** c. sicut nobis. extra. eod.

e. c. 2. in 6. eod. tit.

f. Gl. c. pre. fenti. uerf. ad cautelā. eod. tit. in 6.

dierum indulgetur sic dicenti, ut, si probauerit, quod opponit, non relaxetur sententia, nisi prius sufficiens fiat emendatio, uel competens cautio de parendo Iuri, si dubia offensa sit, proponatur. **a** Cum uerò ad probandum admittitur, qui absolutio- nem ad cautelam impetrauit, pendente proba- tionis articulo, in ceteris, quæ ut actor in Iudicijs intentauerit, interim euitā adus est, sed extra Iudicium tamen in officijs, postulationib. et electioni- bus, ac alijs legitimis actibus est admittendus. **b**

Qui uerò in causis exceptionem Excommu- nicationis opponit, speciem illius, & nomen Ex- communicatoris exprimere tenetur, quam intra octo dierum spacium (die in quo proponitur mini- mē computato) probare apertissimis documen- tis debet, quod si non probauerit, Iudex in causa procedere non omittat, reum in expensis, quas actor ob hoc diebus illis se fecisse docuerit, præhabita taxatione condemnans. Si uerò postmodum instantia durante Iudicij, & probationis copia succedente, de eadem Excommunicatione, uel alia iterum excipiat, & probetur, actor in sequentibus excludatur, donec meritis fuerit absolutionis gratiam obtinere, his, quæ præcesserunt, nihilominus in suo robore duraturis, ut tamē ultra duas uices hæc exceptio nō opponatur, præ- ter-

a. c. 2. §. in pri. eod. tit. in 6.

b. d. c. 2. §. fi. in 6.

terquam si Excommunicatio noua emerferit, uel euidense & prompta probatio superuenerit de antiqua, sed si post rem iudicatã talis exceptio proponatur, executionem impedit, sententia tamen quæ præcessit, non minus robur debitum obtinebit, eo tamen saluo, quod si actor publicè Excommunicatus sit, hocq; Iudex nouerit, quando cunq; & si de hoc reus non excipiat, Iudex repellere de-

a. cap. i. de Etorem ex suo officio debeat. 2.
excep. in 6.

Et hæc quidem Innocentius Quartus constituit, cum ante ipsum Gregorius Nonus legem fecisset, ut reus exceptionem Excommunicat ionis scienter in dilatorijs proponendis omittens, in qualibet parte litis opponere eam non prohiberetur, ne quisquam scilicet in periculum animæ suæ Excommunicato communicare cogere, qui tamen reus, si eam exceptionem in illud tempus opponere distulisset, ut actor laboribus, & sumptibus fatigaretur, erat expensis legitimis condemnandus. b.

b. c. excep.
ptione. de
exception.

Quæ Gregorij constitutio moderata est eo quo suprã dictum est modo per Innocentium, quia cum in causis Ecclesiasticis hæc exceptio frequenter per malitiam opponeretur, contingebat interdum differri negocia, & partes fatigari laboribus & expensis. c.

c. d. c. pri. de
excep. in 6.

De Interdicto. Tit. XII.

Interdictum est sententia à Iudice Ecclesiastico lata, quæ diuina officia prohibet palam celebrari, et Sacramenta Ecclesiastica ministrari.

Interdici autem solent uel homines, uel loca, uel utrumq; simul. Et homines quidem Interdicto supponi possunt, uel generaliter, uel specialiter, uel singulariter.

Generale interdictum hominum dicitur, cum alicuius Regni, uel Ciuitatis, uel Castris populus distringitur, quo casu locus ipse Interdicto non cõtinetur, nec Clerus. Quare poterit tunc in Ecclesijs non secus ac prius celebrari omnibus peregrinis admissis, interdictis tamẽ hominibus exclusis. a.

a. Gemin. c.
si sententiã
col. 2. in fi.
de senten.
excom. in 6.

Speciale autem contra homines dicitur Interdictum, cum aliqua multitudo sub certo uocabulo comprehensa, sed in populo tamen inclusa interdicitur, ueluti, Collegium, Capitulum, Vniuersitas, quo interdicto singuli eius Vniuersitatis, Collegij, uel Capituli homines dicuntur adstricti tam Clerici, quàm Laici.

Singulariter uerò dicuntur Interdicti, qui non sub nomine collectiuo multitudinis, sed nominatim sunt expressi, ut, quicumq; aliquid commiserit, interdictus sit. b.

b. Sum. An
gel. uer. in
terdictũ. i.

Hoc igitur interdicti genus in homines contra
tortum quocumque; ex tribus supradictis modis, ho-
minem, quocumque; se transferat, usque; comitatur, num-
quam eum deferens: quapropter interdictus, ubiuis
locorum sit, ab illis actibus arceatur, qui ex interdi-
cti causa sunt prohibiti.

Aequè loca tribus supradictis modis interdi-
ci possunt. Et generale quidem loci Interdictum
est, cum Prouincia, Regnum, uel Dioecesis inter-
dicuntur. Speciale, cum Ciuitas, Rus, Castrum,
Singularè, cum Ecclesia, uel Sacellum: quibus lo-
corum interdictis nunquam homines continen-
tur, quin extra loca interdicta possint diuinorum
celebrationi interesse, Ecclesiastica Sacramenta
accipere, & Sepulturæ Ecclesiasticæ concedi, nisi

a. Sum. An-
gel. uer. in
terdictu. 2.

si ex his sint, quorum odio ea loca interdicta fue-
rint, a quo fit, ut, cum propter delictum Domini,
uel Rectoris Ciuitas est Interdicta, aut alius lo-
cus, Ciues tamen, uel municipes, & quilibet indi-
genæ, qui in uitio non sunt, dummodo & ipsi in
Domini, uel Rectoris ultionem non fuerint inter-
dicti, possint extra locum interdictum diuinis in-
teresse. b.

b. c. si sentē-
tia de sent.
excō. in 6.

Interdicti autem huius sententiam omnes illi
ferre possunt, qui & Excommunicationis feren-
dæ potestatem habent ratione ordinariæ uel dele-
gatæ

gatæ Iurisdictionis, a Canonici etiam Ecclesiæ Ca-
thedralis non possunt sine Episcopi assensu huius
modi interdicti sententiam ferre, b fertur & ple-
runque; interdictum à Iure.

a. Sum. An-
gel. uer. in
terdictum.
3. in prin.
b. c. quasi
uit. de his.
quæ si à ma-
iore parte.
cap. Sū. An-
gel. uer. in
terdictum.
3. §. 2.

Si Ciuitas, Castrum, aut Pagus subiiciatur interdi-
cto, eorum suburbia, & cōtinentia adificia eo ipso
interdicta intelliguntur, ne interdicti sententia
uillipendi, & deludi possit, si in suburbij liceat ce-
lebrari: quæ ratione pariter, si Ecclesia sit inter-
dicto supposita, nec in Sacello eius celebrari, nec
in cœmiterio Ecclesiæ contiguo sepeliri pote-
rit. c.

c. c. si Ciui-
tas. de sen-
ten. excom.
in 6.

Ne uerò temerè hanc interdicti poenam ir-
rogari contingat, statuit Bonifacius Octauus, ne
quis interdicti sententiam proferat, qui Canoni-
cam monitionem non præmiserit, d ut in Excom-
municationis quoque, & suspensionis sententia
olim per Gregorium decimum fuerat constitutū
& per Innocentium Tertium.

d. c. si status
tū. de sentē.
excō. in 6.

Item statutum est eadem ratione, ut sentētia
interdicti proferatur in scriptis causa interdicti
addita, eiusque; exemplum sententiam passis, si fue-
rit petitum, edatur. e.

e. cap. pri-
de. senten-
excō. in 6.

Ac sciendum, quod, si quis à Summo Pontifi-
ce hoc priuilegij tam Clericus, quàm Laicus, cuiuscumque;
ille dignitatis, gradus, conditionis, aut status sit,
retu-

retulerit, ne interdici à quocunq; uel excommunicari possit, nec terræ, uel Ecclesiæ ipsius Ecclesiastico Interdicto supponi sub quacunque forma uerborum concessa, is tamen effugere non poterit, quin Ordinariorum sententijs huiusmodi interdicti, uel Excommunicationis distringatur, nisi is, qui tali priuilegio tumet, Rex sit, uel Regina uel Regum filius, uel Religiosus ex eo ordine, uel loco, cui hæc immunitas largita sit. ^{a.}

a. c. ne alii
qui. de pri
uil. in 6.

Item sciendum, quod Episcopi, & alij superiores Prælati ullius constitutionis sententiæ, uel mandati occasione nullatenus ipso iure sententiâ interdicti incurrunt, nisi de Episcopis expressa mentio habeatur. ^{b.}

b. c. quia pe
riculū. eod.
tit. de sent.
excō. in 6.

Sed ne huiusmodi interdictis durantibus fideles homines penitus careant optatis Ecclesiæ Sacramentis (quod graue damnum esset) Bonifacius Octauus sua constitutione prouidit, ut interdicti quoq; in locum prolati tempore pœnitentiæ munus etiam sanis non denegetur, nisi uel excommunicati sint; nam hi mortis tempore duntaxat admittuntur, uel nisi interdicto causam, aut eius auctoribus suppeticas dederint, qui, nisi prius satisfecerint, uel cautione data promiserint, se satisfacturos, pœnitentiæ digni Sacramento non existimantur.

Idem.

Idemq; Bonifacius VIII. ne aliquorum delicta causam præbere possint, ut Ecclesia suis debitis obsequijs defraudetur, intereaq; Ecclesiarum ministri dum à suis muneribus immunitatē haberēt, otio torperent; & forte etiam ritus Ecclesiæ sacros tam ipsi, quàm Laici obliuiscerentur, ea propter consultè disposuit, ut interdicti tempore omnibus diebus in Ecclesijs Missæ non minus celebrentur, quàm prius, submissa tamen uoce, & Ianuis clausis, Excommunicatis, & interdictis exclusis, sine Campanarum tinnitu, quibus officijs si qui Clerici, uel Canonici earum Ecclesiarū non interfuerint, in quibus Ecclesijs distributiones quotidianæ illis tantum tribuuntur, qui horis Canonice intersunt, ipsis distributionibus Canonicis non secus priuatos esse iubet, quàm, si nulla interdicti sententia subesset.

Quatuor autē solennibus anni diebus ianuas quoq; patefieri Ecclesiæ, Cāpanas pulsari, & clara uoce officia celebrari concedit, qui dies sunt: Natalis Dominici, Paschæ, Pentecostes, & Assūptionis Sacræ Virginis, ^a addito etiam per Martinum Quintum, & Eugenium Quartum, solenni Corporis Christi die usq; ad eius octauam. ^{b.}

Quæ quidē suprâ dicta de Interdicto generali, uel speciali intelligenda sunt, non de singulari:

H h nam,

a. c. fi. de fē
ten. excō.
in 6.

b. Sum. An
gel. uer. in
terdictum.
6. §. 16.

M. ANTONII CVCCHI

nam, si interdictum esset singulare, neque etiam prædictis diebus solemnibus ea licerent, nec alijs diebus etiam submissa uoce, alijsue supradictis obseruatis celebratio officiorum permittere-

a. Sum. An gel. d. uer. interdicti. c. §. 16. in fi. & §. pri. ex gl. d. c. fi.

Ac prædicta quidem Bonifacij modò relata constitutio longè melius, utiliusq; prouidit, quàm cõstitutio Gregoriana, quæ ante hanc emanarat, illa siquidem interdicti lati tempore semel in hebdomada tantum missas celebrari Eucharistiæ conficiendæ gratia permittebat, uoce suppressa, ianuisq; Ecclesiæ obseratis, & omni campani æris tinnitu cessante: b plenius etiam uberiusq; prouidit, quàm institutio Innocentiana, c qua nec pœnitentia morientibus, nec uerè pœnitentibus uaticum denegatur, & qua conceditur, ut Clerici decedentes, qui tamen seruauerint interdictum, in cœmiterio Ecclesiæ sine Campanarum pulsatione cessantibus solemnitatibus omnibus cum silentio tumultentur, & qua etiam disponitur, ut in conuentualibus Ecclesijs, bini & bini, uel simul tres Canonicas horas ualeant legere ianuis clausis, Interdictis, & Excommunicatis exclusis,

b. c. p. mitti mus. eo. ti. de sent. ex. com. extra. c. c. quod te. de pœnitent.

d. d. c. quod te. de pœnitent. & remis. sint. d.

& uoce ita demissa, ut extrâ exaudiri non possint. d.

Baptismus, & Confirmatio, & Chrismatis

com

INST. IUR. CAN. LIB. III.

confectio, & Viaticum, & Pœnitentia (ut etiam supra diximus) Item Matrimonium interdicto uigente non censentur adempta. a.

a. c. sacro. de sent. ex. com. d. cap. quod te. Abb. c. nom. est. de spõs.

Is uerò, qui scienter celebrat in loco supposito interdicto (nisi super hoc priuilegiatus sit, uel à iure concedatur) irregularitatem incurrit, à qua nequit per alium, quàm per Rom. Pontificem liberari, & adeo efficitur ineligibleis, ut nec ad eligendum cum alijs sit admittendus. b.

b. c. is qui §. si. de sen. excõ. in 6.

Et Religiosi quicumq; tam exempti, quàm nõ exempti (cuiuscunq; ordinis, uel conditionis sint) interdicta Sedis Apostolicæ auctoritate, uel à locorum ordinarijs, uel Conciliorum Prouincialium statutis inflicta obseruari inuolabiliter tenentur (cum illa tamen moderatione, quam supra ex Bonifacij Octauæ constitutione retulimus) c cum Cathedralalem, uel Matricem, seu Parochialem Ecclesiam loci Ecclesiam illa uiderint, uel sciuerint obseruare (non obstantibus quibuscunq; appellationibus antea uel ad Sedem Apostolicam, uel alios interpositis, nec obiectibus quibuscunq;) quæ non obseruantes Excommunicationis sententiam eo ipso incurrunt d.

c. d. c. fi. de senten. ex. com. in 6.

d. Cle. 1. de sent. excõ.

Ac Domini temporales Excommunicationis sententia, à qua per Sedem Apostolicam tantum absolui possint, inmodatur, si in locis interdicto sup-

H h 2 positis

positis quemquam diuina officia celebrare, quomodolibet cogere ausi fuerint, aut, si modo prædicto ad officia audienda aliquos Excommunicationis præsertim uel interdicti sententia ligatos euocare, seu ne interdicti Ecclesias, dum in ipsis Missarum aguntur solennia, à celebrantibus moniti exeant, prohibere non formidarint: necnon & hi, qui, cum interdicti sint, in Ecclesiis tamen contra expressam celebrantium monitionem remanere non exhorruerint, quæ quidè à Clemente Quinto statuta fuerunt. **a** Sed & ante eum Gregorius Nonus iusserat, ut, quisquis interdictum uiolasset, ab officio, & beneficio, omniq; iurisdictione suspenderetur. **b** & Innocentius Tertius sanxerat, ut Clerici, qui post latam interdicti sententiam in locis interdicto suppositis diuina officia celebrare ausi fuissent, Ecclesiasticis beneficijs spoliarentur. Monachi uerò, uel Moniales in arcta Monasteria ad pœnitentiam agendam detruerentur. **c**

Interdictum soluitur lapso temporis spatio, ad quod usq; indictum fuerat, puta, si usq; ad annum positum fuerat, lapso anno interdictum erit finitum, sic, si interdictum aliquam conditionem ferebat, puta, donec quis satisfecerit, uel quantum quis aliquid egerit, Interdicti uis ipso facto, cum

a. Cle. gra. vii. de sent. excom.

b. c. fi. in fi. de excef. prælat.

c. c. postulat. s. quæsiuistis. de cler. excom. min.

cum fuerit satisfactum, desinet, uel cum id agere desierit, nec ulla absolutio desiderabitur, a quamuis Excommunicatio ad tempus lata post id tempus etiam absolutionem desideret, absolutioni enim ab Excommunicatione faciendæ certa forma præscripta est.

Sed, si Interdicti sententia simpliciter lata sit, absolutionem expectabit, & si quidem à Iudice lata sit, ab eodem Iudice, qui eam tulerit, aufertur, uel ab eius superiore. Sim à Iure interdictum sit impositum, Ordinarius, uel Legatus Sedis Apostolicæ ipsius tollendi Ius habebunt, nisi Canonis conditor ipsius auferendi potestatem sibi seruauerit. **b**

Non est ignorandum, quod relaxatio ad cautelam, quo ad interdicti sententias, in Ciuitates, Castra, uel quelibet alia loca siue terras aliquas generaliter promulgatum uim non habet. **c**

De Cessatione. Tit. XIII.
& vltimus.

Interdicto Ecclesiastico quàm similima est cessatio, quam Clerici faciunt, dum diuina officia Laicorum irritati iniurijs intermittunt, nam & ipsa quandoque generalis est, plerunq; specialis, sed cum specialiter tamen fit, uidelicet, in ali-

a. Ab. c. nō est de spon. num. 7.

b. Sum. Angel. uer. interdictum. 3. in prin.

c. c. præsent. de sent. excō. in 6

qua Ecclesia tantum, non modicum ab interdico
discrepat: nam nec irregularis efficitur, qui in ea
celebrat, nec Religiosus eam non seruans Excom-
municatur, quamuis ea Ecclesia matrix sit. a. O-
portet autem eos, qui hoc modo cessant, hoc ius
cessandi habere saltem ex consuetudine, & inter-
dicti exemplo non pro quauis offensa leui, sed pro
grauioribus tantum fieri debet, puta, si onera Cle-
ricis per Laicos imponantur. Si contra eorum li-
bertatem statuta à Laicis facta sint. Si à Principe
seculari Clericus detineatur captiuus b. Si Epi-
scopus Ecclesiæ onerosus sit, uel alius Clericus ei
sit iniurius, c. hæc quippe, & similia possunt iu-
stam causam cessationi præbere, pensionis au-
tem subtractæ causa nequaquam cessatione fieri
potest. d.

Et quid in cessatione facienda seruari debe-
at, duo Romani Pontifices, scilicet Gregorius No-
nus, & Bonifacius Octauus præscripserunt, quo-
rum alter, scilicet Bonifacius statuit, ut quibus
à diuinis cessandi ex iure, uel consuetudine facul-
tas competit, Seculare, uel Regulare Capitulum,
Collegium, seu conuentus Ecclesiæ cuiuscunque
id ne faciat, nisi omnibus uocatis, perinde ac si ele-
ctio quæpiam esset celebranda, & deliberatione
inter se facta, ab eo percunctentur, qui cessationi
causam

causam præbet, an uelit irrogatam offensam sar-
cire, qui si uelle se sarcire responderit, non cessa-
bunt, sin contra, cessare poterunt, ita quod utra
mensum à cessatione utraque pars, uel per se, uel
per Procuratores ad Summum Pontificem iter
arripiat, nisi concordia interim inter eos contra-
cta sit, & quam celerrimè poterunt, se coram Pon-
tifice Maximo sistant, ut ille negocium finiat, me-
ritosq; condigne puniat: quæ si pars cessare uo-
lens non seruarit, cessatio parui erit æstiman-
da. a.

Alter uero, id est, Gregorius hanc formam
dedit, ut, qui cessare uolunt, propositi huius cau-
sam instrumento publico, uel literis patentibus
exarent suo aut alieno authentico sigillo obsigna-
tis, illiq; edant, cuius odio cessare decreuerint,
quam si formam prætermiserint, uel causam non
legitimam prætulerint, quicquid medio tempore
ab ea Ecclesia tulerint, uel perceperint, restituere
cogentur, nec aliquid deinceps percipient, eiq;
in cuius cessauerint contumeliam, de iniuria sa-
tisfaciant: at si non iniuste eos cessasse constiterit,
quicquid sua interfuerit, ab his repetent, quorum
irritati iniurijs cessauerint, & certam præterea
quantitatem, quam Prælati fuerit arbitratus:
eorumque reiecit, & damnauit consuetudinem

H h 4 qui

a. Sum. An-
gel. uer. ces-
satio. pri.

b. c. 2. ubi.
glo. uer. ces-
satio. & uer.
causa de of-
fic. ordin.
in c.

c. c. quam-
uis. in c. de
offic. ordi.
d. d. c. 2. cū
gl. de offic.
ordin. in c.

a. d. c. quæ-
uis. de offi.
ordin. in c.
ubi gl. uer.
mittendo.

a. c. 2. de of
fic. ord. in 6
qui in huiusmodi cessationibus Crucem, aut Vir-
ginis Sanctæ, aliorumque Sanctorum imagines spi-
rituales, uel uirtutis obruere consueuerunt. a.

Sed ante hos Innocentius Tertius statuerat,
ut si Canonici absque manifesta, et rationabili cau-
sa maxime in contemptum Episcopi cessauerint
à diuinis, Episcopus, si uoluerit, nihilominus cele-
bret in Ecclesia Cathedrali, et Metropolitanus
ad querelam ipsius tanquam super hoc à Sede A-
postolica delegatus, sic eos per censuram Ecclesia-
sticam cognita ueritate castiget, ut poenæ metu
talia de cætero non præsumant. b.

b. c. irrefra-
gabili. §. c. g.
terum. ext.
de offic.
ord.

Si qui autem Religiosi tam exempti, quam
non exempti, cuiuscunque ordinis, et conditionis
existant, cessationes generales à diuinis Ciuita-
tum, Terrarum, et aliorum locorum, quas ex con-
suetudine, uel aliâs, Capitula, Collegia, uel con-
uentus secularium, aut Regularium Ecclesiarum,
sibi uendicant, non obseruarint cum Cathedrali,
uel Matricem, seu Parochialem loci Ecclesiam illam
uiderint, uel sciuerint obseruare, Excommunica-
tionis sententiæ ipso iure subiacebunt, non obsta-
tibus quibuscunque appellationibus antea etiam ad
Sedem Apostolicam, uel alios interiectis, et obie-
ctibus quibuscunque. c.

c. Cle. pri.
de sent. ex-
com. in 6.

Et hæc quidem DEO Optimo Maximo an-
nuente,

nuente, PII Quarti Pontificis Maximi anno VI.
CAROLI Borromæi Amplissimi Cardinalis au-
spicijs, publicæ utilitati studentes nuper edidimus
anno postquam eis primam manum admouimus
tertio decimo, et à prima editione secundo. Que
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in primis, tum cuiuscun-
que melius sentientis censuræ, et Iudicio prona,
et obedientia subiacere omnino uolumus et mā-
damus.

Explicit Liber Quartus, et ultimus.

Ego Fabius Viustinus Locum tenēs
Reuerendis. & multū Illust. D.
Hippoliti Rubei Episcopi Papi-
ensis, & Comitis, uisa Reuerendi
D. Inquisitoris subscriptione, sub-
scripsi.

Ego Frater Paulus Bergomensis, Ordinis Prædi-
catorum, Lector et Vicarius sancti. Inqui-
sitionis Papiensis uidi superscriptum opus,
et tanquam pium, et Catholicæ Fidei conso-
num approbaui.

Hb 5 IN

INDEX MA- TERIARVM.

A

Abbatia est dignitas.	7.b
Abbas creatus presbyter & benedictus confert primam tonsuram.	10.b
Abbatissa post quod tēpus benedici debeat.	38.a
Abauus &	
Abnepos sunt in quarto gradu.	173.a
Actio publiciana quæ sit.	191.a
Actio rescissoria quæ.	ibid.
Actio in personā ex quibus causis oriatur.	191.b
Actiões omnes de iure Can. sunt bonæ fidei	192.a
Actiones bonæ fidei de iure Ciuili quæ sint.	ibid.
Actio de peculio, & quedam aliæ non sunt nomina actionum.	198.b
Actio quod iussu.	
Actio de in rem uerso.	} ibid.
Actio exercitoria.	
Actio institoria.	
Actio tributoria ad quid competant.	ibid.
Actio in rem quæ sit.	190.b
Actio in personam.	ibid.
Actio seruiana, & quasi seruiana.	ibid.
Actiones præiudiciales.	ibid.
Actio	

MATERIARVM.

246

Actio confessoria & negatoria.	ibid.
Acolyti qui.	4.b
Accusator debet esse legitimus.	208.b
Actiōnis nomen non est exprimendum necessariò in libello de iure Canonico.	180.a
Actori quomodo prouideatur, si reus sit contumax in actione reali.	181.a
Actori quomodo consulatur si reus sit contumax in actione personali.	ibid.b
Accusator an debeat se subscribere.	208.b
Accusatus debet cōparere personaliter.	209.a
Adulteri poenæ.	227.a
Ætas ordinariorū.	16.b
Ætas præficiendorum.	17.a
Affinitas quid sit.	174.b
Affinitas cōtrahitur etiā ex illicito coitu.	ibid.
Affin. non cōtrahitur inter eos q̄ simul coeūt.	ibid.
Affinitas habet tres ordines.	ibid.
Affinium ascendentiū & descendentiū, & trāsuer salium nomina.	ibid.
Affinitatis genera quæ sint.	175.b
Affinitas quæ obstat matrimonijs.	160.b
Affinita. genus quod impediatur matrimonium.	176.a
Alienatio rerum Ecclesiasticarum quando fieri possit.	133.b. & seq.
Altare quomodo consecretur.	122.a
Altare	

I N D E X

Altare quotuplex.	72.a
Amita est in secundo gradu.	173.a
Amita quæ sit.	174.a
Appellatio intra quod tempus debet interponi 184.b.	
Appellatio in actibus extrajudicialibus.	185.a
Appellatio secundū Canones permittitur in qua- libet parte iudicij.	ibid.b
Appellatio non conceditur nisi à diffinitiva ex Concilio Trid.	ibid.
Appellatio ab uno ex pluribus interposita.	ibid.
Appellatione pendente innouata.	ibid.
Appell. à Vicario Epis. ad quæ deuoluatur.	ibid.
Appellatio ante sententiam diffinitiuam ad Ar- chiepiscopum facta quomodo committatur.	ibid.
Appellatione facta quando inhiberi possit.	ibid.
Appell. temerè interposita quid seruandū.	ibid.
Appellatio interponitur ab Episc. ad Archiepisc. in casib. in quib. habent temporalē Iurisd. ib.	
Appellans quid seruare debeat	187.
Appellationis causa intra quantum tempus ex- pediri debeat.	188.a
Appellatio ultra duas uices non pmittitur.	ibid.
Appellans infra quot dies petat apostolos.	186.a
Apostoli qui sint.	ibid.
Arbitria sunt redacta ad instar Iuditorū.	178.b
Ar.	

M A T E R I A R V M.

247

Archidiaconatus est dignitas.	7.b
Archidiacon. est Vicarius Episc. de Iure.	56.a
Archidiaconus est oculus Episcopi.	ibid.b
Archidiaconus quibus præsit.	ibid.
Archidiacon. ponit in possessione Prælatos.	57.a
Archidiaconus debet esse Diaconus.	ibid.
Archidia. non committit curam animarū.	ibid.
Archid. non potest dare literas cōmendatitias. ib.	
Archidiaconi officium.	ibid.
Archiepiscopus ante pallij susceptionem non ha- bet plenam administrationem.	38.b
Archiepiscopus non habet iurisdictionem in sub- ditos suorum suffraganeorum.	42.b
Archiepisc. habet Iurisdictionem in omnes suos suffraganeos.	ibid.
Archipresbyteratus est dignitas.	7.b
Archipresbyter præest alijs presbyteris.	57.b
Archipresbyter tenet locum Episcopi in officijs celebrandis.	ibid.
Archipresbyteri officia.	ibid.
Archipresbyteri ruralis officium.	58.a
Archipresbyter subest Archidiacono.	ibid.
Archipresbyter debet esse presbyter.	ibid.
Auunculus est in secundo gradu.	173.a
Auunculus qui sit.	174.a
Auus est in secundo gradu.	173.a
B. Ba	

Baptismus quid sit.	146.a
Baptismus utilior circūstione.	ibid.
Baptismi utilitas.	ibid.
Baptismus duplex.	ibid.b
Baptismi solennis cæremoniæ.	ibid.
Baptismus est necessarius.	ibid.
Baptismus paruulorum.	ibid.
Baptismus non ualet sine aqua.	147.a
Bapt. flaminis, fluminis, et sanguinis q̄ sint.	ibid.
Baptizati in pueritia non rebaptizandi.	ibid.b
Baptis. nō uitiatur p̄ignorantiã baptizãtis.	ibid.
Baptismi officium est Sacerdotum.	148.a
Baptismus non est iterandus.	ibid.
Baptismus quibus uerbis conferatur in casu dubio, an quis sit baptizatus.	ibid.
Baptizare possūt Laici, et alij in necessitate.	ibid.
Baptizare nemo potest seipsum.	148.b
Baptizare negligēs Præsb. quomo. puniatur.	ib.
Baptismus Iudæorum	ibid.
Baptizatum quot suscipere debeant de sacro fonte.	177.b
Benedictio Sponsi & sponsæ.	166.b
Benedictio Abbatisse intra quantum tempus fieri debeat.	38.a
Benedictio Virginū est ordinis Episcopalis.	41.b

Beguinarum status.	75.b
Beneficia cōferenda ijs qui residere possunt.	91.b
Beneficia quis conferre possit.	95.a
Beneficia omnia in manu Papæ.	95.b
Beneficia uacantia apud Curiam Romanam referuata Papæ.	96.a
Beneficia uacare in curia quæ dicantur.	ibid.
Beneficia referuata nemo confert.	ibid.
Beneficium cui Summus Pontifex manū apposuit nemo confert.	97.b
Beneficio quando dicatur manus apposta.	ibid.
Beneficij collatio spectans ad unum de Capitulo, non dicitur spectare ad Capitulum.	98.b.
Beneficia uacantia in curia Sede uacante quis conferat.	96.a
Beneficiorū qualitib. derogari non debet.	101.b
Beneficia largissime interpretantur.	98.a
Beneficij appellatione non uenit pensio in literis gratiæ.	ibid.
Beneficiū cōferri nō debet priusquã uacet.	102.a
Beneficiorum cause summarie.	ibid.
Beneficia quibus modis uacent.	102.b
Beneficiorum multiplicitas reprobata.	103.a. et b
Beneficia nō debēt defraudari debitis obsequijs.	ib.
Beneficiorum multiplicitati quauia occurratur secundum diuersa iura.	ibid. & seq.

I N D E X

Beneficia plura quādo haberi possunt.	109.a et b
Beneficiorum ademptio.	228.a. & b
Beneficium scindi non debet.	ibid.b
Beneficium simpliciter conferri debet.	107.b
Bigami qui sint.	13.a
Bigami ordinari non possunt.	12.b
Blasphemi pœna.	228.b

C

Canonicus effici potest etiam Psalmista.	79.a
Canonicus non habet uocem inter Canonicos nisi sit Subdiaconus.	ibid.
Canonici appellantur fratres ab Epif.	ibid.
Canonici Ecclesiæ Cathedralis, non sunt in dignitate, sed æquiparantur dignitatib.	ibid.b
Canonicus non debet esse sine præbenda.	93.a
Canonicus distributiones quotidianas habere non debet.	ibid.
Capitulum quando conferre possit.	45.b
Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Sede uacante succedit in Iurisdictione Episcopi.	44.a
Capituli potestas Sede uacante.	ibid.
Cardinales prohibentur habere plura benefi.	105.b
Cardinalatus non est ordo.	6.b
Cardinalis debet esse Diaconus.	ibid.
Cardinalis licet non sit Episcopus tamen habet multa	

MATERIARVM.

249

multa competentia Episcopis.	7.a
Cardinalium officium & potestas.	ibid.
Cardinalis Epif. appellatur frater à Sum. Pöt. ibi.	
Cardinalem offendentis pœna.	226.a
Carceris pœna.	230.a
Castitas primum fundamentum Clerici.	84.a
Catechismo contracta cognatio quem effectum habeat.	178.b
Causæ summarie quæ sint.	188.a
Causarum summariarū natura.	ibid.
Causæ præstātes excusationē à residentia.	88.b
Censura Ecclesiastica quid sit.	231.b
Censuarius contractus qui sit.	196.a
Cessatio quid sit.	243.b
Cessatio à diuinis quare fiat.	244.a
Cessationis effectus.	ibid.b
Citatio requiritur in præiudicialibus.	179.b
Citatio est iuris naturalis.	ibid.
Clerici unde dicantur.	3.b
Clericorum quot genera.	4.a
Clericorū nouem ordines.	ibid.
Clerici non sunt omnes Ecclesiastici.	ibid.
Clericorum alia distinctio.	85.b
Clericorum ordinatio & depositio sunt ordinis Episcopalis.	40.a
Cler. non debet cōueniri corā Iudice Laico.	180.a

I N D E X

Clericis interdicta.	79.a
Clerici debent ferre tonsuram.	ibid.
Clericorum habitus.	ibid.
Clerici non possunt esse Tabelliones.	ibid.
Cle. nō pos. esse ministri in iudicio seculari.	80.a
Cle. ab omnib. actib. sanguinarijs remoti.	ibid. b
Clericorum usurariorum poena.	ibi.
Clericorum arma portantium poena.	ibid.
Clerici percussoris poena.	ibid.
Clericis uenatio interdicta.	ibid.
Cle. quib. studijs dare operā debeant.	81. b
Clerici fornicatoris poena.	82. a & b
Clericis mulierum consortium interdictum.	83. a
Cle. in sacris nō pos. cōtrahere matrimonium.	85. a
Cle. in minorib. matrimo. cōtrahere potest.	84. b
Clericus uxoratus perdit beneficium.	85. a
Clericus uxoratus quæ priuilegia amittat.	ibid.
Clericus quomodo residere cogatur.	ibid. b
Cle. non residentis poena ex Cōc. Trident.	89. a
Clericus quando non teneatur residere.	ibid. b
Clerici non residentis fructus cui applicetur.	ibi.
Coadiutores qui sint.	43. b
Coadiutores à quibus habeant sumptus.	ibid.
Coadiutores quando possint dari cum spe future successionis.	ibid.
Codicillorum mentio.	139. b
	Co-

MATERIARVM.

250

Cognitionis tres species.	160. b
Cognatio impediens matrimonium.	ibid. a
Cognatio tres ordines habet.	172. a
Cogn. spiritualis inter quos contrahatur.	177. a
Cognatio spiritualis inducitur etiam per Cate- chismum.	178. b
Collatio, presentatio, institutio, quomodo diffe- rant.	99. b
Collatio Summi Pontificis est efficacior.	101. a
Collatio beneficiorum est iurisdictionis Episco- palis.	35. a
Collegiatæ Ecclesiæ Rector habet dignitatē.	7. b
Commodatum quid sit.	193. b
Commodatum differt à precario.	ibid.
Commodatum quando reuocetur.	194. a
Comodatarius ad quid teneatur	ibid.
Communi diuidundo actio.	198. a.
Concilia principalia quot sint.	1. b
Concilium generale quis congregare potest.	ibi.
Conciliorum generalium potestas.	ibid.
Conciliorum Prouincialium & Dicecesanorum potestas.	ibid. b
Concilium Prouinciale uel Dicecesanum quis con- gregare potest.	2. a
Confirmationis Sacramentum.	149. a
Confirmatio fit cum examinatione.	34. a
Conditio 191. b	1 i 2 Con.

I N D E X

Confirmans indignum quomodo puniatur.	ibid. b
Confirmandi ius ad quem spectat.	ibid.
Cōfirmatione non habita administrans quomodo puniatur.	ibid.
Cōfirmat. nō habita quæ administrari possint.	ib.
Cōfirmatus nondū consecratus quæ habeat.	35. a
Confirmatio quanto tempore petenda.	ibid. b
Confirmatio facta post appellationem ad Sedem Apostolicam est irrita.	36. a
Confirmationem præcedere debent edicta.	ibid.
Cōfirmatione irritata non irritatur electio.	37. a
Cōfirmandi ius est iurisdictionis Episcopalis.	41. b
Confirmationis Sacramenti minister.	149. b
Confirmationis effectus.	ibid. a
Condictio indebiti unde nascatur.	198. b
Conseruator quis potest esse.	54. b
Conseruator non cognoscit requirentia indagine Iuditij.	ibid.
Cōser. non datur extra ciuitatē uel Diœcesin. ibi.	
Cōser. quando possit cōmittere uices suas.	55. a
Conseruator non præiudicat Iudicibus ordinarijs in criminalibus.	ibid. b
Cōser. actoris non est Iudex etiā in ciuilib.	ibid.
Cōser. non debet habere tribunal erectum.	ibid.
Cōseruatoris officium quando finiatur.	56. a
Contumacia an faciat damnari absentem.	211. a
Con-	Con-

M A T E R I A R V M.

251

Consecratio est ordinis Episcopalis.	35. a
Consecratio Episcopi quando fiat.	37. b
Consecratio Summi Pontificis.	ibid.
Consec. Epif. quanto tempore petenda sit.	ibid.
Consecratio à quibus fiat.	38. a
Cōsecratio ubi & qua hora fiat.	ibid.
Consecrat. Ecclesie uel altaris.	121. b
Consobrinus, consobrini filius, & consobrini nepos in quo gradu sint.	173. a
Conuersi non sunt Clerici sed Ecclesiastici.	4. a
Corpore uitati an ordinari possint.	14. a
Corrigendi ius est iurisdictionis.	35. a
Correpscopi qui essent.	6. b
Chrismatis cōfectio est ordinis Episcopalis.	35. a
Criminosi an possint ordinari.	15. a
Crimina per modum exceptionis quando opponantur.	210. b
Crimina opposita per modum exceptionis non puniuntur.	ibid.
Crimē notorium punitur sine forma Iuditij.	ibid.
Crimen lese maiestatis.	226. a
Criminales cause pertinet ad iurisdictionem Episcopi.	ibid.
Crimen non punitur ex sola suspicione.	ibid.
Cura animarum est ars artium.	99. b
Custodis officium.	95. a

I N D E X

D

Decimæ quotuplices.	131.4
Decimæ prædiales.	ibid.
Decimæ personales.	ibid.
Decimas Laici non possunt possidere.	132.4
Decimæ noualium.	ibid. b
Decimas qui Religiosi non soluant.	133.4
Decimam Ecclesia præscribit 40 annis.	ibid.
Degradatio quid.	229.4
Degradatio quomodo fiat.	ibid.
Delegatus Principis de iure Canonico potest delegare media causæ.	50.4
Delegatus Summ. Pontif. debet esse peritus.	ibid.
Delegatur à Principe etiam minor 25. annis.	ibid.
Delegatus à Principe debet habere dignitatē.	ibi.
Delegari à Principe potest simplex clericus.	ibi. b
Delegatio facta dignitati transit ad successorem in dignitate.	ibid.
Delegatio non prorogatur ab una persona ad aliam.	ibid.
Delegari non potest quis ultra unam dietam extra Diocesim.	ibid.
Delegationis faciendæ plures formæ.	51.4
Delegatorum uno impedito quid seruandum.	52.4
Delegatus an subdelegare possit collegam.	ibid.
Delegatus an collegam præuenire possit.	ibid. b
Dele	

M A T E R I A R V M.

Delegatus debet seruare fines mandati.	ibid.
Delegatus potest compellere subdelegatum ad suscipiendum.	ibid.
Delegati, & subdelegati potestas contra tertios quando uigeat.	53.4
Delegati potestas in accessorijs, & dependentibus.	ibid.
Delegatus an reuocare possit subdelegationem alteri factam.	ibid. b
Delegatus an exequatur sententiam.	ibid.
Delegati officium quando finiatur.	ibid.
Delegatus debet fidem facere de mandato.	54.4
Denuntiatio quid sit.	209.4
Denuntiatio non fit sine monitione.	ibid. b
Denuntiare qui non possint.	ibid.
Depositi natura.	192. b
Depositum in quibus rebus consistat.	ibid.
Depositarius ad quid teneatur.	ibid.
Depositum reuocari potest.	ibid.
Depositum non admittit compensationem.	ibid.
Depositum factum apud clericum.	193.4
Depositio quid sit.	ibid.
Depositio quomodo fiat.	229.4
Depositio ex quibus causis fiat.	230.4
Diaconi sunt in sacris.	4. b
Diaconos quis instituit.	5.4

I N D E X

Diaconorum maximus Stephanus.	ibid.
Diaconi celebrantis Missam ante manus impositionem pœna.	18.b
Dignitas Ecclesiastica quid sit.	7.b
Dioeceses quis distinxit primus.	ibid.
Dispensatur quandoq; ad plura beneficia.	106.b
Distributiones quotidianæ non dantur residentibus.	90.b
E	
Ecclesiarum immunitates.	128.b
Ecclesiarum Ciuitatis appellatione non uenit Ecclesia Cathedralis in gratijs.	99.a
Ecclesiarum Prouinciæ appellatione Metropolitana, & aliæ Cathedrales continentur.	ibid.
Ecclesia non debet esse biceps.	43.a
Ecclesia quandoq; habet duos Episcopos.	ibid.
Ecclesia cui subiecta sit.	118.a
Ecclesiæ adificationem præcedentia.	121.a
Ecclesiæ consecratio quomodo fiat.	ibid.
Ecclesia desecrata uel polluta quid fiat.	ibid.
Ecclesiam sarcire quis teneatur.	106.a
Electio quid sit.	20.a
Electio quotuplex.	21.b
Electione faciendâ qui uocentur.	ibid.
Electio quæ ualida sit.	24.b
Electio ex scrutinio.	ibi.a
Ele-	

MATERIARVM.

253

Electio quanto tempore fieri debeat.	25.b
Electio ex compromisso.	26.a
Electione irritata quid fiat.	ibid.b
Electus duabus electionibus.	27.a
Electiõnem calumniã, uel electum quomodo puniatur.	ibid.
Electiõnem impugnare an possit, qui ei assensit.	ib.b
Elect. impugnantes quid seruare debeãt.	28.b
Elect. an procurator impugnare possit.	ibid.
Electio Monialium quomodo fiat.	29.b
Electiõnis causæ tractantur simpliciter & de plano.	13.a
Electio non reuocatur publicato scrutinio.	25.a
Electio Canonica non irritatur confirmatione irritata.	37.a
Eligendus qualis esse debeat.	23.a
Electio quando à procuratore fieri possit.	24.a
Electio à duabus partibus facta est ualidior.	ibid.
Electio Sum. Põt. debet fieri à duab. partibz.	0.b
Emptionis natura quæ sit.	194.b
Emptio sine precio esse non potest.	ibid.
Emptionis precium in pecunia numerata esse debet.	ibid.
Emptio citra dimidiã iusti precij rescinditur.	ibi-
Emptio cum pacto de redimendo quando reprobetur.	195.a
Ii 5 Em-	

I N D E X

Emphiteoticus contractus qui sit.	ibid. b
Emphiteota quando alienare possit.	ibid.
Emphiteota quibus alienare possit.	ibid.
Emphiteota quando expelli possit.	196. a
Episcopus quando possit dispensare in pluralitate beneficiorum.	88. a
Episcopi potestas in causis hæresis.	220. a
Episc. quibus casibus faciat coadiutorem.	43. a
Episcopi unde dicti.	5. a
Episc. sunt in supremo gradu.	ibid.
Episcoporum quatuor classes.	ibid.
Episcopi quibus præsent.	ibid.
Episcopi conferunt ordines.	8. a
Episcopi conferentis ordines extraneo pœna. ibi.	
Episcopi exercentis Pontificalia in aliena Dicecesi pœna.	ibid.
Episcopus titularis alterius subditum ordinans quomodo puniatur.	ibid. b
Episcopi per seipsos ordinare debent.	ibid.
Episcopus debet examinare ordinandum cum ei dat literas dimissorias.	ibid.
Episcopo quot modis quis subsit.	9. a
Episcopus qui loco tantum renuntiavit, potest ordines conferre.	ibid. b
Episcopus præsumitur renuntiasse loco tantum	ibid.

Epi

M A T E R I A R V M

254

Episcopus habens Ciuitatem diuersarum linguarum quid facere debeat.	10. a
Episcopus Italus quando ordinare possit ultramontanum.	ibid. b
Episcopum solus Papa priuat Episcopatu.	87. a
Episcopus quibus remedijs cogatur residere. ibid.	
Episcoporum potestas, & officium.	41. a
Episc. constituuntur in maiorib. populis tantum. ibi.	
Episcopus in omni sua Dicecesi exercet Iurisdictionem.	42. a
Episcopus quando habeat Iurisdictionem in priuilegiatos.	ibid. b
Episcopi duo quando esse possunt in eadem Ciuitate.	43. a
Episcopo deponendo solennitas.	229. a
Episcopum offendentis pœna.	226. a
Eucharistiæ Sacramentum maximum.	153. a
Eucharistiæ forma quæ sit.	ibid.
Eucharistiam quis ministret.	ibid.
Eucharistiam qui sumant.	ibid.
Eucharistiam Laici non sumunt sub utraque specie.	154. b
Eucharistiam Paruuli sumere non tenentur.	155. a
Eucharistia ieiuno stomacho suscipienda. ibi. a et b	
Eucharistiam suscipiens quot diebus continere debet.	ibid. b

Eua

I N D E X

Eucharistia quomodo custodienda.	ibid.
Exceptiones declinatoriæ.	107.b
Exceptiones dilatoriæ.	180.b
Exceptiones impediens litis contestationē. ib.	
Exceptio peremptoria non inducit litis contestationem.	ibid.
Exceptionis uia crimine opposito quid seruetur.	210.b
Excommunicatio non fertur pro executione in causis ciuilibus.	235.4
Excommunicati an ordinare possint.	9.b
Excommunicatus agere non potest.	180.b
Excommunicandi potestas est iuris dictionis Episcopalis.	35.4
Excommunicatio quotuplex.	231.b
Excommunicatio quid sit.	ibid.
Excommunicatio minor quomodo incurritur. ibid.	
Excommunicatis participans quando excommunicationem incurrat.	232.4
Excommunicatus celebrans quid patiatur.	233.4
Excommunicatio maior à quo feratur.	ibid.
Excommunicatio maior quam ob causam feratur.	ibid.
Excom. hominis quam ob causam feratur.	ibid.
Excommunicatio est mucro Episcopalis.	234.4
Excommunicatio cum fertur, quid seruandū. ibid.	

Excom

M A T E R I A R V M.

255

Excommunicatio non fertur in uniuersitatē. ibid.	
Excommunicatus pertinax habetur pro heretico.	235.b
Excommunicationem quis tollere potest.	ibid.
Excommunicationis casus re seruati.	ibid.
Excommunicationis exceptio ubi oppōitur.	237.4
Excommunicationis absolutio ad cautelam.	ibid.
Excommunicatio non est poena capitalis.	231.4
Excommunicatio est formidanda plus quàm aliæ poenæ.	ibid.
Executores in beneficijs plurifariā dantur.	98.4
Executorum in beneficijs potestas quando finitur. ib. d. Executor.	199. b
Exorcistæ qui sint.	4.b.
Expectatiuæ sublata.	100.b

F

Falcidiæ beneficium.	139.4
Falsitas pluribus modis committitur.	224.b
Falsariorum poena.	225a
Familie herciscundæ actio unde nascatur.	198.b
Feudum quam præstationem exigat.	196.a
Fideiussor cui obligationi accedat.	200.4
Fideiussores plures quatenus teneantur.	ibid.
Fideiussores qua actione agant contra principalem.	ibid. b
Fideiubere an possit Religiosus.	ibid.

Ff

I N D E X

Fideicommissum quid sit.	138.b
Fideicommissum quotuplex.	ibid.
Filius debet heres institui uel exheredari.	139.a
Filij sunt in primo gradu.	172.b
Filiusfam. quando possit stare in iudicio.	189.b
Frater & Soror sunt in primo gradu.	172.b
Fratris & Sororis filius.	
Frater patruelis & amittinus, sunt in secundo gradu.	173.d
Fratris patruelis uel amittini filius est in tertio gradu.	ibid.
Fratris nepos est in tertio gradu.	ibid.
Fratris pronepos est in quarto gradu.	ibid.
Fratris patruelis nepos est in quarto gradu.	ibid.
Frater patruelis,	
Frater amittinus,	
Frater consobrinus qui sint.	174.b
Fratrissa, quæ sit.	175.d
Frigidi contrahere non possunt matrimonium.	162.d
Furiosi contrahere non possunt matrimonium.	ibi.b
Furiosi ordinari non debent.	15.b
Furis poena.	227.d
G	
Gener qui sit.	175.d.
Glos quæ sit.	ibid.
Gradus remotior spectatur.	160.b
	Græ

M A T E R I A R V M.

256

Gradus numeratur non computato stipite.	172.b
Græci non ordinantur à Latinis.	10.a
H	
Heredis institutio est caput testamenti.	38.b
Hæresis detestatio.	213.a
Hæreticus quis sit.	ibi. b
Hæreticorum sectæ.	214.d
Hæreticorum more qui puniantur.	ibid.b
Hæreticis fauentes.	ibid.
Hæreticorum bona quo transferantur.	215.a
Hæretici uxor an perdat dotem.	ibid.b
Hæreticus habetur qui in Excommunicatione pertinax est.	ibid.
Hæreticorum filij.	ibid.
Hæreticorum debitores liberantur.	ibid.
Hæretici relinquuntur puniendi secularib.	216.b
Hæretici reuersi ad fidem.	217.d
Hæretici relapsi.	ibid.
Hæretici post ueniam impetratam.	ibid.
Hæretici an ordinari possunt.	11.a
Hæresis causa quomodo tractetur.	217.b
Heres Legatorum nomine quomodo sit obligatus.	198.b
Hypotheca quid differat à pignore.	190.b
Homicida an ordinari possit.	15.a
Homicida quomodo puniatur.	226.b
	1.1a

I N D E X

I

Ianitrices quæ sint.	175.a
Illegitimi an ordinari possint.	12.a
Illiteratus non potest ordinari.	15.b
Imperator à quibus eligatur.	21.a
Imperator electus quando reijci possit.	ibid.b
Impera. examinatur et coronatur à Sum. Pöt. ib.	
Imperator ministrat Episcopo celebranti.	ibid.
Imperator non est intra ordines ecclesiasticos. ib.	
Incestus pœna.	227.b
Incendiarij pœna.	228.a
Indebitum solutū quando repeti non possit.	198.b
Inquisitio ad quem finem fiat	209.b
Inquisitionis tramite nõ est diffinita certa pœna nisi in aliquibus casibus.	ibid.
Inquisitio non fit nisi fama præcedente.	ibid.
Inquisitores qui sint.	219.a
Inquisitorum ætas.	ibid.
Inquisitoris officium non finitur morte mandantis.	ibid.
Inquisitores an se impediunt de sortilegijs.	ibid.
Inquisitorum potestas in negocijs fidei.	131.a
Inquisitores non inquirunt contra Episcopos & <i>institores. 199. b</i> officiales Apostolicos.	220.a
Interdictum quid sit.	239.a
Interdi. quotuplex.	ibid.
Inter-	

M A T E R I A R V M.

Interdictum generale personarum.	ibid.
Interdictum speciale personarum.	ibid.
Interdictum particulare personarum.	ibid.
Interdicta locorum.	ibid. b
Interdicti sententiam qui ferre possint.	ibid.
Interdicti sententia quando ferri possit.	240. a
Interdici qui possint.	ibid.
Interdicti tempore quæ sint prohibita.	ibid.
Interdictum quomodo tollatur.	241. b
Iudicandi potestas est iurisdictionis Episc.	35. a
Iudicium quid sit.	178. b
Iudicium possessorium & petitoriu quæ sint. ibi.	
Iudicium possessorium quotuplex.	ibid.
Iudicium aliud summariu, aliud ordinariu.	179. b
Iudicij alia diuisio.	189. b
Iudicium criminale & iudicium ciuile quæ sint. ibi.	
Iudicium quando exercetur per officium Iudicis.	ibid. b. & 190. a
Iudicio quæ interueniant.	183. b
Iuramentum quid sit	201. a
Iuramentum quotuplex.	ibid.
Iuramenti promissorij exempla.	ibid.
Iuramentum Imperatoris cum coronatur.	ibid.
Iuramentum Summi Pont. cum coronatur.	ibid.
Iurament. Episc.	ibid. b
Iuramentum Regum.	ibid.

K E

III

I N D E X

Iuramentum aliorum inferiorum.	ibid.
Iuramentum accipientis Pallium.	ibid.
Iuramentum tres comites habere debet.	202.a
Iuramenta quæ seruari non debeant.	ibid.
Iuramentum reseruat ius superioris.	ibid. b
Iuramentum non præiudicans animæ seruandum.	ibid.
Iuramentum ui uel metu extortum an obliget.	ib.
Iuramentum contrarium libertati Ecclesiasticæ non obligat.	203.a
Iuramentum ad illicita & impossibilia non obligat.	ibid.
Iuramentum decisorium quotuplex.	ibid.
Iuramentum in litem.	ibid.
Iuramentum est fori Ecclesiastici.	ibid. b
Iuramentum facit ualere actum omni meliori modo.	ibid.
Iuramentum impedit purgari moram.	ibid.
Iuramentum precisè obligat.	ibid.
Iuramentum interpellat.	204.a
Iuramentum confirmat aliquos contractus.	ibid.
Iuramentum impedit pœnitere in contractibus.	ibid.
Iuramentum tollit beneficium excussionis.	ibid.
Iuramentum inducit caducitatem.	ibid.
Iuramentum transgredientis pœna.	ibid.
Iura	

M A T E R I A R V M.

258

Iuramentum commutans non deierat.	ibid.
Iuramentum calumniæ.	183.a
Iuramentum calumniæ quæ contineat.	ibid.
Iurisdictionis Episcopalis quæ sint.	35.a
Iurisdictionis & legis Dioecesanæ quæ dicantur.	42.a
Ius Canonicum quid sit.	1.a
Ius Canonicum unde dicatur.	ibid.
Ius Canonicum ex quibus constet.	ibid. b
Ius Canonicum circa quæ uersetur.	3.b
Ius Canon. non imponit pœnam sanguinis.	208.a
Ius patronatus quid sit.	114.a
Ius patronatus quot nominibus appelletur.	ibid.
Ius patronatus quomodo acquiratur.	ibid.
Iuris patronatus commoda.	115. b. & seq.
Iuris patronatus res uendi, & in alium transferri non possunt.	116.a. & b

L

Laici qui dicantur & unde.	3. b
Laicus an accusare possit Clericum.	208. b
Laici disputantes de fide excōmunicantur.	218. b
Latini non debent ordinari à Græcis.	10. a
Lectores qui sint.	4. b
Legatus nullus potest trāsferre Episcopos.	49. a
Legatus non potest unire duos Episcopatus.	ibid.
Legatus habet iurisdictionem ordinariam.	47. a

K F 2 L e t

Legatum Apostolicum non admittens quomodo punitur.	46.b
Legatus non potest scindere unum Episcopatum in duos.	49.a
Legatorum tres species.	47.a
Legati de latere qui.	ibid.
Legati nati qui.	ibid.
Legati constituti qui.	ibid.
Legati Cardinales comparantur procons.	ibid.
Legati inferiores comparantur praesid.	ibid.
Legati officium non expirat morte Summi Pontificis.	ibid.b
Legatus inferior non confert beneficia.	ibid.
Legatus Cardinalis quae beneficia non conferat.	ib.
Legatus congregat Concilium.	ibid.
Legatus facit statuta.	ibid.
Legatus delegat.	ibid.
Legatus reservat beneficia.	ibid.
Legati quos excommunicatos absoluant.	48.a
Legati non intromittunt se in causis delegatis per Summum Pontificem.	49.a
Leges Diocesanae quae dicantur.	42.a
Legitima quae portio sit.	139.b.
Legitima et Trebellianica detrahi possunt.	ibid.
Leuir qui sit.	175.a
Libellus quid continere debeat.	180.a

Li

Limites an praescribi possint.	207.a
Literarum obligatio quae sit.	194.b
Literae dimissoriae a quibus concedi possint.	9.a
Literas commendatitias concedit Capitulum Sede uacante.	44.b
Litis contestatio quomodo fiat.	180.b
Locationes quae prohibita.	135.b
Locatio et conductio quae naturam habeant.	195.a
Locator domus quando possit expellere conductorem.	ibid.
Locator quando debeat facere remissionem conductori.	ibid.
Luctus tempora non impediunt matrimonium.	167.a

M

Macedonianum quid sit.	200.a
Mandatum quot modis contrahatur.	196.b
Mandatum quando ualeat, quando non.	197.a
Mandatum quomodo reuocetur.	ibid.
Mandata de providendo sublata.	100.b
Maritus quando possit ingredi Monasterium.	171.a
Maritus fornicans tenetur recipere uxorem a se dimissam propter adulterium.	170.b
Maritus transiens ad religionem est restituendus uxori.	171.a
Matertera est in secundo gradu.	173.a
Matrimonium quid sit.	159.a

K f 3

M f

Matrimonij duæ leges.	ibid.
Matrimonium est Sacramentum.	ibid. b
Matrimonium non soluitur adulterio.	ibid.
Matrimonium an uitietur errore.	160. a
Matrimonium uitietur disparitate cultus.	ibid.
Matrimonium non est cum duabus.	ibid. b
Matrimonium impedit publicæ honestatis iustitia.	161. a
Matrimonium quando uitietur propter fornicationem.	ibid. b
Matrimonium non contrahit, qui priuignam cognouit.	162. a
Matrimonium non contrahunt impotentes.	ibid.
Matrimonium inter raptorem & raptam.	ibid. b
Matrimonium propter quas condiciones uitietur	163. a
Matrimonia uagantium.	ibid.
Matrimonia clandestina.	ibid. b
Matrimonia inter quos non sint rata licet legitima sint.	165. a
Matrimonia infidelium.	ibid.
Matrimonia interdicta.	ibid. b
Matrimonia quibus temporibus interdicta.	ibid.
Matrimoniales cause ad quem spectant.	167. b
Matrimoniales cause summarie.	ibid.
Matrimonium de facto contractum non separatur	

tur sine iudicio Ecclesiæ.	169. b
Matrimonium posterius separatur cõiuge priore inuento uiuo.	170. a
Matrimonium an scindatur per transitum alterius ad aliam fidem.	ibid.
Matrimonium quando patiatur separationē thori.	ibid. b
Matrimonium quando tollatur per transitum ad religionem.	ibid. a & b
Metropolitani sunt in ordine Episcoporum.	5. a.
Metropolitani quibus præsent.	ibid.
Minor uiginti quinque annis quando possit esse in iudicio.	189. a
Missam quis inuenit.	153. b
Missæ non celebratur nisi à Ieiuniis.	ibid.
Missas plures celebrantis pœna.	154. a
Missam celebrantis sine consecratione sacramenti pœna.	154. a
Moniales non egrediantur Monasterium.	77. b
Monialium Monasterium nemo ingredi debet.	78. a
Monialium Monasteria non debent esse extra Urbem.	ibid.
Monialium professio libera esse debet.	76. b
Moniales debent exercere Sacramentū pœnitentiæ	

I N D E X

<i>tie & Eucharistiae singulis mensibus.</i>	77. b
<i>Monialium electiones.</i>	29. b
<i>Monialise commiscantis poena.</i>	227. a
<i>Motus proprius quid operetur.</i>	100. a
<i>Mutuum in quibus consistat.</i>	192. b
N	
<i>Nepos & neptis in quo gradu.</i>	173. a
<i>Negociorum gestor ad quid teneatur.</i>	197. b
<i>Nominatio duplex.</i>	33. b
<i>Nominatio quando reuocari possit.</i>	ibid.
<i>Nominatio fit de pluribus.</i>	ibid.
<i>Notæ poena.</i>	229. a
<i>Nouerca quæ sit.</i>	175. a
<i>Nurus quæ sit.</i>	ibid.
O	
<i>Obligaciones quæ re cōtrahantur.</i>	191. b
<i>Obligaciones quæ contrahantur consensu.</i>	ibid.
<i>Obligaciones quæ ueniant ex contractibus innominatis.</i>	ibid.
<i>Obligaciones procedentes ex quasi cōtractu.</i>	192. a
<i>Officium Iudicis quid sit & quotuplex.</i>	190. a
<i>Officium Iudicis nobile quando habeat locū.</i>	ibid.
<i>Officium Iudicis mercenarium quod.</i>	ibid.
<i>Officium Ecclesiasticum quid sit.</i>	7. a
<i>Optandi ius quomodo & quando cōpetat.</i>	95. a. b
<i>Ordines primi quatuor.</i>	4. a
<i>Ordines</i>	

M A T E R I A R V M.

261

<i>Ordines quatuor maiores.</i>	ibid.
<i>Ordines Ecclesie nouem.</i>	158. a.
<i>Ordo est ex septē Sacramentis.</i>	ibid.
<i>Ordinis duplex potestas.</i>	ibid. b
<i>Ordinis Episcopalis quæ sint.</i>	35. a
<i>Ordines ueri an conferantur à præcisis.</i>	9. b
<i>Ordinatio facta ab extraneo non conualidatur ratificatione proprij Episcopi.</i>	8. a
<i>Ordinare non ualens nec iudicare potest.</i>	ibid.
<i>Ordinandus ab extero episcopo debet habere testimonium sui Episcopi.</i>	ibid. b
<i>Ordinandus per facultatem de promouendo.</i>	9. b
<i>Ordinari an possit ultramontanus ab Italo.</i>	10. a
<i>Ordinatus à Sum. Pontif.</i>	11. b
<i>Ordinandus non est qui exercuit officium non ordinatus.</i>	18. b
<i>Ordinandorum ætas.</i>	17. b
<i>Ordinatus furtiuè.</i>	18. b
<i>Ordinatus per saltum.</i>	19. a
<i>Ordinandi tempora.</i>	ibid.
<i>Ordinatio Clericorum est ordinis Episcopalis.</i>	
	35. a
<i>Ordinatio sacra confert Spiritum sanctum.</i>	158. b
<i>Ordinari non debet quis sine titulo.</i>	93. b
<i>Ordinarij diffinitio.</i>	41. a
<i>Ordinariorum exempla.</i>	ibid.
K F 5	Ordin

I N D E X

Ordinariorum potestas, & officium.	ibid.
Ordinis Sacramenti institutio.	157.b
Ordinis sacri effectus.	ibid.

P

Pactum nudum an pariat actionem.	192.a
Pactum legis commissoriae quod sit.	193.b
Pallium quid sit.	38.b
Pallij traditio quid operetur.	ibid.
Pallium quis conferat.	39.a
Pallium in quo loco usui sit.	ibid.
Pallium quibus diebus usui sit.	ibid.
Pallium non est alteri commodandum.	ibid.b
Pallij traditio an differri possit.	ibid.
Parochi culpa in baptismo punitur.	17.a
Pater & mater sunt in primo gradu.	172.b
Patruus est in secundo gradu.	173.a
Patruus magnus est in tertio gradu.	ibid.
Patruus, &	
Patruus magnus qui sint.	174.a
Patroni presentatio.	118.b. & seq.
Patronus in iure patronatus quae iura habet.	114.
Patriarchae qui sint.	5.b
Patriarchae sunt ex ordine Episcoporum.	6.a
Patriarchae quot sunt.	5.b
	Pd.

M A T E R I A R V M.

262

Patriarcha in quos habeat Iurisdictionem.	42.b
Peculia Clericorum.	137.b
Periuri poena.	228.b
Pensio quomodo extinguatur.	112.b
Pensio ex quibus causis concedatur.	ibid.
Pensio quanta esse debet.	ibid.
Pensionem imponere quis possit.	113.a
Personatus quid sit.	7.b
Permutatio quomodo fiat.	126.b
Permutationem quis authorizat.	ibid.
Permutationis causa.	127.a. & seq.
Petitorium quid sit.	178.b
Petitorium praemittitur in exequendo.	179.a
Pignus quid differt ab hypotheca.	190.b
Pignus cuius causa contrahatur.	193.a
Pignorari quae res non possunt.	ibid.
Pignori data res Ecclesiastica.	ibid.b
Pignoris contractus non admittit pactum legis commissoriae.	ibid.b
Pignorate rei fructus in sortem computantur.	ibid.
Poenarum species multae.	229.a. & b
Poenae sanguinis iure Canonico reiecta.	208.a
Poenae talionis hodie cessat.	209.a
Poenitentiae Sacramenti effectus.	150.a
Poenitentiae Canoncs.	ibid.a. & b
	Poeni-

I N D E X

Pœnitentes publici qui sint.	12.a
Pœnitentes publici an ordinentur.	ibid.b
Pœnitentiæ in Sacramento quis possit absolvere.	
352.a.	
Pœnitentiæ Sacramentū nō exercētis pœna. ibi.	b
Possessorium quid.	178.b
Possessorium quotuplex.	ibid.
Possessorium cap. reintegranda.	179.a
Possessorium & petitorium quandoque cumu-	
lantur.	ibid.
Possessorium in pronuntiando præmittitur.	ibid.
Postulatio quid sit, & quotuplex.	32.a
Postulatio an possit reuocari.	33.a
Postulatio est examinanda.	ibi.b
Presbyteri sunt sacri ordines.	4.b
Presbyter quandoq; creat psalmistas.	10.b
Presbytero deponendo solennitas.	229.a & b
Præbenda quid sit.	93.a
Præbendarum usus qualis.	ibid.
Præbenda Canonico assignanda.	ibid.
Præbenda quis conferat.	95.a
Præcarium quid sit.	194.a
Præcarium quid differat à commodato.	ibid.
Præcarie quæ sint.	ibid.
Præscriptio triginta annorum.	206.a
Præscriptio quadraginta annorum.	ibid.b
Præ-	

M A T E R I A R V M.

263

Præscriptio quomodo perpetuetur.	207.a
Præscriptio contra Romanam Ecclesiam.	ibid.
Præscribi quæ res non possint.	ibid.
Præsentatio in Iure patronatus à quo fieri debe-	
at.	115.a
Præsentationis effectus.	ibid.
Præsumptio quotuplex.	183.a & b
Primicerius qui, & eius officium.	58.a
Primates qui sint.	5.a
Priviignus qui sit.	175.a
Probatio quot modis fiat.	183.a
Probationis onus ad quē spectet.	ibid.
Procuraciones quæ, & à quo soluendæ.	66.b
Procuraciones in quibus rebus soluantur.	67.a
Procurator non datur in criminalibus.	209.a
Professio Virginum libera esse debet.	76.b
Professio minorum quatuordecim.	73.b
Professorū beneficia.	74.a
Professio quotuplex.	70.b
Professio expressa.	ibid.
Professio tacita.	ibid.
Professio quo tempore fiat.	ibid.
Professorum uestes.	71.a
Professio mendicantium.	ibid.
Professionem temerè admittens.	72.a
Proamita.	ibid.
Proa-	

Proauunculus.	174.4
Promatertera.	ibid.
Propior sobrinus.	ibid.
Propior sobrina qui sint.	ibid.
Pronepos.	ibid.
Propior sobrinus, & eius filij.	ibid.
Propatruus.	ibid.
Proamita.	ibid.
Proauunculus.	ibid.
Proamatertera, & eorum filij.	ibid.
Propioris sobrini nepos in quo gradu sint.	173.b
Provincia quæ dicatur.	5.4
Publicæ honestatis iustitia obstat matrimo.	161.4
Publicæ honestatis iustitia quæ sit.	ibid.
Psalmista qui sit.	4.4
Psalmista potest effici Canonicus.	ibid.
R	
Raptoris & raptæ matrimonium.	162.b
Raptoris pœna.	227.b
Reconuentio quando habeat locum.	183.b
Regulares qui & unde dicantur.	68.b
Regularium substantialia.	ibid.
Regularis habentis proprietatem pœna.	69.b
Regularibus paupertas iniuncta à Concilio Tridentino.	69.4
Regularis an trāsire possit ad aliā Religio.	74.b
Re	

Regressus sublati.	124.b
Religiones nouæ institui non possunt.	75.b
Renuntiatio qualis esse debeat.	124.b
Renuntiatio cum accessu uel regressu.	ibid.
Renuntians potest adhuc eligi.	125.4
Renuntiationis causæ.	ibid. b & seq.
Renuntiare potest etiam Papa.	126.b
Reo contumace quomodo procedatur.	182.4
Reseruationes factæ à Legato.	97.4
Reseruationes factæ à Summo Pontifice.	ibid.
Rescriptum quid sit.	2.b
Rescriptorum conditio.	ibid.
Rescriptum uitiantia.	ibid.
Rescripti interpretatio.	ibid.
Rescripta subreptitia.	3.4
Rescripta posteriora.	ibid.
Rescripta specialia & generalia.	ibid.
Rescripta plura habens.	ibi. b
S	
Sacramentorum inuentorum ratio.	144.4
Sacramenta quot sint.	ibid.
Sacrista qui sit & eius officium.	58.b
Sortilegi qui, & eorum pœna.	228.4
Scismatici qui sint & eorum pœna.	118.4
Sententia quomodo debeat profcerri.	184.4
Sen	

Sententia quibus noccat.	ibid. b
Sententia diuerſe.	ibid.
Sententia contra Canones.	ibid.
Sententia quando accipiat executionem	ibi.
Sepultura uniuſcuiuſq; quæ eſſe debeat.	141. a
Sepulturam ad eligendam in ſua Eccleſia nemo Clericus inducere debet.	ibid. b
Sepulturam filius famil. eligere poteſt.	142. a
Sepultura quibus denegetur.	143. a
Seruus ordinari non poteſt.	11. b
Simonie crimen. —————	211. a
Simoniam unde dicatur.	ibid. b
Simoniam quomodo incurrat.	ibid.
Simonie uitio accuſatus.	212. a
Simoniacus eſt infamis.	ibid. b
Simoniacæ ordinatorum pœna.	ibid.
Simonie alia ſpecialia.	213. a
Societas quomodo cõtrahatur & finiatur.	196. a
Sororius qui ſit.	175. a
Sponſalia quæ ſint.	168. a
Sponſalia unde dicta.	ibid.
Sponſalia contrahentes coguntur ad fidem.	ibid. b
Sponſalia fiunt nudo conſenſu.	ibid. b
Sponſalia inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam.	ibi. a
Sponſalia tranſeunt in matrimonium, copula ſub- ſequuta.	ibid.
Sponſalia	ibid.

Sponſalia tolluntur per matrimonium, poſtea cum alio contractum de præſenti.	ibid. b
Sponſalia quibus modis ſoluantur.	ibid.
Sponſalium contrahendorum ætas.	ibid.
Sponſalia impuberum.	ibid.
Sponſalia minorum Infantia non pariunt publicæ honeſtatis iuſtitiam.	169. b
Sponſalia facta à parentibus pro filiis obligant. ibid. & ſeq.	
Spiritualium adminiſtratio in quibus conſiſtat. 62. a.	
Stipes non computatur in gradibus.	173. b
Stipulatio quid ſit & unde dicatur.	194. a
Stupri pœna.	227. a
Subdiaconi ſunt ſacri.	4. b
Subdiaconi poſſunt eligi ad Episcopatum.	ibid.
Suffragia in electione.	24. a
Summarie cauſe quæ ſint.	188. a
Summariarum cauſarum natura.	ibid.
Summi Pontificis priuilegia.	6. a
Summus Pontifex eligitur à Cardinalibus.	7. a
Sum. Pontifex debet eligi à duabus partibus.	20. a
Summus Pontifex conſecratur à Cardinalibus. ibid. b.	
Summus Pontifex adminiſtrat ante conſecratio- nem.	ibid.
Sponſalia	LI Sum

I N D E X

Summus Pontifex non eligitur alio superstite. *ibi.*
 Summus Pontifex Imperatorem examinat & coronat. 21.b

T

Temporalium administratio in quibus consistat. 62.a
 Testamentum quid sit. 138.a
 Testamentum non requirit magnam solennitatem de Iure Canonico. *ibid.*b
 Testamentum quid continere soleat. *ibid.*
 Testes quibus casibus ante litem contestatam recipi possint. 182.b
 Thesaurarius & Sacrista idem sunt. 58.b
 Thori separatio quando fiat. 170.b
 Tituli iusti ad usucapionem. 204.a
 Translatio quando fiat. 40.a
 Translatio Episcopi cuius autoritate fiat. *ibid.*
 Translationis privilegium strictè interpretatur. *ibid.*b
 Tutores ad quid teneantur. 198.a

V

 Vacatio per resignationem. 102.b
 Vacatio per mortem. *ibid.*
 Venatio interdicta Clericis. 80.b
 Vicarius quotuplex. 60.a
 Vicarij in diuinis portio. *ibid.*a
 Vica

M A T E R I A R V M.

266

Vicarius in diuinis quando creatur. *ibid.*
 Vicarius perpetuus non constituitur sine assensu Episcopi. *ibid.*b
 Vicarius quando remoueat. *ibid.*
 Vicarius perpetuus quando desinat. *ibid.*
 Vicarius perpetuus debet residere. *ibid.*
 Vicarius perpetuus quando comparetur beneficiato. 61.a
 Vicarij ad tempus. *ibid.*
 Vicarius in iurisdictione. 62.a
 Vicarius Episcopi quis possit esse. *ibid.*
 Vicarius in iurisdictione debet generaliter constitui. *ibid.*
 Vicarius generalis quæ facere non possit. *ibid.*b
 Vicarij sententiam quis cognoscat. *ibid.*
 Visitationis forma & finis. 63.a
 Visitare qui possunt. *ibid.*
 Visitatio Archiepiscopi. *ibi.*b
 Visitationis onus nemo effugit. 67.a
 Visitatio unde incipiat. 63.b
 Visitandi potestas ampliata Episcopis. 64.a
 Visitatores à Capitulo deputati. 65.b
 Visitatio patroni. 66.a
 Vitricus qui sit. 175.a
 Vnctio extrema quotuplex. 156.a
 Vnctiois extremæ materia, forma, et minister. *ib.*

I N D E X

Vnctio extrema quibus attribuat.	ibid. b
Vnctio extrema necessaria.	ibid.
Vnctiones communes quæ.	157. a
Vnio quotuplex.	107. b
Vnionem quis facere possit.	ibid. b & seq.
Vnio quando dissoluatur, & à quibus.	111. a
Vnionem dissoluta quid sequatur.	112. a
Votum quid sit.	92. a
Votum initiatum.	ibid.
Votum confirmatum.	ibid.
Votum simplex.	ibid. b
Votum solenne.	ibid. b
Vsucapio est exceptio litis finitæ.	204. a
Vsucapionis diffinitio.	ibid.
Vsucapio generaliter accepta.	ibid.
Vsucapio mobilium & immobilium.	ibid. b
Vsucapioni necessaria.	ibid. b
Vsucapio pro soluto.	205. a
Vsucapio pro emptore.	ibid.
Vsucapio pro transacto.	ibid.
Vsucapio pro herede.	ibid.
Vsucapio pro donato.	ibid.
Vsucapio pro derelicto.	ibid.
Vsucapio pro legato, pro dote, pro suo.	ibid. b
Vsucapio requirit bonam fidem.	206. a
Vsucapio requirit possessionem.	ibid.
Vsucapio	ibid.

M A T E R I A R V M

267

Vsucapiones perpetuæ quæ.	ibid.
Vsura quare sunt prohibita.	221. a
Vsura quid sit.	ibid.
Vsura in quibus rebus committatur.	ibid. b
Vsura multi casus.	ibid.
Vsurariorum poena.	222. a
Vsura etiam à Iudeis restituenda.	223. b
Vsurarum causæ sunt summaria.	224. a
Vxor fornicans non restituitur Thoro.	170. b

F I N I S.